

Møte torsdag den 17. juni kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 101):

1. Innstilling fra valgkomiteen om valg av et nytt varamedlem til Nordisk Råd (Innst. S. nr. 271 (2003-2004))
2. Innstilling fra kommunalkomiteen om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2005 (kommuneproposisjonen) (Innst. S. nr. 255 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 64 (2003-2004))
3. Forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 83):
«Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget, hvor bosetting av flyktninger og asylsøkere vurderes i sammenheng.»
4. Forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget ber Regjeringen å utrede konsekvensene av å oppheve utlendingsloven § 12 om bosettingstillatelse.»
5. Forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget ber Regjeringen iverksette en fast ordning hvor en frivillig organisasjon har ansvar for informasjon og tilbud om individuelle samtaler med asylsøkere etter ankomst.»
6. Forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget ber Regjeringen i tillegg opprettholde dagens ordning med tre timer fritt rettsråd i første instans behandling, men med en differensiering slik at de antatt grunnløse saker gis to timer fritt rettsråd. Advokat tildeles lokalt ved ankomst til mottak.»
7. Forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak som gir personer med definerte Dublin II-saker 3 timer fritt rettsråd ved klagebehandling av søknad.»
8. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget ber Regjeringen snarest utrede og endre regelverket slik at det er et vilkår for familiegjenforening til Norge at kvinnen er sikret lik rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten.»
9. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget opphever anmodningsvedtak nr. 612 av 19. juni 2003.»
10. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget ber Regjeringen om å utrede hvorvidt domstolene, og ikke Utlendingsdirektoratet, skal fatte vedtak om utvisning i de saker hvor brudd på straffeloven krever en rettskraftig avgjørelse i form av endelig dom ved domstolene.»
11. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):
«Stortinget ber Regjeringen om å sette av økte ressurser knyttet til tilbudet om individuell veiledning relatert til saker som kan inkludere kjønnsrelatert forfølgelse.»
12. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om kultur for læring (Innst. S. nr. 268 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 30 (2003-2004))
13. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Øystein Djupedal og Lena Jensen om å innføre teknologi som obligatorisk emne i grunnskolen (Innst. S. nr. 259 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:81 (2002-2003))
14. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 92):
«Stortinget ber Regjeringen i egen sak redegjøre for videreføring av ressurser avsatt på statsbudsjettet kap. 221 post 65 gjennom samordning av de to strategiplanene «Gi rom for lesing!» og «Likeverdig utdanning i praksis» fra det tidspunkt foreslått endring i opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5 trer i kraft.»
15. Forslag fra stortingsrepresentant Eva M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):
«Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med forslag til endring av opplæringsloven og friskoleloven, slik at det innføres krav om politiattest fra personer som skal tilsettes i videregående skole. Poliattiattesten skal kun inneholde informasjon om hvorvidt søker er domfelt for overgrep.»
16. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):
«Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 gjennom en melding til Stortinget vurdere om opplæringslovens og friskolelovens bestemmelser om politiattest bør utvides til å gjelde andre skoleslag og utdanningsinstitusjoner, samt om kravet til politiattestens innhold skal utvides til å også å omfatte andre grove kriminelle handlinger.»
17. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):
«Stortinget ber Regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren, sett i lys av

- den forskningen som finnes om seksuelle overgrep mot barn. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en bred vurdering av hvordan ordningen med politiattester i utdanningssektoren bør utformes i fremtiden, også sett i sammenheng med bruk av politiattester innenfor andre tjenesteområder.»
18. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Eva M. Nielsen, Lena Jensen, Rune J. Skjælaaen og Arne Sortevik om å sikre finansiering av sikkerhetsopplæringen av fiskere
(Innst. S. nr. 263 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:72 (2003-2004))
 19. Innstilling fra kommunalkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 44/2004 av 23. april 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2003/72/EF av 22. juli 2003 om utfylling av vedtektene for det europeiske samvirkeforetak med hensyn til arbeidstakernes innflytelse
(Innst. S. nr. 264 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 68 (2003-2004))
 20. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet mv.
(Innst. S. nr. 273 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 72 (2003-2004))
 21. Innstilling fra sosialkomiteen om trygdeoppgjøret 2004
(Innst. S. nr. 275 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 74 (2003-2004))
 22. Innstilling fra sosialkomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2004 som følge av takstoppgjøra for psykologar og fysioterapeutar
(Innst. S. nr. 274 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 71 (2003-2004))
 23. Innstilling fra forsvarskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad, Marit Nybakk og Anne Helen Rui om omgjøring av salget av Østre Bolærne, slik at eiendommen fortsatt blir i offentlig eie
(Innst. S. nr. 276 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:82 (2003-2004))
 24. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 104):
«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om delfinansiering av sprøyterom i forbindelse med statsbudsjettet for 2005, der den statlige andelen minst tilsvare halvparten av kostnadene for etablering og drift av sprøyterom.»
 25. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 104):
«Stortinget ber Regjeringen om å bli orientert på egnet måte om forskrift om sprøyterom før de trer i kraft.»
 26. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 104):
«Stortinget ber Regjeringen sørge for at nødvendige lovendringer og forskrifter kommer på plass slik at sprøyterommene kan tas i bruk fra 1. januar 2005.»
 27. Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):
«Stortinget ber Regjeringen vurdere alternative tiltak som kan avhjelpe situasjonen for de som har fått så store utslag av endringene i festeavgiften at de har problemer med å beholde egen bolig.»
 28. Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):
«Stortinget ber Regjeringen gå gjennom lovverket og fremme de nødvendige forslag slik at ordet «festeavgift» kan erstattes med ordet «tomteleie» i alle bestemmelser.»
 29. Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):
«Under henvisning til Grunnloven § 83 ber Stortinget Høyesterett om en betenkning om følgende i forhold til Grunnloven §§ 97 og 105:
 1. Vil det være i strid med Grunnloven å innføre en rett for fester til å kunne kreve å få innløse festetomten uten grunneiers samtykke i forbindelse med allerede eksisterende festeavtaler.
 2. Vil det være i strid med Grunnloven dersom en eventuell innløsningssum lovfestes til et bestemt antall ganger festeavgiften uten en individuell prisfastsettelse der også andre forhold blir tillagt vekt.»
 30. Forslag fra stortingsrepresentant Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):
«Stortinget ber Regjeringen nedsette et uavhengig ekspertutvalg som skal ha som mandat å vurdere forholdet mellom Regjeringens forslag til innløsningsrett for tomtefestere og Grunnloven § 105.»
 31. Forslag fra stortingsrepresentant Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):
«Stortinget ber Regjeringen på bakgrunn av en evaluering av virkningene av gjeldende tomtefestelov fremme forslag om endringer i tomtefesteloven slik at eiere av boliger eller hytter på festet grunn, skal kunne skjermes for urimelige økninger i festeavgiften.»
 32. Forslag fra stortingsrepresentant Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):
«Stortinget ber Regjeringen sikre at Statskogs inntekter som følge av innløsning av festetomter i statsallmenning fordeles på samme måte som de inntekter Statskog har fra festeavgifter i statsallmenningen i dag.»
 33. Forslag fra stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):
«Stortinget ber Regjeringen instruere Opplysningsvesenets fond (OVF) og Statskog slik at avgifts-

taket i festekontraktene der OVF og Statskog er part, maksimalt kan settes til 4 000 kroner per mål tomt, i stedet for 9 000 kroner som i dag.»

34. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala av avgjerd nr. 626/2004/EF av 31. mars 2004 om vidareføring av rammeprogrammet for kultur (Kultur 2000-programmet) (Innst. S. nr. 258 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 67 (2003-2004))
35. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om midlertidig utsettelse av gjennomføringen av monopol på drift av gevinstantomater, for å sikre de frivillige organisasjoners inntekter inntil ESA har avsluttet saken (Innst. S. nr. 254 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:69 (2003-2004))
36. Referat

Presidenten: Representanten Audun Bjørlo Lysbakken vil framsette et privat forslag.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [10:02:00]: På vegne av representantene Åsa Elvik, Heikki Holmås og meg selv vil jeg sette fram forslag om aleneboende og aleneforsørgeres levekår og mulige tiltak for å bedre disse.

Presidenten: Representanten Magnar Lund Bergo vil framsette et privat forslag.

Magnar Lund Bergo (SV) [10:02:28]: På vegne av representantene May Hansen, Sigbjørn Molvik, Siri Hall Arnøy og meg selv vil jeg fremme forslag om tiltak for å begrense bruken av dopingmidler blant barn og unge.

Presidenten: Representanten Per Sandberg vil framsette et privat forslag.

Per Sandberg (FrP) [10:02:58]: På vegne av representantene Torbjørn Andersen, Ulf Erik Knudsen, Øyvind Vaksdal, Øyvind Korsberg og meg selv vil jeg fremme forslag om å begrense fylkeskommunens/fylkesmannens innsigelsesrett i kommunale plan- og arealsaker samt foreta en gjennomgang av adgangen til å klage på politiske vedtak.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagens møte fortsetter utover den reglementsmessige tid til kl. 16.00.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra valgkomiteen om valg av et nytt vara-medlem til Nordisk Råd (Innst. S. nr. 271 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3484)

S a k n r . 2

Innstilling fra kommunalkomiteen om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2005 (kommuneproposisjonen) (Innst. S. nr. 255 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 64 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 25 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet 10 minutter hver, Venstre og Kystpartiet 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ivar Østberg (KrF) [10:05:47] (ordfører for saken): Som saksordfører for kommuneproposisjonen for 2005 føler jeg behov for å takke hele komiteen for en ryddig prosess under behandlingen av proposisjonen. Videre vil jeg takke Fremskrittspartiet for et konstruktivt samarbeid og en god avtale.

Store utfordringer knyttet til stigende etterspørsel og økte krav til gode og tilpassede tjenester vil prege kommunesektoren de nærmeste årene. Jeg er tilfreds med at en samlet komite ser behovet for omstilling og nytenking. Det er også gledelig at det er bred politisk vilje til å styrke lokaldemokratiet og øke den kommunale handlefriheten. Nærhet til innbyggerne gir kommunene et godt utgangspunkt for å tilpasse tjenestene til lokale behov og for å se ulike tjenester i en sammenheng. Innbyggerne skal tilbys likeverdige tjenester av god kvalitet og med god tilgjengelighet tilpasset individuelle behov, uavhengig av hvor i landet de bor. Arbeidet med desentralisering av oppgaver, myndighet og ansvar må videreføres.

Sammen med Fremskrittspartiet legger regjeringspartiene opp til en inntektsvekst i kommunesektoren på mellom 2 og 2,5 milliarder kr fra 2004 til 2005, en økning som er på linje med økningen de fem-seks siste årene. Innenfor denne veksten ligger midler til oppfølging av pågående reformer og handlingsplaner, i første rekke når det gjelder barnehager og psykiatri. De øvrige partiene har forslag som innebærer ytterligere økonomisk vekst for kommunene, men jeg legger til grunn at de vil redegjøre for dette i sine respektive innlegg.

Det vil alltid være slik at det er behov for mer penger i en tjenesteytende offentlig sektor. Også jeg og Kristelig Folkeparti skulle ønsket at vi kunne brukt mer penger,

men inntektsveksten må ses i sammenheng med den finansielle situasjonen i landet for øvrig, der bl.a. pensjons- og sykelønnsutgifter har medført at bruken av oljeinntektene har kommet opp på et høyt nivå.

For Regjeringen har det vært en overordnet strategi å føre en stram økonomisk politikk, der utfordringen er å finne balansepunktet mellom inntekter og utgifter med tanke på rente og kroneverdi. Kroneverdien har stor betydning for vår konkurransevne, noe som er avgjørende for om vi skal opprettholde velferdskommunen og redusere arbeidsledigheten. Det er mange år siden renten har vært så lav som nå. Det kommer også kommunesektoren til gode med flere milliarder kroner i sparte renteutgifter.

Det økonomiske opplegget for 2005 må også ses i sammenheng med at kommunesektoren får en historisk høy inntektsvekst i inneværende år – en høyst nødvendig vekst, vi vet at mange kommuner fortsatt sliter. Sammen med kommunesektorens effektiviseringspotensial mener regjeringspartiene at dette vil gi kommunene rom for å styrke kommunenes økonomiske situasjon også i 2005. Målet om 3 pst. i driftsresultat, som alle er enige om, mener vi er i sikte.

Den demografiske utviklingen med flere elever i videregående skole de nærmeste årene trekker i retning av økte utgifter for fylkeskommunene. En samlet komite er derfor enig om at veksten i de frie inntektene skal fordeles kronemessig likt mellom kommuner og fylkeskommuner, noe som innebærer en betydelig sterkere prosentvis vekst for fylkeskommunene enn for kommunene.

Hele komiteen ser viktigheten av at kommunene kontinuerlig arbeider for å sikre best mulige tjenester til lavest mulig kostnad. Det gjør også kommunesektoren selv. Kommunenes Sentralforbund viste på komitehøringen til at det ligger et samlet effektiviseringspotensial på om lag en halv milliard kroner årlig de nærmeste årene.

Både Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet tar til orde for å inngå en forpliktende plan for å rette opp ubalansen i kommuneøkonomien. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har forståelse for de innvendinger Regjeringen gjør rede for i proposisjonen når det gjelder å forplikte seg til flerårig, konkret opptrapping av de frie inntektene. Vi vil imidlertid understreke nødvendigheten av at departementet gjennom konsultasjonsordningen i samarbeid med KS fortsatt har fokus på å styrke kommunesektorens finansielle situasjon, herunder vurdere hvordan ubalansen kan rettes opp. KS gav under høringen klart uttrykk for at kommunesektoren var svært opptatt av å bedre situasjonen, og viste til kommunesektorens driftsresultat for 2003 som en bekreftelse på dette.

Interkommunalt samarbeid skjer i stadig større utstrekning. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet mener at et slikt samarbeid aldri kan erstatte behovet for en bærekraftig kommunestruktur tilpasset dagens situasjon og utfordringer, men kun være et nyttig supplement. Prinsipielle innvendinger mot interkommunalt samarbeid er først og fremst knyttet til demokratiunderskudd, stort byråkrati, svakere kostnadskontroll og uklar ansvarsfordeling.

Det er betimelig å stille spørsmålet om det utstrakte interkommunale samarbeidet som skjer i dag, kan være uttrykk for et stort behov for strukturendringer for å kunne tilby innbyggerne et bedre og mer effektivt tjenestetilbud med basis i større enheter, større fagmiljø og samordning av tjenester.

Slik jeg oppfatter det, er hele komiteen opptatt av at kommunestrukturdebatten må møtes på en åpen og hensiktsmessig måte. Flere av partiene understreker behovet for en mer robust kommunestruktur. På vegne av Kristelig Folkeparti vil jeg understreke at det er et grunnleggende prinsipp at kommunesammenslutninger skal bygge på frivillighet. Dette er også i tråd med Sem-erklæringen. Vi ser på denne bakgrunn med forventning fram til resultatet av det pågående prosjektet mellom KS og departementet. Kommunene får der anledning til å sette kommunestruktur på dagsordenen og vurdere om strukturendringer kan være ett av svarene på de utfordringene kommunesektoren står overfor.

Regjeringen foreslår i proposisjonen å tilbakeføre en andel av selskapsskatten til kommunene fra 2005. Det vil gi lokalpolitikere incentiver til å satse på næringsutvikling og verdiskaping. Dette er en positiv reform som vi mener vil gi seg utslag i bedre tjenester. For å kunne opprettholde velferden og redusere arbeidsledigheten er det helt nødvendig at nye arbeidsplasser skapes, også lokalt.

Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet støtter dette forslaget. Men reformen er omfattende. Vi ønsker derfor et bredere beslutningsgrunnlag og flere modeller utredet før vi tar stilling til modellvalg, innfasing og innretning. For å ivareta de skattesvake kommunene og finne en rettferdig omfordeling kommunene imellom er det imidlertid svært viktig at det parallelt med tilbakeføringen av selskapsskatten legges om til symmetrisk inntektsutjevning.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet avviser forslaget, og ber om at Inntektssystemutvalget foretar en vurdering av denne reformen. Jeg regner med at disse partiene grunngir dette nærmere i sine innlegg.

For å sikre kommuner og fylkeskommuner størst mulig grad av frihet mener regjeringspartiene at rammetilskudd skal være hovedfinansieringsmodellen for kommunesektoren. En slik frihet ønsker tydeligvis ikke opposisjonen å gi kommunesektoren. Disse partiene går nemlig imot å innlemme flere øremerkede tilskudd i rammen fra neste år, og vil ikke ta stilling nå til innlemming i 2006. Vi har registrert at komiteflertallet mener at vilkåret for at øremerkede ordninger skal innlemmes, må være at de er fullfinansiert.

Kristelig Folkeparti stiller seg undrende til en slik argumentasjon. De fleste øremerkede ordninger er finansiert ved en kombinasjon av øremerking og rammeoverføring. Å innlemme alt i rammen vil etter vårt syn medføre at kommunen selv kan disponere hele overføringen i samsvar med lokale og individuelle behov uten å ta hensyn til detaljstyrte statlige rapporteringskrav. Det er å vise i handling at man mener alvor med å styrke lokaldemokratiet.

Det er imidlertid gledelig at Fremskrittspartiet gir sin tilslutning til at tilskuddet til vertskommuner delvis innlemmes i rammen. Målet med dette tilskuddet har vært å skjerme 33 vertskommuner for sentralinstitusjoner for psykisk utviklingshemmede mot omfordelingsvirkninger i inntektssystemet.

Som følge av reduksjon i antall psykisk utviklingshemmede som i dag omfattes av denne øremerkede ordningen, foreslår departementet å overføre om lag 84 mill. kr til det ordinære inntektssystemet. I proposisjonen er det ikke vurdert om disse midlene skal inngå i overgangsordningen i inntektssystemet.

Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet er opptatt av at vertskommunene skal komme skadesløse ut, og ber derfor departementet om å komme tilbake med en nærmere vurdering av denne innlemmingen i statsbudsjettet for 2005. Det vises i den forbindelse til komiteens møte med vertskommunene og avtalen inngått mellom Sosialdepartementet og vertskommunene i 2001. Vår forutsetning er at Regjeringen følger opp avtalen vedrørende overgangsordningen i denne avtalen.

En samlet komite viser til at det har vært ulik oppfatning mellom Sør-Trøndelag fylkeskommune og departementet om kompensasjonen for uttrekk i sykehusoppgjøret knyttet til kapitalkostnader ved RiT 2000-utbyggingen. Hele komiteen er enig om at det er behov for å sette punktum i denne saken, og slutter seg til at Sør-Trøndelag fylkeskommune gis en endelig kompensasjon på til sammen 55 mill. kr via skjønnsmidlene.

Til slutt vil jeg fremme forslagene i innstillingen som vi har tatt opp sammen med Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten har tatt opp de forslag han selv har referert til.

Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [10:16:16]: Kristelig Folkeparti har i alle fall i tidlegare tider gjort eit stort nummer av at partiet har eit stort hjarte for dei som treng hjelp og omsorg. Regjeringa ønskjer meir konkurranse og inspirerer til private, kommersielle løysingar innanfor eldreomsorga. Vi kjenner fleire eksempel på at det dessverre har gitt uverdige forhold for mange eldre. Dei uheldige erfaringane skulle tilseie at det blir sett ein stoppar for desse forsøka til vi kjenner verknadene av dei for brukarane og for dei tilsette.

Spørsmåla må derfor bli:

Kvifor vil ikkje Kristelig Folkeparti vurdere konsekvensane av konkurranseutsetjing?

Er representanten Østberg uroleg for kva ei slik evaluering vil avdekkje?

Ivar Østberg (KrF) [10:17:42]: Verken for Kristelig Folkeparti eller for Regjeringen, som det er beskrevet i proposisjonen, er konkurranse noe mål i seg selv. Konkurranse er ett av flere midler for å få til større effektivitet, for å få til bedre løsninger.

Når det gjelder evaluering av forsøk som foregår, vil jeg minne om at alle institusjoner har et kontinuerlig tilsyn, og dette blir ivarett på beste måte.

Per Sandberg (FrP) [10:18:37]: På tross av at Fremskrittspartiet og regjeringspartiene har inngått et forlik vedrørende kommuneproposisjonen for 2005, er det visse skillelinjer.

Det jeg ønsker å utfordre representanten Østberg på, er den skillelinjen som går på innlemming av øremerkede tilskudd. Det er forlokkende, det regjeringspartiene sier og mener i forhold til å gi lokalt selvstyre og frihet for lokalpolitikere til å håndtere midlene gjennom frie inntekter. Men mitt spørsmål til Østberg er: Fins det ingen betenkeligheter i forhold til å til gi kommunene frie inntekter, når vi ser at prioriteringene kan bli forskjellige rundt om i Kommune-Norge, noe som kan resultere i at de som virkelig har behov for ressursene, får lide under de lokale prioriteringene?

Ivar Østberg (KrF) [10:19:57]: Forskjellige prioriteringer rundt omkring i de forskjellige kommunene tror jeg er både riktig og rett. Jeg tror det er riktig at vi skal innrømme kommunene å finne de løsningene som er riktige i den respektive kommune, og ikke lage A4-løsninger for alle. Derfor er det viktig at det er stor frihet.

Når det gjelder øremerkede tilskudd, må vi ikke bruke dem på generelle ordninger, men kun der hvor det er enkeltkommuner som gjør en jobb for hele landet eller for en stor region.

Når det gjelder spørsmålet om man ikke ser faren hvis det går ut over dem som lider mest: Jo, og da må vi ha en tilsynsordning, slik at dette blir påpekt. Jeg er ikke veldig redd for at slike ting skal oppstå.

Karin Andersen (SV) [10:21:08]: Hvordan vi prioriterer den felles velferden og skolen når kaka blir større, er et verdispørsmål. For SV er det et verdispørsmål at når vi blir rikere, skal vi for det første sørge for at de som har det vanskelig, skal få del i den rikdommen. Vi skal bruke forholdsvis mye mer på å sikre folk omsorg og pleie og en god skole enn på å bidra til å øke det private forbruket til dem som har svært mye fra før.

Det er med både forundring og – må jeg si – litt tristhet jeg oppfatter at Kristelig Folkeparti nå står ensidig sammen med Høyre, og mener at det er viktigere at det private forbruket øker mange ganger mer enn den offentlige velferden vi har sammen. Hvordan kan det ha seg at Kristelig Folkeparti plutselig mener at det er viktigere med flere nye privatbiler enn flere nye skolebøker og flere hjelpepleiere til å hjelpe dem som trenger det mest?

Ivar Østberg (KrF) [10:22:33]: Kristelig Folkeparti er enig med SV i at når vi er rike, må vi i hvert fall kunne sørge for å ta oss av dem som er fattige. For oss er det viktig at vi finner fram til løsninger hvor vi spisser ordningen mot dem som virkelig trenger hjelpen. Det er viktig å styrke skolen, og i løpet av en treårsperiode blir alle bøkene i skolen skiftet ut.

Men vi lager også noen reformer, hvor bl.a. de som er rike og virkelig har råd til å betale for en barnehageplass, nå betaler en makspris etter hvert som gjør at de får like mye som de som virkelig kunne trengt hjelpen bedre. Regjeringen er den første regjering som virkelig har lagt fram en handlingsplan for å ta seg av de fattige.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ivar Østberg (KrF) [10:22:33]: Kristelig Folkeparti er enig med SV i at når vi er rike, må vi i hvert fall kunne sørge for å ta oss av dem som er fattige. For oss er det viktig at vi finner fram til løsninger hvor vi spiser ordningen mot dem som virkelig trenger hjelpen. Det er viktig å styrke skolen. I løpet av en treårsperiode blir alle bøkene i skolen skiftet ut.

Men vi lager også noen reformer, hvor bl.a. de som er rike og virkelig har råd til å betale for en barnehageplass, nå betaler en makspris som gjør at de får like mye som dem som virkelig trenger hjelpen bedre. Regjeringen er den første regjering som virkelig har lagt fram en handlingsplan for å ta seg av de fattige.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Reidar Sandal (A) [10:23:51]: Kommunen er den dominerande velferdsbyggjaren i landet vårt. Det er nemlig der svært mange av velferdstilboda blir skapte. Svært mange av innbyggjarane som treng velferdstenester, vender seg til kommunen og ber om hjelp. Slik har det vore i landet vårt i fleire tiår. Eg føler meg sikker på at størstedelen av folket ønskjer at det framleis skal vere slik. Arbeidarpartiet vil gjerne føre ein politikk som gjer det mogleg for kommunen å vere krumtappen når velferdstenester skal ytast. Kommunen kan syte for å gi likeverdige tilbod. Dessutan kan kommunen vere garantisten for at velferdstilbodet blir politisk styrt, ikkje styrt av marknaden.

Regjeringa derimot står for ein annan politikk. Den seier med klare ord at målet er auka bruk av konkurranse i kommunesektoren.

«Regjeringen mener derfor at flere kommuner kan utnytte konkurranseeksponering som et virkemiddel for å bedre effektiviteten og heve kvaliteten i tjenesteytingen »,

heiter det i Regjeringa si eiga språkdrakt. Statsråd Solberg krev meir konkurranse, og den skal gi meir effektivitet. Det skal gi større innsparingar på kommunale budsjett.

Arbeidarpartiet er så avgjort tilhengar av omstilling i offentleg sektor. Dette omsynet må likevel balansebast mot ønsket om å gi god kvalitet på tenestetilbodet. Vi avviser Regjeringa sitt ein-sidede fokus på konkurranseutsetjing og privatisering. Det finst mange eksempel på at det rammar personar som sårt treng hjelp og omsorg.

Arbeidarpartiet vil stanse alle forsøk med konkurranseutsetjing innanfor eldreomsorga. Sjukeheimspasientar skal ikkje vere prøveklutar for konkurranseutsetjing. Sli-

ke eksperiment må stansast. Konsekvensane for kvaliteten på tenestene må utgreiast. Det må også følgjene for arbeidsvilkåra for dei tilsette. Uverdige tilstandar ved private, profittbaserte sjukeheimar burde vere grunnigving god nok.

Vi har registreret også ei anna skuggeside av konkurranseutsetjinga i kommunane. Veldig ofte blir vilkåra for arbeidstakarane klart svekte når private aktørar kjem på bana. Løns-, arbeids- og pensjonsvilkår blir normalt ramma ved konkurranseutsetjing. Ei slik forringing av vilkåra for arbeidstakarane ønskjer Arbeidarpartiet å setje ein stoppar for. Derfor foreslår vi at det skal stillast klare krav i anbodskriteria dersom ein kommune først gjer vedtak om å konkurranseutsetje ei teneste. Dei tilbydarane som vil gi sine tilsette dårlegare vilkår enn kommunalt tilsette allereie har, skal ikkje lenger få vere med i konkurransen om å få overta drifta av den kommunale tenesta. Eg konstaterer at regjeringspartia og Framstegspartiet avviser eit slikt forslag. Det er ein negativ bodskap til f.eks. omsorgsarbeidarar i mange kommunar.

Regjeringa foreslår at ein del av selskapsskatten skal først tilbake til kommunane. Det store fleirtalet av ordførarar blei negativt overraska då fordelinga kom på bordet. Ikkje berre dei som fekk erfare store tap for eigne kommunar, også ordførarar i kommunar som tener på det nye forslaget, er klart kritiske. Dei slår fast at fordelinga av midlane er urimeleg.

Det er stort sett kommunar med eit inntektsnivå under gjennomsnittet som tener på omlegginga, hevdar Regjeringa. Det er ein påstand med svært mange unntak. Eg veit at mange kommunar som har låge skatteinntekter, får til dels store tap på grunn av Regjeringa sitt nye forslag. Skien kommune har ei skatteinntekt på 91,8 pst. av landsgjennomsnittet. Kommunen taper likevel 10,3 mill. kr neste år dersom Regjeringa når fram med forslaget sitt. Fredrikstad er så avgjort i same situasjon. Kommunen har ei skatteinntekt på 88,7 pst. av landsgjennomsnittet. Det økonomiske tapet neste år blir på 12,2 mill. kr. Det finst mange liknande eksempel. På den andre sida finst det kommunar som har relativt høge skatteinntekter, og som får økonomisk gevinst av omlegginga. Stavanger er ein slik kommune, som tener 96,8 mill. kr på endringa som blir foreslått, samtidig som kommunen har ei skatteinntekt på vel 116 pst. av landsgjennomsnittet.

Det er eit faktum at det forslaget som Regjeringa har fremma om selskapsskatt, vil føre til skiftande inntekter frå år til år for kommunane. Rammeoverføringar som er rimeleg konstante, vil bli erstatta med skiftande og meir usikre skatteinntekter. For kommunane er skatt frå bedrifter klart meir ujamnt fordelt enn skatt frå personlege skattytarar.

Forslaget frå Regjeringa vil auke inntektsforskjellane mellom kommunane. I sin tur vil det føre til at det blir endå større forskjellar i tenestetilbodet enn det er i dag. Ikkje nok med det: Forslaget om å føre tilbake delar av selskapsskatten vil gi ei stor og uakseptabel omfordeling av midlar mellom kommunane. Det kan ikkje Arbeidarpartiet stille seg bak.

(Sandal)

Vi meiner at heile saka må vurderast i ein større samanheng av Inntektssystemutvalet, som no er i arbeid. Det må vurderast om delar av selskapsskatten verkeleg bør førast tilbake til kommunane. Dessutan må inntektstjanninga sjåast på i forhold til verknadene av selskapsskatten. Vi meiner at utvalet også må vurdere bruk av verkemiddel som i større grad enn skatt kan motivere til samarbeid mellom kommunar om næringspolitikk.

Dersom vi i dag skal ta kommunesektoren på pulsen, er det dessverre ikkje eit lysteleg bilete som teiknar seg. Kvardagen for mange kommunar er vanskeleg. Regjeringa gir ikkje noko håp om betring – tvert imot.

Det er for tida ein økonomisk ubalanse i kommunesektoren. Det er ikkje samsvar mellom dei oppgåvene som skal løysast, og dei ressursane som blir stilte til disposisjon. Kommunenes Sentralforbund har i lengre tid påvist dette. Derfor er det sett fram krav om at det blir utarbeidd ein plan mellom staten og kommunesektoren som analyserer kva som er den faktiske situasjonen. Det kravet har Regjeringa dessverre avvist, merkeleg nok.

Arbeidarpartiet meiner at det må utarbeidast ein forpliktande plan om den økonomiske ubalansen i kommunesektoren. Deretter må det vere ei oppgåve for Stortinget over nokre år å løyve så mykje midlar at kommunesektoren kjem ut av det økonomiske uføret som han no er oppe i. Før det skjer, blir det ikkje ro rundt denne omstridde saka. Ja, det trur eg faktisk at statsråd Solberg sjølv innser.

Vel ein firedel av kommunane og fylkeskommunane er no sette under statleg tilsyn. Det fortel veldig mykje om den økonomiske tilstanden i kommunesektoren. Aldri før har talet på kommunar med tunge økonomiske problem vore så høgt. Dessutan er det eit sterkt og klart signal om at rolla til dei folkevalde er under stort press. Mange stader er det fylkesmannen som har den reelle styringa.

Det finst dessverre fleire mørke skyer: Ved utgangen av 2003 var underskotet i kommunesektoren 13,1 milliardar kr før lånetransaksjonar, og det utgjør 6 pst. av inntektene. Den økonomiske situasjonen i kommunane er blitt vesentleg forverra under regjeringa Bondevik II.

Vi er vitne til at velferdstilboda i mange kommunar er under stort press. Velferda blir bygd ned mange stader. Det rammar tilbodet til eldre personar som fortener ei verdig omsorg. Pengeproblema i kommunane fører til at elevane får mangelfull opplæring. Hardast ramma blir dei elevane som har aller størst behov for støtte, rettleiing og aktiv oppfølging. Den svakaste parten blir mest skadelidande. Slikt er kritikkverdige.

Den vanskelege kvardagen som pregar mange kommunar, krev politisk handling. Arbeidarpartiet meiner at det viktigaste poenget er at kommunesektoren har for lite pengar å hjelpe seg med. Derfor er det nødvendig å auke den økonomiske ramma vesentleg utover Regjeringa sitt forslag. Arbeidarpartiet foreslår at ramma blir auka med 3–4 milliardar kr for neste år. Heile veksten skal komme i frie inntekter. Forslaget frå Arbeidarpartiet vil gi Ber-

gen kommune ei meirinntekt på minst 121 mill. kr utover forslaget frå Regjeringa, og Tromsø vil få ein gevinst på minst 27,4 mill. kr. Det fører til at eldreomsorga blir av høgare kvalitet, og elevane vil få ei betre opplæring. Slikt skaper optimisme. Slikt styrker velferda.

Det sentrale poenget for mange kommunar er dette: Det er veldig vanskeleg å greie å halde den offentlege velferda, fordi ressursane ikkje kjem. I sin tur kan det føre til at kvaliteten på offentlege tenester går ned. Då ligg arenaen open for private løysingar. Sveltefôraren ein kommunane økonomisk, legg ein grunnlaget for konkurranseutsetjing og privatisering. Arbeidarpartiet vil kjempe imot ein slik politikk. Det er all grunn til å merke seg at regjeringspartia får støtte frå Framstegspartiet. Den økonomiske kvardagen i kommunane vil bli svært vanskeleg neste år. Reaksjonane blir venteleg sterke frå dei som er brukarar av tenestene, og dei som er tilsette i kommunal sektor.

Eg vil ta opp forslag nr. 5, frå Arbeidarpartiet.

Presidenten: Representanten Sandal har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:34:08]: Det nye politiske regimet i Trondheim har sørget for å gi LO-forbundet, fagforbundet, ikke bare en hånd på rattet, men også en fot på bremsen. Endringsforslag fra arbeidstakerne skal følges opp og utvikles av arbeidsgrupper. Beslutninger skal fattes gjennom en styringsgruppe som består av like mange representanter for politikere, administrasjon og arbeidstakere. Beslutninger skal fattes ved konsensus. Med andre ord: Alle involverte har de facto veto rett.

Det mest alvorlige er likevel de konsekvenser en slik avtale kan få for demokratiet. Det er viktig å arbeide tett sammen med de ansatte i omstillingsarbeid, men det er galt med så mye makt i hendene på aktører som ikke står til rette for folket ved valg.

En annen side av saken er at Arbeiderpartiet mottar store beløp fra LO hvert eneste år. Til gjengjeld går Arbeiderpartiet i bresjen for å gi fagforbundet en sterk posisjon, som går rett inn i kommunal saksbehandling.

Ønsker Arbeiderpartiet å utvide avtalen? Ønsker Arbeiderpartiet å utvide avtalen til også å gjelde staten?

Reidar Sandal (A) [10:35:21]: Det er ingen sensasjon at Arbeidarpartiet legg opp til å utvikle velferdspolitikken i samfunnet vårt, både på lokalt, regionalt og statleg nivå, i dialog med dei tilsette. Om dei er organiserte i LO-forbund eller i forbund utanfor LO, er ikkje avgjerande for om vi lyttar til og tek omsyn til dei synspunkta og innspela dei kjem med.

Det er ein grunnleggjande forskjell på den omstillingspolitikken som vi vil ha i kommunal sektor, og den politikken som representanten Gitmark og Regjeringa legg opp til. Vi seier at som eit alternativ til den konkurranseutsetjinga og privatiseringa som Regjeringa no er ein sterk eksponent for, vil vi ha omstilling i dialog med

dei tilsette, og vi vil òg løyve midlar til den typen tiltak. Det foreslår vi faktisk i innstillinga, og vi viser til dei svært gode erfaringane vi har med modellkommuneforsøka i Sørum, i Porsgrunn og i Steinkjer.

Torbjørn Andersen (FrP) [10:36:46]: Representanten Sandal fra Arbeiderpartiet brukte veldig mye av sitt innlegg til å tilkjenne sin motstand mot konkurranseutsetting. Sandal tok til orde for at ytterligere konkurranseutsetting innenfor helsesektoren og eldreomsorgen må stanses inntil konsekvensene av konkurranseutsetting er evaluert.

Dette er et høyst merkelig forslag. Mener Arbeiderpartiet virkelig at staten skal forby kommunene å konkurranseutsette? I så fall: Er et forbud mot å konkurranseutsette i tråd med prinsippene om respekt for det lokale selvstyret? Jeg bare spør!

Reidar Sandal (A) [10:37:52]: Det er eit grunnleggjande skilje mellom regjeringspartia og Framstegspartiet på den eine sida og Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet på den andre i synet på konkurranseutsetjing og privatisering. Det er eit skilje som ikkje er av ny dato. Det har materialisert seg sterkt i kommunalkomiteen sine innstillingar i heile denne stortingsperioden.

Når Arbeiderpartiet og dei to andre partia som vi har felles syn med i denne saka, meiner at vi må kjenne konsekvensane av konkurranseutsetjing og dette fokuset på profittbasert sjukeheimstilbod, som vi har sett har vore svært uheldig i fleire kommunar, er det for å verne om tilbodet til brukarane og gi det ein skikkelig kvalitet. Det er faktisk òg å ta omsyn til at arbeidsvilkåra for dei tilsette skal halde ein skikkeleg standard.

Karin Andersen (SV) [10:39:12]: SV er veldig glad for at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet nå står sammen når det gjelder kommuneøkonomien, om at kommunene både skal ha en større del av den økte samfunnskaka, en større del til velferd og skole, og at det må lages en plan for å rette opp underskuddet i kommunesektoren. Det er et viktig vegvalg. Da er det med desto større skuffelse vi opplever at Arbeiderpartiet for andre år på rad inngår avtale med Regjeringen om revidering av årets budsjett, uten én krone til kommuneøkonomien. Det hadde det kanskje gått an å forstå hvis det var slik at inntektsforutsetningene i kommuneøkonomien var slik som de var da budsjettet ble vedtatt – for dette er en revidering – men det er de altså ikke. Skatten sviktet med 3,4 milliarder i forhold til utgangspunktet i 2003, og ser ut til å sviakte med 2,3 milliarder i 2004, hvis prognosene slår til.

Kan Arbeiderpartiet gi noen fornuftig forklaring på hvorfor de ikke greide å få til én krone til kommuneøkonomien?

Reidar Sandal (A) [10:40:30]: Eg takkar for dei velvillige synspunkta som representanten Andersen gav uttrykk for. Eg skal for så vidt prøve å vere velvillig. Eigentleg trefte ikkje representanten Andersen heilt, verken

den rette saka eller den rette dagen, det er i morgon Stortinget debatterer revidert nasjonalbudsjett for 2004, men eg skal likevel vere vennleg og svare på spørsmålet.

Arbeiderpartiet vel å konsentrere merksemda om pengar til kommunesektoren til handsaminga av kommuneproposisjonen for 2005.

Når det gjeld skatteinntektene, har det under ulike regjeringar vore slik at dersom det har vore større skatteinntekter enn føreset, har kommunesektoren fått behalde dei. I perioden frå 1993 til og med 2003 har det i alle år frå 1993 til og med 2001 vore større skatteinntekter enn det som har vore lagt til grunn i saldert budsjett og i rekneskapen. Når det er slik at inntektene sviaktar, må kommunesektoren ta ansvaret for det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hans Kristian Hogsnes (H) [10:42:12]: Regjeringen følger i forslaget til kommuneproposisjonen for 2005 opp sin politikk for å styrke lokaldemokratiet og øke det kommunale handlingsrommet. Det er en politikk for å møte den mest sentrale utfordringen for kommunesektoren i tiden fremover, nemlig stigende etterspørsel etter og økte krav til gode og tilpassede tjenester. Her er det nok å vise til at den demografiske utviklingen med flere eldre og flere elever i grunnskole og videregående skole trekker i retning av økte utgifter i kommunal sektor de nærmeste årene.

Jeg synes det er viktig å understreke at nærhet til innbyggerne gir kommunene et godt utgangspunkt for å tilpasse tjenestene til lokale behov og til å se ulike tjenester i sammenheng. Det vil være en stor utfordring fremover å sikre seg kompetent arbeidskraft som kan levere de tjenester innbyggerne etterspør. Da skal vi ta på alvor at mange av landets kommuner vil oppleve at de er for små til å kunne tilby brede og attraktive fagmiljøer som er konkurransedyktige. Det vil utløse at sterkere og mer robuste kommuner vil være en viktig forutsetning både for å kunne være attraktive arbeidsgivere, opprettholde et likeverdig tjenestetilbud og sikre et godt fungerende lokaldemokrati i årene som kommer.

For oss i Høyre er visjonen fortsatt mer lokaldemokrati. Det betyr mer makt, mer myndighet og større handlingsrom til kommunene. Vi vil desentralisere oppgaver, myndighet og ansvar. Høyre vil ha mindre statlig styring og mindre detaljreguleringer fra Stortinget. Vi har tillit til våre egne og andre partiers lokalpolitikere. Vi tror faktisk at de er minst like opptatt av å utforme omfattende og gode velferdstilbud til innbyggerne som det vi rikspolitikere er. Det er kanskje også fortsatt noe med det at den som har skoen på, best kjenner hvor den trykker.

Vi må ta innover oss at lokale forhold varierer sterkt rundt om i landet. Vi vet at behovene er forskjellige, og da mener vi det er viktig at den enkelte kommune i størst mulig grad får styre seg selv og sine ressurser.

Derfor er vi fra Høyres side positive til at Regjeringen mener at kommunene skal rammefinansieres, og at det på denne bakgrunn arbeides med å redusere antallet og omfanget av øremerkede tilskudd. Da er det også svært posi-

tivt at regelverket og rapporteringen rettet mot kommunesektoren forenkles, samordnes og reduseres.

Jeg vil også understreke behovet for at den statlige styringen av kommunesektoren balanseres mellom hensynet til et likeverdig tjenestetilbud for alle og kommunesektorens behov for størst mulig frihet til å tilpasse sine tjenester til lokale behov. Det er behov for at lokale folkevalgte får enda bedre rammevilkår og økt handlingsrom som stimulerer til nytenking, omstilling og utvikling. Et vitalt lokaldemokrati er en stor verdi i seg selv, og jeg er tilfreds med at Regjeringen vil gi lokaldemokratiet vide rammer og stort handlingsrom, der det støttes opp om lokalt utviklingsarbeid i kommunene, noe som bidrar til større effektivitet og god samfunnsutvikling.

For å være helt konkret så handler rammefinansiering om å redusere omfanget av og antallet øremerkede tilskudd, det handler om å tilbakeføre en andel av selskapskatten til kommunene, og det handler om en revisjon av inntektssystemet. Videre snakker vi om forenkling av rapporteringen fra kommunene og en bedre samordning av det statlige tilsynet med kommunene. Jeg er også oppatt av at vi stimulerer til økt bruk av konkurranseoppsett, og stikkordene her er jo kommunal revisjon, momskompensasjon, konkurranseportalen, veileder om brukervalg og effektiviseringsnettverket. Jeg håper også at arbeidet i lokaldemokratikommisjonen vil styrke lokaldemokratiets status.

Jeg er godt fornøyd med at regjeringspartiene har inngått en avtale med Fremskrittspartiet om kommuneproposisjonen for 2005. Viktige elementer i den avtalen er jo at rammene for kommuneøkonomien for 2005 som er presentert i kommuneproposisjonen, skal holdes. Videre sikres at veksten i de frie inntektene skal fordeles kronemessig likt mellom kommuner og fylkeskommuner, og vi forutsetter at det innenfor veksten i de samlede inntektene ligger tilstrekkelige ressurser til oppfølging av reformer og handlingsplaner. Avtalen innebærer også at en andel av selskapskatten skal tilbakeføres til kommunene fra budsjettåret 2005, men Regjeringen blir altså bedt om å komme tilbake med en særskilt sak tidlig i oktober, der alternative modeller for gjennomføringen blir utredet. Det er også viktig for meg å understreke det fortsatte behovet for effektivisering i kommunesektoren, der KS selv har pekt på et potensial på en halv milliard kroner.

Tilbakeføring av en andel av selskapskatten til kommunene er for meg en viktig del av kommuneoppbygget for 2005. Siktemålet med en slik omlegging er jo å styrke kommunenes incentiver til å drive næringsutvikling, og dermed sikre næringsetablering. Jeg vet av egen erfaring at en slik andel vil stimulere til lokal satsing og ikke minst lokal oppmerksomhet omkring det å legge forholdene til rette for å utvikle lokal verdiskaping. Jeg er enig i at man innfører en ordning med symmetrisk inntekstutjevning i kommunenes inntektssystem for å unngå de mest uheldige fordelingsvirkningene kommunene imellom, samtidig som det vil bidra til å beholde incentivene for næringsutvikling.

Avtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet gir oss en anledning til å dykke litt dypere i modellvalget for hvordan dette praktisk skal utformes. Riktignok gir dette kommunene litt mindre forutsigbarhet for kommuneøkonomien i 2005 enn hva jeg ville ha foretrukket, men det viktige for meg her er at vi nå sikres en gjennomføring av ordningen med tilbakeføring av en andel av selskapskatten til kommunene fra 2005.

Jeg vil også dvele litt ved momskompensasjonen, og viser til flertallsmerkningen fra regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i Budsjett-innst. S. nr. 5 for 2003-2004, der Regjeringen ble bedt om å legge stor vekt på at ordningen med nøytral merverdiavgift ikke skal gi en utilsiktet omfordeling i kommunesektoren. Regjeringen ble dessuten bedt om at det i kommuneproposisjonen for 2006 blir redegjort for hvordan refusjoner og trekk balanserte i 2004, og at det blir laget oversikt for sektoren samlet og for den enkelte kommune og fylkeskommune, senest fremlagt i statsbudsjettet for 2006. Vi forutsetter her at det blir fremmet forslag om oppretting av eventuell utilsiktet omfordeling av ordningen.

Det er også grunn til å si noen få ord om interkommunalt samarbeid og eventuell sammenslutning av kommuner. Dette kan være gode stimulanser for å få til en mer hensiktsmessig organisering i deler av kommunesektoren. For noen kan sammenslutning med andre kommuner vise seg å være hensiktsmessig, men jeg synes det er viktig at interkommunalt samarbeid og kommunesammenslutninger bygger på frivillighet og lokalt initiativ. Men for meg er det slik at interkommunalt samarbeid ikke kan erstatte en robust og bærekraftig kommunestruktur.

Samlet sett vil jeg si at kommunesektoren i 2005 har et godt utgangspunkt for å levere gode resultater. Slik det nå ser ut, kan den reelle veksten i kommunesektorens samlede inntekter fra 2003 til 2004 anslås til 3 pst., eller drøyt 7 milliard kr. Inntektsveksten i 2004 blir dermed den høyeste siden 1997. Nå skal vi riktignok ta et lite forbehold for skatteinngangen i 2004, som de første månedene i år ligger noe lavere enn budsjettet. Nå har vi indikasjoner på at dette vil kunne rette seg opp i annet halvår, men fortsatt knytter det seg altså litt usikkerhet til disse anslagene. Realveksten i de frie inntektene til kommunene i 2004 er dermed anslått til å bli på nær 5 milliarder kr. Når vi trekker fra at den demografiske utviklingen medfører økte utgifter på vel 1 milliard kr, må vi også ta med at kommunene også vil nyte godt av at rentenivået i gjennomsnitt antas å bli lavere i 2004 enn i 2003. Dette vil kunne gi mange kommuner en mulighet til å styrke den finansielle situasjonen og balansen.

Det er fortsatt stramt for Kommune-Norge, men samtidig skjer det mye positivt i arbeidet med å modernisere og forbedre tjenestetilbudet. Oppbygget for 2005 er en god oppfølging av dette arbeidet.

Jeg anbefaler med dette de forslag som er fremmet her, og som er en del av avtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [10:52:12]: I Høyre har vi tillit til våre egne og andres lokalpolitikere; den vet best hvor skoen trykker, som har den på, sa Hogsnes.

Har da Høyre også tillit til Høyres og Kristelig Folkepartis ordførere når de beskriver situasjonen i kommuneøkonomien som rimelig dramatisk, eller har Høyre kanskje likevel ikke så mye tillit til ordførernes vurderinger?

Hogsnes viser også til behov for omstilling og effektivisering. Hvis Høyre mener noe mer med omstilling enn bare privatisering, hvorfor går da Høyre imot å støtte omstillingsprosjekter etter en modell som bl.a. har vært gjennomført i Steinkjer og i Porsgrunn, og som har vist seg veldig vellykket? Er det fordi de er imot omstilling, eller er det fordi de vil sementere myten om at de ansatte er imot omstilling?

Hans Kristian Hogsnes (H) [10:53:32]: Jeg og Høyre og regjeringspartiene har tillit til norske ordførere. Vi har selvfølgelig tillit til de av våre partifeller som nå gir uttrykk for at det er stramt. Det er på mange måter litt av jobben deres som ordfører – og det der kan jeg mye om. Jeg har vel av og til også sagt til enkelte ordførere at disse innleggene holdt jeg kanskje bedre selv da jeg selv var ordfører. Jobben er jo å fokusere på at de ønsker best mulig vilkår for seg og sine.

Så spør representanten Schjøtt-Pedersen hvorfor vi sier nei til modellkommuneforsøkene. Det er ikke en riktig fremstilling av saken. Regjeringen støttet jo disse pilotprosjektene, men det vi har reist spørsmål om, er hvorfor noen ikke kan være med på å la disse forsøkene være litt videre, og også tillate mer konkurranse.

Per Sandberg (FrP) [10:54:53]: I tidligere replikkordskifter i dag har vi hørt at Arbeiderpartiet ønsker å stanse all form for økt konkurranseutsetting, og særlig der hvor private er inne og drifter sykehjem. Nå vet vi at det har vært uheldige forhold i mange offentlige sykehjem. Faktisk viser tall at det kan være så mye som 30 pst. av sykehjemmene innen eldreomsorgen som har mangler.

Jeg kunne gjerne ha spurt representanten Hogsnes om han vil bruke Arbeiderpartiets metode og stenge noen offentlige sykehjem eller stoppe den prosessen. Men det skal jeg ikke gjøre. Min utfordring til Hogsnes er: Vil vi få en tryggere finansiering og bedre forhold i offentlig eldreomsorg, sykehjem og omsorgsdelen hvis vi tar i bruk en annen finansieringsmodell, slik at pengene i større grad følger brukeren, og slik at brukeren selv blir den som kvalitetssikrer det tilbudet vedkommende måtte få?

Hans Kristian Hogsnes (H) [10:56:17]: For Høyre og for Regjeringen er det meget viktig at vi til enhver tid strekker oss etter å få best mulig tilbud, få mest mulig ut av ressursene vi setter inn, og finne de beste løsningene. Det handler om innbyggernes behov, det handler om dem som faktisk er våre oppdragsgivere. De er ikke alltid like opptatt som politikerne av hvem som utfører tjenestene, de er mer opptatt av hva og hvilke tjenester de får, og av at de får dem når de trenger det.

Jeg er av dem som er tiltalt av at vi i større grad legger opp til systemer hvor ressursene følger brukeren. Det gir en valgfrihet, men det forutsetter selvfølgelig et system hvor det er noe å velge i. Derfor reagerer vi på dem som konsekvent forsøker å forhindre enhver anledning til å skape disse valgmulighetene.

Karin Andersen (SV) [10:57:31]: Høyre gikk til valg i 2001 på lavere skatt og bedre skole. På det første har de innfridd, men på det siste er det blitt verre.

Det er 7 280 flere elever i grunnskolen nå enn det var for to år siden, og det er 1 641 færre lærere. Det betyr at det er færre undervisningstimer og færre årstimer som danner grunnlaget for å kunne gi tilpasset opplæring. Det skulle jo være hovedgrepet i Regjeringens skolepolitikk. Det hovedgrepet ligger i kommuneøkonomien, og der er ikke disse pengene. Nå blir det altså færre delingstimer, mindre tilpasset opplæring. Det er slik at barna våre trenger ulik undervisning, ikke fjerning av delingstimer og tilpasset opplæring. Barna trenger trygge skoler, synlige voksne, ikke færre lærere. Og barna trenger mange gode erfaringer og gode opplevelser som gjør at de blir glad i skolen og får lyst til å lære mer.

Hvordan kan Høyre forklare at de skal få til mer tilpasset opplæring med færre timer?

Hans Kristian Hogsnes (H) [10:58:58]: Etter min oppfatning er nok dette bildet atskillig mer sammensatt enn det representanten Karin Andersen her beskriver. Etter min oppfatning har man fra Regjeringens side levert på lavere skatt, og man er på god vei til å levere på bedre skole. Veldig mange kommuner har kommet meget langt på veien med å ruste opp skolebyggene sine. Gjennom kvalitetsmelding og annen innsats begynner man også nå å ta tak i innholdet i skolen. Vi er altså på god vei. Jeg tror vi er enige om beskrivelsen av at barn trenger ulike tilbud. De trenger den kvaliteten vi er enige om at vi skal tilføre skolen.

Mitt poeng er at jeg tror vi er på god vei, men dette bildet er sammensatt. Jeg er ikke enig i den krisebeskrivelsen som representanten Karin Andersen her gir.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Per Sandberg (FrP) [11:00:16]: Fremskrittspartiet har en alternativ modell for å styre offentlig sektor. Vi har en alternativ modell når det gjelder å finansiere offentlig sektor, og i særdeleshet kommunesektoren. Denne modellen vil sannsynligvis tvinge seg fram av seg selv, gjennom at brukerne og innbyggerne i de enkelte kommunene vil stille krav til de tilbud som leveres, og gjennom at folk som bor i kommunene, etter hvert ikke kjenner kommunegrensene, men vil inneha en mobilitet som fjerner kommunegrensene.

Flertallet i denne salen, og også Regjeringen, vil fortsatt bygge kommunegrensene som lukker inn innbyggerne innenfor de grensene, uavhengig av om det bor 1 000 mennesker i kommunen, eller om det bor

100 000 mennesker i kommunen. Det finnes ikke noen differanse eller forskjell i de andre partienes kommunepolitikk.

Fremskrittspartiet åpner for en modell der finansieringen av hovedoppgavene prioriteres, der brukerne i større grad får bestemme over de tilbudene som leveres, og der ressursene følger brukeren uansett om en ønsker en sykehjemsplass, en omsorgsbolig eller en skoleplass.

Det er mulig Fremskrittspartiet er utålmodig, som ønsker å framskynde en slik modell. Jeg tror det er nødvendig at det finnes et parti som forteller denne forsamlingen to ganger i året at dette uansett vil tvinge seg fram, så får en håpe at realiteten omsider også vil framstå for flertallet i denne salen.

Fremskrittspartiet har de to siste årene unnveket og gått bort fra sin primære modell. Vi har vært med på å overføre betydelige midler til kommunesektoren, gjennom forlik i denne salen og gjennom egne forslag, rett og slett fordi vi har sett at brukerne i de enkelte kommunene har lidd under det eksisterende systemet. Vi kan ikke akseptere og være vitne til at brukerne lider under prioriteringer som Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet foretar i kommunene.

Da representanten Sandal viste til at Arbeiderpartiet ønsker å øke overføringene til kommunene med 3–4 milliarder kr neste år, pekte han på to kommuner. Blant annet pekte han på Tromsø, som sannsynligvis ville få 27 mill. kr mer til å styrke eldreomsorg og skole. Men det er ikke det som skjer. Hvis Tromsø kommune hadde fått 27 mill. kr mer neste år, hadde de vært nødt til å bruke det på sitt nye kulturhus. De hadde ikke hatt mulighet til å prioritere eldreomsorg og skole, fordi de har prioritert helt andre ting. Det er det altså Arbeiderpartiet og SV som har gjort i Tromsø. Derfor er det strengt tatt nødvendig at vi får styring med hvordan pengene brukes. Brukerne må bestemme det, og da må pengene også følge brukeren.

Det er ikke riktig, det representanten Sandal sier, at når andre får muligheten til å drifte omsorgen innenfor eldreomsorg og sykehjem, så er det årsaken til at det kan være tilfeller med dårlig tilbud. Da burde Sandal på et tidligere tidspunkt ha stengt en masse offentlige sykehjem. Det er ikke konkurransen som gjør at det oppstår et dårlig tilbud, det er kontrollen og kvaliteten som det er problemer med. Så lenge brukerne ikke får være kontrollører, får man en slik situasjon.

Vi er fornøyd med at vi i forliket med regjeringspartiene har fått tatt ut selskapskattereformen, slik at vi får ta en større runde på det. Jeg må forresten få lov til å si at den modellen som er lagt fram i kommuneproposisjonen, viser hvor komplisert det norske kommuneinntekssystemet er, hvor vanskelig det er å finne et rettferdig system. Vi vil bruke mye mer tid på det, for dette er en enorm skattereform. Det er snakk om å fordele 5–6 milliarder kroner, og det kan ikke Stortinget gjøre i løpet av 14 dager. Derfor er vi fornøyd med at vi får en egen sak om dette i begynnelsen av oktober, slik at Stortinget får ta en større runde på det og får flere alternativer å velge mellom.

Helt til slutt vil jeg fremme de forslagene som Fremskrittspartiet har i innstillingen, og de forslagene som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [11:05:36]: Representanten Sandberg snakker bare positivt om privatisering. Han nevner ikke at det finnes flere eksempler på at konkurranseutsetting av kommunale tjenester har ført til at arbeidstakernes lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår er blitt svekket. Det mener Arbeiderpartiet er uakseptabelt. Vi mener at kommunene i sine anbudskriterier bør kunne legge inn en forutsetning om at dersom anbudet innebærer dårligere vilkår enn det som er gjeldende i den enkelte kommune, skal anbudet ikke tas med videre i vurderingene.

Mener representanten Sandberg det er helt greit at ansatte f.eks. kan miste pensjonsrettighetene sine ved konkurranseutsetting?

Per Sandberg (FrP) [11:06:40]: Jeg kjenner til situasjonen i mange private institusjoner, og jeg kjenner til mange solskinnshistorier derfra. Jeg har snakket med ansatte i private institusjoner som er meget fornøyd med situasjonen der.

Når det gjelder det representanten Øye spør om, er det et stort skille mellom Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. Forskjellen er at Fremskrittspartiet ønsker at den typen forhandlinger skal skje på den lokale arbeidsplassen. Jeg vil ikke som stortingsrepresentant stille meg som en – hva skal jeg si – rådgiver overfor de forhandlingene som skal skje på lokale arbeidsplasser. De forhandlingene skal skje på den lokale arbeidsplassen! Jeg er i motsetning til Arbeiderpartiet opptatt av at organisasjonsfriheten skal eksistere. I motsetning til Arbeiderpartiet ønsker ikke jeg å ha en dialog eller kontrakter med forskjellige organisasjoner, Kommuneforbundet, LO osv., som skal diktere lønnsforhandlingene på det lokale planet. Jeg ønsker at det skal bestå frivillighet.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:07:59]: Først vil jeg si meg godt fornøyd med den avtalen regjeringspartiene har fått med Fremskrittspartiet om kommuneproposisjonen for 2005.

Representanten Sandberg tar i replikken til Ivar Østberg opp at vi har forskjellig innfallsvinkel til det lokale selvstyret. Er Fremskrittspartiet enig i at ulike kommuner med ulike innbyggere har ulike behov og ulike prioriteringer, og at poenget med det lokale selvstyret er at kommunen velger sine egne representanter som prioriterer ulikt? Er det ikke slik at med Fremskrittspartiets modell for det lokale selvstyret blir svært mye statliggjort og det lokale selvstyret satt til side?

Per Sandberg (FrP) [11:08:54]: Jeg er særdeles fornøyd med spørsmålet fra representanten Gitmark, for da får jeg oppklart en åpenbar misforståelse.

Når vi ønsker at pengene skal følge brukeren i større grad, betyr det langt ifra mer stat. Det innebærer kun at staten garanterer at finansieringen er til stede. Det er jo det Kommune-Norge etterlyser i dag. Alle vedtak som blir tatt, og reformer som blir vedtatt her i huset, blir ikke finansiert, sier Kommune-Norge. Den eneste garantisten for at dette skal finansieres, er Fremskrittspartiet, fordi vi sier at staten skal være garantisten for at dette er 100 pst. finansiert.

Det er likegyldig for oss hvorvidt det er kommunen, en humanitær organisasjon eller private som drifter et sykehjem, for det er brukerne som er kontrollørene. Da er det brukerne som bestemmer hvorvidt de vil være på institusjonen, og hvorvidt tilbudet er godt nok, fordi brukerne vet at de har pengene i ryggen, gjennom at staten har garantert for det.

Karin Andersen (SV) [11:10:12]: Ja, det er lett å forstå hvorfor Fremskrittspartiet mener det er nødvendig å overstyre alle lokalpolitikere. Hvis en slår opp og ser på kommuneøkonomien, f.eks. tallene fra Os kommune, som skal være Fremskrittspartiets utstillingsvindu, ser en der nesten norgesrekord i underskudd og dårlig drift. Men nok om det.

Jeg har lyst til å spørre Fremskrittspartiet om Fremskrittspartiet føler seg bekvem med og er enig med Regjeringen, for når skatteinntektene i kommunesektoren for andre år på rad har sviktet med til sammen over 5 milliarder kr, lager Regjeringen et etter mitt og SVs syn useriøst regnestykke som viser at fordi de tapte penger i fjor og i år, så er det med de pengene de får i år, en stor økning i inntektene. De regner dette fram, slik at det ser ut som en økning. Er Fremskrittspartiet enig i at når kommunesektoren har tapt flere milliarder kroner, så har de fått bedre råd av det?

Per Sandberg (FrP) [11:11:23]: Hvis representanten Andersen hadde lest innstillingen, hadde hun fort oppdaget at Fremskrittspartiet påpeker akkurat den framstillingen i våre merknader. Vi setter spørsmålsteget ved hvorvidt det er riktig å opptre på den måten, i forhold til å peke på økning fra det ene året til det andre.

Det var en av årsakene til at Fremskrittspartiet i sitt reviderte budsjett, som skal behandles i morgen, foreslo 700 mill. kr mer til kommunesektoren for å kompensere for tapte skatteinntekter, i motsetning til Arbeiderpartiet, som skriker høyt om mer penger til kommunesektoren, men som ikke følger opp i revidert. Vi har tatt det innover oss, og vi er faktisk inne i en prosess der vi vurderer om vi må ha en modell som setter rammene for kommunesektoren slik at de kan være litt forutsigbare for kommunesektoren. Det innebærer også at hvis det er økte skatteinntekter, må de dras inn. Men det er bare for å få stabilitet for kommunesektoren.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Karin Andersen (SV) [11:12:42]: SV mener at kommunesektoren må styrkes med minst 5 milliarder kr i for-

hold til det Regjeringen og Fremskrittspartiet nå vedtar. Det gjør vi fordi vi vil ha moderne kommuner, der skolen og omsorgen er fullt på høyde med standarden i samfunnet rundt. Den store forskjellen mellom høyre- og venstresiden i norsk politikk er hvor høyt vi vil prioritere velferd og skole for alle. Høyresiden tror at vi får det bedre og blir tryggere ved at noen blir mye rikere, og ved at privat forbruk økes mye mer enn det vi bruker til det vi har i fellesskap, og at det er viktigere med flere nye privatbiler enn flere nye skolebøker.

Kaka vi har fått til fordeling, har blitt større også i år. Hvordan den skal fordeles, og hvordan vi sikrer at den blir større, er de viktige verdivalgene. I disse verdivalgene står SV nå sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet om at det er viktigere med moderne og kvalitetsmessig gode skoler, at det er viktigere at den som er gammel og syk, skal få omsorg og pleie, og at den som trenger hjelp fra barnevernet, skal få det på dagen når de trenger det, og ikke få nei fordi budsjettet er oppbrukt, og at de som har en funksjonshemming, skal få brukerstyrt personlig assistent og transportordning som gjør at de kan ta de samme frie valgene som vi som sitter her, kan ta. Det er viktigere at kommunene har råd og mulighet til å gi jobb også til folk som har stått utenfor arbeidslivet og har dårlig helse. Og det er viktigere at kommunene ikke må kjøre sine ansatte så hardt som det er nå, at mange blir syke, sliter seg ut og blir uføre, fordi det er for få på jobb. Vi mener det er viktigere enn å stramme inn.

Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har nå gitt oss flere syke og flere arbeidsledige for pengene. I dagens VG går arbeids- og administrasjonsministeren og sosialministeren prisverdig ut og peker på at sykefraværet i offentlig sektor øker katastrofalt. Kanskje man da bør gå litt i seg sjøl og se på hvordan man drifter dette, hvordan effektivisering og omorganisering blir gjort, ikke at det blir gjort, men hvordan det blir gjort, og om ikke det er med på å gjøre at folk ikke greier å bevare helsen.

Trang kommuneøkonomi og privatisering fører altså til at det blir flere og ikke færre syke og uføre. Den som skal vinne et anbud, har jo ikke råd til å ansette den som ikke er friskest, og som ikke kan være effektiv hele tida. Man må ha tid nok til å gjøre jobben ordentlig, tid nok til å hjelpe akkurat den ungen over kneika, slik at lærelysten og sjølbildet er i god behold, tid nok til å gi trøst og omsorg til et menneske som er hjelpeløst avhengig av andre til absolutt alt. Tid er omsorg, og tid er vokster, men tid er også penger. SV er overbevist om at det er lønnsomt å investere i nok tid, slik at framtidens arbeidskraft og kompetanse blir best mulig utviklet gjennom en god skole, og at det er lønnsomt å investere i bedre helse og mindre sykdom.

For SV er frihet og rettferdighet to sider av samme sak, og derfor er kommuneøkonomien så utrolig sentral for at denne friheten skal bli reell for alle. I en moderne kommune mener vi altså at skolen skal være så god og mangfoldig at alle har lyst til å ha ungene sine der. Det skal være en skole for kunnskap og lærelyst. Den er det aller viktigste for at vi skal kunne se framtida trygt i mø-

te, både som enkeltmenneske og som samfunn. Det er jo det vi skal leve av i framtida. Derfor har SV satt satsing på barn og unge først. Skolen må være så god at ikke ett talent går tapt, ikke én lærelyst blir drept, at man går ut av skolen med større tro på seg selv og har lyst til å lære mer, at elevene skal være mer likestilte med hensyn til å lykkes i egne liv når de går ut, enn når de kom inn. Slik er det ikke i dag, og det er vi nødt til å rette på. Kommuneøkonomien må gi rom for en skole med tilpasset opplæring til alle. Regjeringens opplegg gir færre muligheter til delingstimer, som skal gi tilpasset opplæring.

SV mener også at skolen må være oppdatert med nye skolebøker, ikke ha fotokopier av skolebøker, som en del av de foreldrene som har besøkt meg, har vist fram. Elever trenger ulik undervisning. De trenger voksne som er til stede, altså flere lærere, og de trenger alle de gode opplevelsene. Da kan man ikke kutte ut alt det som gjør det litt spennende å gå på skolen, som turer ut, besøk i næringslivet, besøk i samfunnet rundt seg, leirskoler, alt det som gjør det gøy og spennende og mangfoldig. Mangfoldet og friheten innen den offentlige skolen er nå truet. Da kan jo ikke svaret være at vi sier at folk skal få lov til å velge seg bort. Den skolen som ikke er god nok for alle, skal ikke være god nok for noen.

SV mener også at det er moderne og riktig at eldre og syke som trenger det, skal får omsorg når de trenger det, og at syke og funksjonshemmede skal kunne stå opp når de vil, gå på do når de vil, dusje når de sjøl mener det er nødvendig, og ikke når det passer den kommunale turnusen. Det er et verdivalg. Mot dette står Kristelig Folkeparti nå sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, som mener at det er viktigere at vi skal gi en større bit av kaka til alle oss som har mye å rutte med fra før, slik at vi skal kunne øke det private forbruket vårt. Og mens kjøpefesten øker, skal andbudsøkta henge som en trussel over hodet på hjelpepleierne, slik at de springer fort nok og blir billige nok for denne regjeringen. Men det er ikke hjelpepleieren som er for dyr, eller bestemor som er for dyr. Det mangler rett og slett både mot og vilje hos denne regjeringen og Fremskrittspartiet til å velge det som er viktigst, først, og si til dem som har mer enn nok, at de må være så snill å vente litt, for det er noe annet som er viktigere for oss.

Barnehageavtalen er nå på plass. Den skal gi plass til alle og maksimalpris. Det er bra både for foreldre, barn og næringsliv. Men i Aftenposten i dag uttaler statssekretær Syversen i Barne- og familiedepartementet at på makronivå er finansieringen på plass. Da har jeg lyst til å si at i svar til finanskomiteen under behandlingen av revidert vises det til at for at forutsetningen om 80 pst. statlig finansiering skal være på plass, mangler det ca. 240 mill. kr. Det er mange penger, og det er overhodet ikke fullfinansiering fra statens side.

Det er mange som er fattige i Norge, dessverre mange barn. Det er ingen som er så avhengige av at kommuneøkonomien f.eks. kan gi dem et kultur- og fritidstilbud som de kan være med på sammen med andre unger, og ikke bli henvist til noen målrettede og spissede tilbud som er et tilbud til fattigungene, slik at de kan ha litt å

drive med også. De skal kunne gå på musikkskolen og være med på fotballen akkurat som alle de andre, på like vilkår. Da må kommunene ha muligheter til å tilby det.

Vi har fått veldig mange alvorlige signaler fra kommunene om forholdene for psykiatriske pasienter. Tømmingen av de psykiatriske sykehjemmene gir innsparing for staten og helseforetakene, men store økte kostnader for kommunene. Mange pasienter har mistet sitt lokale tilbud uten tilgang til noe som erstatter det som forsvant. SV forutsetter at Opptrappingsplanens intensjoner om et bedre tilbud til brukerne må ivaretas. Ingen tilbud skal forsvinne før de er erstattet av andre. Med den kommuneøkonomien som vi får nå, blir dette veldig vanskelig, og til dels umulig. Da må vi spørre: Hva er det som er viktigst? Er det viktigst at disse pasientene får et tilbud, eller er det viktigere at det private forbruket økes ytterligere?

Regjeringen har lovet mye skattelette og holdt mange av de løftene, men det er én skatt som øker, og det er skatten på sykdom, altså egenandeler. SV har derfor foreslått å lage en plan for å få ned bruken av egenandeler. Det er også et verdivalg, for skatt skal være etter evne, ikke etter helse eller behov.

Så kort om inntektssystemet ellers. SV står sammen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet i synet på de endringene som Regjeringen har foreslått. Spesielt har jeg lyst til å kommentere selskapsskatten. Regjeringen argumenterer med at kommunene skal oppmuntres til å drive næringsutvikling. Det kan jo være bra. Jeg har for min del ikke truffet en eneste kommunepolitiker som ikke er opptatt av det. Men det er rart hvordan man tror at kommuner som sliter med dette fra før, etter at de har hatt en dårlig kommuneøkonomi og nå taper flere millioner kroner i tillegg, skal bli gode og attraktive kommuner for næringsvirksomhet. Jeg har ingen tro på det. Enten det nå er folk med høy kompetanse eller næringslivet, vil de jo slå seg ned i en kommune som har gode skoler, der barnehagene er på plass, der omsorgstilbudet er der den dagen man trenger det, der man har en moderne kommune som har tid til å saksbehandle deg raskt. Det er klart at det ikke er mulig for en kommune som må kutte i alle disse tjenestene, å gjøre seg attraktiv for næringslivet. Derfor har vi sagt at omleggingene må vurderes i en helhet. Vi har også sagt at inntektene må fordeles bedre kommunene imellom.

Jeg vil ta opp de forslagene i innstillingen som SV enten står alene om eller er medforlagsstiller til, i tillegg til det forslaget som ligger på bordet i dag.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:23:18]: I Trondheim sitter SV med varaordføreren. Der har man nå fått en avtale med fagforbundet uten noen som helst forank-

ring i politiske fora. Vi merker at maktarrogansen tydeligvis nå har blitt så stor at byens nye politiske ledelse ikke tar seg bryet med å lytte til opposisjonen.

Mener SV det er riktig å inngå en forpliktende avtale med fagforbundet, uten at avtalen verken godkjennes eller debatteres av folkevalgte? Mener SV det er riktig at ansatte og administrasjon skal ha vetorett i saker som omhandler omstilling?

Karin Andersen (SV) [11:24:16]: Jeg synes kanskje Høyre bør være litt forsiktig når de snakker om samrøre og hvem det er som får mer igjen for pengene ved å være på lag. For Høyre har jo sjøl motsatt seg veldig sterkt å offentliggjøre hvem det er som sponser Høyre.

Når det er sagt, har jeg lyst til å minne om noe av det som avgåtte statsråd Norman sa i sitt første innlegg i Stortinget, der han snakket om modernisering. Et av hans hovedpunkter var at omstilling som de ansatte ikke er med på, er dømt til å mislykkes. Nå er det riktignok slik at jeg tror ikke han en eneste dag fulgte dette prinsippet da han holdt på. Men det er et riktig prinsipp, og det er dét dette dreier seg om.

Jeg la også merke til at representanten Gitmark, da han adresserte dette temaet før i en replikk, mente at konsensus betyr det samme som veto. Da har i hvert fall representanten Gitmark og jeg veldig ulik oppfatning av hva konsensus er for noe.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [11:25:43]: Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet står sammen om en alternativ politikk til Regjeringen og Fremskrittspartiet i denne innstillingen. En politikk med mer penger til skole, mer satsing på eldreomsorg og mer satsing på helsetjenester. Det viser et veldig klart alternativ i det politiske Norge som jeg synes det er positivt at man har fått så klart fram som man har gjort i denne innstillingen.

SV har i innstillingen bedt om en vurdering av en friere beskatningsrett. En del distriktskommuner står overfor den situasjonen at man har en nedgang i folketallet og får en reduksjon av de innbyggeravhengige overføringene som følge av det. Ser SV noen fare for at man ved en friere beskatningsrett kan få et ytterligere press i denne typen kommuner, som altså har en nedgang i økonomien, på å måtte sette skattenivået høyere enn i andre kommuner, og at man med det kan bli enda mindre attraktiv i forhold til ny virksomhet?

Karin Andersen (SV) [11:27:01]: KS har hatt et utvalg nedsatt, som har jobbet med velferd. De har anbefalt at man skal gå inn på tidsbegrensede muligheter til en type skattedugnad for å gjennomføre prosjekter. Det er SV enig i. Den største muligheten til å bruke dette ligger i større kommuner. Det er jo helt åpenbart. Det er mange større kommuner der folketallet øker raskt, og det er behov for å få løst akutte oppgaver. Vi tror at det vil styrke demokratiet at lokalpolitikkerne kan gå til befolkningen og inngå en avtale om en type dugnad der man sier: Nå betaler vi litt mer i skatt i tre-fire år, og så får vi gjennomført dette. Vi tror at det er viktig og riktig, for det vi-

ser seg at befolkningen faktisk er villig til å betale noe mer når det blir litt kortere avstand mellom det de betaler inn, og det de ser de får igjen for den økte dugnaden.

Torbjørn Andersen (FrP) [11:28:17]: Som vanlig er det SV som foreslår å bevilge mest penger til kommunesektoren. SV ser bare én eneste løsning på kommunenes utfordring, nemlig å bevilge mer og mer penger, og mye mer penger enn alle andre partier. Skatter og avgifter skal sendes til himmels. Bedrifter og lønnsnettverkene får regningen, og arbeidsplassene trues.

Ser SV overhodet ingen andre løsninger for kommunene enn å bevilge mer penger? SV er jo helt i vranglås når det gjelder konkurranseutsetting, nytenkning og offentlig drift og tjenesteyting. Offentlig drift og tjenesteyting skal bli organisert som et monopol. Hvilke andre forslag har egentlig SV for å sikre en mer effektiv ressursutnyttelse og bedre velferdstilbud i kommunal sektor, enn bare ensidig å være verdensmester i å foreslå mer penger?

Karin Andersen (SV) [11:29:33]: Hvis vi går tilbake og ser på en debatt vi hadde forrige dagen, der Fremskrittspartiet var verdensmester, for å si det slik, i å bevilge penger for at vi skulle bygge mye mer vei i Norge, er ikke SVs kommunesatsing i nærheten av det. Det vi sier, er at når vi blir rikere, skal vi bruke en forholdsmessig like stor andel til å sikre velferd og skole som til å sikre privat velstand. For oss er det et verdivalg. Vi synes at det er viktigere.

Så til dette med hvordan vi skal gjøre kommunene bedre. SV er veldig opptatt av det. Vi tror at vi først og fremst er nødt til å ha et samarbeid med de ansatte, for det er de ansatte som skal ta vare på barna våre og stelle de gamle, og det er de som skal gi oss service når vi trenger det. For å få det til er vi nødt til å ha et klima som ikke gjør at folk blir syke og uføre av å jobbe i offentlig sektor, i kommunesektoren. Det blir de i dag. Derfor vil det være lønnsomt å ha bedre arbeidsforhold og flere ansatte på en del av disse arbeidsplassene. Det vil lønne seg på sikt og slett ikke bli dyrt, slik som Fremskrittspartiet tror.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:31:05]: Desentralisering og folkestyre er eit nødvendig fundament for ei positiv utvikling i samfunnet. Når makt blir flytta frå lokalt til sentralt nivå, frå folkestyre til byråkratistyre og frå samfunnsstenking til marknadstenking, kan ein få fleire dårlege løysingar og større folkeleg avmakt. Det er heilt klart grunn til uro over dei totale verknadene av Bondevik II si politiske linje. Auka sentralisering og auka forskjellar i samfunnet er resultatet så langt.

Senterpartiet vil ha ein snuoperasjon, både i økonomisk politikk og i maktfordeling i samfunnet.

Senterpartiet meiner at samla vekst i kommunesektoren sine inntekter skal vera inntil 7 milliardar kr i 2005, dvs. 4,5 milliardar kr meir enn Regjeringa sitt forslag.

Veksten i dei frie inntektene skal vera om lag 3,7 milliardar kr, av desse er 700 mill. kr kompensasjon for sviktande skatteinntekter i 2003.

Inntektene utover Regjeringa sitt opplegg skal fordelast etter ordinær fordelingsnøkkel.

Regjeringa opererer med usikre tal når det gjeld kostnadene knytte til fleire av dei statlege reformene som er vedtekne, m.a. barnehagereforma, introduksjonsprogrammet og toppfinansieringa av brukarar med spesielle behov. Senterpartiet legg fullfinansiering til grunn.

Kommunesektoren sin økonomiske situasjon er kraftig forverra under Bondevik II. Dette heng saman med både høge pensjonskostnader og ein dramatisk svikt i skatteinntektene, og ikkje minst Regjeringa si nedprioritering av fellesløysingar til fordel for store skattelettar.

Lat meg minna om følgjande:

- Underbalansen i kommunesektoren er på om lag 5,5 milliardar kr.
- Den driftsrelaterte gjelda er på om lag 13 milliardar kr.
- Kvar fjerde kommune står på ROBEK-lista, dei er under administrasjon av fylkesmannen.
- Netto driftsresultat vart i 2003 rekna til 0,5 pst., 0,1 pst. lågare enn i 2002.
- Netto driftsresultat skulle ha vore 3 pst. – det akkumulerte underskotet i kommunesektoren har auka kvart år under Bondevik II.
- Skattesvikten var i 2003 3,2 milliardar kr.
- Skatteanslaget for 2004 er no nedskrive med 1,2 milliardar kr.

Regjeringa sitt opplegg for 2005 dekkjer på langt nær utgiftsauken for demografiske kostnader eller folkeauke, langt mindre gir det rom for betring av underbalansen i kommunesektoren. Det er i kommunane folk bur! Ein god skule og ei meir verdig omsorg krev eit anna og betra økonomisk armslag for kommunane.

Regjeringa har ved fleire høve kamouflert den grunnleggjande debatten om kva økonomisk nivå vi skal ha på kommunesektoren, med ulike forslag som dei kallar styrking av lokaldemokratiet. Det skjer òg i proposisjonen i år, både ved forslag om innlemming av tilskot som går til nokre få kommunar, og ved Regjeringa sitt forslag om tilbakeføring av selskapsskatten til kommunane. Regjeringa må ikkje lykkast med å flytta fokus frå kommunane sine totale økonomiske rammer til ein «liksom-diskusjon» om korleis kommunane skal sikra seg egne inntekter gjennom skattesystemet. Det er eit stort paradoks at den same regjeringa som har sett ned eit eige inntektssystemutval som skal leggja fram innstilling neste år, i mellomtida sjølv fremmer forslag til omfattande endringar nettopp i inntektssystemet.

Kommunesektoren må sikrast nødvendig fridom til å kunna tilpassa tilbodet til lokale forhold. Dei folkevalde organa på lokalt og regionalt nivå må sikrast legitimitet til å representera innbyggjarane i sitt område, og også autoritet til å fatta avgjersler til beste for lokalsamfunna.

Det avteiknar seg eit klart politisk alternativ til Høgre si nedpining av kommunane. Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV står saman om ei heilt annan prioritering av

gode lokale velferdstilbod enn det Regjeringa legg opp til:

- ein betydeleg auke i kommunesektoren sine frie inntekter
- fullfinansiering av statlege reformer
- ein fleirårig opptrappingsplan for å retta opp den økonomiske ubalansen
- ei meir forpliktande konsultasjonsordning mellom Regjeringa og KS
- privatisering og konkurranseutsetjing er ikkje eit eigen verkemiddel for modernisering av offentleg sektor
- avvising av Regjeringa sin modell for tilbakeføring av selskapsskatten
- oppretthalding av vertskommunetilskotet, som går til 333 kommunar
- full og varig kompensasjon for meirkostnadene for kommunar som har store meirutgifter fordi dei har overteke ansvaret for skyss av helsepersonell
- 55 mill. kr til Sør-Trøndelag fylkeskommune til kapi-talkostnader knytte til RiT 2000
- ei orientering om nynorskbruk i skular og kommunar i kommuneproposisjonen for 2006
- ei open haldning til endra kommunegrenser basert på frivilligheit og lokale initiativ

Regjeringa sitt forslag til kommuneøkonomi for 2005 er ei kynisk nedvurdering av eit godt skule- og omsorgstilbod der folk bur. Opplegget stadfestar Regjeringa sitt hovudmål: å halda fram med nedbygging av offentleg sektor. Då blir det ikkje så mykje meir midlar, korkje til nødvendig opprusting av kommunal bygningsmasse eller til forsterka innsats for funksjonshemma eller rusmiddelmissbrukarar. Ein rå utskrivingspraksis på sjukehusa gjer at nye grupper fortrengrer omsorgstrengande i kommunane.

Regjeringa sin kamp mot fattigdom kan bli eit slag i lufta dersom kommunane må kutta i talet på stillingar som må til for å følgja opp dei som har det vanskelegast.

Sjukefråveret i kommunal sektor er på rekordhøge 9 pst. Dette talet rommar både enorme menneskelege kostnader for dei tilsette i kommunane og ein like stor samfunnskostnad i form av sjukepengar. Regjeringa sitt opplegg for 2005 inneber at endå meir arbeid skal gjerast med færre hender. Det kan innebera ytterlegare auke i sjukefråveret.

Regjeringa fremmer forslag om å føra ein del av selskapsskatten attende til kommunane. Forslaget inneber ein reduksjon av kommunane si personskatteinntekt på ca. 5 milliardar kr. Desse midlane blir førte attende til kommunane etter andre fordelingsprinsipp. Den reelle omfordelinga kommunane imellom er på om lag 800 mill. kr.

Senterpartiet meiner kommunane skal ha større kontroll enn i dag over egne skatteinntekter. Vi fremmer i dag forslag om ei utgreiing om akkurat det. Men vi kan ikkje gå inn for eit opplegg for selskapsskatt som utelukkande er ei omfordeling frå dei 350 kommunane som taper på ordninga, til 80 vinnarar. Regjeringa sitt opplegg inneber at kommunane samla sett ikkje får auka inntekter, og at dei økonomiske skilnadene kommunane imellom aukar.

Inntektssystemet skal fyrst og fremst fungera slik at alle kommunar skal ha det same høvet til å tilby kommunale tenester. Dei endringane Regjeringa føreslår i selskapskatt og inntektsutjamning, vil forsterka verknadene av ujamn næringsstruktur og lønnskilnader mellom landsdelane.

Kommunalministeren har ved fleire høve trua med tvang for å få til det ho kallar ein robust kommunestruktur.

Det er lite konstruktivt å drøfta endra grenser utan å sjå på dei oppgåvene kommunane er sette til å løysa. Hovudpoenget er korleis ein kan få til ein god skule og ei verdig omsorg der folk bur. Det er mangel på midlar og ikkje kommunegrensene som er hinderet for ei god utvikling i mange kommunar.

Ynsket om eit minimumstal på innbyggjarar i kommunane er meiningslaust, ikkje minst grunna geografiske tilhøve. Det er faktisk slik at 21 av 23 kommunar i Hedmark er større enn Oslo. Det same er samtlige kommunar i Finnmark. Dei 26 kommunane i Sogn og Fjordane er i snitt tre gonger så store som kommunane i Akershus, mens Akershus-kommunane i snitt har fem gonger så mange innbyggjarar som kommunane i Sogn og Fjordane.

Regjeringa bruker også mangel på arbeidskraft i framtida som eit argument for kommunesamanslåing. 41 pst. av dei som jobbar i kommunesektoren, er deltidstilsette. Talet har auka frå 32 til 41 pst. på to år. Mange ynskjer å arbeida meir, ein fantastisk ubrukt arbeidskraftreserve, som i hovudsak ikkje blir utnytta, fordi kommunane ikkje får tilført midlar i tråd med dei oppgåvene dei skal løysa.

Ei målretta satsing på interkommunale samarbeidsløysingar er naudsynt for å løysa dei utfordringane mange kommunar no har. Senterpartiet og SV fremmer fleire forslag i denne innstillinga for å styrkja nettopp interkommunalt samarbeid.

I fjor vedtok eit flertal etter initiativ frå Senterpartiet ein nasjonal offensiv for IKT-basert tenesteutvikling. Eg ber statsråden gjera greie for status så langt.

Til slutt: Avtalen mellom Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti er trist lesnad. Framstegspartiet kunne i lag med Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet sikra fleirtal for tilbakesending av selskapskatten, for å halda fram med vertskommunetilskotet og for statleg fullfinansiering av transport av helsepersonell i Austevoll og andre kystkommunar. Men då hadde også kommunane fått meir midlar til neste år. Det ser ut til å vera hovudsaka for Framstegspartiet denne gongen – Regjeringa si ramme skal haldast. Det skal skapast usikkerheit om selskapskatten. Kristeleg Folkeparti teier klokeleg stilt. Dei haustar jo ikkje akkurat jubel ute for dette opplegget. Men ved ikkje å stå på for auka rammer er det nettopp dei som blir hovudansvarlege. Eg håper at presset utanfrå snart blir så stort at Kristeleg Folkeparti seier frå i høve til dette forkastelege Høgre-opplegget.

Så vil eg til slutt ta opp forslag nr. 14.

Presidenten: Representanten Magnhild Meltveit Kleppa har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [11:41:30]: I saka som vi no debatterer, er det mykje som samlar Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet. Det er eit viktig politisk signal. Dei tre partia står i lag i kampen om å skape betre velferd i kommunane våre. Det synest eg er svært gledeleg. Men Senterpartiet følgjer ikkje Arbeidarpartiet og SV heile vegen i synet på kommunesamanslutning. Arbeidarpartiet og SV understrekar at samanslåing må vere frivillig og byggje på lokalt initiativ, og dei kommunane som slår seg i lag, skal ikkje få mindre rammeoverføringar som følgje av kommunesamanslåing. Vi meiner at det er viktig med meir samarbeid og betre arbeidsdeling på tvers av kommunegrensene. Kvifor kan ikkje Senterpartiet og representanten Meltveit Kleppa vere med på eit slikt synspunkt?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:42:54]: Av omsyn til dei mange som har behov for ei meir verdig omsorg, ein betre skule og fleire kultur- og fritidstilbod, og med tanke på at kommunane også skal ha moglegheit til næringsutvikling, er eg veldig glad for at det her er ein brei allianse mellom Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet når det gjeld meir midlar til kommunane. Så føler eg nok at det er ein nyanse på dette feltet, som gjeld kommunestrukturen, mellom Arbeidarpartiet og Senterpartiet, også når det gjeld interkommunalt samarbeid. Arbeidarpartiet har ein merknad der dei vil ha interkommunalt samarbeid som legg til rette for modellar for ein ny kommunestruktur. Senterpartiet meiner det skal vera ein strategi for å sikra dagens struktur. Men når kommunesamanslåing skulle vera aktuelt på basis av frivilligheit og lokalt initiativ, skal Senterpartiet stilla opp for at kommunane ikkje skal bli trekte, verken når det gjeld rammer, eller når det gjeld inndelingskostnader.

Torbjørn Andersen (FrP) [11:44:19]: Det virker som om Senterpartiet, i likhet med SV, bare ser én eneste løysning på de utfordringer kommunesektoren står overfor, nemlig å bruke mer, mer og atter mer penger. Man kan spørre: Hva er egentlig forskjellen på Senterpartiet og SV når det gjelder kommunepolitikk? Er Senterpartiet mer eller mindre motstander av konkurranseutsetting enn SV, eller er Senterpartiet 100 pst. på linje med SV når det gjelder motstand mot konkurranseutsetting? Og en ting til: Senterpartiet er jo den store beskytter av det lokale selvstyre og den lokale selvråderett. Men Senterpartiet er altså med på et forslag som i realiteten vil forby kommunene å konkurranseutsette. Er det respekt for den lokale selvrådet, slik Senterpartiet hevder det er, og kan Senterpartiet være bekjent av å ville forby konkurranseutsetting i forhold til det lokale selvstyret?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:45:32]: Når det gjeld kampen for ein betre skule og ei meir verdig omsorg, er det nok ikkje der ein finn dei største forskjellane på SV og Senterpartiet. For nokre dagar sidan såg ein stor forskjell når det gjeld synet på privat eigedomsrett.

Så er eg litt overraska over angrepet frå Framstegspartiet i forhold til lokalt sjølvstyre. Det er altså frå eit parti som f.eks. ikkje finn det nødvendig med folkerøysting ved endra kommunestruktur.

For Senterpartiet er det viktig at kommunane tøyer midlane så langt som mogleg for å få betre omsorgstjenester. Vi meiner det er solide erfaringar for at det skjer aller best i eit samspel mellom dei tilsette og dei lokale folkevalde. Vi synest ikkje det er nødvendig å eksperimentera meir med konkurranseutsetjing av omsorg før ein har fått visse fundamentale element på plass.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [11:46:56]: Senterpartiet hamrar stadig, også i dag, på at skattelette er årsaka til den private rikdommen i Noreg, og at den såkalla offentlege fattigdommen har same årsak. Mon det er det riktige og viktigaste svaret.

No har mesteparten av dei ca. 20 milliardane som er gjevne i skattelette, gått til næringslivet, og der var det heilt nødvendig for å sikra arbeidsplassane. Dei ca. 10 pst. som det kan argumenterast for er skattelette til dei rike, er neppe svaret på behovet i kommunesektoren.

Men det stemmer at vi aldri før har vore rikare, og lønnsnivået, som alt ligg 35 pst. over Sveriges, stig kvart år. I år betyr lønnsauken 6 milliardar kr i auka utgifter for kommunane. Lønn utgjir faktisk 80 pst. av utgiftene. Og dette er berre eitt eksempel på bakgrunnen for eit enkelt spørsmål. Skjønner Senterpartiet og representanten Meltveit Kleppa at analysen dei leverer av årsakene til offentlig fattigdom, i beste fall er svært mangelfull?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:48:17]: Vi forstår i alle fall at den analysen som Regjeringa leverer, er svært mangelfull. Vi har enno ikkje, trass i gjentekne forsøk, klart å få fram dokumentasjon på at dei 20 milliardane som er gitt så langt, har gått til næringslivet. Det er faktisk slik at næringslivet no sjølv bed om f.eks. styrkt samferdsel i staden for ytterlegare skattelettar.

Så skal vi ikkje berre halda oss til fortida, vi skal fyrst og fremst sjå på framtida. Der har Regjeringa no lagt fram ein modell som skal sikra ytterlegare skattelette til dei som har mest, der 10,5 av 12 milliardar – utruleg, men tilfellet – går til dei som tener mest. Og då er valet enkelt. Det er ikkje det å gi hjelpepleiarar og reinhaldarar ei anstendig lønn som kveltrar dette landet, men det er dette valet som Regjeringa får støtte for av Framstegspartiet, om å nedprioritera fellesskapssektoren.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed avsluttet.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [11:49:47]: Mange av de viktigste oppgavene i samfunnet utføres av kommunene. Det finnes knapt noe viktigere i et samfunn enn å gi opplæring til våre barn, pleie til våre eldre og helsetjenester til dem som er syke. Men mulighetene til å gi befolkningen et godt tjenestetilbud på disse områdene avhenger selvfølgelig av at kommunene har penger nok til å utvikle tjenestetilbudet.

Selvsagt må kommunene hele tiden spørre hvordan man kan få et enda bedre tjenestetilbud ut av de penger som er til disposisjon. Kan en bruke mindre til administrasjon og mer til tjenester? Kan en bruke pengene på en annen måte? De av oss som er mest opptatt av gode felletjenester, må også være de som er mest opptatt av en stadig fornyelse av tjenestetilbudet.

Men Høyre og Fremskrittspartiet har gjort den feilslutning at fornyelse er det samme som privatisering. Det så vi ikke minst da Oslo kommune for en tid siden satte veiarbeid ut på anbud. Det kommunale veiselskapet hadde faktisk lavest pris. Høyre og Fremskrittspartiet valgte likevel å gi oppdraget til et privat selskap, som forstod at kommunens selskap faktisk kunne gjøre dette arbeidet billigere, leide inn det kommunale selskapet, og kunne selv ta fortjenesten. Slike eksempler er tåpelige.

Og som Kristelig Folkepartis ordfører i Skjervøy sier: Det går en grense for effektivisering og rasjonalisering. Man kan ikke gjøre eldreomsorgen maskinell. Noe lignende sa statsminister Bondevik da han var stortingsrepresentant, før valget. Og dette er Arbeiderpartiet enig i.

Dagens utfordringer i kommunesektoren kan ikke løses gjennom omorganisering, det er behov for mer penger. Dette er et spørsmål om verdier. Velger vi som samfunn å gi et bedre skoletilbud til våre barn, velger vi å gi et bedre omsorgstilbud til våre eldre, velger vi å gi et bedre helsetilbud til dem som er syke, eller velger vi å dele ut pengene i skattelette? Dette er et valg. Det er ingen naturnødvendighet, ei heller en nasjonaløkonomisk nødvendighet, at kommunene må ha trang økonomi.

Dagens innstilling bekrefter at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet gjør et helt annet veivalg enn Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil styrke skoletilbudet, vil styrke eldreomsorgen, vil styrke helsetilbudet. Derfor vil vi styrke kommuneøkonomien. Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet vil gi skattelette. Derfor strammer de til kommuneøkonomien og lar kommunepolitikere ta den vanskelige jobben å fortelle lokalbefolkningen at det blir dårligere skoletilbud, dårligere eldreomsorg og dårligere helsetilbud, ikke fordi lokalpolitikere vil, men fordi Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet lar barn og eldre betale skattelettelsene.

Regjeringens og Fremskrittspartiets opplegg for kommuneøkonomien i 2005 er oppsiktsvekkende. 114 kommuner og fylkeskommuner er satt under statlig tilsyn. Det er flere enn noen gang siden den nye tilsynsordningen ble innført.

Underskuddet i kommunesektoren er anslått til hele 13,1 milliarder kr før lånetransaksjoner i 2003. Det tekniske beregningsutvalget bekrefter at den økonomiske situasjonen i kommunesektoren er betydelig forverret de to siste årene. Arbeidsledigheten innen de kommunale velferdssektorene øker. I en slik situasjon velger altså Stortingets flertall, regjeringspartiene, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, pluss Fremskrittspartiet å stramme til kommuneøkonomien, slik at kommunesektoren ikke engang får nok penger til å dekke opp de merkostna-

der som kommunene neste år får som følge av at det blir flere skoleelever og flere eldre.

Men det er et valg. Dagens debatt viser at befolkningen kan velge mellom et alternativ med bedre velferd og et alternativ med dårligere velferd. I så måte er både innstillingen og debatten klargjørende.

Statsråd Erna Solberg [11:54:13]: Kommuneproposisjonen for 2005 har jeg karakterisert som i stor grad å være et status quo-opplegg. Det er et opplegg som forhåpentligvis, litt avhengig av hvilke vedtak som måtte fattes av Stortinget i andre saker, vil kunne bidra til at vi kan vedlikeholde, men ikke nedbygge, etterslepet i den opparbeidede ubalansen i kommuneøkonomien. Men det må altså ses på bakgrunn av at det økonomiske opplegget for 2004 er det desidert verste økonomiske opplegget kommunesektoren noen gang har hatt. Det har aldri vært tilnærmedesvis slik vekst i frie inntekter. Det har aldri tidligere vært en så stor ramme for veksten. Og det er en gyllen anledning for norske kommuner i 2004 til å gjøre noe med den opparbeidede ubalansen og komme inn i et bedre spor.

Det er mye som kan tyde på at det faktisk kan være slik at det vil gå bedre i 2004 for svært mange kommuner. For det dårligste året i forhold til driftsresultater i kommunesektoren var 2002 – et år som også hadde veldig høy vekst i de frie inntektene, og høy vekst i rammen til kommuneøkonomien. Men det var andre omstendigheter som gjorde det. I 2003, som var et knappere år i overføringssammenheng, viser resultatene bedring i forhold til 2002-opplegget. Det kan tyde på to ting, både at omstillingsarbeidet er kommet noe bedre i gang i kommunesektoren, og at det vi ikke har snakket om her, det lave rentenivået, faktisk bidrar til en betydelig forbedring, som ikke kan leses ut av de tallene vi har for vekst i overføringer, men som gjør at kostnadsnivået for kommunesektoren er lettet, selv om veksten i 2003 var lavere enn både i 2002 og 2004.

Jeg understreker det, for det er ganske viktig å se at det er kostnadssiden som er det viktigste for kommunesektorens evne til å levere gode tjenester. Det er ikke inntektsoverføringene herfra, men det er kostnadsutviklingen. Og da er det utrolig viktig at vi holder en økonomisk politikk som bidrar til at kostnadsutviklingen blir lav.

Årets lønnsoppgjør bidrar positivt til større handlingsrom i kommunesektoren. Basert på det moderate lønnsoppgjøret vi har fått til, samtidig som vi sørger for at folk får en inntektsforbedring på grunn av lav rente og et moderat oppgjør, får vi både mer velferd for pengene og en bedre privatøkonomi.

Jeg sier det for å understreke at det er mange andre dynamiske faktorer enn det denne debatten synes å vise om hva som er rammene rundt hva vi får ut av omsorg og velferd for menneskene som bor her.

Så har jeg lyst til å si at det jeg synes er mest leit, er at Stortinget fortsatt ikke ønsker å gjøre noe med den kommunale friheten. Vi får dessverre ikke gjennomslag for mer enn innlemming på ett område. Det er jeg glad for at vi får til. Men jeg har lyst til å understreke at den planen

som Arbeiderpartiet også var enig i var nødvendig, da de satt i regjering, nemlig å innlemme øremerkede midler for å gi større kommunal frihet om prioriteringer, burde vi ha fulgt opp, særlig på bakgrunn av alle de fine ordene som ble uttrykt i fjor om den kommunale friheten, og ønskene om å få gjort noe med det.

Jeg registrerer at vi har fått flertall for å innføre selskapskatt fra 2005, men ikke nødvendigvis for hvilken modell, og vi kommer tilbake til høsten med et opplegg for det. Jeg synes det er helt ryddig at SV og Arbeiderpartiet er imot. De har alltid vært imot. De var for å innlemme det i forrige ramme. Jeg er litt forbauset over at Senterpartiet, som faktisk snudde relativt raskt etter at de var med på å fjerne selskapskatten, og i forrige periode hadde mange retoriske runder om hvor viktig det var å tilbakeføre den, nå rygger tilbake, fordi det blir plusser og minuser. Selvfølgelig blir det plusser og minuser. Det blir flere minuser enn plusser når man tilbakefører selskapskatten til kommunene. Uansett hvilken modell man velger, vil det være slik med fordelingen av inntekter fra selskapskatten. Jeg er forbauset over at det gjør at man skal rygge tilbake for noe som man har hatt høy profil på i en rekke debatter tidligere.

Så må jeg få lov å si at jeg synes fokuseringen på at alt er vondt og vanskelig, særlig i forhold til konkurranseutsetting, og arbeid for å få mer brukervalg og for å få mer igjen for pengene samt omstilling, er negativt. Jeg vil si til Karin Andersen – hvis vi skal ta for oss begrepet «vi må få mer tid» sammen med f.eks. pasientene – at jeg synes man skulle se med åpne øyne på brukervalgsmodellen i Oslo. Evalueringen viser at gjennom å jobbe smartere – ikke raskere løping og mindre tid – er det blitt bedre tid og mer tid sammen med den enkelte brukeren. Det burde ha snudd Karin Andersens synspunkt, at brukervalget ikke er en bra modell.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [11:59:40]: Kjell Arvid Svendsen er ein erfaren ordfører i Karmøy. Han er òg fylkesleiar for Kristeleg Folkeparti. Etter at kommuneproposisjonen blei lagd fram, reagerte han sterkt m.a. på forslaget om tilbakeføring av selskapskatten. Til Haugesunds Avis uttaler ordføreren:

«Rimelig dramatisk. Dette er en omfordeling som tilgodeser de store Høyre-styrte byene som vil stikke av med kaka.»

Ordføreren poengterer at ein må få fram «hvilke skjevheter den foreslåtte omleggingen vil føre med seg.

Dette er en sak vi ikke kan la være å forfølge politisk helt til topps».

Eg vil derfor spørje: Har statsråd Solberg forståing for dei synspunkta som Karmøy-ordføreren gir uttrykk for, eller opererer han på sviktande grunnlag?

Statsråd Erna Solberg [12:00:57]: Så lenge har jeg jobbet med både inntektssystem og omfordelinger knyttet til kommuner, at jeg vet hvordan rolledelingen er. En-

hver som får en minus, vil alltid synes at det vi gjør av endringer, er urettferdig – med et heroisk unntak av én kommune, nemlig Oslo. I Oslo har man sagt at selv om de får minus, er man prinsipielt for selskapsskatttilbakeføringen. Men de som får pluss, vil selvfølgelig synes at dette er voldsomt rettferdig. Vårt ansvar er selv å ta stilling til det. Vi som nasjonalforsamling og Regjeringen har et ansvar for å sørge for et rettferdig helhetssystem som hver av dem som har et postkassestandpunkt, ikke kan ha, og som det alltid er umulig å forklare deres egne velgere.

Vi har gjort to ting. Vi har tilbakeført selskapsskatten. Karmøy ville ha vært vinner i forhold til tilbakeføring av selskapsskatten, men så har vi samtidig innført symmetrisk inntektsutjevning, som gjør at de ikke får den effekten. Og hvorfor gjør vi det? Hadde vi bare tilbakeført selskapsskatten, ville det vært bønn urettferdig. Det ville blitt veldig store inntektsomfordelinger. Når vi har symmetrisk inntektsutjevning, er jeg forbauset over at Arbeiderpartiet argumenterer mot det, for det gir en mye større grad av utjevning mellom rike og fattige kommuner.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Per Sandberg (FrP) [12:02:21]: Jeg har registrert at arbeiderpartistyrte storkommuner faktisk jubler over at selskapsskatten skal tilbakeføres. Det er bare å lytte til hva man sier i Trondheim.

Så til dette med å skape forutsigbarhet for kommunesektoren. Jeg vil gjerne utfordre statsråden på tankene rundt dette med å kompensere for tapte skatteinntekter, hvis det skjer, og eventuelt trekke tilbake hvis skatteinntektene er over det som er prognosert. Vi ser at hvis staten taper inntekter, er det lett å bare knipse og så hente noen midler for å kompensere staten for tapte inntekter. Nå er det også slik at Stortinget bestemmer rammene for kommunesektoren. Mener ikke også statsråden at Stortinget bør skaffe forutsigbarhet for kommunesektoren ved lengre budsjettering over flere år, eventuelt en balanse i forhold til tapte skatteinntekter, pluss og minus?

Statsråd Erna Solberg [12:03:39]: Det er jo slik at når kommunene taper skatteinntekter, taper faktisk også staten skatteinntekter samtidig, siden vi deler på de samme inntektsformene. Det er en utfordring også for staten når vi skal gjøre opp og revidere budsjettet. Det er ikke sikkert at Regjeringen bare har knipset og latt være å foreta omprioriteringer og endringer. Vi har altså lagt inn kutt i vårt forslag til revidert nasjonalbudsjett, men så har ikke Stortinget akseptert en rekke av de endringene som vi gjorde i budsjettet. Det er klart at det er mer begrensede muligheter for å foreta endringer midt i et budsjettår, fordi en del av pengene bl.a. er utdelt til andre, og fordi vi forsøker å skape så stor grad av forutsigbarhet som det er mulig å få til. Det er selvfølgelig en utfordring for kommunesektoren at når de har egne skatteinntekter, vil det kunne bidra til mer forutsigbarhet. Men det må vi leve med. Så lenge kommunesektoren ikke ønsker at de-

res situasjon bare skal være et resultat av en omfordeling eller tilbakebetaling og overføringer direkte på statsbudsjettet, betyr det at vi alltid må ha rom for at det skjer ting i løpet av året, og at vi må gjøre endringer i budsjettene.

Karin Andersen (SV) [12:05:01]: Først til det at statsråden gir et inntrykk av at SV ikke ønsker at de som er brukere av kommunale tjenester, skal ha noe å velge mellom. Det er jo derfor SV ønsker et godt kommunepolle, slik at man skal ha noe å velge mellom. Problemet nå er jo at man ikke får, og da er ikke valgfriheten mye verdt.

Så til denne diskusjonen om svikten i skatteinntektene. Statsråden kan nok ha rett i noen av de resonnementene hun kom med nå, men hun glemmer å si at staten, når den skal saldere budsjettene sine, bruker mer oljepenger. Det kan ikke kommunesektoren, men det gjør statsråden. Men det mest provoserende med dette er ikke at statsråden velger, som hun gjør, å ikke gi nok penger til kommunesektoren, men det er det at hun setter opp et finurlig regnestykke og sier at 2004 er det året hvor vi hatt den største veksten i frie inntekter som kommunene har hatt. Hele grunnlaget for det regnestykket er jo at de har tapt 5 milliarder kr i skatteinntekter. Hvordan går det an å få et stort tap til å se ut som en økning i inntektene?

Statsråd Erna Solberg [12:06:22]: Når vi snakker om økning i inntektene, snakker vi alltid om økning fra ett år til et annet. Så kan man godt si at over lang tid kan det være noen år hvor det har vært skattesvikt, som gjør at økningen, hvis vi fordeler det på år, blir mindre. Men bakgrunnen for at det er relevant å gjøre det, er at det er det man f.eks. må måle ubalansen i kommuneøkonomien etter. For ubalansen i kommuneøkonomien, som vi og KS er enig i, er en regneoperasjon basert på hvordan driftsresultatene har blitt i forhold til målet vårt om at det skal være ca. 3 pst. i balanse. I fjor kom vi altså frem til at det var 5,5 milliarder kr i ubalanse. Da er det, i forhold til driftsresultatene og ubalansen, også relevant å se på hvilken vekst man har fra det ene året til det andre. Så kan vi godt si at vi også skulle operert med vekst over mange år, altså over intervaller, for å se hvor mye det ble i gjennomsnitt. Da ville det kommet opp ulike tall. Hvis vi skal få et skifte i skatteinntektene i dag, vil f.eks. skatteinntektene i år bidra til at resultatene kunne bli bedre, samtidig som vi ville operere med veksten i utgangspunktet, f.eks. fra revidert nasjonalbudsjett.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [12:07:54]: Eg har her tilstandsrapporten for utdanningssektoren i Rogaland for 2003–2004. Utdanningsdirektør Svein Helgesen seier:

«No lir skulane under kraftige kommunale kutt.

Det vert færre lærarar, kommunane brukar assistentar istadenfor pedagogar og mindre pengar til inventar, utstyr og bøker.»

Og vidare:

«Helgesen meiner at fleire elevar no må få spesialundervisning fordi det ordinære skuletilbodet ikkje er godt nok for elevar med ekstra behov.»

At statsråden ikkje vil lytta til Senterpartiet når det gjeld kommuneopplegget, er trist. Men når Regjeringa sine eigne tilsynsorgan seier frå, er det òg verkeleg signal som statsråden vil oversjå, eller vil ho studera noko nærare korleis situasjonen no er på skulesektoren?

Statsråd Erna Solberg [12:09:02]: Regjeringen har fulgt nøye med på hvordan ressursituasjonen i skolen er, og har levert en egen skriftlig redegjørelse til Stortinget om ressursituasjonen i skolen i fjor.

Det som er et faktum i norsk skole, er at det er litt mindre ressursinnsats pr. elev, det er riktig. Men det er fortsatt slik at Norge bruker mer ressurser pr. elev både læremessig og på andre områder enn det andre land gjør. Det betyr at det innenfor skolesektoren faktisk er et potensial for at man må finne frem til gode måter å organisere undervisningen på for bl.a. å oppnå bedre resultater.

Det er altså ikke slik at Norge har en fattig skole. Norge har verdens rikeste skole. Vi har dessverre ikke verdens beste resultater å vise til. Så de to tingene burde vi kanskje få til å matche litt bedre. Og det er det Høyre forsøker å gjøre, ved å gjøre noe i forhold til innholdet i skolen, i forhold til måten vi organiserer det på, og i forhold til frihet. Noen av partiene på Stortinget er jo mer opptatt av andre ting enn selve innholdet og selve undervisningen. Derfor ønsker de å opprettholde mest mulig øremerkede ordninger og dermed prioritere de øremerkede fremfor det som er basis i innholdet.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [12:10:24]: Jeg ber ikke om statsrådets vurdering av rammene for 2004. Jeg ber om hennes vurdering av rammene for 2005. For selv etter Arbeiderpartiets forbedring av opplegget for 2004 må en jo forvente at en går inn i 2005 med et alvorlig opparbeidet underskudd i kommunesektoren.

Regjeringens opplegg for 2005 er knapt nok til å dekke utgiftsøkningen som følge av befolkningsendringene. Det intervallet Regjeringen har presentert, gir rom for en betydelig lavere overføring enn det befolkningsendringen medfører av økte utgifter.

Da er mitt spørsmål: Hvordan kan kommunalministeren begrunne at Regjeringen legger fram et økonomisk opplegg for kommunene som med visshet må føre til at underskuddet i kommunesektoren må øke til dels betydelig i 2005?

Statsråd Erna Solberg [12:11:35]: La meg bare få legge til når det gjelder det forrige svaret, at målt i kroner bruker vi altså mer penger i 2004 på skole enn det vi noen gang tidligere har gjort.

Når det gjelder intervallet mellom 750 mill. kr og 1,5 milliarder kr, vil jeg si at klarer vi å holde frie inntekter på 1,5 milliarder kr, som er ytterpunktet i intervallet, vil vi klare å opprettholde det også i forhold til den demografiske utviklingen. Klarer vi ikke å nå det målet, vil vi altså ligge litt i underkant i forhold til den demografiske

utviklingen. Men da må kommunesektoren legge til grunn at de må omstille seg for å finne frem til smartere løsninger for å kunne opprettholde et godt tjenestetilbud. Og det er nok fortsatt rom for det, ikke minst når vi ser hvor mange kommuner som fortsatt ikke vet hvordan sammensetningen av utgiftene deres er, og hvor dårlig oversikt de har over hvordan kostnadsøkningene er. Men ambisjonen min er selvfølgelig at vi skal få rom til å nå ytterpunktet av intervallet for kommunesektoren. Men det er avhengig av hva vi ender opp med av andre pålegg, og den økonomiske utviklingen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:12:55]: Budsjettavtalen mellom Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet om neste års kommuneproposisjon gir et nøkternt, men ansvarlig opplegg som burde gi et forsvarlig økonomisk handlingsrom samlet sett for norsk kommunesektor i 2005.

Avtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet sikrer en vekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 2 milliarder og 2,5 milliarder kr. Samtidig får kommunesektoren en meget solid realvekst i de samlede inntektene fra 2003/2004 på anslagsvis drøyt 7,5 milliarder. Dessuten vil fortsatt lav prisvekst og lavt rentenivå være til kommunenes fordel også i 2005.

Veksten i kommunens realinntekter har vært stigende i alle år. Inntektsøkningene har vært til dels meget store over tid, men samtidig har også kommunenes utgiftsvekst vært betydelig, som en følge av nye reformer, økt oppgavemangfold og at stadig flere innbyggere benytter de ulike kommunale tjenestene og velferdstilbudene.

De siste årene har imidlertid inntektsveksten vært lavere enn veksten i utgiftene, og kommunesektoren har dermed gått med til dels betydelige underskudd. De økende underskuddene i kommunesektoren vekker grunn til bekymring, og effektive tiltak for å rette opp den økonomiske ubalansen er påkrevd.

Mens Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet bare synes å ha en eneste løsning på kommunenes økonomiske problemer, nemlig å overføre stadig mer penger fra staten til kommunene, så har Fremskrittspartiet og regjeringspartiene et mer nyansert syn på virkemiddelbruken for å rette opp denne ubalansen.

De borgerlige partiene er langt mer positivt innstilt til å bruke virkemidler som konkurranseutsetting og omstilling for å fremme kvalitet og spare penger i kommunesektoren.

Kritikken fra sosialistpartiene mot det økonomiske opplegget for kommunesektoren i avtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, må oppfattes som overdreven og ubegrunnet, for nok en gang får kommunene en realvekst i sine inntekter.

Den største framtidige utfordringen for norsk kommunesektor er ikke pengemangelen alene, men det å være omstillingsvillig og endre på en gammeldags organisasjons- og driftsstruktur – for på den måten å legge til rette for en bedre ressursutnyttelse. Når både drift og tjeneste-

yting i kommunesektoren stort sett er organisert som et offentlig monopol uten noen form for effektivitetsfremmende konkurranse, er det svært nærliggende å anta at driftskostnadene blir unødvendig høye og kvaliteten ikke god nok.

Mangelen på konkurranse om å utføre de kommunale oppgavene har ført til at mange norske kommuner aldri har hatt noe virkelig stort press på seg med hensyn til å organisere og utføre oppgavene på en billigere og bedre måte, slik private bedrifter alltid har måttet gjøre. Marked og konkurranse er slett ikke verre å forholde seg til for offentlig sektor enn det er for privat sektor. All kommunal drift og tjenesteyting burde vært underlagt en konkurranselovgivning, slik det private næringsliv alltid har vært. Selv om konkurranseutsetting i kommunal sektor ikke er direkte forbudt, har kommunene i realiteten allikevel en monopolstilling på velferdsområdet – på grunn av utstrakt lokalpolitisk motstand mot konkurranse.

Det kommer imidlertid stadig flere rapporter som tyder på at kommunene ikke er i stand til å utnytte ressursene godt og effektivt nok, og at det er et stort økonomisk innsparingspotensial i konkurranseutsetting. Allikevel brøler sosialistene ensidig om mer penger til kommunesektoren, samtidig som man panisk vegrer seg mot konkurranseutsetting. Ingen kommune som motsetter seg konkurranseutsetting, burde ha lov til å klage. Man bør vurdere å lovpålegge kommunene å konkurranseutsette drift og tjenesteyting. Et pålegg for kommunene om å drive aktiv konkurranseutsetting innenfor alle områder der de i dag driver tjenesteyting i egen regi, ville ha skapt et velferdsmarked der pris og kvalitet ville være mer i fokus, til fordel for både brukere og skattebetalere.

Velferdskonsumentene må tilbys full valgfrihet mellom kommunale og private aktører innen skole, helse og eldreomsorg. Over tid vil konkurranseutsetting, valgfrihet og tilbudsmangfold gi bedre og billigere tjenester på alle disse viktige velferdsområdene, hvilket er helt nødvendig dersom velferdskommunen skal opprettholde bærekraft og legitimitet i framtiden.

Signe Øye (A) [12:18:19]: I kommuneproposisjonen ser vi igjen et klart skille mellom den politikken som Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet fører, og den som høyresiden, Høyre og Kristelig Folkeparti, går inn for – godt fulgt av Fremskrittspartiet.

Regjeringens forslag om å øke bevilgningene til kommunene med 2–2,5 milliarder kr for neste år – som i dag får flertall fordi Fremskrittspartiet støtter det – vil gi et vesentlig dårligere tjenestetilbud og kutt i skole og eldreomsorg.

Arbeiderpartiet er uenig og mener en slik økning er altfor liten, slik vi kjenner situasjonen ute i kommunene. 114 kommuner er satt under statlig tilsyn. Underskuddet i sektoren er anslått til mer enn 13 milliarder kr. Vi vil gå inn for en økning på mellom 3 og 4 milliarder kr i kommunesektorens frie inntekter for neste år. Arbeiderpartiet mener at det er uakseptabelt at barn og eldre skal svi for at Regjeringen prioriterer skattelettelser til de rikeste framfor velferd og trygghet.

Det opplegget for 2005 som Bondevik II-regjeringen presenterer for kommunene, er det dårligste den har lagt fram. Neste år vil det bli en vekst på kun 1 pst. Det vil si at den foreslåtte veksten i frie inntekter knapt nok dekker de merutgiftene i 2005 som er knyttet til endringer i befolkningssammensetningen, bl.a. at vi får flere eldre.

Samtidig sier Regjeringen at den har som mål at kommunene skal få økt handlefrihet. Hvilken økt handlefrihet vil kommunene få i 2005? Selvfølgelig ingen – bortsett fra handlefrihet til å legge ned nødvendige tilbud til innbyggerne og å si opp kommunalt ansatte. Det er den handlefriheten flertallet – regjeringspartiene og Fremskrittspartiet – i dag sender ut til landets 434 kommuner og 18 fylkeskommuner.

Stortinget vedtar i dag å sende enda flere kommunalt ansatte ut i ledighet. En del av den økte arbeidsledigheten er selvfølgelig en konsekvens av dårlig kommuneøkonomi. Det bekrefter også tall fra Aetat. Ved utgangen av mai 2004 ble det registrert 36 pst. flere arbeidsledige innen helse-, pleie- og omsorgssektoren, sammenlignet med situasjonen i januar 2003. Dette rammer ikke minst distriktene, der det svært ofte ikke er andre jobber å få innen akseptabel pendleravstand.

Det er merkelig at Kristelig Folkeparti kan være med på en slik prioritering. Det synes også nesten alle Kristelig Folkepartis ordførere og kommunepolitikere. For inneværende år var det Arbeiderpartiet som reddet situasjonen, ved å kreve mer til kommunene i budsjettet. Kommunene fikk 2,2 milliarder kr mer enn det Regjeringen la opp til. Mange politikere fra Kristelig Folkeparti og fra Høyre jublet. Det er langt fra sikkert at det blir Arbeiderpartiet som blir den reddende engel nok en gang. Nå er det inngått forlik med Fremskrittspartiet – uten en eneste krone i økning her i Stortinget. Det er ikke overraskende. Fremskrittspartiet har penger til kommunene bare i revidert budsjett. Det er pussig – for å si det mildt.

Regjeringen vil tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunene. Igjen ser vi store og plutselige endringer over natta som rammer svært mange kommuner negativt, jf. det som skjedde for et år siden som gjaldt overføringer til rus og psykiatri. Mange av de samme kommunene kommer igjen negativt ut. Det motsatte skjer med dem som skal få mer penger. Bergen ser ut til stadig å være den utkårede i kampen om mer penger. Hvordan tenker Regjeringen seg at de kommunene som kommer dårlig ut gang på gang, skal takle en slik brå utfordring? Det kunne statsråden kanskje fortelle disse kommunene.

Alle kommunene i Østfold tapte i fjor – over 30 mill. kr ved omleggingen av kostnadsnøkkelen for rus og psykiatri. Nå skal så å si de samme kommunene på nytt rammes av omlegging av selskapsskatten. Østfoldkommunene taper igjen 40 mill. kr. Dette er totalt uakseptabelt.

Arbeiderpartiet avviser hele forslaget om tilbakeføring av selskapsskatten nå. Vi mener at dette må ses i sammenheng med hele finansieringssystemet for kommunesektoren og behandles av Inntektssystemutvalget, som nå er midt i dette arbeidet, og skal legge fram sin innstilling innen utgangen av 2005.

Med Arbeiderpartiets økte ramme på mellom 3 og 4 milliarder ville Østfold fått 133 mill. kr mer. Det ville vært et godt og nødvendig bidrag.

Steinar Bastesen (Kp) [12:23:45]: Jeg skal prøve å være kort. Jeg tar presidentens anmodning ved begynnelsen av møtet ad notam.

Det er ikke mulig på fem minutter å gå inn i detaljene i en innstilling en ikke har vært med på å komitebehand- le.

Gro Harlem Brundtland sa i sin tid at alt hang sammen med alt. Det er Kystpartiet enig i. Et hovedproblem i kommunene er fallende skatteinntekter og økende pensjonsutgifter. Det er ikke et resultat av at det blir flere ansatte, men det er et resultat av at Høyre-politikken fungerer.

Målet var å frigi arbeidsplasser. Mellom 20 000 og 30 000 arbeidsplasser for yrkesvalghemmede er nå frigitt. Det er også frigitt mellom 17 000 og 20 000 industriarbeidsplasser. Vi har nettopp behandlet skipsfartsmeldingen, og flere arbeidsplasser vil utvilsomt bli frigjort i de maritime næringene. Kommunene frigjør arbeidsplasser for administrativt ansatte, lærere og sykepleiere i raskt tempo. Samlet gir dette betydelige skattetap for kommunene. Hva har Kommunaldepartementet tenkt å gjøre for å kompensere for dette skattetapet som de selv har vært med på?

Når frigivelsen tar form av tvungen førtidspensjonering, og når yrkesvalghemmede anmodes om å søke uføretrygd, fører dette til en betydelig utgiftsøkning både for pensjonskassene og for trygdebudsjettet.

Alle sammen ble rammet av streikene i sommer. Det skulle vitne om at pensjoner er viktig. Ja, kanskje det er viktig at vi får billig arbeidskraft fra østblokklandene. Jeg tror at det var med på å utløse de streikene vi hadde i sommer.

I tillegg viser tall fra jordbruksoppkjøret, jordbrukssektoren og fiskerisektoren at et betydelig antall årsverk er frigjort i disse sektorene. Den frivillige kondemneringsordningen i fiskerisektoren skulle tale om det. Salg av melkekvoter fører til færre og færre bønder. Det betyr tapte skatteinntekter. Dette er gode eksempler.

Regjeringen ønsker ny vekst, men hemmer veksten. Næringsutviklingen i kommunene blir hemmet. Kommunene tvinges til å etablere bomringer, som i økende grad trekker næringsaktiviteten ut av distriktskommunene. Igjen er det bileierne som skal være statens melkeku.

Kystpartiet beklager at Regjeringens politikk langsomt kveler Kommune-Norges økonomi, og at den ikke tar ansvar for dette gjennom overføringer som treffer de kommunene som trenger det mest.

Kystpartiet ønsker å støtte alle forslag som vil bedre kommunenes økonomi.

Presidenten: Presidenten savnet avslutningen om at landet selges stykkevis og delt, men det kommer vel kanskje neste gang.

Steinar Bastesen (Kp) (på veg ned fra talerstolen): Jeg skulle ha sagt det, men det får bli en annen gang!

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Lise Holmberg (H) [12:28:03]: Dagens debatt etterlater ingen tvil om at mange kommuner sliter økonomisk. Det er da også riktig, som KS hevder, at den finansielle situasjonen i kommunesektoren er svak, og at det er behov for tiltak som kan bidra til å forbedre denne situasjonen. Det er derfor nødvendig at departementet og KS viderefører positive konsultasjonsordninger for sammen å vurdere hvordan en kan gjenopprette en balanse. Men det er like nødvendig at kommunene selv ser på mulige endringer i egen organisasjon og eget aktivitetsnivå. Kommunestrukturen er dessuten et helt klart element i denne sammenheng. Dette har for øvrig kommunalministeren lenge frontet på en aldeles utmerket måte, og jeg er sikker på at det vil gi resultater framover.

Representanten Reidar Sandal kom i sitt innlegg med harde utfall mot konkurranseutsetting og privatisering. Ingen positive elementer ble trukket fram. Jeg synes det er merkelig at Arbeiderpartiet aldri kan trekke fram de gode eksemplene, at de aldri kan trekke fram de fornøyde brukerne eller vise til at det faktisk er mange fornøyde ansatte.

Sterke kommuner, med stor grad av handlefrihet, vil være best i stand til å gi innbyggerne nødvendige tjenester. Da må rammefinansiering være hovedfinansieringsmodell for kommunesektoren. Antallet og omfanget av øremerkede tilskudd bør derfor begrenses framover. Jeg beklager at opposisjonen ikke vil være med på det. Jeg beklager at opposisjonen ikke ønsker sterkere kommuner, som bedre kan ivareta brukernes behov for de gode tjenestene. I tillegg synes jeg det er merkelig at man ikke ser fordelen av å slippe detaljstyrte statlige rapporteringskrav og tilpasninger.

Jeg er fornøyd med budsjettavtalen med Fremskrittspartiet. Den sørger for at vi tar grep i forhold til viktige utfordringer på kommunesektoren. For kommunesektoren som helhet vil det være positivt å tilbakeføre en andel av selskapskatten til kommunene. Dette vil styrke kommunenes incentiver til å drive næringsutvikling, og det vil bedre sikre næringsetablering lokalt. Mange kommuner taper imidlertid på den foreslåtte modellen, og det er derfor positivt at ordningen nå får en bredere utredning, slik at man best kan sikre et godt beslutningsgrunnlag når saken kommer tilbake til Stortinget til høsten, for en kan ikke se bort fra at denne omleggingen kommer i en periode hvor kommunene er pålagt store utfordringer gjennom endringer i inntektssystemet og omfattende reformer som er vedtatt nettopp her i Stortinget.

Det kommer an på øynene som ser, sies det. Men når jeg hører på deler av opposisjonen, særlig SV og Senterpartiet, blir jeg slått av negativiteten. Jeg har lyst til å si at jeg sterkt tar avstand fra all svartmalingen, for Norge er verdens beste land å bo i.

Britt Hildeng (A) [12:31:37]: Regjering og storting er full av velvilje og forståelse for Oslos spesielle sosiale problemer og full av honnørord når Oslo omtales som hovedstad. En snakker om hovedstaden som den økonomiske motoren, som ansiktet utad. Men disse tilløpene til festtaler som vi fra tid til annen opplever, forstummer når de harde realitetene diskuteres. Når det er snakk om økonomi og økonomisk fordeling kommunene imellom, er den verbale forståelsen for Oslo forstummet.

Regjeringens forslag om å tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunen er isolert sett en god ting for Oslo. Men når tilbakeføringen ses i sammenheng med inntektsutjevningen som foreslås, fører det til et tap for Oslo på ca. 160 mill. kr. Da er det på sin plass å minne Stortinget om historien om selskapsskatten og Oslo.

Da selskapsskatten ble statliggjort, fikk Oslo et hovedstadstilskudd som delvis skulle kompensere for bortfallet av selskapsskatten. Hovedstadstilskuddet til tross ble Oslos nettotap den gang 300 mill. kr. Ytterligere tap av inntekter fikk vi da hovedstadstilskuddet senere falt bort. Og nå, med det foreliggende forslag, vil Oslo tape ytterligere 160 mill. kr.

Regjeringens forslag til kommuneøkonomi innebærer en viss realvekst for kommunene. Oslo kommune får ingen andel av denne veksten.

Nå er Arbeiderpartiet de første til å minne om at Oslo kommune ikke tar i bruk sitt eget inntekspotensial – det som ligger i eiendomsskatten. Men det kan ikke forsvare at en systemmessig straffer landets hovedstad og landets største kommune. Skal Oslo kunne løse sine oppgaver, må det kommunale inntektssystemet være slik at det gjør det mulig. Og jeg vil minne om de spesielle utfordringene Oslo har; det er en kommune med store forskjeller, med mange under fattigdomsgrensen, kommunen har den høyeste innvanderandel i landet, og den er et samlingssted for mennesker med rusproblemer og bostedsløse. Et rettferdig inntektssystem må ta høyde for dette.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [12:35:10]: Når eg reiser rundt om i landet, ser eg vekst og nybygging overalt; Oslo vert pynta på rundt Stortinget, det å kjøra inn og ut av Bergen er eit eventyr no i forhold til for ti år sidan – berre som nokre eksempel.

I eit av verdas rikaste land, med ein offentleg sektor som nok fortonar seg som ein utopi for mange av verdas nasjonar, har elendigheitsbeskrivinga også i denne debatten nærmast vore total frå venstresida. Det vert litt uverkeleg.

Likevel ser Kristeleg Folkeparti at mange kommunar strevar. Fleire eldre – og det kan jo verta fleire etter kvart – og andre demografiske utfordringar og svikt i skatteinntektene er eksempel på årsaker som gjer at økonomien er strammare enn ein kunne ynskja. Så er lågare rente, minnande arbeidsløyse og eit næringsliv med ein gryande optimisme moment som borgar for ei lysare framtid.

Men lat det vera klart: Kristeleg Folkeparti er stadig på leiting etter moglegheiter for å styrkja kommuneøkonomien. Å berre vidareføra ein situasjon der underdekning er erkjent, er sjølv sagt problematisk. Men Kristeleg

Folkeparti trur også at større fridom, forenkling, nedbygging av lovar og reglar – kort sagt eit enklare Noreg – kan gje betre løysingar og dermed betre økonomi i Kommune-Noreg.

Kristeleg Folkeparti ser ikkje på kommuneproposisjonen som optimal. Vi synest at det er lite kjekt at modellen for selskapsskatt ikkje er vald. Det betyr usikkerheit for kommunane med omsyn til kva dei kan rekna med til neste år, og det undergrev mykje av føremålet med kommuneproposisjonen, nemleg at kommunane får ein meir føreseieleg situasjon. Men vi får noko meir tid på oss. Og når selskapsskatten og symmetrisk inntektsutjamning skal fastsetjast til hausten, vil Kristeleg Folkeparti vera svært merksam på resultatet for dei mange små distriktskommunane som har tapt på fleire av endringane i inntektssystemet. Det er viktig for oss at det ikkje er desse som sit igjen med rekninga etter omlegginga av selskapsskatten.

Så vil eg til slutt leggja til at symmetrisk inntektsutjamning i alle høve er ei svært positiv, enkel og rettferdig utjamning mellom rike og fattige kommunar. Det er ei viktig endring, som fortener både større merksemd og tilslutning i saka.

Rune J. Skjælaen (Sp) [12:37:54]: Senterpartiet er opptatt av hvordan vi kan sikre våre barn og barnebarn en god skole. Det er kommunene som har ansvaret for skolens økonomi. Nå vet vi at mange kommuner sliter økonomisk, og det fører også til kutt på skolebudsjetter. Senere i dag skal vi debattere St.meld. nr. 30 for 2003-2004, Kultur for læring. Meldingen tar for seg hele grunnopplæringen og inneholder en rekke tiltak som vil være med og gi en bedre skole. Men en forutsetning for dette er at de økonomiske ressursene er til stede, slik at man kan drive en god skole og sette i verk de tiltak som bl.a. denne meldingen varsler.

Den politikken som Regjeringen varsler på skatt framover, gir grunn til bekymring for om tiltakene og satsingen på skole virkelig blir gjennomført. For hva er situasjonen i skolen i dag? Jo, Econ Analyse slår i dette års rapport om kommunale utdanningsbudsjetter fast følgende:

«Nedgangen i ressursbruken for hver elev vil fortsette ...»

Det blir flere elever pr. lærer, mindre penger blir brukt til nytt utstyr, og flere skoler blir lagt ned. Antall delingstimer er blitt redusert drastisk, og dette vil fortsette, noe som rammer de svake elevene.

Rapporten konkluderer med at tallet på lærertimer pr. elev er redusert med 3 pst. i grunnskolen siden denne regjeringen tiltrådte. I 289 kommuner blir det flere elever pr. lærer, og i videregående er nedgangen i lærertettheten fra 2002 og til i fjor på 4 pst. Det slås fast at denne utviklingen kommer til å fortsette dersom det ikke gjøres noen grep. Er det slik vi skaper en bedre skole?

Senterpartiet vil arbeide for en vesentlig bedring av kommunenes økonomi. Vi har gjort vår prioritering. Det er det mange som både har understreket og anklaget Senterpartiet for i denne debatten. Vi har sagt at vi vil

satse på skole, og vi har fulgt opp våre løfter i valgkampen til de mange foreldre og barn som ser at dette er viktig.

Jeg tror ikke at alle partier her i denne sal kan si det samme, at man har satsset på skole.

Jeg synes det er viktig – og jeg har lyst til å si det – å lytte til alle de signalene som kommer om store kutt på utdanningsbudsjettene rundt om. Kommunepolitikerne ønsker ikke å gjøre det, men de blir faktisk tvunget til det, fordi kommunebudsjettene krever det.

Karin Andersen (SV) [12:41:05]: Symmetrisk inntekstutjevning er mer rettferdig enn den inntekstutjevningen vi har i dag. Det er SV enig i. Men SV vil oppfordre Regjeringen til i hvert fall å følge sin egen tankegang når de har lagt fram en skattemelding der de for første gang i historien også tør si at det skal betales skatt på aksjeutbytte. Når de rikeste må det, skjønnte Regjeringen at de måtte sukre den pillen litt og gi ut noen andre skattelettelser. Men når kommunesektoren skal få endret sine inntekter vesentlig, blir det gjort samtidig som det skal strammes inn, og da må Regjeringen erkjenne at det er helt umulig for mange kommuner å akseptere dette, fordi det skjer i en situasjon der de har altfor lite penger fra før. Så hvis man ønsker å få gjennomført slike endringer, må man gjøre det i en situasjon der det er balanse i økonomien, og der det er mulig for kommunene å få det til.

Så sier representanten Holmberg fra Høyre at Norge er verdens beste land å bo i. Ja, det er det for de aller fleste, og det blir bedre og bedre, særlig for dem som har aller mest. Jeg vil spørre representanten Holmberg fra Høyre – det er et viktig verdispørsmål – om det da er det aller viktigste vi greier å prioritere. Høyre gjør det ikke. SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjør det, fordi vi prioriterer bl.a. skolen, der statsråd Solberg innrømmer at det blir færre lærere, det blir større klasser, og samtidig er statsråden helt klar over at det er elever i den norske skolen som ikke engang lærer å lese og skrive. At svaret da er at det skal være færre lærere, at det skal være større klasser, og at det skal bli færre delingstimer, er det helt umulig å forstå både for oss i SV og for alle lærere og for alle foreldre jeg har snakket med. Det er umulig å forstå at det skal være en riktig prioritering. Det er helt umulig å forstå hvorfor skolen, der elevene skal lære det som er viktig, som de skal greie seg med for framtida, skal henge etter når det gjelder teknologi, når det gjelder det å ha mulighet til å komme ut i samfunnet og ha kontakt med det, og når det gjelder det å kunne ha moderne, oppdatert læremateriell til enhver tid. At det er framtidsrettet, er umulig å forstå.

Så til at høyresiden mener at spesielt SV er opptatt av å detaljstyre, og at man har mange statlige ordninger. Jeg har bare lyst til å minne Regjeringen og flertallet om at de i fjor innførte en ny moms kompensasjonsordning. Vi har fått henvendelser fra svært mange kommuner som sier at de faktisk er nødt til å bruke årsverk – byråkratiske årsverk – på denne nye ordningen. Fra SVs side er det helt klart: Vi ville heller hatt en hjelpepleier eller en læ-

rer istedenfor en ny byråkrat som skal sitte og regne på dette.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:44:25]: Jeg blir litt forundret, men ikke overrasket, når Arbeiderpartiet og SV er uenig i markedstenkningen i kommunesektoren. De mener at utviklingen i kommunene skal være politisk styrt, og det kan man til dels være enig i, men den skal være politisk styrt på markedets, dvs. innbyggernes, vilkår og premisser. Forskning viser at trenden både i Norge og i andre land er at vi går over til mer markedstenkning, og at befolkningen vil kunne velge hvilket tilbud de vil ha, og hvordan de vil ha disse tilbudene. Dette verken kan eller bør politikerne styre. Innbyggerne må ha frihet til å velge.

Karin Andersen nevnte i sitt innlegg barnehageforliket og at det nå legges opp til at det blir plass til alle i barnehagen, dvs. alle som vil. Nå blir det vel slik en gang at alle skal få plass i en barnehage, forhåpentligvis ikke i den samme. De aller fleste kommuner har flere barnehager, både kommunale og private, dvs. at foreldrene kan få velge. Det samme mener Fremskrittspartiet bør gjelde på flere områder, bl.a. innen omsorgssektoren og skolen. Det kan skje når pengene følger brukeren og det blir konkurranse, slik at kvaliteten på tjenestene blir bedre og de som tilbyr tjenester, må konkurrere om brukere og innbyggere.

Markedet, dvs. innbyggerne, skal styre utviklingen i kommunene, ikke politikerne. Det er beklagelig at sosialistene vil ha et liksom-demokrati, med slagordet: Velg oss, og vi skal styre dere.

Sigbjørn Molvik (SV) [12:46:28]: Sosialkomiteen behandlet tidligere i vår St.meld. nr. 45 for 2002-2003, Betre kvalitet i dei kommunale pleie- og omsorgstenestene. Også her er anbud og konkurranseutsetting et sentralt virkemiddel fra Regjeringas side.

Men så er spørsmålet om dette er et virkemiddel som gir god effekt, både når det gjelder kostnader og kvalitet. Det sier stortingsmeldinga en del om. Når det gjelder kostnadene, sier Regjeringa sjøl i stortingsmeldinga følgende:

«Det er derfor vanskeleg å seie noko eksakt om potensialet for kostnadsreduksjonar i kommunesektoren på generelt grunnlag.»

Det heter vidare, i forbindelse med at Asplan har gjort en undersøkelse i Trondheim:

«Undersøkinga viser ingen vesentleg kostnadsreduserande effekt av konkurranseutsetjinga.»

Det som da vidare sies, er:

«Når det gjeld bruk av anbuds konkurransar indikerer dei fleste studier at dette har størst effekt på kostnadene på kort sikt.»

Det er altså slik at når man konkurranseutsetter en tjeneste, vil de som vil inn i dette markedet og vinne anbudskonkurransen, legge inn en lav pris, og disse kostnadene stiger etter hvert. Da er det altså slik at konkurranseutsetting i seg selv legger til rette for at de som jobber i

denne sektoren, de skal løpe enda fortere og gjøre arbeidet på enda kortere tid.

Hva så med kvaliteten? Econ har oppsummert erfaringer både fra Sverige og fra Norge om dette. De konkluderer med:

«ECON sine analysar viser ikkje signifikante funn i høve til endringar i «objektiv» målbar eller brukardefinert kvalitet.»

Oppsummert blir det altså slik at det vi har av erfaringer og seriøse undersøkelser, gir lite grunnlag for å si at kostnadene eller kvaliteten påvirkes i noen positiv retning gjennom anbudsutsetting og konkurranseutsetting. Til tross for dette vil regjeringspartiene og Fremskrittspartiet likevel legge til rette for mer konkurranseutsetting og anbud i kommunene. Dette kan, på bakgrunn av det jeg har sagt, kun ha én begrunnelse: den ideologiske.

Regjeringa sier også i St.meld. nr. 45:

«Trugs målet om sjølv å bli utsett for konkurranse fungerer som eit incentiv til å drive verksemda meir effektivt.»

Javel, det er altså truslene som skal gjøre tjenestene bedre, og ikke samarbeid med den ansatte.

Per Sandberg (FrP) [12:49:39]: Mye av debatten har dreid seg om konkurranseutsetting og privatisering. Siste taler var inne på dette med ideologi. Jeg må få lov til å si at for Fremskrittspartiets del har vi ikke noe prinsipp om at alt skal privatiseres. Det er ikke noe ønske fra vår side at vi skal privatisere alt, det er ikke det som er målet. For oss er målet at de som har behov for tjenester, i større grad skal få lov til å bestemme kvaliteten på de tjenestene de får. Det er ikke slik at fordi om vi bruker et anbudsprinsipp og får større konkurranse inn i bildet, så slippes det løs i forhold til at folk skal løpe raskere, og at det skal bli større press på arbeidsplassen. Det er det fortsatt myndighetene som skal regulere.

Jeg synes det er litt trist at det, når en snakker om konkurranse og tjenestetilbud, skal være så svart/hvitt. Konkurranse fungerer på mange andre områder, og da tror jeg også det kan fungere på dette feltet.

Jeg vil bare kort kommentere forslagene nr. 16, 17 og 18, fra Fremskrittspartiet. Når det gjelder forslag nr. 16, er det et nesten likelydende forslag fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i innstillingen, altså forslag til vedtak V. Den eneste forskjellen er at vi mener at hvis det skal legges fram noe forslag til den type plan, må det være grundighet som ligger til grunn. Da må vi bruke noe mer tid, og jeg tror ikke at sånne drøftinger vil føre til noe resultat hvis vi skal få dette i budsjettet for 2005. Derfor foreslår vi her at Regjeringen kan legge fram et forslag i kommuneproposisjonen for 2006.

Når det gjelder forslag nr. 17, er det bare en presisering av det forliket vi har inngått med regjeringspartiene om at Regjeringen i statsbudsjettet for 2005 følger opp avtalen mellom Sosialdepartementet og vertskommunene i 2005. Det er en presisering, det kan kanskje være litt uklart, det som står i merknadene og i avtalen, men fra Fremskrittspartiets side er det veldig viktig at vi følger opp den avtalen.

Jeg vil beklage at forslag nr. 18 er litt uklart. Det Fremskrittspartiet mener med det, er å inkludere 14-kommunegruppa i kompensasjonsordningen vedrørende arbeidsgiveravgift. Vi mener at den saken ikke er helt avklart ennå, og at Regjeringen bør vurdere hvorvidt disse 14 kommunene også skal inkluderes i den kompensasjonsordningen som resten av Kommune-Norge deltar i.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [12:52:51]: Eg vil kommentera to forhold. Det eine er delvis tilbakeføring av selskapskatten. Når Regjeringa her legg fram ein modell der sju kommunar, frå Sør-Trøndelag og nordover, ser ut til å få meir midlar, der f.eks. seks av 21 kommunar i Rogaland ser ut til å få meir midlar, dei resterande får mindre, er det ein modell som Senterpartiet ikkje kan akseptera. Vi har òg øyre i forhold til synspunkt som kjem inn. Eg vil minna om at både KS og LVK meiner ein bør sjå på ei slik omlegging i samband med det arbeidet som går føre seg om inntektssystemet.

Det er no skapt utryggleik frå fleirtalet om korleis situasjonen blir til hausten. Det var ein liknande utryggleik på dette tidspunktet i fjor. Då gjaldt det rus og psykiatri. Då kom Regjeringa tilbake i ei eiga sak, men det var jo ikkje endra eit komma i fordelinga i forhold til det som låg i kommuneproposisjonen. Eg håper at Framstegspartiet her har gardert seg noko betre enn i fjor.

Så har det vore diverse skuldningar når det gjeld svartmåling. Eg synest det blir like gale anten vi foretek svartmåling eller skjønmmåling av situasjonen i Kommune-Noreg. Vår tilnærming er realisme. Det er sagt både frå Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet at vi ynskjer forenkling. Vi ynskjer modernisering og effektivisering, men vi ynskjer at dei tilsette skal vera med på dette. Senterpartiet meiner at den beste ressursen kommunane har, er fornøgdte og kvalifiserte tilsette. Då når ein lengst når det gjeld modernisering, og i tillegg er det behov for samsvar mellom oppgåver og midlar og behov for ein plan for å retta opp økonomien.

Dei to siste innspela har komme det siste døgnet. Bystyret i Lillesand har gjort vedtak om å protestera på kommunøkonomien overfor både regjering og storting. Høg-re-ordføraren skal ha møte med statsråden om akkurat dette. Det andre innspelet er frå utdanningsdirektøren i Rogaland, som finn grunn til å melda frå når det gjeld fallet i skulen. Det er ikkje svartmåling å vera realistisk i forhold til framtida. Det gjeld det viktigaste vi har i dette landet. Det gjeld å sikra ein god skule for barna våre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 3484)

S a k n r . 3

Forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 83):

«Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget, hvor bosetting av flyktninger og asylsøkere vurderes i sammenheng.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3487)

S a k n r . 4

Forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget ber Regjeringen å utrede konsekvensene av å oppheve utlendingsloven § 12 om bosettingstillatelse.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3487)

S a k n r . 5

Forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget ber Regjeringen iverksette en fast ordning hvor en frivillig organisasjon har ansvar for informasjon og tilbud om individuelle samtaler med asylsøker etter ankomst.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3487)

S a k n r . 6

Forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget ber Regjeringen i tillegg opprettholde dagens ordning med tre timer fritt rettsråd i første instans behandling, men med en differensiering slik at de antatt grunnløse saker gis to timer fritt rettsråd. Advokat tildeles lokalt ved ankomst til mottak.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3488)

S a k n r . 7

Forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak som gir personer med definerte Dublin II-saker 3 timer fritt rettsråd ved klagebehandling av søknad.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3488)

S a k n r . 8

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget ber Regjeringen snarest utrede og endre regelverket slik at det er et vilkår for familiegjensforening til Norge at kvinnen er sikret lik rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3488)

S a k n r . 9

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget opphever anmodningsvedtak nr. 612 av 19. juni 2003.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3488)

S a k n r . 10

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede hvorvidt domstolene, og ikke Utlendingsdirektoratet, skal fatte vedtak om utvisning i de saker hvor brudd på straffeloven krever en rettskraftig avgjørelse i form av endelig dom ved domstolene.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3488)

S a k n r . 11

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 93):

«Stortinget ber Regjeringen om å sette av økte ressurser knyttet til tilbudet om individuell veiledning relatert til saker som kan inkludere kjønnsrelatert forfølgelse.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3488)

Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 12 og 13 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 12

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om kultur for læring (Innst. S. nr. 268 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 30 (2003-2004))

S a k n r . 1 3

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Øystein Djupedal og Lena Jensen om å innføre teknologi som obligatorisk emne i grunnskolen (Innst. S. nr. 259 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:81 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kystpartiet 5 minutter. I tillegg får representanten Jan Simonsen en taletid på 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått av de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Elsa Skarbøvik (KrF) [13:00:03] (ordfører for sak nr. 12): Det er en spennende innstilling vi har til behandling i dag. Oppfølgingen av skolemeldingen «Kultur for læring» har utløst mange debatter i hele Skole-Norge. Jeg vil takke komiteen for konstruktive bidrag og for de utfordringer jeg har fått som saksordfører. Det har vært både givende og krevende, og jeg er glad for å kunne si at vi legger fram en innstilling som viser at vi står sammen om skolens mål: Å gi barn og unge allmenndannelse, personlig utvikling, kunnskap og ferdigheter.

Komiteen understreker skolens rolle som kultur- og verdibærer, og at lærerne er skolens viktigste ressurs. Derfor står vi sammen om å legge til rette for et historisk kompetanseløft som er av sentral betydning for utviklingen av en bedre skole. Større lokal frihet til skolene må følges opp, bl.a. ved at inntil 25 pst. av timene i et fag kan disponeres lokalt. Vi vil styrke rådgivningen, utvikle foreldresamarbeidet, ha flere timer på barnetrinnet, fornye ungdomstrinnet, opprettholde retten til spesialundervisning og forbedre tilpasset opplæring for alle. De grunnleggende ferdigheter skal integreres i de nye læreplanene for alle fag. Det finnes også en del mindretallsforslag i innstillingen, som jeg regner med at de enkelte partier kommenterer selv.

Jeg vil videre peke på at det er et flertall bak Regjerings skolereform på alle vesentlige punkter. I tillegg til det som er nevnt, er det et flertall, av Fremskrittspartiet og regjeringspartiene, for at det innføres opptakskrav til lærerutdanningen, at strukturen i videregående opplæring blir enklere, og at krav til studiekompetanse blir skjerpet. Sammen med Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet er vi

enige om å innføre obligatorisk 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet, og nasjonale prøver skal fortsatt være læringsstøttende og sikre tilpasset opplæring. Sammen med Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet er vi enige om å innføre metodefrihet for skolene ved at «Brosen» avskaffes og vi innfører «Skoleplakaten/Læringsplakaten» i stedet.

Ett av problemene i skolen er at mye er regulert på detaljnivå. Derfor vil vi i større grad enn tidligere vise lærerne tillit og gi dem frihet til selv å velge organisering og utforme undervisningsopplegg.

For Kristelig Folkeparti består skolens rolle av to like viktige elementer: Den skal både danne og utdanne. De er likeverdige og gjensidig avhengige av hverandre.

«Den viktigste fortellingen i den 10-årige grunnskolens pensum er fremdeles beretningen om den barmhjertige samaritan», skrev Alfred Oftedal Telhaug i Aftenposten sist høst.

«Skolens oppgave er å utvikle elevene både som borgere, som kulturmennesker og som medmennesker.»

Han påpeker videre:

«Elevene kan ikke utvikle seg som selvstendige og skapende mennesker uten det slitsomme arbeid med å tilegne seg kunnskaper og ferdigheter».

«Ingen selvstendighet uten kunnskap, ingen kreativitet uten viten.»

I skolemeldingen innføres fem grunnleggende ferdigheter som skal være gjennomgående i læreplanene for alle fag på det enkelte fags premisser. Disse er lesing, skriving, regning, digital kompetanse og det å uttrykke seg muntlig. Skolen skal også utvikle elevene gjennom arbeid med verdier, etikk og kultur. Lærings- og ferdighetsmål skal ikke gå på bekostning av oppdragerollen. Allmenndannelsen skal prege hele læreplanen og være gjennomgående i opplæringen. Ferdigheter må ikke redusere behovet for etisk, sosial og kulturell kompetanse. Skolen skal bidra til at elevene får en helhetlig kompetanse. Derfor er samspeillet mellom skolens dannende og utdannende rolle så viktig.

For å utvikle en god skole trenger vi mange og dyktige lærere. Lærerne er skolens viktigste ressurs! Kristelig Folkeparti er spesielt glad for at det nå skal gjennomføres kompetanseløft for lærerne. I løpet av de neste årene skal det brukes 2–3 milliarder kr på dette. Det er en god investering. Vi trenger motiverte og engasjerte lærere for å skape en bedre skole. Utdanningsforskning viser at læreren er avgjørende for elevenes læringsutbytte. Det er derfor viktig for barns og unges utvikling og læring at vi har gode og mange nok lærere i skolen. Lærerrollen er under sterkt press for stadig å tilpasse seg og takle nye utfordringer. Derfor må vi ha en god lærerutdanning og bidra til at læreryrket blir verdsatt og respektert.

Foreldre er engasjert i skoleverdagen. Det har behandlingen av stortingsmeldingen vist. Jeg har fått mange henvendelser fra bekymrede foreldre som er opptatt av skolen. Dette er bra, for foreldrene har stor betydning for elevenes forhold til skolen. Samtidig vet vi at kvaliteten på foreldresamarbeidet er svært varierende fra skole

til skole. Ved flere skoler har samarbeidet blitt vitalisert ved at skolene og foreldrene selv har etablert lokale arenaer for samarbeid.

Kristelig Folkeparti ønsker å gi mulighet for nye kanaler for deltakelse. På den måten kan vi revitalisere foreldresamarbeidet i skolen. Lovbestemmelsen i opplæringsloven om skole-/hjemssamarbeid skal opprettholdes for å understreke alle foreldres rett til samarbeid med skolen.

Men det er et prinsipielt problem at medlemmene av Foreldreutvalget for grunnskolen – FUG – er oppnevnt av staten og ikke valgt direkte av foreldre. På den ene siden er FUG høringsinstans og rådgiver for departementet på vegne av foreldre, på den annen side skal FUG gi råd og informasjon til foreldrene. Derfor ønsker Kristelig Folkeparti at skoleforeldre skal få sine egne valgte og uavhengige talspersoner overfor myndighetene. Dette vil gi foreldrene en reell innflytelse overfor barnas skolehverdag. En solid forankring nedenfra og kontakt med grunnplanen er en forutsetning for et foreldreutvalg på nasjonalt plan.

Hovedansvaret for barnas oppdragelse ligger hos foreldrene. Resultatet av skolens innsats vil være avhengig av samspillet mellom hjem og skole. Kristelig Folkeparti vil derfor styrke dette samspillet og stimulere til at foreldrene medvirker i skolens arbeid.

Opplæringen i norsk blir styrket. Vi har to sidestilte skriftspråk i Norge. Kjennskap til og bruk av begge skriftformene beriker vårt norske språk. Derfor videreføres den skriftlige opplæringen i sidemål. Samtidig skal det gjennomføres tiltak for å bedre opplæringen i nynorsk. Departementet vil opprette et nasjonalt senter for nynorskopplæringen. Virksomheten etableres i tilknytning til Ivar Aasen-instituttet ved Høgskulen i Volda, som skal lede arbeidet med å utvikle fagets innhold, arbeidsmåter og vurderingsformer, bidra til kompetanseutvikling og tilby skoler veiledning i arbeidet med motivasjon for og læring av nynorsk. Jeg mener det ble et godt forlik med Arbeiderpartiet om den modellen vi fant når det gjelder norskeksamen.

Jeg er tilfreds med at det blir én skriftlig eksamen i norsk i grunnskolen hvor elevene vil bli prøvd både i hovedmål og sidemål, og at sidemåleksamen i videregående blir omgjort til trekkfag. Dessuten vil nasjonale prøver inneholde oppgaver i begge målformer. Omfanget av dette fastsettes etter nærmere vurdering og i samarbeid med de aktuelle fagmiljøer.

Kristelig Folkeparti vil styrke rådgivningstjenesten. En kvalitativt god utdannings- og yrkesrådgivning kan bidra til sikrere valg, mindre forsinkelser og bedre muligheter for den enkelte elev til å realisere sine evner og anlegg. Det sentrale i rådgiverrollen er spisskompetanse på individuell veiledning og støtte til elever i deres valg. Det er derfor nødvendig at det etableres flere etter- og videreutdanningstilbud. Yrkes- og utdanningsveiledning bør også inngå i lærerutdanningen for å styrke kompetansen.

Nyere forskning viser at en betydelig prosentandel av elevene i dagens skole sliter med til dels store psykiske problemer, bl.a. som følge av det verdimeslige presset de

lever under, samt mangelen på voksenkontakt. Kristelig Folkeparti mener det er avgjørende å ta de unges problemer på alvor. Det er derfor også viktig med en god sosialpedagogisk rådgivningstjeneste.

Kristelig Folkeparti har tidligere framhevet og vil igjen understreke at det er viktig med en fornyelse av ungdomstrinnet. Stortingsmeldingen følger opp dette med bl.a. å foreslå en bedre tilpasset opplæring, mer praktisk innhold og større muligheter for fordypning gjennom programforslag. Evalueringen av Reform 97 konkluderer med at det er særlig behov for endringer på ungdomstrinnet. Derfor trengs det innsats for å øke kunnskapsnivået og dermed også kunne gjøre mer med læringsmiljøet. Forskningen og den pedagogiske utviklingen i forhold til ungdomstrinnet må derfor styrkes.

Når inntil 25 pst. av timetallet kan brukes til lokal tilrettelegging, gir det skolene store muligheter for å virkeliggjøre bedre tilpasset opplæring. Gjennom Regjeringens strategi for entreprenørskap i opplæringen skal det stimuleres til økt antall ungdomsbedrifter. Dette knytter skolen til arbeidslivet og bidrar til variert og praktisk opplæring. Målsettingen om å fornye ungdomstrinnet må også bli vektlagt når det gjelder kompetansehevingen av lærere i ungdomstrinnet.

Når det gjelder videregående opplæring, er det viktig å fjerne strukturelle hindringer som gjør at elever ikke gjennomfører opplæringen. Vi gjør derfor noen justeringer i Regjeringens opplegg, slik at det nå vil bli ni yrkesfaglige utdanningsprogram og tre studiespesialiserende.

Jeg vil så nevne en inkurie. På side 36 første spalte i innstillingen skal det tas bort tre ord, nemlig: «medier, kommunikasjon og», slik at det blir stående «en reell fordypning i formgivningsfag».

Medier og kommunikasjon opprettholdes som et eget utdanningsprogram, slik at design og håndverk blir stående sammen. Naturforvaltning flyttes til naturbruk i det yrkesfaglige program, og et av de fire programområdene vil da hete samfunnsfag og økonomi. Formgivningsfag skal ha 1 309 årstimer, og etikk skal innføres i fagplanene også i de yrkesfaglige studieprogrammene.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Elsa Skarbøvik har rettet opp en feil.

Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [13:10:52]: En viktig sak for Arbeiderpartiet har vært å utvide timetallet i grunnskolen, på barnetrinnet, slik at vi skal kunne få mer plass til basisfag, fysisk aktivitet og leksehjelp.

Jeg registrerte i fjor at parlamentarisk leder i Kristelig Folkeparti, Jon Lilletun, sa at dette var et sosialistisk luftslott. I budsjettavtalen for inneværende år fikk vi enighet om at vi skulle utvide timetallet fra høsten av. Så kom Regjeringen, med Kristelig Folkeparti, med forslag om å utvide ytterligere fra neste år av. Det er vi veldig glad

for, men det er ennå for få timer i forhold til det opplegget som Arbeiderpartiet og SV går inn for.

Betyr det at «den røde fare» er litt mindre, og at Kristelig Folkeparti vil bidra til å realisere vårt «luftslott», eller, vil jeg heller si, vår visjon for grunnskolen med et økt timetall? Og vil de være med på å ta et steg videre når vi har gjennomført det som nå får flertall her i Stortinget i dag?

Elsa Skarbøvik (KrF) [13:12:18]: Jeg vet ikke riktig om det er noen hensikt i å realisere et luftslott. Kristelig Folkeparti har vært enig i de fem timene som kommer nå til høsten, og at det utvides med ytterligere tre timer neste år.

Deretter ønsker Kristelig Folkeparti å prioritere ressursene på en annen måte, nemlig ved å satse på lærerne. Nå er det først og fremst lærernes kompetanseløft vi vil prioritere. Det koster penger å utvide skoletimene, og dessuten skal man ha lærere til å undervise i disse timene. Det viser seg av undersøkelser at det er veldig avhengig av læreren hvordan utbyttet av disse timene blir. Derfor har vi nå prioritert kompetanseløft for lærerne og ikke noen ytterligere utvidelse, foreløpig, på barnetrinnet.

Arne Sortevik (FrP) [13:13:28]: Saksordfører Skarbøvik fra Kristelig Folkeparti har snakket varmt for økt handlingsrom til skolene. Det er et prinsipp som Fremskrittspartiet støtter opp om og slutter seg til. Det som er viktig, er at det økte handlingsrommet ikke blir et rom for sparing, men et rom for kvalitetsutvikling. Derfor er vi noe undrende til at Kristelig Folkeparti ikke er opptatt av å styrke tilsynet, slik at når vi på den ene siden øker handlingsrommet og har tillit til at de handlende handler fornuftig, også garderer oss i etterkant med styrket tilsyn, slik vi ser det i mange andre europeiske land det er naturlig å sammenlikne seg med.

Så har representanten Skarbøvik fra Kristelig Folkeparti snakket varmt om foreldreinnflytelsen. I forlengelse av tilsynstanken, ser vi også fra land vi kan hente erfaring fra, at man gir foreldrene en medinnflytelse også i tilsynsrollen. Vil Kristelig Folkeparti være med på å styrke tilsynet og også gi foreldrene medinnflytelse?

Elsa Skarbøvik (KrF) [13:14:49]: Jeg er helt enig med representanten Sortevik i at det er viktig å få økt handlingsrom. Det legger vi nå til rette for. Samtidig vil man også styrke kvalitetsutviklingen. Derfor mener jeg at vi er med på at dette blir bedre, bl.a. også gjennom de nasjonale prøvene, og ved at utdanningsdirektørene følger dette godt opp, og det fungerer bra. Kristelig Folkeparti er derfor fornøyd med det som det nå legges opp til, at man kan følge opp hvordan utviklingen i skolen nå vil ta til, og at foreldre skal få medvirkning i skolen. Det understreket jeg ganske sterkt ved at jeg nå ønsket en ny modell nettopp for foreldreorganisering ved at den bygges opp nedenifra. Foreldrene får derfor et representativt organ, slik at de kan følge opp enda bedre og være representanter for skole og foreldre.

Rolf Reikvam (SV) [13:16:07]: Elsa Skarbøvik sa at lærerne vises tillit i innstillingen og meldingen, og at de gis større lokal frihet. Jeg har vanskelig for å se hva det innebærer. Jeg ser at 25 pst. av timetallet skal kunne disponeres lokalt, men det er også lagt sterke føringer på det i flertallsmerknadene. Vi skal opprettholde eksamen, vi skal ha læreplaner på samme måten som tidligere, «Broen» skal erstattes med «plakat», og den skal også være forskrift. Vi skal ha tester som skal være obligatoriske, og det blir flere obligatoriske fag innenfor stort sett det samme timetallet. Hvor ligger den lokale friheten? Det er veldig vanskelig å se hvor den ligger, og hva dette innebærer av lokal frihet. Snarere tvert imot blir det en sentral styring som gjør at den lokale friheten blir mindre enn det den har vært tidligere, fordi vi vet at er det noe som styrer aktiviteter nå, og som preger det som skjer i skolen, så er det sentrale tester. Og nå får vi ikke bare eksamen, men vi skal ha nye tester som alle skal underlegges. Altså: Dette er ikke mer lokal frihet, snarere tvert imot.

Elsa Skarbøvik (KrF) [13:17:30]: Jeg mener at vi legger opp til en større lokal frihet. De 25 pst. er ikke noen bagatell, det er ikke noe *bare*. Det er faktisk 25 pst. av hvert fags antall timer, og det kan jo gi store utslag med hensyn til tilpasset opplæring for den enkelte elev. Dessuten skal det fortsatt være læreplaner, men de skal være på en annen måte, ved at det er klare mål som skal stå der. Men måten å nå dette målet på er det full frihet for den enkelte lærer å finne ut av. Det som er det store, er å ta bort nettopp «Broen», der det stod veldig mye styrende nettopp om hvordan man skulle nå det målet. Det står ikke i den nye «skoleplakaten», slik at her er det mindre sentralstyring, mens SV holder på «Broen» og vil ha en klar metode. SV var med på å innføre nasjonale prøver. Jeg kan ikke se at det er noen stor forskjell på dette nå. Vi har stått sammen om dette i Stortinget tidligere, og fører videre nettopp dette.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Vidar Bjørnstad (A) [13:18:59]: En god grunnutdanning er inngangen til en fullverdig deltakelse i samfunnet. En god utdanning legger grunnlaget for personlig vekst og et liv i aktivt virke i fellesskap med andre. Den offentlige skolen er den viktigste felles møteplassen vi har i vårt samfunn. Å sikre lik rett til utdanning og å skape en god skole der ulike barn kan møtes og utvikle seg sammen med andre, har vært og er svært viktig for Arbeiderpartiet. Ingen barn er like, men alle har rett til å få de samme mulighetene. Det er derfor viktig at skolen ivaretar den enkeltes behov for læring og sikrer tilpasset opplæring. Alle har ikke de samme forutsetningene for å tilegne seg læring. Dette har i mange år vært et felles mål i skolepolitikken. Men dessverre må vi konstatere at grunnskolen ikke har maktet fullt ut å gi en likeverdig opplæring til alle elever.

I evalueringen av L97 heter det bl.a. at skolen synes å være best tilpasset for dem som er vanlige og gjennomsnittlige. Evalueringen av Reform 97 viser riktignok at

det også skjer mye bra i grunnskolen. Skolen får generelt god omtale av elever, lærere og foreldre, men evalueringen avdekker også at det dessverre er store forskjeller mellom klasser, mellom skoler og ikke minst mellom kommuner.

Det er bred politisk enighet om mange av de forslagene som kommer fra Kvalitetsutvalgets innstilling, og som nå er presentert i St.meld. nr. 30, Kultur for læring. Samtidig avdekker behandlingen i kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen at det fortsatt er politiske forskjeller på utdanningsområdet. Men etter min oppfatning går ikke hovedforskjellen mellom de ulike partiene på innhold og kvalitet i skolen eller hva elevene skal lære, selv om det her også er klare nyanser. Hovedmotsetningen mellom høyre- og venstresiden er knyttet til ressursinnsats og hvor mye av fellesskapets midler de vil avsette for å sikre god kvalitet i grunnsopplæringen. Kompromisset mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i en sak tidligere her i dag om kommuneøkonomien lover ikke bra når det gjelder å følge opp alle de gode intensjonene vi legger til grunn her i dag.

Sist Arbeiderpartiet var i regjering, satte vi ned Kvalitetsutvalget. Hensikten var å øke kvaliteten på grunnutdanningen. Stortingsmeldingen som statsråd Clemet presenterte rett før påske, bygger i det store og hele på Kvalitetsutvalgets innstilling. Jeg er fornøyd med at statsråd Clemet har moderert seg i forhold til etter min oppfatning en tidligere overdramatisering av svakhetene i den norske offentlige skolen, og at hun nå slår fast at vi har et godt utgangspunkt for å gjøre den norske skolen enda bedre. Det har kanskje grunnlag i all den kunnskapen hun nå har fått fram.

Jeg er tilfreds med at de grunnleggende målsettingene i læreplanens generelle del videreføres, og videre med at prinsippene i Reform 94 videreføres. Noen slutter seg til reformer når de har fått virke en tid!

Arbeiderpartiet har sammen med SV og Senterpartiet en annen innfallsvinkel til et helhetlig kompetansemål for elevene. Grunnleggende ferdigheter er naturligvis viktig, men vi mener, i likhet med Kvalitetsutvalget, at sosial kompetanse og læringskompetanse bl.a. må inngå som sentrale element.

Det har vært mye debatt om de nasjonale prøvene, og jeg synes at innstillingen og fellesmerknaden mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene er en bra videreføring av hvordan en tenker seg de nasjonale prøvene.

Jeg har registrert at også statsråden har tatt innover seg noe av kritikken og spørsmålene rundt form, offentliggjøring, tidspunkt og at en også bør ha andre kriterier i forhold til kvalitet i skolen, som skal brukes som grunnlag for å få en helhetlig kvalitetsvurdering. Med det grunnlaget og det at Stortinget har sluttet seg til innføring av nasjonale prøver, mener jeg at det lover godt framover.

Jeg vil også understreke det kompromisset som Arbeiderpartiet og regjeringspartiene har gått inn i når det gjelder sidemålsopplæringen. Det er et veldig bra grunnlag for å sikre bredest mulig konsensus om oppfølgingen av sidemålsopplæringen i skolen, som må styrkes. Jeg vil da bare nevne at vi opprettholder eksamensordningene

både i grunnskolen og i den videregående skole, selv om det gjøres til trekkfag i den videregående skolen. Vi innfører også prøving i sidemål i nasjonale prøver. Det virker litt underlig å stå sammen med Høyre om å innføre prøving i sidemål, men det er i hvert fall innholdet i kompromisset. Det er et bra kompromiss, som jeg også tror er tatt godt imot i målrørsla og sett på som et godt grunnlag for mange muligheter.

Det er naturligvis beklagelig at regjeringspartiene ikke går langt nok når det gjelder å utvide skoledagen. Vi mener at en utvidet og fast tidsramme for skoledagen kan styrke kvaliteten på grunnsopplæringen. Arbeiderpartiet foreslår derfor i sin innstilling å øke timetallet med totalt tolv timer. Gjennom denne foreslåtte timetallsøkningen er det mulig å realisere målet om leksehjelp, en styrking av de sentrale fagene norsk, matte og engelsk og innføring av fysisk aktivitet hver dag.

Arbeiderpartiet mener at det er viktig at elevene, særlig på de første trinnene, er sikret et helhetlig opplegg. I denne sammenhengen synes vi også at skolefritidsordningen naturlig hører hjemme. Den brukes av titusener. Vi mener at SFO fortsatt bør være et frivillig tilbud til dem som har behov for det. På tross av at ordningen er et kommunalt ansvar, synes vi at det er beklagelig at det er store forskjeller i tjenestetilbud og pris mellom de ulike kommunene. Et flertall i komiteen har tidligere bedt departementet om en plan for utviklingen av SFO, og vi synes det er synd at departementet ikke finner grunn til å komme med en slik plan.

Arbeiderpartiet mener at små undervisningsgrupper og gode lærere er avgjørende for å nå målet om mer tilpasset og bedre opplæring. Vi tror samtidig at det er viktig at elevene tilhører en organisatorisk enhet, og at de har en hovedlærer å forholde seg til. Dette er grunnen til at vi støtter forslaget om basisgrupper som ligger i innstillingen. Vi mener det er viktig at elevene er en del av en sosial enhet som ikke er av for stor størrelse. Dette vil gi elevene trygghet, samtidig som den ansvarlige kontaktlærer i større grad kan følge opp den enkelte elev og hjem-skole-kontakten. I henhold til Kvalitetsutvalgets innstilling mener Arbeiderpartiet at en slik gruppe bør begrenses til 12–15 elever.

Vi registrerer at regjeringspartiene ikke ønsker å støtte dette. Vi synes vel kanskje det er litt underlig på bakgrunn av den utviklingen vi har sett i gruppestørrelser etter at klassedelingstallet ble opphevet i fjor.

Arbeiderpartiet er skuffet over at Regjeringen vil bygge nye barrierer mellom yrkesfag og studieforberedende retninger, bl.a. gjennom å stille strengere krav til studiekompetanse. Det vitner etter min oppfatning om en litt gammeldags holdning, der universitet og høyskoler bare skal være forbeholdt en viss type studenter.

Arbeiderpartiet legger primært til grunn at alle som har gjennomført videregående opplæring, bør være studieforberedt. Det er i denne sammenheng grunn til å minne om at dette var også flertallets forslag i Kvalitetsutvalget, bl.a. med følgende begrunnelse:

– Grunnsopplæringen er betydelig styrket gjennom sterk vekt på basiskompetanse/ferdigheter.

- Grunnopplæringen er utvidet i omfang, og den tilpassede oppfølgingen av den enkelte skal forsterkes.
- Et justert læreplanverk og fornyet struktur i videregående opplæring gir økt fordypning og spesialisering.
- Det er en tendens både nasjonalt og internasjonalt at grenser mellom utdanninger og utdanningsnivåer bygges ned. For eksempel er realkompetanse etter hvert et prinsipp som anvendes ved opptak til videre studier.
- Kvalitetsreformen medfører at studentene i høyere utdanning følges bedre opp, og at læringsmiljøet forsterkes.

Flere prøveprosjekter har dessuten blitt gjennomført med svært vellykket resultat. Det kvitteres også ut i anbefalingene fra departementet.

Et grunnleggende mål for utviklingen av videregående opplæring har siden 1970-tallet vært å skape mest mulig likeverd mellom praktisk og teoretisk opplæring. Denne utviklingen prøver Regjeringen å bryte. Det er derfor en liten glede at til tross for det får ikke Regjeringen full tilslutning til sitt mål om å sette et skarpt skille mellom yrkesfag og studieforberedende retninger. Jeg viser da til de overføringene som komiteen har gjort i forhold til den enkelte når det gjelder yrkesfaglige studieretninger.

Arbeiderpartiet er også glad for at en samlet komitee ønsker å tilbakeføre noen fag med generell studiekompetanse til de yrkesfaglige studieprogrammene.

Et flertall går imot Regjeringens forslag om å svekke foreldremedvirkningen, ved at et flertall ber departementet om å opprettholde samarbeidsutvalg, foreldreråd og skoleutvalg. Et flertall av komiteen ønsker også å opprettholde FUGs rolle, ansvarsområde og organisatoriske tilknytning. Det er vi i Arbeiderpartiet svært glade for. Foreldremedvirkning er nødvendig, og en må ikke stille foreldrene i den posisjon at de først må kjempe for nye strukturer, før de eventuelt kan ta del i sitt medansvar.

Det er viktig at vi satser og styrker fellesskolen, slik at den ikke blir svekket som en fellesskapsarena. Det er en kjensgjerning at foreldrenes utdanningsnivå fortsatt har mye å si for elevenes prestasjoner. Skal vi derfor nå målet om tilpasset opplæring for alle, kan vi ikke godta at allerede eksisterende klasseforskjeller i skolen blir forsterket gjennom grunnleggende endringer i skolen. Da er det viktig at de endringene som her foreslås, fortløpende blir evaluert, og at de følges opp med nok penger.

Presidenten: Presidenten vil spørre om det skulle tas opp noe forslag.

Vidar Bjørnstad (A): Det skal gjøres. Jeg takker for påminnelsen, og tar opp forslaget fra Arbeiderpartiet i innstillingen.

Presidenten: Representanten Vidar Bjørnstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Søren Fredrik Voie (H) [13:28:52]: Det er bred enighet om lærerens betydning for skolemiljøet, for elevens mulighet til å få faglig utbytte, for trivsel, for sosialt klima i klassen og for skolen som helhet. Den gode læreren er på mange måter gull verdt for skolen.

Derfor har Regjeringen foreslått – og flertallet kommer til å støtte det – at det skal innføres opptakskrav til lærerutdanningen. Det er Arbeiderpartiet imot. Ser ikke Arbeiderpartiet den store betydning som læreren har for en bedre skole? I tilfelle svaret på spørsmålet er ja, har ikke da Arbeiderpartiet tenkt på et eneste tiltak for hva som skal gjøres for å sikre rekruttering av de beste studentene til lærerutdanningen og for også å sikre at de blir beholdt i skolesamfunnet?

Vidar Bjørnstad (A) [13:30:11]: Jeg er helt enig med representanten Voie i at læreren er den viktigste personen i skolen når det gjelder opplæring. Vi støtter stort sett alt som sies om kompetanseutvikling for lærere i stortingsmeldingen, og også antydningen om at en vil bruke 2–3 milliarder kr på å styrke kompetanseutvikling, ikke bare for lærere, men for personell i skolesektoren. Det gjenstår selvsagt å se om vi kan klare å løfte dette inn i de enkelte års budsjetter, for vi vedtar jo ikke noe budsjett her i dag. Det må bli oppfordringen tilbake til departementet, at vi imøteser en plan for bruk av de midlene.

Når det gjelder opptakskrav, hadde vi en full gjennomgang av lærerutdanningen for halvannet års tid siden. Vi synes ikke det nå er noe grunnlag for å gå inn og endre deler av dette. Vi mener at isolert å stille opptakskrav i dag vil ta fokuset vekk fra det som er det aller viktigste, nemlig innholdet i den utdanningen lærerne får på høyskolene.

Arne Sortevik (FrP) [13:31:31]: Representanten Vidar Bjørnstad fra Arbeiderpartiet var mot slutten av sitt innlegg inntil foreldremedvirkning, og snakket varmt for det. Fremskrittspartiet er glad for at Arbeiderpartiet snakker varmt for foreldremedvirkning, for det finnes lite om det i Arbeiderpartiets eget program. Med ett unntak står det ingenting der. I unntaket sies det at man må

«sette elever, foreldre og lærere i stand til å delta i arbeidet med vurdering og kvalitetsutvikling av skole og utdanning».

Samtidig sier Arbeiderpartiet at de er sterkt reserverte overfor å gi foreldre informasjon om resultatene fra nasjonale prøver. Hvordan kan dette henge sammen?

Hvilken informasjon vil Arbeiderpartiet tillate at foreldre og foresatte får om skolens resultater? Og skal skolens resultater måles mot noe? Skal de måles mot nasjonale resultater, mot regionale resultater, mot fylkeskommunale resultater, mot lokale og kommunale resultater, eller skal de ikke måles i det hele tatt? Er det kanskje det som er svaret fra Arbeiderpartiet, at resultatene i skolen helst ikke skal måles?

Vidar Bjørnstad (A) [13:32:55]: Hvis en skal få del i Arbeiderpartiets synspunkter på foreldreansvaret og foreldremedvirkningen i skolen, er det ikke bare å lese

partiprogrammet. Men det står faktisk i innstillingen her i dag en utdypning av våre standpunkter, som vi i stor grad også er enige med Fremskrittspartiet om.

Når det gjelder nasjonale prøver, har de to formål. Det ene er å måle et nasjonalt snitt, og det kan en gjøre ved å ta et statistisk utvalg. Men det aller viktigste formålet er at nasjonale prøver skal være læringsstøttende for den enkelte skole, lærer og skoleeier. Det betyr at man må følge opp Stortingets enstemmige oppfatning om at man skal innføre obligatoriske prøver i flere årstrinn.

Vi går ikke imot offentliggjøring, men vi sier at vurderingen av formen, hvordan og på hvilket nivå, vil vi gjerne at departementet tar i samarbeid med foreldre-, elev- og lærerorganisasjoner. Det er faktisk den samme ordningen som statsråden selv har gitt uttrykk for i et brev til Utdanningsforbundet.

Rolf Reikvam (SV) [13:34:20]: SV står alene om et forslag der vi ber Regjeringen vurdere å utrede og komme med forslag til endringer i formålsparagrafen. Vi har i dag en formålsparagraf som sier at skolen skal hjelpe foreldrene med å gi barna en kristen oppseding. I et pluralistisk samfunn, der ulike tros- og livssynssamfunn lever side om side, er det klart at en slik paragraf kan vi ikke ha.

Vi vet at Verdikommisjonen nedsatte en egen skolegruppe. Denne skolegruppen fremmet forslag om en ny formålsparagraf. Det var et forslag som hadde bred tilslutning, fra Den norske kirke og de fleste store tros- og livssynssamfunn her i landet. Etter min oppfatning burde vi gripe denne anledningen, der det er bred enighet om å gå inn og gjøre endringer i formålsparagrafen, nettopp for å gi dette signalet til de ulike tros- og livssynssamfunn.

Hvorfor vil ikke Arbeiderpartiet være med på et slikt forslag fra SV (presidenten klubber), når vi vet det er bred tilslutning til dette fra tros- og livssynssamfunn?

Presidenten: Det skal Vidar Bjørnstad få svare på.

Rolf Reikvam (SV): Det skal han nok.

Vidar Bjørnstad (A) [13:35:47]: Arbeiderpartiet ønsker ikke å være med på noe stuntvedtak om et viktig tema som gjelder formålsparagrafen. (Munterhet i salen) Den har ligget til grunn siden den forrige runden, da det ble bred enighet i diskusjonen om KRL-faget. Vi mener at det er et grunnlag som fortsatt kan ligge der.

Jeg kan ikke huske at noen av de høringsinstansene som har vært på døren til oss i forbindelse med stortingsmeldingen, mener at det er en diskusjon som det var noen vits i å ta i denne sammenheng. Så vi ser ikke noe grunnlag for å ta opp igjen den diskusjonen, men synes at det en kom fram til i 1996/1997, er et fornuftig standpunkt som samler bredest mulig tilslutning.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Søren Fredrik Voie (H) [13:36:58]: Flertallet i komiteen legger til grunn en klar prioritering av kunnskap og faglige ferdigheter i skolen. Med økt frihet for skoleeiere og skoleledere, kombinert med et historisk høyt nivå på kompetanseheving av lærerne, legges det nå et viktig grunnlag for at norsk skole skal kunne utvikle seg fra det gjennomsnittlige og middelmådige til en skole med resultater blant de beste. Vi gir et viktig bidrag for å kunne skape verdens beste skole i Norge.

På mange måter representerer dette en revolusjon i norsk grunntidning:

- fra sentralstyring og sentraldirigering til lokal frihet og lokal handlingsrom
- fra sentralt utarbeidede og detaljregulerte læreplaner til klarere målbeskrivelser og resultatkrav
- fra sentralt vedtatte arbeidsformer og -metoder til stor frihet for den enkelte skole til å velge metode, organisering og arbeidsmåter
- fra spesialundervisning for de få til tilrettelagt og individuelt tilpasset undervisning for alle elever
- fra den sentraldirigerte skole til en skole med tillit til den enkelte lærer, skole og skoleleder

I tillegg representerer Kultur for læring på mange måter et oppgjør med flere tiårs feilslått enhetsskoletenking, hvor middelmådigheten har fått råde på bekostning av både teoretisk svake og teoretisk sterke elever.

Kunnskap, mangfold og likeverd er grunnpilarene i vår nye skole. Til tross for at vi ligger på topp i Europa med hensyn til ressursinnsats, har vi bare scoret middelmådig. I tillegg kommer det dystre faktum at opptil 20 pst. av elevene har forlatt grunnskolen uten å beherske sitt eget morsmål. Stort bedre er heller ikke situasjonen i matematikk. I en tid hvor kunnskap og kompetanse skal være vårt viktigste konkurransefortrinn, kan det ikke fortsette slik. Derfor legges det nå et klarere kunnskaps-syn til grunn for undervisningen og arbeidet i skolen. Grunnleggende ferdigheter må læres på en bedre måte. Da først får alle elever like muligheter til å delta i utdanningssamfunnet, arbeidslivet og i sosiale aktiviteter.

Gjennom et system med nasjonale prøver følges dette opp, slik at både den enkelte elev, foreldre, skole og skoleeier skal kunne vite hvordan utviklingen er i forhold til læreplanenes mål og forventninger, og kunne sette inn korrigerende tiltak.

Regjeringen får gjennomslag for forslagene i meldingen på de aller fleste punkter. På noen punkter med vekslende flertall, men i hovedsak med tilslutning fra Fremskrittspartiet. Med hensyn til grunnskolen har jeg allereide nevnt prioriteringen av grunnleggende ferdigheter og nasjonale prøver. I tillegg innføres 2. fremmedspråk som obligatorisk på ungdomstrinnet. Gjennom en stadig mer internasjonalisert og globalisert økonomi og i samhandling med andre land er gode språkkunnskaper en viktig konkurransefaktor for Norge som nasjon. I denne sammenheng er det grunn til å understreke at faget skal gis en praktisk tilnærming, noe som stiller lærerne overfor nye utfordringer og behov for kompetanseutvikling.

Gjennom systematisk vektlegging av grunnleggende tallforståelse og regneferdighet i grunnskolen legges det

nå et godt grunnlag for økt interesse for faget matematikk. Dette er på mange måter fundamentet for realfagstudier og ingeniør- og teknologistudier. Innenfor alle disse områdene har søkningen de siste årene vært foruroligende lav, med de negative konsekvenser dette får for både utdanning og nærings- og samfunnsliv som helhet. Selv om det nødvendigvis må ta noen år før vi ser konkrete ringvirkninger, vil denne prioriteringen gi positive resultater.

I videregående skole skjerpes kravene til generell studiekompetanse, samtidig som yrkesfagene gis en mer praktisk tilnærming med mer yrkespreget teori enn hva som har vært tilfellet etter Reform 94. Dette er helt i tråd med tilbakemeldinger om behov og ønsker fra elever, arbeidsgivere, høyskoler og universiteter.

Flertallet i komiteen støtter også Regjeringens forslag om å innføre opptakskrav til lærerutdanningene. Lærens betydning for læringsmiljøet i skolen og læringsutbyttet for den enkelte elev, kan neppe overvurderes. Derfor er det avgjørende at vi sikrer oss de beste søkerne til lærerutdanningene, og at vi også klarer å beholde de beste lærerne i skolen. Opptakskrav til lærerutdanningene er et viktig element i en slik strategi.

Gjennom behandlingen av stortingsmeldingen er det framkommet klare politiske skiller på flere punkter. Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, i flere sammenhenger med aktiv støtte fra Senterpartiet, er opptatt av å beholde dagens skole med de resultater, eller heller mangel på sådanne, som vi gjentatte ganger har fått dokumentert. Samtidig er de skeptiske både til eksamen, nasjonale prøver og faglige krav. Det er hyggelig å konstatere at disse holdningene ikke lenger har tilslutning i Stortinget, og at grunnutdanningen nå får en nødvendig fornyelse og modernisering som blir meget godt mottatt både i og utenfor skolen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [13:42:15]: Statsråden skal visstnok en gang ha uttalt til en avis at hun i politikken ikke var så glad i retorikken, men heller hadde ønske om å snakke om sak. Jeg synes den innfallsvinkelen er veldig bra, og det er en oppfordring nå til representanten Voie om ikke å overdrive retorikken.

Voies beskrivelse av skolen stemmer ikke i det hele tatt med innledningen i stortingsmeldingen, der det sies at vi har en god skole, som skal bli bedre. – Og som om formidling av kunnskap og ferdigheter er noe vi har funnet på nå! Tilpasset opplæring har også ligget der i mange år.

Det kom et brev til meg i går fra en mor som sa: Jeg registrerer at Reform 97 har vært svært så mislykket. Det er litt synd, for mitt barn startet første året Reform 97 var i gang. Det var litt trist, men de signalene politikerne sender ut, er viktige. Og det signalet vi skal sende ut, er at vi har en god skole, som skal bli bedre. Det er bred enighet om å rette opp en del av de svakhetene vi har fått på bordet.

Søren Fredrik Voie (H) [13:43:48]: Jeg er lite overrasket over at Arbeiderpartiet ikke synes å ha registrert

alle de forskningsrapportene og sammenlignbare studiene vi har gjennomført og fått presentert, som viser at tross for relativt høy ressursinnsats i norsk skole presterer vi bare middelmådig, sammenlignet med land det er naturlig å sammenligne oss med. Det var mitt poeng.

I tillegg er jeg fullstendig klar over at vi har drevet mye med tilpasset opplæring, eller såkalt spesialundervisning, men vi må også der være opptatt av hvilke resultater vi oppnår av denne satsingen. Går representanten for Arbeiderpartiet inn og ser på de forskningsoppdrag og de resultater som er kommet av forskningen på *det* området også, vil han være helt enig med meg i at vi har et betydelig forbedringspotensial også når det gjelder tilrettelagt opplæring, som vi nå prøver å få til.

Ellers er jeg til dels enig i at vi skal ikke overdrive retorikken. Men av og til kan det være betimelig, også i Stortinget, å få fram de politiske skillelinjene.

Arne Sortevik (FrP) [13:45:06]: Jeg er faktisk helt enig med representanten Voie fra Høyre i at det på en dag som denne er viktig å peke på at vi nå får omlegging av og oppgjør med en del feilslåtte systemer, rammer og retningslinjer. Men det er jo noe som mangler, bl.a. oppgjør med et feilslått finansieringssystem.

Mitt spørsmål til Høyre blir da: Er det slik for Høyre at det er viktigere at kommunestyrene disponerer, under dekning av formuleringen «lokaldemokrati», enn å sikre elevenes direkte ressurstildeling? Er det altså viktigere for Høyre å bevare kommunestyrenes lommebøker enn å sikre at pengene i større grad følger eleven?

Søren Fredrik Voie (H) [13:46:19]: Fra Høyres side har vi ingen baktanker med å styrke lokaldemokratiet og opprettholde kommunestyrene ved å la kommunestyrerepresentantene få mest mulig penger til disposisjon som de kan sjonglere med. Fra Høyres side ser vi ingen motsetning mellom det å ha et velfungerende lokaldemokrati og det å ha en god skole – snarere tvert imot. Noe av det viktigste skolen skal bidra med utover faktakunnskap, er å oppdra elevene til å kunne ta del i et samfunnsliv, i et demokratisk styresett og i den beslutningsstruktur som vi har bygd opp i dette landet. Til det kan de bl.a. bidra ved å lære seg til å være med i lokaldemokratiet rundt omkring. Vi må ikke bli så opptatt av at vi på Stortinget til enhver tid vet best hva som tjener lokalsamfunnet og skolen, at vi skal ta alle beslutninger her.

Rolf Reikvam (SV) [13:47:42]: Det var et innlegg fullstappet med slagord og retorikk, men innholdet var det vanskelig å få tak i, og at dette skulle markere noen skillelinjer i norsk politikk, klarer jeg rett og slett ikke å få tak i. Vi skulle ha de beste elevene, vi skulle ha de beste søkerne til lærerutdanningen, og vi skulle skape verdens beste skole. Det var ikke grenser for hvor «best» vi skulle være på alle områder. Men det sa ingenting om hvor de politiske skillelinjene går, og hva slags skole vi ønsker å utvikle.

På ett område kom Søren Fredrik Voie inn på et konkret forslag, og det gjaldt lærerutdanningen. For å gjøre

lærerutdanningen bedre skal vi stille krav om karakterer fra videregående skole. Man skal minst ha 3 eller 4, eller hva det måtte være. Det var altså endringen i lærerutdanningen.

Det ligger et konkret forslag fra Fremskrittspartiet og også fra SV om å gjøre noe med lærerutdanningen, et konkret forslag om å foreta endringer i selve utdanningen. Det er jo den som skaper lærerne, som utvikler lærerne. Hvorfor går ikke Høyre inn for slike forslag, istedenfor å bruke det retoriske om at vi skal skape verdens beste lærere og verdens beste lærerutdanning?

Søren Fredrik Voie (H) [13:49:12]: Representanten Reikvam har jo vært med på behandlingen av denne saken i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen gjennom relativt lang tid. Da regner jeg også med at han har registrert de politiske skillelinjene og de ulike forslagene som ligger i meldingen, uten at jeg trenger å gjenta dem fra Stortingets talerstol.

Når det gjelder endringen av lærerutdanningen, er en av årsakene til at vi ikke går inn på det nå, at vi for kort tid siden vedtok en ny modell for lærerutdanning i Norge. Det er faktisk bare knappe to år siden. Med de systemene vi nå har av frihetsgrader for både høyskolene og universitetene, har de stor mulighet til på egenhånd å utvikle lærerutdanningen både innholdsmessig og i tid, hvis de selv i samhandling med partene bl.a. i arbeidslivet finner at det er veien å gå. Vi er åpne for å diskutere det også framover, gjerne sammen med SV, hvis de holder fast på å prioritere lærere.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Arne Sortevik (FrP) [13:50:33]: Fremskrittspartiet har mye på hjertet i denne saken. Vi får se hvor langt tiden bærer. La meg for sikkerhets skyld starte med å ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen. Vi har en del forslag.

St. meld. nr. 30 er en viktig melding. Bak meldingen ligger i første rekke NOU 2003:16, innstillingen fra det såkalte Kvalitetsutvalget, oppnevnt av Stoltenberg-regjeringen, med tilleggsmandat om 2. fremmedspråk fra nåværende statsråd i nåværende regjering.

Utvalgets hovedmandat understreker kvalitet mange ganger og i mange sammenhenger. På den måten er grunnmuren i en ny nasjonal skolesatsing bygd på kvalitetsbegrepet. Det er Fremskrittspartiet godt fornøyd med. For å omskrive et kjent uttrykk: Dette er ikke slutten på enhetsskolen, det er heller ikke begynnelsen på slutten for enhetsskolen, men det er avslutningen på en helt nødvendig begynnelse for å skifte retning og skifte fokus i norsk skole.

I hovedsak gir Fremskrittspartiet sin tilslutning til retning og innhold i meldingen. Fremskrittspartiet vil gi Regjeringen og statsråden ros for fremvist ambisjon, for fremvist ønske om retning og for fremviste rammer for struktur og innhold – i hovedsak! Mye er Fremskrittspartiet enig i og stiller seg bak. Fremskrittspartiet er på viktige områder Regjeringens hovedpartner når meldingen

om fremtidens skole nå godkjennes i Stortinget. Det er ikke unaturlig.

Når meldingen endrer skolepolitisk kurs fra enhets-skole til kunnskapsskole, vises det samtidig frem et politisk skille mellom partier. På den ene siden er det partier som vil gjennomføre grep for å sikre bedre læringsresultater, som vil kraftig og tydelig fokusere på at skolen skal være et sted å lære mer enn et sted å være. På den andre siden er det partier som snakker *med* om kvalitet, men som fortsatt *beskytter* og *viderefører* enhetsskolens tankegods. Også elevene selv er opptatt av et slikt fokusskifte. Den siste brukerundersøkelsen blant elever i Oslo-skolen viste at elevene selv mente de fikk for få utfordringer.

Meldingen har fått tittelen Kultur for læring. For Fremskrittspartiet er det viktig at dette blir en kultur der det er forståelse og aksept for at det er viktig og riktig å arbeide flittig for å bli flink. Jeg laget noen feil på prøven for ikke å bli kalt nerd, er et utsagn fra en elev i dagens ungdomsskole som bærer tydelig melding om behovet for en annen kultur for læring. Det handler selvfølgelig ikke om at alle skal få beste karakter, men det handler om å legge til rette for at de aller fleste elever arbeider for å ta ut bedre læringsresultater enn de selv kanskje trodde var mulig.

La meg kort understreke et annet viktig poeng. For Fremskrittspartiet er det overhodet ikke tema å endre formålsparagrafen, og det kan jeg jo adressere spesielt til SV. Der er plattformen kristen og moralsk oppdragelse. Fremskrittspartiet registrerer at SV angriper formålsparagrafen. Fremskrittspartiet er glad for at SV blir stående alene på dette punktet. For SV er åpenbart det norske mindre viktig, det fremmedlandske svært viktig.

Gjennom meldingen endres rammeverk og struktur, ikke minst åpnes det for større handlingsrom for den enkelte skole. Frihet under ansvar er etter Fremskrittspartiets syn et godt prinsipp, men større frihet gir også større ansvar. Det skal jeg komme tilbake til.

I forhold til lokalt handlingsrom, til innføring av basisgrupper og til størrelser på basisgrupper, ønsker Fremskrittspartiet fortsatt en avklaring og en presisering av begrepet «pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig». Derfor legger Fremskrittspartiet frem forslag nr. 9 om at Regjeringen skal legge frem en egen sak om ressurstildeling og ressurs sikring for den enkelte elev i grunnskoleopplæringen. Vi er overrasket over at Arbeiderpartiet og SV ikke støtter dette forslaget, dersom de virkelig er bekymret for at stort lokalt handlingsrom bare skal bli lokale sparepakker for kommunestyre med anstrengt økonomi.

I forhold til økt handlingsrom og ønsket om kvalitet og kvalitetsutvikling er det etter Fremskrittspartiets mening viktig med måling. Fremskrittspartiet støtter bruk av nasjonale prøver. Fremskrittspartiet ønsker full offentliggjøring av resultater og mulighet for å sammenligne resultater fra enkelte skoler.

Skoleeier, skoleledelse og lærere må forvente at det blir stilt større krav til skolen fra foreldre og foresatte, fra elever og fra nasjonale myndigheter. De må forvente at

skolens produkt kommer til å være mer i fokus og på en annen måte, og at skolens produkt vil bli målt og sammenlignet med resultater fra andre skoler.

Hele komiteen vil beholde den generelle delen av læreplanen når det lages nye læreplaner. Fremskrittspartiet vil likevel ha en sak tilbake til Stortinget om hovedprinsipper og hovedutforming av nye læreplaner.

De omfattende prinsipper og retningslinjer for opplæringen i grunnskolen som vi finner i dagens læreplanverk, vil også Fremskrittspartiet erstatte med en «læringsplakat», slik Regjeringen foreslår. Læringsplakaten blir forpliktende for lærestedets planlegging og gjennomføring av opplæringen, og vurdering av både individ og organisasjon. Den blir et verktøy for kompetanseutvikling og for kvalitetsutvikling. Fremskrittspartiet er fornøyd med at vi har fått understreket foreldre og foresattes medansvar i skolen på selve «Læringsplakaten».

Fremskrittspartiet sikrer flertall for at obligatorisk matematikk innføres på Vg2 på studieforberedende utdanningsprogram i videregående skole. Fremskrittspartiet støtter subsidiært Regjeringens forslag om å endre skriftlig avgangsprøve i grunnskolen, slik at elever bare prøves i hovedmålet, og for elever i videregående skole endres obligatorisk eksamen i skriftlig sidemål til en trekkfagsordning. Som nest beste løsning i forhold til å fjerne sidemål som obligatorisk fag er dette viktig og riktig.

Stor ble vår overraskelse over regjeringspartiene og Arbeiderpartiets politiske synkronøvelse. Stor ble Fremskrittspartiets overraskelse over at Regjeringens egne partier i Stortinget faktisk tar tre skritt tilbake i forhold til egen regjeringens egen fremrykning når det gjelder sidemålet. Etter vårt syn er forslaget om at både hovedmål og sidemål skal være en del av den skriftlige norskeksamen i grunnskolen, ødeleggende for norskfaget og for norskeksamen. Dette blir et slags sammorsk, et språkpolitisk bakholdsangrep for å styrke sidemålets stilling på bekostning av hovedmålet, og et språkpolitisk bakholdsangrep som foreldre og elever bør avvise når de oppdager hva som skjer. Fremskrittspartiet er imot dette. Her tror jeg heller ikke siste ord er sagt.

Fremskrittspartiet støtter Regjeringens forslag om å innføre praktisk rettet obligatorisk 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet.

Når jeg ser på klokken, ser jeg at jeg må hoppe litt videre, og da tror jeg at jeg skal avslutte med å snakke om et annet punkt som er viktig for Fremskrittspartiet i meldingen, nemlig samarbeidet hjem-skole.

Fremskrittspartiet er glad for at innholdet i meldingen er blitt endret. Forslag knyttet til foreldreinnflytelse og til rollen for Foreldreutvalget for grunnskolen var vi lite fornøyd med. Vi opplever departementets forslag som et angrep på foreldrenes rolle. Fremskrittspartiet er derimot tilfreds med resultatet. Fremskrittspartiet sikrer sammen med Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet at foreldreråd, samarbeidsutvalg og skoleutvalg opprettholdes. FUGs rolle, ansvarsområder, organisatorisk tilknytning og plassering opprettholdes. FUG skal oppnevnes på en annen måte for å sikre solid foreldreforankring.

Også LUFSS, Landslaget for Udelt og Fådelte Skole, altså landslaget for nærmiljøskolen, blir fremhevet av dette flertallet, og det blir understreket at statlig støtte må sikres.

Jeg understreker at dette først og fremst gir sikring av nåværende ordninger for foreldreinnflytelse i skolen. Fremskrittspartiet vil gå videre. Fremskrittspartiet vil utvide foreldreinnflytelsen, og fremmer igjen forslag om lovfesting av driftsstyrer og lovfesting av ordningen med klassekontakt, en ordning vi har hatt i mange år, men som dessverre ennå ikke er lovfestet. Foreløpig står vi alene her, men vi er trygge på at andre partier snart vil komme etter. Fremskrittspartiet fremmer også forslag om opprettelse av et selvstendig og frittstående skoleombud for å gi foreldre og elever bedre rettssikkerhet.

I et annet innlegg vil jeg fokusere på en del forhold som mangler i meldingen, og som mangler etter behandling i innstillingen. Det gjelder bl.a. drøftelse av grunnutdanningens lengde, altså ti versus ni år. Det gjelder finansieringssystemet, det å sikre at pengene faktisk følger eleven helt frem til skolen og ikke drukner i slunkne kommunekasser, samt en del andre forhold.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslag han selv refererer til.

Det blir replikkordskifte.

Rolf Reikvam (SV) [14:00:29]: La meg understreke at jeg ville følt meg vesentlig mer bekvem ved å stå sammen med representantene fra skolegruppen under Verdikommisjonen – som hadde representanter fra Den norske kirke til de ulike tros- og livssynssamfunn – i viktige verdisaker, viktige verdispørsmål, enn jeg ville følt meg om jeg stod sammen med Fremskrittspartiet.

Det forslaget som vi har fremmet når det gjelder formålsparagrafen, er et konkret forslag. Vi har sagt at vi skal ta utgangspunkt i det konkrete forslaget som denne gruppen har kommet fram til. Det var enighet, det var enstemmighet i den gruppen som hadde representanter fra Den norske kirke til ulike muslimske trossamfunn – hvis man tar ytterpunktene – buddhister osv. Det er det vi har fremmet forslag om. Å kalle dette et slags angrep på kristendommen, som det ble gjort forsøk på her, synes jeg er en grov overdrivelse. Så mitt spørsmål til Sortevik blir da: Hvorfor ikke følge opp det forslaget som det var bred enighet om i den gruppen som hadde representanter fra Den norske kirke til ulike muslimske trossamfunn?

Arne Sortevik (FrP) [14:01:45]: Jeg gjentar at Fremskrittspartiet ikke ser noen grunn til å endre formålsparagrafen for norsk skole. Og jeg gjentar at Fremskrittspartiet er vel tilfreds med at ingen andre partier enn SV tar opp denne problemstillingen og vil endre formålsparagrafen. Jeg skal i mitt svar til representanten Reikvam slutte med å sitere følgende fra merknaden til SV om dette punkt i innstillingen

«... prøven på om Norge er et livssynsmessig pluralistisk samfunn er om kristne om de bodde i et muslimsk land, ville akseptere at den offentlige skolen i landet i

sin formålsparagraf sa at skolen skulle gi barna en muslimsk oppdragelse.»

Det er ganske selvforklarende og ganske selvillustrende. Det er en problemstilling vi tar avstand fra. Vi som lever i Norge og bor i Norge og ønsker å være her, vil ha en norsk skole tuftet på norske verdier og norsk tradisjon.

Jørgen Kosmo hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:03:02]: Jeg vil vise til en merknad fra Fremskrittspartiet på side 8. Der står det:

«Stor grad av inkludering der de svakeste elevene påvirker både læringsarbeid, læringsholdning og læringsresultater også for andre elevgrupper og enkeltelever har gitt middelmådige og til dels svake læringsresultater.»

Påstanden er altså at de elevene representanten Sortevik kaller svake elever, trekker andre elever ned. Mener representanten Sortevik å skille ut dem han selv andre steder i innstillingen kaller flittige og flinke, fra dem han her kaller svake? Spørsmålet mitt er: Ønsker representanten Sortevik en skole for de spesielle, eller ønsker han en skole som inkluderer alle? Jeg ville satt pris på om han kunne sagt noe om hva slags elevsyn og læringssyn som ligger til grunn for Fremskrittspartiets skolepolitikk.

Arne Sortevik (FrP) [14:04:18]: Fremskrittspartiet mener at inkluderingen i norsk skole har gått for langt. Vi mener det påvirker læringsresultatet. Vi mener også at det er en av faktorene som medvirker til at norsk skole i motsetning til en del andre lands skoler er hjemsoøkt av uro. Det er et uroproblem i den daglige undervisningen, i klassesituasjonen, som ofte slår ut på den måten at en klasse som hadde klart seg med én lærer, ofte må ha to. Vi ønsker å gi alle elever et godt tilbud. Vi ønsker å sikre alle elever den samme ressurstilgangen i bunnen. Det har vi vært opptatt av å få frem i innstillingen og opptatt av å sikre. Men vi tar også til orde for, i likhet med det statsråden har gjort et par ganger, at vi må åpne for alternative undervisningsformer, slik at alle kan få et tilbud de er godt tjent med.

Trine Skei Grande (V) [14:05:38]: Fremskrittspartiet bruker å gi inntrykk av at det er de som tenker de nye tankene her i salen. Når det gjelder skolepolitikk, er de ganske gammeldagse. Venstre som liberalt parti snakker om å slippe skolen fri, mens et liberalistisk parti som Fremskrittsparti snakker om mer kontroll, mer tilsyn, mer testing, mer karakterer, ja mer statlig styring ned til minste detalj fra denne sal og ned til hver enkelt elev. Det skal bli enda mer stat. Og det fremste pedagogiske virkemiddelet synes å være redsel, som jeg mente vi kanskje hadde kommet ganske langt bort fra i norsk skole i dag. Så spørsmålet mitt til Sortevik er om de ikke har havnet i en veldig gammeldags tankegang når det gjelder skole, og om det kanskje er på tide å tenke noen nye tanker.

At man også fremmer et forslag om at IKT, som er et virkemiddel i pedagogisk arbeid, skal være eget fag, vir-

ker for meg å være på samme nivå som at man skulle ha innført bok som eget fag.

Arne Sortevik (FrP) [14:06:54]: Det er viktig med bøker. Vi håper også at vi kan få rimeligere skolebøker når vi fjerner monopolet.

Så til spørsmålet. Det er en beskrivelse som Fremskrittspartiet ikke kjenner seg igjen i. Jeg skal tilbake til det jeg startet med her i dag. Vi er opptatt av at det skal gis økt handlingsrom, men vi er opptatt av at det økte handlingsrommet som man viser til, og som vi støtter, også skal følges av en naturlig balanse i form av økt vekt på tilsyn og økt innhold i tilsyn. Vel er det slik at vi har hatt tilsyn en stund, men det er jo et tilsyn som for den alt vesentlige del av skolen, nemlig den offentlige, ikke er å finne på skolene, men hos skoleeier. Derimot blir de private skolene grundig ført tilsyn med på den enkelte skole.

Til slutt, om dette er gammeldags: For et par år siden var altså Lorraine Monroe her og snakket om disiplin i skolen. Hun var geniforklart, og vi syntes hun hadde gode budskap.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rolf Reikvam (SV) [14:08:21] (komiteens leder): Vi kan ha ulik oppfatning av i hvilken grad de vedtakene vi skal gjøre i dag, er en endring av grunnopplæringen eller ikke. For min del er jeg ikke i tvil om at forslaget og flertallsføringene innebærer endring av kurs når det gjelder grunnopplæringen, og spesielt for videregående skole, slik den er blitt utviklet helt tilbake fra 1974 med lov om videregående opplæring, som i stor grad bygde på prinsippene som var utøvd på grunnlag av Steen-komiteens innstilling. Når det gjelder grunnskolen, har vi hatt ulike mønsterplaner, fra 1974, 1987 samt læreplanen i 1997. I forhold til den utviklingen som er basert på disse planene og dette lovverket, er dette en justering av kurs, det er åpenbart.

Og det skulle forresten bare mangle. Vi har en regjering der Høyre har statsråden og Høyre er det dominerende parti, så det skulle bare mangle at ikke de skulle nyttet sjansen til å justere kursen. Høyres retorikk om at dette er slutten på enhetsskolen, eller, som Søren Fredrik Voie sa, en «revolusjon», er mildt sagt tøvelte. Det som kjennetegner enhetsskolen, er bl.a. et felles læreplanverk, som omfatter hele landet, med en sterk sentral styring av vårt utdanningssystem – og dette fortsetter. Læreplanen med den generelle del skal opprettholdes, time- og fagfordeling skal fortsette, men slik at skolene skal kunne omdisponere inntil 25 pst. av timetallet. Eksamen fortsetter i nesten samme grad som før – en liten justering for norskfaget, sidemålsopplæringen. Det blir innført nye tester, sentrale tester, det blir flere obligatoriske fag, elevenes valg faller bort både i grunnskole og videregående skole – altså en sterkere sentral styring av vårt utdanningssystem. Evaluerings- og vurderingsformene fortsetter. Det som bekymrer meg, er at jeg ikke kan se at noe av det som flertallet vedtar i dag, vil dra i retning av større

mangfold, nye opplæringsformer eller utfordre lærerne til å prøve nye organisasjonsformer.

Lærerutdanningen skal bli bedre ved at det skal stilles krav om karakterer for å komme inn i lærerutdanningen – på denne måten skal den bli bedre. Selve lærerutdanningen skal vi ikke gjøre noe med, men det skal stilles krav om karakterer for at en skal komme inn. Man må jo ha ganske mye fantasi for å tro at det skal gjøre noe med lærerutdanningen.

La meg likevel understreke at jeg er glad for at den generelle delen av læreplanen skal føres videre. Den har et flott menneskesyn, og ikke minst tegner den et flott bilde av eleven, som engasjert, nysgjerrig og ikke minst motivert for læring.

Jeg er også enig i at vi trenger nye faglæreplaner, og jeg tror at de kan bli bra dersom en klarer å bygge dem opp etter de føringene som komiteen har prøvd å legge inn. Vi har sagt at læreplanene skal ha mål om ferdigheter, de skal ha mål om faktakunnskaper, men de skal også ha mål som viser elevenes analytiske evner, og mål som skal utvikle elevenes selvstendige refleksjon – et mer hierarkisk mål. Hvis vi klarer å bygge læreplaner etter denne strukturen, tror jeg det blir lettere også å få til individuelt tilpasset opplæring. For oss som ikke er så veldig opptatt av retoriske poenger, men som vil ha en sterk offentlig skole, er dette viktig. For mange av oss er det velferdssamfunnets grunnmur vi egentlig snakker om. Det som bekymrer oss, er at denne sentraliseringen, denne sentraliserte skolen, lett vil ende opp med å svekke den offentlige skolen i konkurranse med private skoler, og det vil være en ulykke. Det er en sving i gal retning. Jeg godtar at Høyre ikke var drivkraften bak Reform 94. De var heller ikke motoren bak lov om videregående opplæring i 1974, og jeg velger å se disse endringene, disse justeringene av kursen, som vil bli vedtatt i dag, som Høyres anledning til en liten revansj.

La meg bruke tre områder for å prøve å synliggjøre skillelinjene i utdanningspolitikken. Linjene går mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene på den ene siden, og Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet på den andre. Vi som tilhører opposisjonen, er ikke enige om alt, men i de mer grunnleggende spørsmålene har vi felles standpunkt og felles føringer. For det første: kunnskapssynet, slik det er synliggjort gjennom begrepet «basiskompetanse», som er en videreføring av det kunnskapssynet som ligger i den generelle delen av læreplanen. Det var Søggen-utvalget, eller Kvalitetsutvalget, som introduserte begrepet «basiskompetanse». Basiskompetanse skal gjennomsyre hele utdanningsløpet fra første klasse til siste året i videregående skole. Det Regjeringen har gjort i forhold til Kvalitetsutvalget, er å trekke ut biter av det som utvalget foreslo, det som går på ferdigheter – altså det gamle tradisjonelle kunnskapssynet, som er ferdighetsbasert – en skal mestre lesing, skriving osv. Det er vi enige om. Kjære vene, alle er enige om det. Men i tillegg hadde Søggen-utvalget lagt inn også andre krav til basiskompetanse, nemlig det som går på sosial kompetanse, og det som går på læringskompetanse. I tillegg har vi foreslått kulturkompetanse. På denne måten greier vi å tegne et

bredere kunnskapssyn, og der går det et skille mellom opposisjonen og dem som utgjør flertallet.

Komiteen sier mye bra om dannelse, verdier, holdninger osv. Men når en skal konkretisere det ut i basiskompetanse, slik som Kvalitetsutvalget foreslo, faller en tilbake igjen til de tradisjonelle ferdighetene, slik som Regjeringen har foreslått.

For det andre: hvorledes fremme kvalitet? Regjeringen er klar på at konkurranse, testing, skal være viktige elementer i forbedring av kvaliteten.

Ideene er ikke nye. De er ikke norske engang. De er hentet fra England på 1980-tallet, med Thatcher-regjeringen, og praktisert i Australia og New Zealand. Så dette er gammelt. Man prøver det ut også i Norge, med sentrale tester.

Det er litt artig å minne om hva som har skjedd, spesielt med Kristelig Folkeparti, i løpet av de siste fem årene. For fem år siden behandlet vi St.meld. nr. 28 for 1998-1999, Mot rikare mål, lagt fram av Jon Lilletun, som var kirke-, utdannings- og forskningsminister den gangen, og han var medlem av en regjering som var ledet av Bondevik, altså som i dag. De hadde en helt annen tilnærming til dette med kvalitet og hvordan man skal forbedre kvaliteten. Det gikk på selvevaluering, brukermedvirkning, brukerundersøkelser, tilsyn og dialog mellom skoler og lokale, regionale og sentrale myndigheter. Alt dette er prøvd ut, og det har fungert rimelig bra. Det er prosesser som har kommet i gang rundt om på skolene. Dette burde vi stimulere til og elske fram mer, i stedet for å snu det opp-ned og si at nå er det konkurranse, nå er det testing, nå skal vi prøves og veies og måles på en helt annen måte. Dette er en utvikling i gal retning i forhold til de siste fem årene – Kristelig Folkeparti stod den gang for et helt annet syn.

For det tredje går det et skille når det gjelder videregående opplæring. Regjeringen sier klart og tydelig at vi skal ha et klarere skille mellom yrkesutdanning og studiespesialiserende utdanning. Vi skal bevege oss litt tilbake igjen, til de gamle linjegymnasene og de gamle yrkesskolene. De sier det ikke slik, men vi skal ha et klare skille, det skriver de klart og tydelig.

La meg også si at jeg er glad for at vi har klart å slå en liten kile inn i dette systemet, gjennom at vi klarte å opprettholde noen utdanningsprogrammer som skal kunne føre fram til både yrkeskompetanse og studiekompetanse, jf. media og kommunikasjon og naturbruk.

For oss er det viktig at de to utdanningstradisjonene vi har i landet – den akademiske utdanningstradisjonen og den utdanningstradisjonen vi har fra næringslivet, en utdanningstradisjon basert på at du lærer gjennom erfaring – har smeltet sammen i en videregående skole som både har gitt yrkesutdanning, altså gitt fagbrev, og gitt studiekompetanse.

Vi har et ulikt menneskesyn og et ulikt kunnskapssyn. Dessuten skiller vi oss også i synet på hvem som skal være studieforberedt. Vi er klare på at har man fullført videregående skole, skal man i utgangspunktet være studieforberedt, på den måten at høyere utdanning skal være åpen. Vi ønsker ikke at alle som tar fagbrev, skal

begynne å studere, men vårt syn på mennesker er slik at det skal være en veg åpen. Elevene skal ha muligheten hvis de ønsker det, i stedet for at vi tvinger på dem nye teoretiske fag før universitet og høyskoler skal åpnes for dem. Og jeg er glad for at Arbeiderpartiet støtter oss i dette og er enig i det kunnskapssynet.

Jeg beklager at det ikke har vært mulig å få gjennomført det. Jeg er helt sikker på at vi ville fått en mye bedre struktur på hele vår videregående skole hvis disse vegene hadde vært åpne.

Jeg ser at tiden går. Jeg vil da ta opp de forslagene som vi har, enten alene eller sammen med andre.

Presidenten: Da har representanten Rolf Reikvam tatt opp de forslagene han har referert til.

For øvrig er det presidentens oppfatning at begrepet «tøvete» om en medrepresentants uttalelser neppe kan sies å være særlig parlamentarisk, og når representanten i tillegg sier at det var «mildt sagt», gjør det jo ikke saken noe bedre.

Det blir replikkordskifte.

Ottar Kaldhol (A) [14:18:59]: SV og Arbeidarpartiet er einige om mykje når det gjeld å få betre kvalitet i skulen, men under handsaminga av endring i opplæringslova og klassesdelingstalet skilde vi lag, nettopp når det gjaldt tilslutning til forslag om oppheving av klassesdelingstalet. SV støtta dette forslaget under føresetnad av at det ikkje vart brukt til sparetiltak for skulen. Arbeidarpartiet gjekk imot forslaget, fordi vi frykta at det ville verte brukt til sparetiltak.

Denne veka fikk vi vite at 150 skular er sette under tilsyn fordi dei har for store undervisningsgrupper. Mener representanten Reikvam at dei føresetnadene partiet la til grunn, at oppheving av klassesdelingstalet ikkje skal verte brukt til sparetiltak, framleis er til stades?

Rolf Reikvam (SV) [14:20:10]: La meg først si at det gamle klassesdelingstallet hadde to funksjoner. Det ene var at det var et pedagogisk virkemiddel, en pedagogisk måte å organisere det på. Og vi ønsket større lokal frihet. Vi ønsket at skolene skulle få hånd om det rent organisatoriske, det pedagogiske, gruppestørrelse og det å kunne stå fritt til å sette sammen grupper. Det var vårt utgangspunkt.

Så visste vi at det også lå en ressursikringsgaranti i dette systemet. Og den sikret vi ved å legge inn dette forslaget som vi fikk vedtatt sammen med regjeringspartiene for om lag ett år siden. Det var i hvert fall det som var målet vårt. Ting tyder nå på at en del kommuner har brukt dette til å redusere ressurstilførselen, i hvert fall ut fra det som jeg har lest i avisene. Det er galt. Det er i strid med Stortingets vedtak. Så jeg forventer at kommunene, i den grad de har gjort noe galt, er lojale i forhold til politiske vedtak i Stortinget. Hvis vi ikke kan forvente det, er vi jo egentlig i en håpløs situasjon her i landet.

Jan Olav Olsen (H) [14:21:29]: Det var en sterkt engasjert komiteleder, og det er bra, men det var også

en sterkt bekymret komiteleder. Han var bekymret over sentraliseringen av skolen, og da kan jeg berolige ham: Dette er ingen sentralisering av skolen. Og for å bruke hans egne ord, det er vel kun mangel på fantasi som gjør at en ikke kan se at dette er en styrking av lokalfriheten.

Jeg er også overrasket over at representanten Reikvam synes at det at skolen nå kan disponere 25 pst. av timene, at de får frihet i forhold til å organisere seg, at «Broen» fjernes, og at metodefrihet for lærere blir innført, er bagateller. Sannheten er jo at det er SV som står for den sentralstyrte skolen, gjennom at de vil beholde «Broen», at de vil innføre makstall for basisgrupper, og dette utall av forslag om nasjonale minstestandarder som er kommet de siste årene. Ser ikke representanten Reikvam at de tre tingene jeg nevnte, er sentrale og grunnleggende forutsetninger nettopp for å få lokal handlefrihet i skolen?

Rolf Reikvam (SV) [14:22:47]: La meg først få lov til å si at det at skolene kan disponere 25 pst. av timetallet, er et bra forslag. Vi prøvde oss i valgkampen med 100 pst., og det falt ikke i særlig god jord. Det husker sikkert flere her. Men vi var likevel dristige og prøvde oss med 100 pst., så 25 pst. er et steg på veien.

For oss var dette et pedagogisk virkemiddel, altså noe skolene skal stå fritt til ut fra pedagogiske vurderinger. Men flertallet i Stortinget gjør dette til en kommunal sak – at kommunene skal kunne vedta bindende forpliktelser overfor skolene – og da er det ikke lenger noe pedagogisk virkemiddel. Men hva er da hensikten? Jeg føler at vi ikke følger opp det vi egentlig burde følge opp.

Så til «Broen». Vi ønsker å opprettholde «Broen», men vi vil justere den. Og vi vil gjerne ha med oss veiledning og føringer på metoder – helt klart. For det er en sammenheng mellom kunnskapssyn og metoder, og det ville vi ha synliggjort gjennom «Broen».

Når det gjelder makstall for basisgrupper (presidenten klubber), mener vi rett og slett at en lærer ikke skal ha ansvar for mer enn 12–15 elever.

Arne Sortevik (FrP) [14:24:11]: Fremskrittspartiet er glad for at flertallet ikke går SVs skolevei. Det er en skolevei som etter vårt syn går i helt feil retning. Noe av det vi fort ville finne på den veien, var en skole uten eksamen. Hvorfor mener SV at det ikke har en egenverdi å måle elevenes prestasjoner under press? Er det ikke en viktig ferdighet at man faktisk kan prestere under press, mestre og bruke kunnskaper og ferdigheter under press? Det er faktisk ganske likt den virkelighet man møter utenfor skolerommet. Der mener Fremskrittspartiet at mappen ikke er god nok. Vi kan bruke dagens debatt som eksempel. Det ville vel kanskje ikke bli det samme, gi det samme inntrykket, om vi la fra oss mappene våre her, istedenfor å ta debatten.

Så er det også slik at SV ikke vil ha mer matematikk og ikke vil ha obligatorisk annet fremmedspråk. Jeg håper representanten Reikvam kort kan redegjøre for hvorfor.

Rolf Reikvam (SV) [14:25:30]: Jeg håper at regjeringspartiene, som for tiden er Fremskrittspartiets kamerater i utdanningspolitikken, registrerer at en av hensiktene med eksamen er å prøve elever under press. Hvis det er det som er hensikten, kan jeg ikke fatte og begripe at noen kan gå inn for det – hvis det er det som er målet med eksamen, å prøve elever under press. Jeg trodde jo at skolene hadde som oppgave å drive med læring, drive 13 år med læring og motivere for læring. Og så sier vi at det som er målet, er å presse dem til en eksamen når de er ferdig med 13 år – eller med 10 år, eller hva det måtte være. Det er ganske utrolig, så jeg håper derfor at regjeringspartiene registrerer hvem de har kommet sammen med.

Mappeevaluering er nødvendig. Det er absolutt nødvendig hvis vi skal få til tilpasset opplæring. Bare gjennom nye evalueringsformer, bare gjennom en evalueringsform der læreren blir forpliktet til å ta utgangspunkt i enkelteleven, kan vi klare å få til basisopplæring. Det foreligger ikke ett forslag i forhold til tilpasset opplæring utover det forslaget som vi har lagt inn, når det gjelder evaluering, og vi kan rett og slett ikke få til tilpasset opplæring, som er målet, hvis vi ikke vil endre evalueringsformene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:26:56]: Senterpartiet støtter mange av de forslagene som er i stortingsmeldingen. Jeg nevner bl.a. utvidelse av timetallet i grunnskolen, slik Regjeringen legger opp til, økt fokusering på grunnleggende kunnskaper, satsing på kompetanseheving for lærere, daglig fysisk aktivitet – som vi forresten foreslo i et Dokument nr. 8-forslag i Stortinget for om lag et år siden – og en styrket rådgivningstjeneste på ungdomstrinnet og i videregående skole, med delt rådgivningstjeneste i videregående skole, også dette i tråd med et annet forslag Senterpartiet fremmet for om lag et år siden.

Vi støtter videre det som står i meldingen om at den generelle læreplanen videreføres, og at «Broen», overgangen mellom den generelle læreplanen og fagplanene, erstattes av en forbedret utgave av Regjeringens forslag til «skoleplakat» som vi gir navnet «Læringsplakaten».

Vi støtter videre tiltakene for å bedre overgangen til videregående opplæring. Innføring av programfag vil kunne bidra til bedre tilpasset opplæring på ungdomstrinnet og gi mulighet for mer praktisk aktivitet eller fordypning. Dette mener jeg også vil bidra til at færre vil foreta omvalg i videregående skole. Videre støtter vi at inntil 25 pst. av timetallet kan disponeres lokalt, først og fremst som et redskap i tilpasset opplæring, og at disponeringen skjer i et samarbeid mellom skolen, dvs. kontaktlærer, elev og hjemmet.

Hva er så Senterpartiet uenig med regjeringspartiene om? Den som leser innstillingen, vil se at synet på kunnskap er forskjellig. Senterpartiet ser kunnskap som noe mer enn behersking av instrumentelle ferdigheter. Vi foreslår derfor innføring av en basiskompetanse, som

foruten ferdighetene Regjeringen legger opp til, har læringsstrategi og motivasjon, sosial og kulturell kompetanse som fundamenter, og som det er avgjørende at elevene tilegner seg gjennom skoleløpet. Disse elementene skal gjennomsyre alle fag.

Så er vi uenig i Regjeringens forslag til nasjonale prøver. Senterpartiet mener disse først og fremst skal være læringsstøttende og nyttes lokalt. Samtidig er det viktig å ha en nasjonal oversikt over elevenes læringsutbytte. Senterpartiet mener derfor at et system som tester et utvalg av elever, vil kunne ivareta begge disse hensynene, og fremmer derfor et forslag i tråd med dette.

Senterpartiet går imot Regjeringens forslag til svekkelse av foreldremedvirkning, og er med i en flertallsmerknad der en sikrer foreldreråd, samarbeidsutvalg og skoleutvalg.

Senterpartiet går imot kravet til innføring av obligatorisk annet fremmedspråk i ungdomsskolen. Vi går imot kravet til skjerpet studiekompetanse. Obligatorisk matematikk i Vg2 er et blindspor. Med den satsing på matematikk en legger opp til i grunnskolen, mener vi at ett år med matematikk i videregående er mer enn tilstrekkelig. Skjerpet krav til studiekompetanse vil i tillegg gjøre det mye tøffere for elever i yrkesfaglige studieretninger som ønsker studiekompetanse i stedet for fagbrev, å gjennomføre dette.

Senterpartiet holder fast ved at elevene skal organiseres i basisgrupper, med 12–15 elever, med en kontaktlærer, og fremmer forslag om dette. Jeg er overrasket over at regjeringspartiene ikke legger opp til dette, på bakgrunn av tydelige merknader da klassedelingsstallet ble opphevet. Referansen til begrepet «basisgruppe», er Kvalitetsutvalgets bruk av begrepet, som var definert både i innhold og i størrelse.

Striden om sidemåleksamen har vist at kampen for våre to likestilte målformer i Norge faktisk må kjempes videre. Målkampen er en kulturkamp. Den handler om å se den norske tospråksituasjonen som en kulturell og språklig ressurs og om å definere Norge som et tospråklig land. Unge Høyre og Oslo Høyre har gjort kampen mot sidemålet til sin kulturkamp. Hvor er det blitt av det kulturkonservative Høyre?

Senterpartiet fremmer to forslag som er svært viktige for å gi sidemålet den plass det har i vår kultur. Nynorsk og bokmål skal være to sidestilte språk. Det forutsetter at kunnskapen om målformene er allmenn. Denne forutsetning er ikke til stede i Regjeringens omtale og forslag når det gjelder sidemålet, ei heller i merknadene fra regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, som de fikk i stand på overtid.

Professor Willy Dahl sier i Bergens Tidende i dag at sidemålsforliket som disse, regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, har kommet fram til, er et fatalt misgrep.

Jeg tar opp det forslag om står i innstillingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eva M. Nielsen (A) [14:32:12]: Representanten Skjælaaen sa for et øyeblikk siden at synet på kunnskap

er forskjellig. Skjælaaen sa videre at «matematikk i Vg2 er et blindspor». Det er slik at flere undersøkelser viser at det er nødvendig å styrke elevenes kompetanse og ferdigheter både innen språkfag og innen realfag. Dette har Kvalitetsutvalget foreslått, og det har Arbeiderpartiet støttet. Senterpartiet støtter ikke disse forslagene. Derfor vil jeg spørre: Betyr det at Senterpartiet ikke ser behov for å styrke undervisninga innenfor språkfagene og realfagene? Hvilke tiltak ser representanten Skjælaaen for seg kan settes i verk for at læringsutbyttet skal øke? Om det nå er ulikt syn på kunnskap, må vi iallfall kunne enes om at det er behov for å styrke språkopplæringen og realfagene i den videregående skole.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:33:25]: Stortingsmeldingen og innstillingen legger opp til en styrking av matematikkopplæringen i grunnskolen. Det mener vi faktisk er tilstrekkelig. Når det har gått noen år, håper jeg faktisk at vi vil se at elevene behersker matematikk bedre enn det de gjør i dag når de går ut av den tiårige grunnskolen. Fagmiljøene sier jo også at dette med å styrke matematikk for alle, ved å innføre det ett år til på videregående, tjener ikke til noe. En trenger ikke matematikk for å kunne studere mange andre fag. Men jeg er helt enig i at vi skal styrke matematikkundervisningen i grunnskolen. Og det er greit at vi har det ett år på videregående, men så ser folk faktisk framover, og ser om de trenger matematikk. Jeg tror at den satsingen som en ser i grunnskolen, kanskje vil føre til at flere velger realfag på videregående, og også velger å studere matematikk.

Raymond Robertsen (H) [14:34:48]: Jeg registrerer at representanten Skjælaaen sier at det er Unge Høyre og Oslo Høyre som har tatt opp kampen mot sidemålet. Jeg vil bare få legge til at også Finnmark Høyre er med på den kampen, sammen med Finnmark Senterparti.

Så til et spørsmål som Skjælaaen ikke svarte på, nemlig: Hva mener han om det andre obligatoriske fremmedspråket i ungdomskolen? Jeg registrerer at representanten omtaler kunnskap som instrumentelle ferdigheter. For det første synes iallfall ikke Høyre at språk er en instrumentell ferdighet. Språk er en grunnleggende ferdighet som det er veldig viktig å beherske. Nå vet vi at Senterpartiet har et spesielt syn på Norge i verden. Man er imot at Norge deltar mange steder i verden, man er imot at grensene skal bygges ned, man er imot at Norge skal være med i EU, og da blir mitt spørsmål: Henger dette sammen med at man ikke bør lære mer fremmedspråk i Norge, fordi Norge ikke har en plass i verden?

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:35:57]: Som senterpartist kan jeg jo si at jeg har i hvert fall lært seks eller sju språk, så det hører ikke med blant Senterpartiets folk at man ikke skal lære fremmedspråk. Jeg skal si til representanten senere hvilke språk det er.

Vi ønsker at andre fremmedspråk på ungdomstrinnet skal være frivillig, rett og slett fordi vi registrerer at veldig mange elever ikke engang greier å beherske engelsk på en tilstrekkelig måte. Og vi mener faktisk at det er

viktig å satse på engelsk. Ellers vil jeg oppfordre folk som har kapasitet, til å velge et annet fremmedspråk på ungdomskolen, men vi ønsker rett og slett at det skal være et fag de kan velge å ta, og ikke noe de blir pålagt. Jeg synes det er bedre at de behersker ett fremmedspråk enn at de ikke behersker noen i det hele tatt, i stedet for å tvinges til å lære flere fremmedspråk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Trine Skei Grande (V) [14:37:19]: Dette er først og fremst en læringsreform. Vi har hatt mange reformer opp gjennom tidene i skolen. Kanskje høres ikke «reform» så godt ut i mange læreres ører, så vi skulle kanskje heller si at dette er en tiltaksplan å leve for og en tidsplan å leve med i forhold til hvordan mange av de andre reformene har vært gjennomført. Dette er først og fremst en reform der man har tillit til pedagogen. Det viser endringene, de 25 pst., «Broen» og læreplaner som skal bygges opp på en annerledes måte, der det er mulig å være lærer og føle at man strekker til, og også føler at man har et handlingsrom.

Det vi i Venstre syns er vakrest i meldingen, er selvfølgelig at man også tallfester etter- og videreutdanningen til lærerne og satser på det som er den viktigste faktoren for å lykkes i skolen, nemlig den gode lærer. Og skal de gode lærerne føle at de får gjort jobben sin, må vi her i salen ha tillit til at de prøver å gjøre alt de kan for å gjøre jobben sin, at det er trygghet for det, og at det er handlefrihet. For i dag opplever jeg at mange av de gode pedagogiske historiene vi får når vi reiser rundt på skolene, ofte er om lærere som har tort å være litt utradisjonelle, som har tort å bryte rammene litt, og tort å tenke på nye måter. Da må vi gi lærerne trygghet, tillit og handlefrihet til å tørre å tenke de utradisjonelle tankene. Problemet er da at SV, f.eks., ikke ser at de tankene ikke nødvendigvis må tenkes her for at de skal kunne tørre å bli tenkt. Det er ikke slik at vi her i denne sal må gjøre det, men vi må ha tillit til at andre kan gjøre det.

Jeg har ikke hørt noen nevne skolebibliotekene, som vi har nevnt i merknadene våre. Når det gjelder skolebibliotek, er det viktig å tenke nytt i forhold til arbeidsmåter, tenke nye pedagogiske arbeidsmåter. I den forbindelse skjer det mye spennende rundt i skolene som vi her på Stortinget bør støtte opp under.

Så må jeg kommentere de nasjonale prøvene. Vi i Venstre har som mål at vi i framtida skal få fjernet eksamen, og da er det å få nasjonale prøver som fungerer godt og riktig, veldig viktig. Det gjør de ikke helt, slik de fungerer i dag, men vi er på vei. Men hvis vi skal klare å lykkes med nasjonale prøver, må vi være mer åpne for andre pedagogiske arbeidsmåter og andre studieteknikker hos elevene. Det må være mulig også å evaluere elever som har lært ulike studieteknikker for å tilegne seg lærdom. Man må ha tema man kjenner seg igjen i. Vi har hatt det morsomt når jeg har besøkt mange Oslo-skoler med innvandrererelever og snakket om temaet selvbetjeningshytter – det er kanskje ikke det de kjenner best til i sin hverdag. Det må være prøver som er utformet på en måte som gjør

at alle føler at de har noe å strekke seg etter, slik at de ikke føler at dette er noe de ikke klarer.

Jeg syns det er flott at statsråden har vært modig og åpnet for filosofi i skolen, og jeg syns det er bra at vi nå har fått bred enighet knyttet til nynorsken, sjøl om jeg ikke er helt sikker på hvordan gjennomføringen blir. Jeg håper statsråden kan komme tilbake hvis vi ser at gjennomføringen ikke blir bra nok.

Det som er mest fantastisk med meldingen, i tillegg til lærersatsingen, er at vi får en mulighet til å se hele skoleløpet under ett, får mulighet til å ta fag opp og ned, fra videregående skole og ned i grunnskolen.

Venstres visjon er at det kanskje ikke er så viktig hvor mange år skoleløpet varer, men at vi får muligheter til å utvikle evnene våre og lære det vi skal lære i løpet av skolegangen, og at vi kan være mer fleksible med hensyn til både skolestart og skoleavslutning. Alle bør få opplevelsen av å være både den dumme og den glupe i klassen. Det er sunt for alle. Men det gamle klassesystemet var slik at man enten var glup, eller dum, i ti år. Følelsen av å mestre, og følelsen av å fikse ting, bør alle få i løpet av skolegangen sin.

Så til slutt en liten kommentar til Reikvam og ulikt menneskesyn, som jeg kanskje føler er meget tillaget – men la oss nå si, da, at det er ulikt menneskesyn.

Reform 94 førte også til et stort frafall, et system som laget tapere fordi folk ikke fikset den store mengden med teoretiske fag når man hadde praktiske evner. Og da er spørsmålet: Skal vi da fortsette med det systemet? Eller skal vi prøve å lage et system der ikke nødvendigvis alle skal bli akademikere, men der menneskene først og fremst får muligheten til å bruke sine evner, sine muligheter, og skape en framtid på bakgrunn av de evner, ønsker og muligheter man har med sine forutsetninger?

Presidenten: Det blir replikkordskifte. – Rune J. Skjælaaen.

Et spørsmål: Tok Skjælaaen opp forslaget?

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:42:46]: Ja, det gjorde jeg faktisk. Men da satt presidenten og snakket med sekretæren.

Presidenten: Beklager! Men det får vi rette opp nå:

Representanten Rune J. Skjælaaen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:42:55]: Det var snakk om matematikk ett år til her i sted, og jeg ble utfordret på det.

Regjeringen foreslår et skjerpet krav til studiekompetanse, bl.a. med obligatorisk matematikk i Vg2. Så kravene til å komme inn på høyskole og universitet heves. Mener representanten Skei Grande at mer matematikk i videregående skole vil bidra til at vernepleiestudentene, språkstudentene, teologistudentene, sosionomstudentene er bedre studieforberedt? Jeg savner rett og slett en begrunnelse, en annen enn at matematikk er bra – en begrunnelse for at man er mer studieforberedt til alle stu-

dier ved å skulle ha mer matematikk på videregående skole.

Trine Skei Grande (V) [14:44:06]: Det er noen fag som er slik at de er ganske grunnleggende for at man skal komme videre. Og av og til kommer man ikke på hvor grunnleggende de er for å komme videre. Jeg kan koste på meg å bruke meg sjøl som eksempel her – for jeg har hatt er kjært og nært forhold til matematikk i alle mine skoleår. Men jeg skulle jo ikke holde på med matematikk, så jeg sluttet med det i 1. klasse på gymnaset, tok lettest mulig avhopping og havnet da, som det politisk interessererte mennesket jeg er, på sosialøkonomi, som innbefatter litt matematikk – noe som betød at jeg fikk et kjempeløp for å klare å nå igjen all den matematikken jeg hadde hoppet av.

Matematikk er blant de ferdighetene som ligger i bunnen, og som griper inn i mange flere fag enn hva man egentlig tenker over når man sitter og tar valgene i videregående skole. Jeg er opptatt av at de valgene man gjør i videregående skole, skal innebære minst mulige begrensninger for det en skal gjøre videre i livet, men at en skal ha mulighet til å bygge på de ferdighetene og evnene man har.

Lena Jensen (SV) [14:45:24]: Jeg vil starte med å imøtegå Skei Grandes påstand om og kritikk av SV.

For det første er SV opptatt av frafallsproblematikken i den videregående skole. De løsninger som Skei Grande kommer med, gir ikke løsning på denne problematikken – de gir heller flere problemer. For det andre er det slik at før Reform 94 ble innført, var frafallsproblemet i den videregående opplæring mye større. Flere falt fra. Men vi tar dette problemet på alvor.

Så til mitt spørsmål til Skei Grande. Hun sier at hun er opptatt av skolebibliotek. SV er veldig opptatt av skolebibliotek. Vi vet at undersøkelser viser at mange skoleelever har liten tilgang til skolebibliotek, og at kvaliteten på tilbudet mange steder er veldig lav. Man er nødt til å få en økt satsing på skolebibliotek, sier Skei Grande, men på hvilken måte ønsker hun å gjøre dette? Vil vi få se det i de årlige budsjettene framover?

Trine Skei Grande (V) [14:46:29]: Problemet med Reform 94 – som er bøtt på – var først og fremst omvalgsfrekvensen hos elevene. Min imøtegåelse gjaldt representanten Reikvams påstand om at dette var basert på ulike menneskesyn, på hvorvidt man vektla at de akademiske ferdighetene skulle telle i absolutt alle valgene.

Så til skolebibliotek. Jeg kan gjerne fortelle representanten Lena Jensen hvordan man satser på skolebibliotek. Det gjør man f.eks. på den måten man gjorde det da jeg var skolebyråd i Oslo. En rekke skoler laget egne prosjekter, og man satset på de skolene som ønsket å bruke skolebiblioteket som et sentrum – en kjerne – i skolen. Det er ikke noen vits i å satse flatt på alle skolebibliotek, uansett hvilken måte man ønsker å jobbe på. Skolebibliotek er veldig forskjellige. Hvis man reiser rundt fra osloskole til osloskole, ser man at skolebibliotekene er bygd

opp utrolig forskjellig, fordi lærerne bruker dem forskjellig. De har ulike roller i den pedagogiske arbeidsmåten, og de har også ulike roller i forhold til bruken blant elevene. Der må det tilpasses arbeidsmåten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Eva M. Nielsen (A) [14:47:56]: Vi har i dette landet de beste forutsetninger for å skape verdens beste skole. Vi har skoler som er tilgjengelige for alle. Vi har høyere deltakelse på videregående nivå enn de fleste land vi sammenligner oss med. Vi har dessuten en høyt utdannet befolkning.

Vi har i dag flere kunnskaper enn noensinne om elevenes læringsutbytte. Stort sett er det bred enighet om at den offentlige fellesskolen er god, samtidig som vi er enige om at den kan gjøres bedre. Vi kan gjøre mer for å øke elevenes læringsutbytte.

«Kultur for læring» er Regjeringas svar på de utfordringene som skolen står overfor – og heldigvis har komiteen vist at det er bred enighet om mange av de foreslåtte tiltakene. En samlet komite støtter at skolen i større grad skal kunne disponere deler av undervisningstida fritt. En samlet komite mener at det bør satses på kompetanseheving blant lærerne. En samlet komite vil at ungdomsskoleelever skal gis mulighet til å ta fag i den videregående skole, og komiteen ser behovet for en styrket rådgivningstjeneste. Videre ønsker komiteen en forenkling av tilbudsstrukturen i den videregående skole, og det er bra.

Men det går et skille i komiteen – et skille som knytter seg til selve ferdighetsbegrepet. Arbeiderpartiet mener at et vidt kunnskapssyn kun kan ivaretas gjennom et bredt kompetansebegrep, dvs. et begrep som evner å romme det mangfold av kunnskaper, holdninger og ferdigheter som elevene skal tilegne seg i grunnopplæringa. Å framheve en slik helhetlig kompetanse er viktig.

Det er en selvfølge at skolen skal lære elevene å lese, skrive og regne – beherske tall og bokstaver – og bruke de digitale verktøyene. Kompetanse innenfor disse områdene er grunnleggende for videre læring. Derfor mener Arbeiderpartiet at det er viktig å forsterke og tilpasse denne opplæringa, slik at alle elever opplever å mestre disse ferdighetene. Men Arbeiderpartiet er engstelig for at det å bryte ned kompetansebegrepet til bare disse fem ferdighetene kan føre til en teoretisering av skolen. Slik Regjeringa definerer ferdighetsbegrepet, ser en nærmest bort fra at mye av elevenes læring skjer gjennom en praktisk og sosial tilnærming til lærestoffet.

Arbeiderpartiet tror at mye læring skjer i samarbeid og i samhandling med andre – i skolen, i lek og i samfunnet for øvrig. Vi tror dessuten at det å ha en god læringsstrategi er helt sentralt for elevenes læringsutbytte. På bakgrunn av dette mener Arbeiderpartiet at Kvalitetsutvalgets forslag om en basiskompetanse, hvor sosial kompetanse og læringskompetanse inngår som sentrale kompetansemål, var en riktig vei å gå for norsk skole – og burde vært fulgt opp av Regjeringa.

Arbeiderpartiet mener dessuten at kulturell kompetanse – evnen til å orientere seg i et komplekst samfunn, evnen til å forstå andre kulturer og bli trygg på egen identitet – vil bli stadig viktigere.

Med forslaget fra Regjeringa – som fikk flertall i komiteen – er Arbeiderpartiet bekymret for at vi får en skole som i økende grad er opptatt av de rent instrumentelle og målbare verdiene. Det synes vi er en trist utvikling. Vi ønsker at de retningslinjene og de prinsippene som er fastlagt i den generelle læreplanen – og nå også i «Skoleplakaten» – skal legge føringer for undervisningen. Da nytter det ikke med et ferdighetsbegrep som går på at man kun er opptatt av hvor flink Per er til å lese, eller hvor flink Lisa er til å regne.

Arbeiderpartiets visjon er at skolen skal ta hånd om all læring – fra barndom til ungdom – og at de myke verdiene, som sosial og kulturell kompetanse, skal være en del av den basiskompetansen våre barn tar med seg fra skolehverdagen og inn i voksenlivet.

Statsråd Kristin Clemet [14:52:58]: Meldingen Kultur for læring er de siste månedene blitt presentert for tusenvis av skoleinteresserte mennesker i Norge, og den er gjennomgående blitt svært godt mottatt. Jeg er derfor glad for at meldingen nå også får Stortingets tilslutning, og at den på alle vesentlige punkter får meget bred støtte. Jeg registrerer dessuten at det vanskelig kan spores noen samlet og konsistent alternativ skolepolitikk fra opposisjonens side. Jeg vil takke saksordføreren og komiteen for det omfattende og krevende arbeidet som er gjort.

Min ambisjon er at Kultur for læring skal representere et tidsskille i norsk skole. Grunnlaget er nå lagt for en skolereform som vil prege hverdagen i norsk skole i mange år fremover. Den vil få full virkning for de elevene som begynner i 2006. Spørsmålet er: Hva gir vi disse elevene?

Vi gir dem et godt utgangspunkt. Vi har et av verdens beste utdanningssystemer. Alle har tilgang til utdanning. Vi har et høyt utdanningsnivå, og vi bruker mye ressurser på skole. Men samtidig har vi noen problemer som vi ikke lenger skal feie under teppet, og vi har noen fremtidsutfordringer som vi må ruste oss for å møte. Derfor varsler meldingen et kursskifte i skolepolitikken på flere områder.

Vi ønsker å legge større vekt på at alle elever skal få mulighet til å tilegne seg de grunnleggende ferdigheter som skal til for å dannes som menneske, utdanne seg videre og leve et godt liv og arbeidsliv. Vi betrakter ikke kunnskap som gammeldags, men som en kilde til selvhjelpenhet og livsutfoldelse.

Jeg er glad for at Stortinget slutter seg til Regjeringens forslag om bl.a. grunnleggende ferdigheter, lese- og skriveopplæring fra første trinn, annet fremmedspråk, mer matematikk, krav til studiekompetanse og opptakskrav til lærerutdanningen.

Vi ønsker å møte elevene med større respekt. Derfor vil vi sette mangfold foran enhet og likeverd foran likhet. Idealet om tilpasset opplæring kan bare virkeliggjøres

dersom vi erkjenner at elevene er forskjellige og må møtes forskjellig.

Det er gledelig at Stortinget slutter seg til Regjeringens forslag om å beholde retten til spesialundervisning, om en nasjonal satsing på tilpasset opplæring, om større frihet for elevene til å fordype seg og velge de utdanningsveier og det tempo som passer dem, om at skolene skal få frihet til å disponere mer av timetallet lokalt, og om å gi lærerne metodefrihet.

Lokal handlefrihet er et honnørord som alle bruker. Med denne meldingen slutfører Regjeringen et omfattende arbeid i denne stortingsperioden for å gi innhold til disse ordene og virkelig gi kommuner, skoler og lærere større handlefrihet i og for skolen. Det er et viktig systemskifte, som skal mobilisere til ansvar og forløse all den kompetansen og det engasjementet som vi vet finnes i Skole-Norge, til beste for elevene.

Vi ønsker et skolesystem som legger større vekt på innhold, utvikling, kvalitet og kultur enn på å telle regler, kroner og timer. Vi klargjør skolens samfunnsmandat, slik at både skolen selv og vi andre vet hva vi kan forvente, og vi skaper et rammeverk rundt skolen som bidrar til utvikling. Det nye Utdanningsdirektoratet etableres i disse dager, og ved skolestart lanseres det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet som Stortinget behandlet for to år siden, til hjelp for alle som arbeider for en bedre skole. Læringsplakaten etablerer et rammeverk for kvalitet som alle læresteder må forholde seg til.

Stortinget fatter i dag vedtak om reformen. Men det er ikke Stortinget som bestemmer om reformen skal bli en realitet. Det er det menneskene i skolen som gjør. I denne meldingen tar vi konsekvensen av at lærerne og skolelederne er skolens viktigste ressurs, og at de må ha kompetanse, være motivert, og at bare de selv kan skape en god kultur for læring. Vi bidrar bl.a. gjennom å foreslå et historisk kompetanseløft for skolen. Vi får en bedre lærerutdanning, skjerpede opptakskrav til lærerutdanningen, videreutdanning for lærere som mangler fordypning, reformrelatert kompetanseutvikling og et eget skolelederprogram.

Jeg har merket meg at komiteen ønsker en fremdriftsplan for Kompetanseutviklingsprogrammet. Det skal vi bidra med så langt det lar seg gjøre, men jeg vil understreke behovet for en fleksibel prosess der både skoleeierne og lærerorganisasjonene må få spille en vesentlig rolle.

Uansett hvilke regjeringer vi har hatt de siste 10–20 årene, er det nok riktig å si at Norge har satsset enormt på utdanning. Det er det bred enighet om, og særlig hvis vi ser det i et internasjonalt perspektiv. Det som nå skjer, både i høyere utdanning og i skolen, er at vi ikke bare satser på kvantitet, men også på kvalitet. Jeg er enig med alle dem som sier at det vil kunne gi oss en av verdens beste skoler – jeg kaller det «kanskje den aller beste».

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [14:57:44]: Statsråd Clemet har nå samlet fakta og kunnskap for å få en virkelighets-

forståelse av situasjonen i skolen. Jeg synes at innledningen til stortingsmeldingen på en nøktern måte gir en god beskrivelse av, og faktisk er en god attest til, norsk skole, men det er en del svakheter som må rettes opp.

Mitt første ønske er at hun gir noe av faktagrunnlaget til representanten Voie, for hans beskrivelse av situasjonen synes jeg var litt uvirkelig – jeg sa ikke tøvete, men uvirkelig.

Jeg synes også at Høyres parlamentariske leder, Oddvard Nilsen, burde få noe av faktagrunnlaget. Han har i artikler sagt at vi nå må starte på «ruinene av enhetsskoleprosjektet», og så har han sagt at det er ingen i Arbeiderpartiet som tør å forsvare Reform 94. Men det er ikke nødvendig, for statsråd Clemet viderefører alle prinsippene i Reform 94 med den stortingsmeldingen vi behandler nå.

Jeg er bare ute etter at vi må få en felles virkelighetsforståelse, og den synes jeg ikke alltid er like godt på plass fra Høyres side.

Statsråd Kristin Clemet [14:59:05]: I Høyre foreligger det ingen sentrale vedtak om hva slags ord eller retorikk man skal bruke. Enhver får snakke med sitt språk. Det er høyt under taket i Høyre.

Det nye som har skjedd i løpet av de siste årene siden denne regjeringen kom, er at en del av det Høyre påstod var tilfellet i norsk skole før siste stortingsvalg, bl.a. at nesten en femtedel av elevene gikk ut av grunnskolen uten å kunne lese og skrive skikkelig, nå er så grundig dokumentert at det er ingen som motstrider at det er sant. Det er ingen som er uenig i at det er sant. Det har også ført til at et samlet storting her nå faktisk slutter seg til at vi skal satse mer på grunnleggende ferdigheter, fordi det er en forutsetning for videre utdanning, for arbeid og for livskvalitet. Så mye av det som var debatten, og som Arbeiderpartiet, SV og andre hevdet ikke var tilfellet før 2001, er nå alle enige om er tilfellet. Det har kunnskapsgrunnlaget bidratt til.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Arne Sortevik (FrP) [15:00:10]: To ting: Fremskrittspartiet er enig i at et årsfestet timetall er knyttet til elevrett, og vi er enig i at 25 pst. skal kunne brukes innenfor lokal handlingsfrihet. Men hvorfor vil ikke Regjeringen gi skoleledelsen styringen over de 25 pst. og bringe inn skoleeier? Vi oppfatter det slik at det er skoleledelsen, som har den mer daglige kontakt med elevene enn det som skoleeier har, som har kunnskapen. Etter vårt syn bør de ha den styringsretten.

Det andre: I sin pressemelding om denne stortingsmeldingen peker departementet selv på at selve forutsetningen for å realisere hovedmålene er et betydelig kompetanseløft for lærere og skoleledere. Likevel er det altså en helt uforpliktende oppsummering når kronesatsingen henvises til i de årlige budsjettene.

Mener statsråden virkelig at en satsing med så lite forpliktelse blir tatt på alvor av lærere og skoleledere?

Statsråd Kristin Clemet [15:01:23]: Det er helt klart at når vi ønsker større fleksibilitet når det gjelder fag og timefordeling, de 25 pst., er formålet tilpasset opplæring for den enkelte elev. Det eneste fornuftige er da selvfølgelig at dette avgjøres av lærere og den lokale skole i samråd med den enkelte elev og eventuelt foreldre.

Men grunnen til at vi bringer inn skoleeier, er todelt. Det ene er at skoleeier har det juridiske ansvaret for skolen og for at elevene skal få tilpasset opplæring, slik det står i loven. Dersom en skole ikke gjør jobben sin, har skoleeieren plikt til å gripe inn. Jeg vil heller ikke utelukke at det kan finnes tilfeller der det avdekkes at en hel kommune har en type utfordringer som gjør at en andel av de 25 pst. f.eks. burde gå til forsterket leseopplæring i kommunen. Derfor skal jeg medgi at dette kan se litt uklart ut, men derfor er det viktig å presisere at formålet er tilpasset opplæring. Da ville det være meningsløst dersom kommunen skulle disponere alle 25 pst. Det var det ene.

Når det gjelder kompetanseløftet: Jeg har ikke inntrykk av at det har blitt dårlig mottatt. Det har tvert om blitt veldig godt mottatt. Men vi mener at vi må ha en viss fleksibilitet i den detaljerte planleggingen, og at vi er nødt til å gjøre det i samarbeid med kommuner, fylkeskommuner og lærerorganisasjonene selv.

Rolf Reikvam (SV) [15:02:50]: Vi registrerer iallfall at statsråden og Høyres utdanningspolitiske talsmann har ulik retorikk når det gjelder skole og hvorledes den norske skole ser ut.

Jeg har lyst til å følge opp noe av det som representanten Sortevik var inne på, det som går på kompetanseløft. Vi har hørt ganske mye om det. Det skal settes inn mye penger. Vi har prøvd i en del spørsmål til departementet, i løpet av den prosessen som komiteen har vært igjennom, å få vite hvorledes de tenker seg at dette skal gjøres. Vi synes det er veldig bra – og jeg understreker at det er veldig bra – at de satser ressurser på dette kompetanseløftet. Men vi har prøvd å spørre om hvorledes dette skal gjennomføres, hvilken tidshorisont departementet ser for seg. Er det i løpet av ett år, eller er det i løpet av to, tre eller fire år de skal bruke 2–3 milliarder kr? Hvorledes skal det satses? Jeg er enig med statsråden i at dette må skje i samarbeid med de berørte partene. Det er klart at dette primært må være nede på kommunenivå. Det er den enkelte kommune som kan definere hva slags behov man har.

Men først og fremst: Hvilken tidshorisont ser Regjeringen for seg? Det er jo viktig å få vite om det er 2–3 milliarder kr i løpet av ett år, om det er i løpet av to år eller ti år. Det burde statsråden si noe om.

Statsråd Kristin Clemet [15:04:11]: Det har i denne debatten vært hevdet at jeg visstnok er imot retorikk. Det er jeg ikke, men jeg er veldig for *god* retorikk. Men hva som er godt og dårlig, kan jo være smak og behag, som jo kan være helt forskjellig. Men det gir jo litt liv til den politiske debatten.

Når det gjelder kompetanseutvikling, kan jeg bekrefte at det verken dreier seg om ett år eller om ti år, men om sannsynligvis et sted *mellom* ett og ti år. Grunnen til at vi er nødt til å tenke grundigere på dette og komme tilbake – vi skal selvfølgelig gjøre som Stortinget har bedt om, komme tilbake med en plan for dette – er at vi må bedømme hva som skal bestemmes sentralt, f.eks. den stipendordningen vi nå har på sentralt hold, og hva som skal skje lokalt, ved at kommuner og skoler selv får midler som de kan bruke til kompetanseutvikling.

Jeg vil også legge til at vi ønsker selvfølgelig å få mest mulig for pengene, og det er to steder hvor jeg tror at Regjeringen er ganske populær. Det er i bokbransjen, og det er i kursbransjen. Det skal komme mange bøker og mange kurs, og det er ganske viktig at vi har kontroll på denne prosessen og ikke lar oss bruke, så å si, med hensyn til tilbud som ikke er gode. Et eksempel er at vi i vår tid nå har gitt etterutdanning i IKT til lærere. Vi sa at vi skulle gi tilbud til 40 000. Det er kanskje 35 000 som har nyttiggjort seg tilbudet, men det er ikke sikkert at det er behov for mer. Så det å si på forhånd eksakt hvor mye det skal være, krever en nærmere dialog og utredning.

Rune J. Skjælaen (Sp) [15:05:45]: Jeg skal ta opp noe som ikke har vært debattert eller drøftet her i dag. Regjeringen sier at man vurderer om det bør innføres et friere skolevalg i den videregående skole, og om det skal fastsettes nasjonale bestemmelser om dette. Det står i meldingen.

Så vet vi at Oslo har innført fritt skolevalg i den videregående skole, og at skolene er blitt svært forskjellige i forhold til elevsammensetning, i forhold til karakterkrav for å komme inn på den enkelte skole, osv. De begrunner det med en forsterket elevrett. Ut fra dette har jeg lyst til å spørre statsråden om det er sikkert at en styrket elevrett i utgangspunktet tjener elevene, når en ser den utviklingen som har skjedd her i Oslo, og som jeg i møte bl.a. med Utdanningsforbundet og andre har erfart at man er rimelig bekymret over. Det har også vært oppslag i media knyttet til dette.

Statsråd Kristin Clemet [15:07:00]: Det som sies i meldingen, er at vi vil utrede dette, belyse spørsmålet pro et contra – og sende noe på høring. Det litt prinsipielle spørsmålet her er: Er det fylkene som skal avgjøre dette, eller er dette en rettighet som mer må være knyttet til elevene, og som så å si ligger over fylkene i den forstand?

Problemstillingen er at når en skole er full og det er oversøking av en eller annen art, må man begynne å sortere i den videregående skole. Vi må sortere der, fordi alle skoler kan ikke tilby alt. Det kommer til å bli litt bedre etter behandlingen av denne meldingen, men likevel – da er spørsmålet: Hva er det mest rettferdige sorteringskriterium? Det er det vi diskuterer. Er det et rettferdig sorteringskriterium at man velger ut fra bosted, eller er det rettferdig at man velger ut fra karakterer, eller skal det være en blanding? Derom hersker det ulike meninger, men etter min mening er det ikke grunnlag for å si at det

å sortere etter karakterer, f.eks., gir mer sosial segregering enn å sortere etter bosted, fordi en bostedssegregering, særlig i de store byene, er veldig sterk. Jeg tror at et friere skolevalg kan hjelpe på elevenes motivasjon, progresjon, og dessuten kan de jo begynne å trene på å velge, for tre år etter kan de velge skole i hele verden.

Eva M. Nielsen (A) [15:08:25]: Arbeiderpartiet erkjenner at kampen for å beholde klassesdelingsregelen er tapt, og at basisgruppa er kommet. Arbeiderpartiet ønsker at det skal være en maksimumsgrense for elever i basisgruppene, men Regjeringa viderefører at gruppene skal være «pedagogisk forsvarlig» – størrelsen skal være «pedagogisk forsvarlig». Tidlig i denne uka fikk vi vite at 150 skoler var satt under tilsyn fordi de hadde for store undervisningsgrupper. Det er en utvikling Arbeiderpartiet fryktet, etter at Regjeringa fikk flertall for å oppheve klassesdelingstallet i fjor uten andre kriterier enn å være pedagogisk forsvarlig.

Utdanningsforbundet krever at det blir gjeninnført elevtak, og begrunner det med at betingelsen for oppheving av klassesdelingstallet er brutt. Mener statsråden at dagens ressursituasjon for skolen betyr at forutsetningen for innføring av basisgruppene fortsatt gjelder?

Statsråd Kristin Clemet [15:09:39]: Svaret på det er ja. Kvalitetsutvalget sa da de la frem sin innstilling, at Regjeringa hadde kommet dem i forkjøpet ved å endre klassesdelingsreglene. De mente ikke å innføre nye rigide klassesdelingsregler med det forslaget Kvalitetsutvalget fremmet.

Når det gjelder det som har vært mye omtalt her, det såkalte tilsynet med 150 skoler, må jeg få korrigere det inntrykket som er skapt. For det første vil jeg si at 150 skoler ikke er et stort antall målt mot 3 300 grunnskoler, men det foreligger heller ingen rapporter om at disse har brutt Stortingets forutsetninger. Departementet har ikke fått konklusjonen fra disse undersøkelsene ennå, men de foreløpige konklusjonene vi har fått, viser at for 90 pst. av dem som er undersøkt til nå, er grunnlaget for dette tilsynet eller disse undersøkelsene feil. De har ikke brutt med Stortingets forutsetninger. Ettersom bl.a. representanten Rolf Reikvam av naturlige grunner har vært opptatt av dette: Det ser ikke ut til at det har vært noen økning i undervisningsgruppene gjennomsnittlig etter at vi endret på klassesdelingsreglene, og det er heller ikke grunnlag for å si at det er noen kommuner eller skoler som bryter med Stortingets forutsetning. Da må vi avvente undersøkelsene, men så langt ser det ikke slik ut.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Arne Sortevik (FrP) [15:11:05]: Først kort til statsrådens svar på replikken. Årstimetallet er elevsikret som rettighet, og vi i Fremskrittspartiet vil i alle fall reservere oss mot en fortolkning som gir en skoleeier – les kommuner – med et stort antall skoler rett til å disponere de 25 pst., som først og fremst skal være en del av den enkelte elevs rettighet og skal kunne tilpasses opplærings-

behovet til den enkelte elev. Hvis det skal disponeres kollektivt av en kommune som stor skoleeier, er det en forståelse vi sterkt reserverer oss mot.

Jeg tar ordet igjen fordi jeg også ønsker å snakke om det som mangler i meldingen.

I Kvalitetsutvalgets mandat inngår også lengden på grunnopplæringen. Det heter i mandatet:

«Utvalget skal utrede og vurdere lengden og omfanget på grunnopplæringen»

Og videre:

«I denne sammenheng skal utvalget redegjøre for hvordan frigjorte ressurser ved et evt. 12-årig løp kan nyttiggjøres innenfor grunnskole og videregående opplæring for å sikre og forbedre kvaliteten.»

Et mindretall på sju i Kvalitetsutvalget anbefalte reduksjon, og pekte på at dette kan gi besparelser hvert år på opp mot 3,5 milliarder kr – 3 500 mill. kr – penger som mindretallet ville øremerke til kvalitetstiltak i grunnopplæringen. Et knapt flertall på ni avviste dette og holdt fast på 13 år.

Departementet feier dette vekk på side 50 i meldingen og feier samtidig også vekk 3,5 milliarder kr.

Fremskrittspartiet finner begrunnelsen søkt:

«... og det er vanskelig å slå fast at en forkorting av opplæringsløpet ikke vil gå utover læringsutbyttet.»

Det er dagens opplegg som går ut over læringsutbyttet. Det er dagens skole og dagens skoleløp som er preget av middelmådige resultater og en skole full av forsøk. En skole full av forsøk er en skole på leting etter sin oppgave – et foruroligende sykdomstegn.

Det er skuffende at de andre partiene i komiteen også hopper bukk over denne problemstillingen. Fremskrittspartiet stiller seg bak mindretallet i Kvalitetsutvalget og foreslår en endring til 9-årig grunnskole.

Meldingen behandler heller ikke finansieringssystemet for grunnopplæringen. Kvalitetsutvalget gjorde det. Utvalget konstaterte at dagens finansieringssystem er under press av ulike grunner, først og fremst på grunn av de økonomiske rammene og de prioriteringer som kommunestyrene over hele landet har gjort gjennom mange år. Vi ser det tydeligst innenfor videregående skole, som også har stor elevøkning. Kvalitetsutvalget pekte på to mulige retninger – fortsatt rammefinansiering, men med øremerking eller stykkpris.

Om stykkpris sier Kvalitetsutvalget at det gir friere brukervalg, bedre kostnadseffektivitet, større konkurranse og sikring av en reell og riktig etterspørsel. Fremskrittspartiet deler den oppfatning. Vår finansieringsmodell har vært og er fortsatt stykkprisfinansiering, og vi fremmer nok en gang forslag om en slik modell.

Fremskrittspartiet er opptatt av at tilsynsrollen må styrkes når frihetsgraden økes. Vi ønsker økt foreldreinnflytelse i skolen og at den skal omfatte en tilsynsrolle sideordnet annen tilsynsmyndighet. Fremskrittspartiet ønsker et tilsyn som ikke er tuftet på Statens utdanningskontor, videreført under fylkesmannens paraply. Fremskrittspartiet vil ha et nytt tilsyn fristilt fra fylkesmannen, Skoledirektoratet og departementet. Fremskrittspartiet vil ha et frittstående og uavhengig tilsyn som skal ha en

inspeksjonsrolle og føre tilsyn med kvalitetsarbeidet. Fremskrittspartiet vil at tilsynsarbeidet skal foregå på den enkelte skole, ikke bare på den enkelte private skole, men også på den enkelte offentlige skole.

Kvalitetsutvalget anbefaler endringer i lærerutdanningen til tross for at Stortinget våren 2002 behandlet nettopp lærerutdanningen. Det anbefales differensiert grunnutdanning for lærere og at profesjonskunnskap legges inn i utdanningen igjen. Departementet avviser å gjøre endringer. Fremskrittspartiet er uenig i dette, og fremmer igjen forslag om at utdanningen for allmennlærere utvides til fem år, der de tre første gjøres obligatorisk og kvalifiserer for undervisning i de første fire klassetrinn.

Meldingen understreker at et betydelig kompetanseløft for lærere og skoleledere må sikres for å nå hovedmålene. Mellom 2 og 3 milliarder kr vil det koste, slik jeg var inne på i min replikk til statsråden. Det blir for uforpliktende og for svakt når departementet deretter henviser til årlige budsjetter. Etter Fremskrittspartiets syn må det fremvises en forpliktende plan for kompetanseheving som kan gi tillit hos skoleeiere, hos skoleledere, hos lærere og også hos foreldre. Fremskrittspartiet er glad for at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er enige med oss i dette og støtter vårt forslag om å få en slik fremdriftsplan.

Lena Jensen (SV) [15:16:22]: Denne saken handler om framtiden vår, om hvilken kompetanse og hvilke verktøy vi skal gi barna våre for å mestre livet og framtiden. For SV er det viktig å skape en skole som setter eleven i sentrum, som gir den enkelte elev tilrettelagt opplæring og som gir like muligheter og lik rett til utdanning.

Den offentlige fellesskolen står som en kjerne i vårt samfunn. Hvem husker vel ikke den første skoledagen, med forventninger og spenning og drømmer om framtiden? Men vi har en skole som raskt knuser disse drømmene for mange. Evaluering av skolen viser at skolen i dag skaper systematiske forskjeller for barn fra ulike hjem. Vi har en skole som skaper tapere og vinnere. Den største utfordringen i skolen i dag er å gjøre noe med forskjellene mellom elever med ulik bakgrunn.

Etter endt skolegang møter elevene en virkelighet med utallige informasjonskilder de må kunne bruke og vurdere kritisk. De vil møte krav om både nytenkning og initiativ og om å kunne samarbeide med andre om problemløsning. For å klare seg i arbeidslivet og samfunnslivet senere må elevene derfor gå ut av skolen med en bred kompetanse.

En kompetanse som ikke blir vedtatt i dag, er kulturell kompetanse. Kulturell kompetanse er avgjørende for å kunne tyde og tolke et komplekst samfunn og en betingelse for å kunne tilegne seg det mangfoldet av uttryksformer som man blir møtt med. Kulturell bevissthet er viktig både for de unges orienteringsevne og for deres evne til kreativitet, nyskaping og idériddom. Kunst og kulturuttrykk vekker og forsterker følelser og fremmer både refleksjon, spontanitet og evnen til nyskaping. Det

te er avgjørende viktig for et kunnskapsbasert og konkurransedyktig næringsliv.

Det er viktig å satse på kultur i skolen. I framtiden vil det bli viktigere og viktigere å beherske kulturell kompetanse. Derfor er jeg ikke rent lite sjokkert over at flertallet ikke vil ha kulturell kompetanse som en av basiskompetansene i grunnskolen.

Jeg er glad for at Stortinget er enig i at teknologi og design bør være en del av opplæringen på barne- og ungdomstrinnet. Teknologien har en sentral plass i samfunns- og hverdagsliv, og er en drivkraft i verdiskaping, samfunnsutvikling og utforming av livet til hver enkelt av oss. I innstillingen skriver komiteen vakkert om IKT, teknologi og design. Om dette hadde vært så viktig som flertallet sier, hadde man brukt de verktøyene som trengs for å få dette til. SV gjør det. SV mener, som resten av Stortinget, at emnet skal være tverrfaglig, men samlet og forankret i en egen læreplan. Erfaringene fra Reform 97 viser at teknologi som et fagområde lett forsvinner dersom det blir en del av andre fag. Regjeringen foreslår også kun å integrere teknologi og design i noen få fag, som realfag og kunst- og håndverksfagene. SV vil ha dette inn i alle fag.

Det er avgjørende at den enkelte skole har lærere med tilstrekkelig kompetanse til å veilede elevene i det tverrfaglige emnet. Det betyr at en god teknologiopplæring vil kreve etter- og videreutdanning av lærere og utvikling av nye læremidler og utstyr.

Stortinget vedtar i dag å innføre teknologi og design, men bare i et lite drypp. Det er særdeles halvhjertet, selv om vi vet at dette faget er særdeles vellykket i land rundt oss, og at det er framtidsrettet. SV mener at dette er et så viktig og framtidsrettet fag at vi ønsker å satse på det. Men det koster å satse. SV har pengene.

Stortinget kommer i dag til å si i sin innstilling at skolebibliotekene skal ha en sentral plass i opplæringen. Dette gir elevene leselyst, stimulerer til egeninnsats og fremmer gode arbeidsvaner, leseglede og faglig fordypning. Elevene har behov for å tilegne seg informasjonskompetanse. I innstillingen sier komiteens flertall at skolebibliotekene allerede spiller en viktig rolle som arena for utvikling av ferdigheter innen lærestrategier, mediekunnskap og kildekritikk. Komiteen finner det også naturlig at skolebibliotekene videreutvikles, slik at de gjøres til en sentral læringsarena. Jeg ser på dette som sterke signaler, eller som en beskjed til Regjeringen fra Stortinget om at i framtidig budsjett skal en styrke skolebibliotekene og finne andre måter å styrke bibliotekene på. Undersøkelser viser i dag at mange skoleelever har liten tilgang på skolebibliotek, og at kvaliteten på tilbudet mange steder er særdeles lav. Vi er nødt til å få en skole som er fullstappet med bøker.

SV ønsker en inkluderende offentlig skole med mer tid til hver enkelt elev og en praktisk og virkelighetsnær opplæring. Vi er, i motsetning til Regjeringen, villige til å prioritere skolen foran skattelettelser og sørge for å gi skolen romslige økonomiske rammer. SV foreslår tiltak som vil være effektive for å gjøre den offentlige skolen

bedre i stand til å ta vare på alle elevene og gi dem en moderne og framtidsrettet utdanning.

Jan Olav Olsen (H) [15:21:42]: St.meld. nr. 30 er spennende lesning. Den gir norsk skole ny retning gjennom vektlegging og fokusering på skolen som kunnskapsformidler og gjennom styrking av lokal handlefrihet og den enkelte lærers metodefrihet. Innstillingen fra komiteen viser at det er enighet om viktige veivalg for norsk skole, samtidig som det på flere områder er reell uenighet.

Jeg for min del beklager ikke at denne uenighet kommer til syne. Jeg tror det er viktig at det vises klart at det er uenighet om hvilken vei skolen skal gå, at det er uenighet om hvilke kunnskapssyn som skal legges til grunn, at det er uenighet om i hvor sterk grad det skal fokuseres på skolens rolle som kunnskapsformidler, at det er uenighet om hvor viktig det er å stille kvalitetskrav og å følge opp arbeidet med å øke kvaliteten.

Innstillingen viser at det går klare politiske skillelinjer tvers igjennom norsk skolepolitikk. For Høyre er det viktig å understreke at vi ønsker en skole som skal ha sin hovedoppgave som kunnskapsformidler. Elevene går på skolen for å lære, for å få kunnskaper. Dette skjer ikke på bekostning av skolens sosialpedagogiske oppgave. Elevenes følelse av trygghet og trivsel på skolen er ikke avhengig av at de ikke skal få kunnskaper. Slik kan det av og til høres ut. Nei, økt læringsutbytte gir økt trygghet. Derfor er det viktig at kravet til kvalitet i undervisningen understrekes, at kravet til læreres og skolelederens kompetanse skjerpes, og at skoleeierne blir bevisstgjort i forholdet til skolens innhold og kvalitet.

En skole som gir rom for lokal handlefrihet, samtidig som den gir skolene metodefrihet, vil legge grunnlaget for dette. Hele meldingen gjennomsyres av ønsket om handlefrihet lokalt. Det er Høyre glad for. Gjennom fjerningen av den såkalte «Broen» gis lærerne igjen metodefrihet. Metodefrihet er ikke skummelt, slik det ble hevdet fra en av høringsinstansene under komiteens høring. Metodefrihet er å slippe lærernes kreativitet løs. Det er å høyne lærernes kompetanse. Det er å øke kvaliteten på undervisningen. Gjennom å gi mulighet for å disponere inntil 25 pst. av timetallet lokalt gis muligheter for å kunne organisere undervisningen i forhold til lokale forhold. Dette vil kunne bli et løft for tilpasset opplæring. Jeg vil understreke komiteens merknad om at det i praksis må være den enkelte skole som avgjør hvordan disse timene skal disponeres. Intensjonen på dette punktet er ikke at kommunene skal fatte avgjørelser som låser disse timene for den enkelte skole. Skolen vet hvor skoen trykker. Skolen kan best ta de fornuftige og riktige avgjørelser.

De grunnleggende ferdigheter er viktige for alle elever. Det å kunne lese, skrive, regne, uttrykke seg muntlig og kunne bruke digitale verktøy er avgjørende for at det skal være mulig å tilegne seg nødvendig kompetanse. Det er derfor viktig at disse grunnleggende ferdighetene nå presiseres som så viktige at de må gjennomsyre hele skolen og starte allerede på første trinn. Dette er ikke til erstatning for den totale kompetansebygging. Her vil

skolen fortsatt ha en viktig rolle på mange områder, men tilegnelse av de grunnleggende ferdigheter er faktisk en forutsetning for den ønskede kompetansebygging hos enkeltindividet.

Økningen av timetallet på barnetrinnet, innføring av obligatorisk 2. fremmedspråk i ungdomsskolen og en skjerping av kravene til generell studiekompetanse er alle elementer som gir høyere kvalitet. Jeg innrømmer at jeg i utgangspunktet var skeptisk til forslaget om obligatorisk 2. fremmedspråk i ungdomsskolen. Mine 29 års erfaring fra skolen kom kanskje her fram. Jeg er imidlertid kommet til at med den innretning 2. fremmedspråk vil få, med en mye større vektlegging på praktiske ferdigheter, er dette et riktig grep. Men skal en lykkes, må den praktiske innretning bli en realitet. Det krever kompetanseheving og nærmest omskolering av fremmedspråklærerne i ungdomsskolen. Jeg forutsetter derfor at dette faget blir prioritert gjennom kompetanseutviklingsmidlene. Jeg viser for øvrig også til komiteens merknader om fritak i 2. fremmedspråk.

Det er viktig at retten til spesialundervisning blir opprettholdt gjennom opplæringsloven. Elevenes rettssikkerhet blir dermed ivaretatt. Men samtidig må det være et mål å redusere bruken av den. Det kan ikke være tvil om at et stort antall elever som nå får undervisning etter enkeltvedtak, kunne ha fått dekket sitt behov gjennom tilpasset opplæring.

Til slutt litt om sidemålet: Regjeringens forslag om fortsatt skriftlig sidemålsopplæring, bortfall av sidemåls-eksamen i grunnskolen og sidemål som trekkfag i videregående skole ligger fast. Når kunnskaper i det samlede norskfaget skal måles gjennom eksamen, er det naturlig at de enkelte delemnene i faget blir målt. Sidemålet er et slikt delemne. Det er derfor naturlig at også dette emnet får sin del av eksamensoppgaven. Det må likevel ikke være tvil om at hovedspråket er det viktigste og må utgjøre den langt vesentligste del av eksamensoppgaven.

Jeg har en god følelse etter behandlingen av stortingsmeldingen. Den er et løft for norsk skole. Den justerer kursen, og den fører skolen inn på en riktigere vei. Men nå må meldingen følges opp. Skolen må ta i bruk sitt lokale handlingsrom.

Ranveig Frøiland (A) [15:27:11]: Det er veldig mykje bra i norsk skule i dag. Det er utgangspunktet for meldinga.

Utfordringane våre i fellesskap er å gjera skulen betre. Meldinga slår fast at fellesskolen, som Arbeidarpartiet har arbeidd for, har verka. Meldinga slår vidare fast at grunnutdanninga er god, og at dei fleste elevane går ut av skulen med eit godt læringsutbytte.

Men evalueringa av Reform 97 syner at vi ikkje har lukkast i å realisera idealet om ei opplæring som er tilpassa kvar einskild elev. Det er ei viktig utfordring å ta tak i vidare.

Slik er verkelegheita, ikkje slik som Høgre sin parlamentariske leiar, Oddvard Nilsen, har gjenteke i ein del lesarinnlegg rundt i landet, at skulen ligg i ruin. Skulen er bra på veldig mange område. Skulen er blant våre viktige

gaste samfunnsinstitusjonar. Derfor er det viktig at skulen møter utfordringane frå eit meir kunnskapsdrive samfunn, som vi no har.

Lærarane er skulen sin viktigaste ressurs. Derfor må dei òg ha den kompetansen som er heilt nødvendig. I Arbeidarpartiet meiner vi at å innføra ein basiskompetanse som ein del av den heilskaplege kompetansen som skulen skal opparbeida, er svært viktig. Men Arbeidarpartiet vil understreka at kulturelle ferdigheiter og forståing i større grad må inngå i basiskompetansen. Kulturell kompetanse er viktig for å kunna fungera i det komplekse samfunnet som vi etter kvart har fått.

Så vil eg seia litt om sidemålet. Eg skulle ønskt at ein ikkje gjorde nokon endringar på det systemet som vi har i dag, med eit hovudmål og eit sidemål. Men for Høgre var det nok eit ideologisk spørsmål å redusera betydinga av sidemålet, les nynorsk.

I Arbeidarpartiet hadde vi valet å stå på at vi ikkje ville ha noka endring av dagens system, og så overlata til regjeringsspartia å få fleirtal med Framstegspartiet for å svekkja nynorsken i skulen. Arbeidarpartiet valde å få til eit kompromiss som hindra Regjeringa i å få gjennomslag for sitt primære standpunkt. Norskfaget er eitt fag med to jamstilte skriftspråk, nynorsk og bokmål. Det er ikkje tvil om at begge desse skriftformene har gjort språket vårt rikare. Skal dette først vidare, er det heilt naudsynt at alle elevane har kjennskap til og kan nytta begge skriftformene. Bakgrunnen for ordninga med sidemål er prinsippet om jamstilling mellom begge målformene, og det går attende til 1885. Dette inneber at nynorsk og bokmål skal kunna nyttast i alle offentlege organ, og det betyr at alle arbeidstakarar i statlege etatar skal meistra både nynorsk og bokmål. Skal dette skje, må det gjevast opplæring i baa målformene, og det er dette kompromisset peikar på, nemleg at vi har to jamstilte skriftspråk.

Eg tykkjer det er eit veldig mykje betre alternativ som i dag ligg på bordet, enn alternativet som Regjeringa kom med. Derfor kan det godt forsvarast.

Nasjonale prøver skal gradvis komma i staden for avgangsprøver. Det er eg samd i. Her skal det utarbeidast nye læreplanar for norskfaget, både i hovud- og sidemålet. Det er ein del av premissgrunnlaget for å vera med og redusera noko på omfanget av sidemålsksamen.

Eg synest det har vore gjort ein god jobb for å betra det utgangspunktet som Regjeringa la opp til, og det er eg fornøgd med.

Raymond Robertsen (H) [15:31:33]: Utdanningsdebatten i Norge har forandret seg betydelig de siste årene. 1990-tallet var utdanningsstrukturens tiår, mens 2000-tallet har blitt innholdets tiår. At det var nødvendig, har jeg ikke hørt noen protester om, og det gleder Høyre at nettopp kvaliteten på utdanningen barna får, er hovedsak i dag.

Norge ble på mange måter tatt litt på sengen i internasjonale komparative undersøkelser, og spesielt OECDs PISA-undersøkelse gav Skole-Norge en tankevekker. Resultatene av denne undersøkelsen viste store nivåforskjeller mellom elevene, og de viste helt klart at enhets-

skolen har mislyktes med å gi alle den muligheten i livet som vi alle sammen håper på.

I senere tid har også mange andre undersøkelser påpekt at skolen i Norge har et forbedringspotensial. Man har selvfølgelig ikke vært helt enig om hvordan forbedringene bør skje, men stortingsmeldingen «Kultur for læring» svarer etter Høyres mening på alle spørsmål om hva som bør endres i norsk skole.

Det er stor konsensus om at lærerens rolle og kompetanse er viktig for norsk skole. Derfor foreslår Regjeringen en stor kompetansepakke for lærere samt å stille opptakskrav til studenter som søker til lærerhøgskolene. Det er ingen hemmelighet at det å være lærer er krevende. Rett person med rett kompetanse er oppskriften på en god lærer, og for å oppnå det kreves det handling fra oss som har politisk ansvar.

Kompetansepakken til lærerne samt strengere opptakskrav for lærerstudenter er etter Høyres mening svært treffsikkert for å gjøre norske lærere enda bedre rustet til å møte morgendagens skole. Morgendagens skole er etter Høyres mening en skole der bl.a. politikerne skal slutte å detaljstyre hvordan lærerne skal undervise. I Høyres skole er det metodefrihet, og læreren skal bestemme hvordan barna skal lære. Læreren får bruke sine pedagogiske kunnskaper på sin måte i sitt klasserom.

Flere undersøkelser viser at altfor mange norske barn kan lese og skrive for dårlig. Dette er en utfordring Høyre tar alvorlig og gjør noe med. Gjennom de grunnleggende ferdighetene som skal gjennomsyre alle fag, er lesing og skriving sentrale. Altfor mange ganger har vi hørt om elever som går gjennom norsk skole uten å kunne lese og skrive skikkelig, og dette krever handling av politikerne. Elevene skal nå begynne lese- og skriveopplæringen allerede fra første klasse, og skal gjennom nasjonale prøver testes flere ganger gjennom sin skolegang. Dette gjøres for å legge et godt grunnlag tidlig i utdanningen samt å sikre at skolen kan korrigere opplæringen. Alle får da en sjanse til minst å beherske de grunnleggende ferdigheter, slik som f.eks. lesing og skriving er.

Kunnskapsbegrepet har vært diskutert i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen «Kultur for læring». For Høyre er kunnskap viktig når man ønsker å heve kvaliteten i skolen. Å heve kunnskapsnivået til elevene er viktig både for den enkelte og for nasjonen Norge.

Kunnskap er makt, hevdes det, og kunnskap er viktig for at mennesker skal kunne utvikle seg videre. I tillegg øker den internasjonale konkurransen hvert eneste år. Skal Norge kunne hevde seg i verden, noe vi alle ønsker, må vi sikre at barna får mest og best mulig kunnskap gjennom sin skolegang. Dette er selvfølgeliger vi alle er enig i, men nettopp derfor overrasker det meg at noen partier er imot bl.a. obligatorisk 2. fremmedspråk i ungdomsskolen og mer matematikk i studieforberedende retning på videregående. Skolen er etter Høyres mening en plass først og fremst for å lære, ikke bare for å være.

Stortingsmeldingen «Kultur for læring» er på mange måter et skifte fra systemtenking til innholdstenking for den norske skolen. Høyre har hele tiden ønsket et større

fokus på det som faktisk skjer inne i klasserommene, men dessverre har ikke dette vært altfor sentralt før Samarbeidsregjeringen tiltrådte. Kvalitetsheving er et mye vanskeligere politisk grep enn strukturendring er. Noen ganger henger dette sammen, mens andre ganger kreves det endring i metoder og endring i innhold.

Regjeringen får i dag flertall for sin skolereform. Det er derfor en stor dag for norsk skole. Når i tillegg enhetsskolen i dag begraves en gang for alle, er det en skole på elevenes premisser 6-åringene begynner på i fremtiden.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [15:36:49]: For noen timer siden var jeg med i en debatt om kommuneproposisjonen. Det ble pratet mye om økonomi, spesielt om økonomien til kommuner og fylkeskommuner, og det ble sagt at vi ikke har råd til å gi et godt nok tilbud til innbyggerne, bl.a. innen skole.

Fremskrittspartiet har løsningen på dette. Men det var og er liten vilje til å diskutere det. Hva er bedre enn gjenom statsbudsjettet å lage et opplegg der pengene følger eleven, altså det som omtales som stykkpris eller elevressurs? Når klassebegrepet forsvinner, må jo den beste løsningen være å bytte ut klasseressurs med elevressurs. Skolene kan lyse ut de tilbud de har kompetanse for å lyse ut. De kan ut fra søknader sette i gang de tilbud de har mulighet til å sette i gang. Skolene får betalt for hver enkelt elev, fra staten, ut fra hvilket tilbud eleven velger.

Oppland fylkeskommune har innført stykkpris. Vi har lagt et grunnbeløp på hver skole i bunnen. Så har vi lagt inn et skjønnstilskudd som skal ivareta uforutsette ting og omstillinger, og så har vi en ren stykkpris som utgjør 70 pst. av hele finansieringen. I tillegg skal elever med særskilte behov få fullfinansiert plassene fullt ut.

Skolene er positive til denne modellen, da det gir skolene frihet og utfordringer. Det er nemlig det skolene vil ha, men det er vel kanskje det som er ankepunktet til Arbeiderpartiet og SV. Det beste av alt med en slik løsning er at økonomien ikke lenger blir et problem, og at eleven får velge studieretningen de vil ta, og hvor de vil ta den. Pengene følger med eleven.

Til slutt vil jeg bare nevne at stykkpris ble innført i videregående skole i Oppland med bl.a. støtte også fra Arbeiderpartiet.

Jan Olav Olsen (H) [15:39:11]: Jeg må få lov til å bruke noen minutter på et par tema som ikke er berørt av Høyres talspersoner.

Først: Når det gjelder disse 158 skolene som skal ha for høyt gjennomsnittstall på gruppestørrelser, sies det at dette var noe vi fikk høre denne uken. Det er faktisk ikke rett. Dette er nøye omtalt og redegjort for i stortingsmeldingen. Jeg henviser til side 92. Der står det mye om dette.

Så litt om rådgivning. Det som er viktig å få fram, og som komiteen står bak, er at skolene må ha lokal frihet til å organisere rådgivningstjenesten. Spørsmålet om delt

tjeneste eller felles sosialpedagogisk og yrkesrådgivning, må være noe som avgjøres lokalt. Det må være en lokal oppgave både å organisere rådgivningstjenesten og å gi rådgivningstjenesten gode rammevilkår. Det er viktig at rådgivningstjenesten må ha rotfeste og basis på den enkelte skole. Det gir nærhet mellom elevene og rådgiver, og da gis de beste råd. Dette er faktisk et område som jeg mener at jeg har noe greie på. Jeg har selv vært rådgiver i ungdomsskolen i over ti år.

Så noen ord om foreldresamarbeid. Høyre ønsker et skole-hjem-samarbeid som gir foreldrene reell medvirkning. Derfor understreker vi dette sterkt i en merknad i innstillingen, «reell medvirkning». Vi vil også fortsatt lovfeste foreldreråd. Det finnes jo få alternativer til foreldrerådene, men foreldrenes reelle medvirkning sikres ikke ved å lovfeste samarbeidsutvalgene. Disse utvalgene fungerer svært forskjellig på de ulike skoler, fra det svært bra til det utrolig dårlige. Der hvor dette fungerer bra, bør det fortsette, men ellers bør dette kunne organiseres på ulike måter lokalt. Men foreldrene skal sikres reell medvirkning. Dette er faktisk også et område jeg mener jeg har en viss kompetanse til å uttale meg om. Både som far, lærer og som rektor på en ungdomsskole har jeg sett hvordan samarbeidsutvalg kan fungere, og hvordan de ikke bør fungere.

Jeg må si at jeg er skuffet over at vi ikke får flertall for dette. Lokal frihet på dette punktet ville styrket foreldrenes reelle medvirkning. Nå vil dette fremdeles flere steder bli organisert gjennom et ikke-fungerende, sovende, men lovbestemt samarbeidsutvalg.

Arne Lyngstad (KrF) [15:42:12]: Det viktigste med meldingen er at vi nå ønsker å framheve skolen som en lærende organisasjon. Vi ønsker å skape en kultur for læring. Regjeringen har også lagt fram en melding som har truffet hovedstrømmingene i norsk skole, og meldingen er godt mottatt. Meldingen følger retningen til Kvalitetsutvalgets forslag, men på langt nær alle de forslag som Kvalitetsutvalget foreslår. På vesentlige punkter avviker meldingen også fra Kvalitetsutvalgets forslag, f.eks. når det gjelder spesialundervisning, og også når det gjelder basiskompetansebegrepet. Men Regjeringen får i dag tilslutning til meldingen, og får de fleste forslag igjennom med vekslende flertall.

Det er i debatten forsøkt å trekke opp skillelinjer som på meg virker noe oppkonstruert og retorisk overdrevet. Påstanden om ulikt menneskesyn synes jeg tar kaka, spesielt når det knyttes til yrkes- og studieforberedthet. Kristelig Folkepartis menneskesyn er uavhengig av dette, og understreker menneskeverdet uavhengig av yrke eller studier. Representanten Reikvams begrunnelse for ulikt menneskesyn skaper uklarhet om hva SVs menneskesyn er, og bør absolutt klargjøres.

Kristelig Folkepartis kunnskapssyn legger også vekt på en helhetlig kompetanse hvor allmenndannelse og ferdigheter går hånd i hånd. Vi kjenner oss svært godt igjen i generell læreplan, som vil bli ført videre. I høringsrunden for Kvalitetsutvalget blir deres basiskompetanse svært mye kritisert. Blant annet underkjenner de, etter

min mening, den etiske kompetanse som det er ønskelig å løfte fram. Kristelig Folkeparti mener basiskompetansen til Kvalitetsutvalget verken var klargjørende eller precis nok i forhold til vårt helhetlige læringssyn. Fokusering på grunnleggende ferdigheter i tillegg til en etisk sosial og kulturell kompetanse gir en helhetlig kompetanse til å mestre liv og utfordring.

Å utvikle kvaliteten i skolen skjer best lokalt. Skolebasert vurdering vil fortsette, men Kvalitetsutvalget foreslo i tillegg å utvikle et nasjonalt kvalitetssikringsystem, herunder nasjonale prøver. Sosialistisk Venstreparti var enig i dette. Også i St. meld. nr. 28 for 1998-1999, Mot rikare mål, snakket man om nasjonale tester. Jeg mener derfor at St. meld. nr. 28 la grunnlaget for en tenkning med flere virkemidler for å sikre god kvalitet, herunder også nasjonale prøver. Jeg mener meldingen og dagens vedtak vil skape en bedre skole.

Inge Lønning (H) [15:45:09]: Et av de gledelige trekk ved den stortingsmeldingen vi behandler i dag, er at lærerens helt fundamentale rolle og lærerutdanningens helt fundamentale rolle for en god skole blir understreket tydeligere enn noensinne før. Jeg tillater meg i den sammenheng et ørlite element av stevnemøte med glemte år. Forut for stortingsvalget i 2001 ytret jeg i et avisintervju at det kanskje ville være en tanke å stille faglige minstekrav ved inngangen til lærerutdanningen. Det utløste noe i nærheten av et nasjonalt ramaskrik. I dag later det til å være bred enighet om at dette er en nokså selvsagt tanke, og det gir gode grunner til å håpe på at læringsprosessen etter hvert går raskere i det norske samfunn i sin alminnelighet.

Så en liten kommentar til spørsmålet om norskopplæringen. Vi sliter med en ganske tung arv på dette område som ligger innebygd i den tilsynelatende selvmotsigelse at prinsippet er at våre to offisielle målformer skal være likestilte, og at de skal likebehandles på den ene siden, og på den annen side en terminologi som roper lang vei om det motsatte, nemlig terminologien hovedmål og sidemål. Det er i seg selv en terminologi som i beste fall er uheldig, i verste fall direkte villedende for tanken. Etter mitt skjønn er det gledelig at vi tar et skritt i retning av å styrke og forbedre norskopplæringen, slik som vi gjør med denne meldingen. Jeg er overbevist om at særlig nynorsken er tjent med at man over tid reduserer volumet av syntetisk produsert sidemålsnorsk – om det er noe som garantert er en dødslinje for nynorsken, er det å fortsette den politikken – og at man isteden legger grunnen for en ny og fremtidsrettet politikk, hvor prinsippet bør være at ingen norsk borger i noen sammenheng skal tvinges til å skrive noen annen form for norsk enn den som vedkommende selv fritt har valgt, føler seg fortrolig med og behersker.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [15:48:12]: Etter representanten Jan Olav Olsens innlegg føler jeg behov for å presisere noe i forhold til rådgivningstjenesten, for han sa at spørsmålet om hvorvidt rådgivningstjenesten skulle deles, «må være noe som avgjøres lokalt». Det er korrekt

når det gjelder ungdomsskolen, men flertallet i komiteen er her veldig tydelig, og jeg siterer:

«Flertallet mener at rådgivningstjenesten bør deles i en del for yrkes- og utdanningsveiledning og en del for psyko-sosial rådgivningstjeneste når det gjelder videregående opplæring.»

Dette er helt i tråd med det som Senterpartiet for et års tid siden foreslo i et Dokument nr. 8-forslag, og vi er veldig tilfreds med at flertallet i komiteen er kommet til denne løsningen. I tillegg understrekes det også at det som handler om rådgivning, er noe som må sikres i virksomhetsplaner, altså i skolens ledelse, slik at det blir en naturlig del av det skolen driver med, og at det er noe som skal være gjennomgående i ungdomsskole og i videregående skole.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har hatt ordet to ganger i denne debatten og får nå ordet til en kort merknad.

Arne Sortevik (FrP) [15:49:55]: Merknaden knytter seg til sidemål. Vi synes jo at betegnelsene «hovedmål» og «sidemål» er gode betegnelser, men de må jo brukes slik. Vi tror også at de som velger, oppfatter at det er det de velger, nemlig mellom hoved- og sidemål. Men helt konkret vil jeg vise til St.meld. nr 30, side 43, der det i departementets vurdering står at

«dersom elevene trekkes ut i faget norsk til skriftlig avgangsprøve i grunnskolen, skal elevene prøves bare i hovedmålet»

Det er nå i dette språkpolitiske bakholdsangrepet fra regjeringspartiene og Arbeiderpartiet endret til «én skriftlig norskeksamen», der sidemålet skal legges inn som et delelement. Det er noe ganske annet, og det tror vi også at foreldre og elever vil reagere på, når det går opp for dem hva dette faktisk innebærer.

Elsa Skarbøvik (KrF) [15:50:50]: Jeg har nå på tampen av debatten lyst til å oppsummere den på denne måten: Regjeringen har god oppslutning om sin skolemelding. Det forundrer meg at man prøver å skape de store skillelinjene her når en enstemmig komite

«mener at så vel allmenndannelse som mestring av ferdigheter er avgjørende for å fungere i arbeids-, samfunns- og privatlivet. Skolen skal utvikle det hele mennesket gjennom arbeid med verdier, etikk og kultur. Komiteen mener at de grunnleggende ferdighetene ikke står i motsetning til og heller ikke skal gå på bekostning av allmenndannelsen».

Når representanten Reikvam gjentar og gjentar at Regjeringen bare legger vekt på ferdigheter og har et ensidig kunnskapssyn, stemmer ikke dette med hva vi har fått til i en enstemmig komitemerknad. Han utdyper også hva Kvalitetsutvalget sa om basiskompetanse, men han må også legge til noe, altså har de ikke funnet det endelige uttrykk.

Jeg vil sitere hva Helga Hjetland sier i bladet «Utdanning»:

«Begrepet basiskompetanse i kvalitetsutvalgets innstilling inneholdt både ferdigheter og holdninger. Å fokusere på ferdigheter er ærligere enn å slumse alt inn i ett begrep. Det betyr ikke at ikke allmenndannelse er et viktig begrep. Skolens samfunnsmandat og formål klargjør skolens brede perspektiv og oppgaver, og det må vi holde fast ved.»

Skole-Norge er fornøyd med skolemeldingen som er lagt fram. Når det gjelder innstillingen som vi diskuterer i dag, har vi kommet fram til mange enstemmige merknader. Regjeringspartiene, sammen med Fremskrittspartiet, går inn for det som Helga Hjetland oppsummerer at de har fått gjennomslag for, nemlig et kompetanseløft som er særlig positivt, vi har fått gjennomslag for et obligatorisk og praktisk rettet 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet, økt krav til studiekompetanse, vurdering av opp- takskrav til lærerutdanning, fadderordning for nyutdannede lærere og rett til spesialundervisning.

Kristelig Folkeparti er særlig fornøyd med at vi fremdeles også kan ha generell del videre med oss, og en enstemmig komite er også er enig i det.

Kristelig Folkeparti bygger på et menneskesyn som sier at alle mennesker er like mye verdt. Derfor vil vi ha en likeverdig skole, med tilpasset opplæring for alle. Generell del sier nettopp at oppfostringen skal baseres på grunnleggende kristne og humanistiske verdier. Vi vil gjøre en god skole bedre, og hovedprioriteringen nå er kompetanseløft for lærerne. Platon sa det slik: En god lærer skriver ikke sitt budskap med blekk som falmer, men i mennesker.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 12 og 13.

(Votering, se sidene 3488 og 3491)

S a k n r . 1 4

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 92):

«Stortinget ber Regjeringen i egen sak redegjøre for videreføring av ressurser avsatt på statsbudsjettet kap. 221 post 65 gjennom samordning av de to strategiplanene «Gi rom for lesing!» og «Likeverdig utdanning i praksis» fra det tidspunkt foreslått endring i opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5 trer i kraft.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3492)

S a k n r . 1 5

Forslag fra stortingsrepresentant Eva M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):

«Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med forslag til endring av opplæringsloven og friskoleloven, slik

at det innføres krav om politiattest fra personer som skal tilsettes i videregående skole.

Politiattesten skal kun inneholde informasjon om hvorvidt søker er domfelt for overgrep.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3492)

S a k n r . 1 6

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):

«Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 gjennom en melding til Stortinget vurdere om opplæringslovens og friskolelovens bestemmelser om politiattest bør utvides til å gjelde andre skoleslag og utdanningsinstitusjoner, samt om kravet til politiattestens innhold skal utvides til å også å omfatte andre grove kriminelle handlinger.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3492)

S a k n r . 1 7

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):

«Stortinget ber Regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren, sett i lys av den forskningen som finnes om seksuelle overgrep mot barn. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en bred vurdering av hvordan ordningen med politiattester i utdanningssektoren bør utformes i fremtiden, også sett i sammenheng med bruk av politiattester innenfor andre tjenesteområder.»

President: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3492)

S a k n r . 1 8

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Eva M. Nielsen, Lena Jensen, Rune J. Skjælaaen og Arne Sortevik om å sikre finansiering av sikkerhetsopplæringen av fiskere (Innst. S. nr. 263 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:72 (2003-2004))

Raymond Robertsen (H) [15:58:20] (ordfører for saken): Sikkerhetsopplæring for fiskere har vært obligatorisk siden 1989. Fiskeryrket har gjennom historien vært en profesjon som har vært rammet av mange alvorlige ulykker. Ved innføringen av en obligatorisk sikkerhetsopplæring har antall ulykker gått betraktelig ned, og be-

finner seg i dag på et stabilt lavere tall enn tidligere. Forebygging av ulykker gjennom opplæring ser ut til å ha vært et effektivt virkemiddel, til det beste for både fiskerne og deres familier.

Tilbudsstrukturen for sikkerhetsopplæringen er i hovedsak organisert på to måter. Det ene er et ambulerende fartøy som tilbyr kurs på ulike steder langs kysten. Det andre er seks permanente sikkerhetssentre langs hele kysten som tilbyr samme opplæring. Kursene som tilbys, er grunnopplæring, repetisjonskurs som må gjentas hvert sjuende år. 1 723 fiskere tok et av disse kursene i fjor. Den statlige bevilgningen til formålet var i 2003 på 16,227 mill. kr, derav gikk 9,2 mill kr til drift av det ambulerende fartøyet.

Fiskere over 20 år betaler i dag en egenandel for opplæringen. Spørsmålet som vil melde seg i fremtida, er hvor mye fiskerne selv skal betale av sikkerhetsopplæringen, og hvordan man skal organisere tilbudene i fremtida. Disse spørsmålene ønsker komiteens flertall et svar på, og man ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med vurderinger rundt dette. Mindretallet i komiteen ønsker å konservere dagens ordning, noe jeg regner med at mindretallet vil redegjøre for.

For Høyre er det to ting som er viktige når man diskuterer sikkerhetsopplæring for fiskere. Det ene er at det finnes et godt kvalitativt tilbud, og at fiskeren ikke må betale mer enn høyst nødvendig for å få det tilbudet. Det er derfor viktig å se på dagens organisering og avtaler og vurdere andre løsninger opp mot disse. Det er også viktig at fiskerne får et tilbud som er innenfor kostnadsrammene, som helst bør bli bedre enn de er i dag.

Jeg registrerer at mindretallet ønsker at alt skal være som det er i dag. Høyre mener at alle muligheter må ses på, for å sikre et godt tilbud innenfor så lave utgifter for staten og fiskerne som mulig.

Sikkerhetsopplæringen har fungert tilfredsstillende under dagens modell, men det må ikke forhindre departementet og Stortinget fra å se på andre løsninger, som kan fungere bedre.

Eva M. Nielsen (A) [16:01:10]: Fiskeryrket er krevende. Det er et yrke der menneskene utfordrer naturen, det er et yrke som er risikofyllt, og der muligheten for tap av liv alltid vil være til stede. Godt sjømannskap og kunnskap om fiske og fangst samt generasjoners erfaring fra livet på havet er med på sikre tryggheten om bord. Men det var først da sikkerhetsopplæringa for fiskerne kom i gang, at tallet på omkomne på havet gikk ned.

Da opplæringa startet i 1989, omkom ca. 30 fiskere hvert år på havet. Tallet på omkomne er gradvis redusert, og de siste fem årene har tapstallet ligget på mellom åtte og ti personer pr. år. En foreløpig evaluering av opplæringa viser at en vesentlig grunn til den kraftige reduksjonen i antall dødsulykker er god sikkerhetsopplæring. Opplæringa er obligatorisk for alle som skal ta arbeid på fiskeregistrerte fartøy, og har siden starten vært fullfinansiert. Grunnkurset har vært gratis, men det har vært en viss egenandel på repetisjonskurset.

Regjeringa foreslo i St.prp. nr. 1 for 2003-2004 å avvikle statstilskuddet til sikkerhetsopplæring for fiskere i 2004. Både SV, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet ønsket da å videreføre ordninga, og i den endelige budsjettavtalen ble det lagt til ytterligere 3 mill. kr på denne posten for å hindre en avvikling.

Arbeiderpartiet mener at det er en offentlig oppgave å tilby sikkerhetsopplæring for fiskerne. Det er grunn til å minne om flertallsmerknaaden i Budsjett-innst. nr. 12 for 2002-2003, der Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet, representanten Simonsen og Fremskrittspartiet – ja også Fremskrittspartiet – uttalte følgende:

«Dette flertallet mener at kursfartøyet har avgjørende betydning for å gi fiskerne god opplæring.»

Og:

«Dette flertallet foreslår at sikkerhetsopplæringen for fiskere videreføres i sin nåværende form, og med kursfartøyet.»

Dette var også bakgrunnen for at disse partiene fremmet et privat forslag, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sikre en finansiering av sikkerhetsopplæringen av fiskere, slik at ordningen videreføres.»

Det er av avgjørende betydning at opplæringa nå får avklart sin situasjon knyttet til finansiering og videre drift. Den usikkerheten som både fiskerne og de som jobber med denne opplæringa, nå opplever, er uverdlig og tjener ingen hensikt. Det er derfor svært beklagelig, men kanskje ikke så overraskende, at Fremskrittspartiet nå har snudd i forhold til hva de tidligere har lovet. I den innstillinga som Stortinget i dag skal ta stilling til, mener plutselig Fremskrittspartiet at departementet bør se på dagens organisering og vurdere ulike modeller, også knyttet til finansiering.

Det er i den anledning grunn til å utfordre Fremskrittspartiet på hva de faktisk mener om sikkerhetsopplæringa. Hvordan kan det egentlig ha seg at Fremskrittspartiet for bare noen måneder siden ønsket at ordninga skulle videreføres i sin nåværende form, mens de nå vil at departementet skal vurdere ulike ordninger? Hvor seriøst forholder egentlig Fremskrittspartiet seg til sine egne merknaader? Jeg forventer at Fremskrittspartiet vil avklare dette i løpet av debatten.

Spørsmålet er veldig viktig for fiskerne fra Lindesnes og til Grense-Jakobselv. Arbeiderpartiet vil derfor nok en gang vise til sitt opprinnelige standpunkt. I motsetning til Fremskrittspartiet opprettholder vi vårt forslag, nemlig:

«Sikkerhetsopplæringen for fiskere opprettholdes og videreføres i sin nåværende form.»

Regjeringa vil, sammen med Fremskrittspartiet, få flertall for å gå i gang med en utredning av organiseringa og finansieringa. Men jeg anmoder på det sterkeste statsråden om at arbeidet med å vurdere organisering og finansiering skjer i nært samarbeid med fiskernes egne organisasjoner.

Jeg tar opp mindretallsforslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Eva M. Nielsen har tatt opp det forslaget hun selv refererte.

Arne Sortevik (FrP) [16:05:51]: Fremskrittspartiet har sikret denne ordningen gjennom flere år når den har vært under angrep. Vi har også vært opptatt av å sikre den i år, i 2004, da det ikke var penger til et helt år. Det er sikret gjennom revidert nasjonalbudsjett.

Vi er opptatt av å få sikret fremtidig opplegg, og det vil vi gjøre etter å ha fått en grundig gjennomgang av både nåværende og mulige fremtidige løsninger.

Vi er fornøyd med konklusjonen i innstillingen, og jeg vil tro at også fiskerne kan være fornøyd med konklusjonen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18.

(Votering, se side 3492)

Da vil Stortinget avslutte formiddagsmøtet.

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at når nytt møte settes kl. 18, vil det bli foreslått at sakene nr. 34 og 35 blir oppført først.

Møtet hevet kl. 16.07.

Møte torsdag den 17. juni kl. 18

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n :

De gjenstående sakene på dagens kart (nr. 101)

Presidenten: Etter avtale med kultur- og kirkestatsråden og familie-, kultur og administrasjonskomiteen gjør Stortinget nå en liten endring i det oppsatte program. Vi behandler sakene nr. 34 og 35 først, før vi fortsetter med resten av dagsordenen.

S a k n r . 3 4

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala av avgjerd nr. 626/2004/EF av 31. mars 2004 om vidareføring av rammeprogrammet for kultur (Kultur 2000-programmet) (Innst. S. nr. 258 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 67 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se stortingsmøtet 18. juni ved møtets begynnelse.)

S a k n r . 3 5

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om midlertidig utsettelse av gjennomføringen av monopol på drift av gevinstautomater, for å sikre de frivillige organisasjoners inntekter inntil ESA har avsluttet saken (Innst. S. nr. 254 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:69 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra familie- kultur og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Magnar Lund Bergo (SV) [18:04:28] (ordfører for saken): I denne saken mener en samlet komite – alle unntatt forslagsstillerne selv, Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen fra Fremskrittspartiet – at det ikke har kommet fram argumenter i begrunnelsen for forslaget som gir grunn til å gjøre endringer i forhold til tidligere vedtak i saken.

Flertallet viser i denne sammenhengen til brev fra Kultur- og kirkedepartementet datert 18. mai 2004, hvor det framholdes at departementet ikke kan se at ESAs beslutning av 23. april 2004 om å åpne formell granskning

av Stortingets vedtak i forhold til EØS-avtalen i seg selv kan gi grunnlag for å forskyve utviklingen av eksisterende gevinstautomater. Departementet kan heller ikke se at det pågående arbeidet med å etablere et nytt og mer moderne spilletilbud bør avvendes som følge av ESAs brev.

Flertallet i komiteen legger dette til grunn for sin vurdering.

Flertallet mener videre at det ikke foreligger nye opplysninger som tilsier at Stortinget igjen skal realitetsbehandle saken. Flertallet viser til Regjeringens oppfølging av Stortingets vedtak i forhold til ESA, og understreker at dette tilligger Regjeringen å håndtere.

Flertallet vil på denne bakgrunn ikke bifalle forslaget.

Karin S. Woldseth (FrP) [18:06:00]: Fremskrittspartiet innser at vi nok en gang står alene i saken om gevinstautomater. Det er leit, for vi trodde på det som stod i Sem-erklæringen om å sikre økonomiske ressurser og rammevilkår som stimulerer til innsats for frivillige lag og organisasjoner, uten at det offentlige vil legge føringer på deres virksomhet.

Når vi da i tillegg kunne lese i VG 16. juni at direktør Reidar Nordby i Norsk Tipping vil utplassere 120–150 automater, samtidig som bare 538 automater er i kommersiell drift i 2005, forstår jeg ikke hvor statsråden skal ta de milliardene som de frivillige organisasjonene skal driftes fra. Det mangler da ca. 9 400 automater å hente overskudd fra.

Hva slags økonomiske ressurser har da statsråden tenkt å bruke for å dele ut et spilleoverskudd for 2005? Og hvor ble det av de forutsigbare rammevilkårene som det står om i Sem-erklæringen?

Hvis det da i tillegg viser seg at ESA vurderer lovligheten i vedtaket Stortinget gjorde i fjor, som i strid med EØS-reglene, vil staten ha et enormt ansvar, ikke minst overfor alle de frivillige lag og organisasjoner som da ikke får noen penger fordi det nesten ikke har vært gevinstautomater i drift i 2005. Dette er et vakuum som faktisk kan sette mange av de frivillige lag og organisasjoner i fare for å måtte avvikle.

Tidsklemma er kommet for å bli, og jeg tror verken foreldre eller drivere av lag og organisasjoner er i stand til å gå tilbake til den tiden da dugnadsånden rådet i landet.

At SV så til de grader lener seg til statsrådets ord, er i grunnen ikke overraskende i denne saken, selv om agendens art er en annen. SV ønsker ikke automater av noen art, og det er fair og et reelt standpunkt. Men det er ikke det SV sier i denne saken. Sammen med de andre partiene viser man altså til et brev fra departementet hvor departementet skriver at det ikke på bakgrunn av at ESA har åpnet sak mot Norge, kan ses noen grunn til å forskyve eller utsette vedtaket som Stortinget fattet i fjor. Det er det samme departementet som la fram saken den gangen, og som hele tiden har ønsket seg et monopol på gevinstautomater i samarbeid med Norsk Tipping og Norsk Tipping's generalforsamling.

Jeg vil sikkert nok en gang bli beskyldt for å være i lomma på den private automatdriften, og det er ikke første

(Woldseth)

gangen. Selvsagt er jeg ikke det. Men jeg og Fremskrittspartiet har et engasjement for de frivillige lag og organisasjoner, og det er med stor bekymring vi nå følger utviklingen og bortfallet av inntektene for disse i 2005, når det ikke på landsbasis er mer enn 650 automater i drift.

Jeg forstår ikke hvor verken statsråden eller Stortingets flertall skal få de pengene fra, som er lovet til den frivillige verden. Men jeg er redd for at kompensasjonen til Frivillighets-Norge samt de varslede søksmål fra bransjen kommer til å koste Norge mye penger.

Statsråden sa i sitt innlegg den 12. juni 2003:

«Fleire av aktørane i dagens marknad har alt signalisert at dei vil bringa saka inn for rettsapparatet. Alt no ligg det to klagar over forslaget frå marknadsaktørane til handsaming hos EFTAs kontrollorgan, ESA, i Brussel. ESA vil handsama klagane når Stortinget har gjort sine vedtak. Både eg og Regjeringa sine ekspertar er likevel overtydde om at forslaget ligg innafor det rommet for nasjonal sjølvrådet som EØS-avtalen opnar for.»

– Vel, ESA er åpenbart av en annen oppfatning.

Komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, sa i sin merknad da saken ble behandlet i juni 2003, følgende:

«Flertallet viser til proposisjonen og til Kultur- og kirke departementets brev til komiteen av 23. mai 2003 (vedlegg), der statsråden implisitt fastholder statens rett til å innføre enerett for Norsk Tipping AS. Disse medlemmer legger departementets vurdering til grunn for sin behandling av denne saken.»

Det spørsmålet jeg da sitter igjen med, er: Når skal Stortinget ta innover seg at ESA, som jo er EFTAs kontrollorgan, faktisk har åpnet sak mot Norge, og at det kan se ut som de er uenig med Stortingets flertall og statsråden når det gjelder vurderingen som er foretatt? Når skal man ta innover seg at det som Stortinget i dag legger opp til, nesten er å sammenligne med en tyv som blir oppdaget, men like fullt fortsetter å putte penger i sekken sin?

Jeg fremmer herved Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Karin Woldseth har tatt opp det forslag hun selv refererte til.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [18:11:21]:

Stortinget vedtok 17. juni i fjor at dei gevinstautomatane vi har i dag, skal fjernast. Eit samla storting stod bak, bortsett frå Framstegspartiet sine representantar. Eg er glad Stortinget ikkje har endra syn i denne saka i året som har gått.

Motstanden mot vedtaket frå dei kommersielle interessene i spelemarknaden har vore stor heile vegen. Alt før Stortinget fatta vedtak i fjor, låg det to klagar over forslaget frå marknadsaktørane til handsaming hos EFTAs kontrollorgan ESA i Brussel. No har ESA motteke seks klagar på framlegget. Bransjeorganisasjonen for automateigarane, NOAF, har teke vedtaket inn for Oslo Tingrett. Hovudforhandling er tillyst til hausten. Tingretten har nyleg gjort om sitt vedtak om at saka skal leggjast

fram for EFTA-domstolen før tingretten handsamar saka vidare.

At det kjem reaksjonar, er ikkje uventa. Drift av gevinstautomatar har utvikla seg til ein milliardindustri, nærast utan kontroll. Det var aldri meininga at drift av slike automatar skulle bli ein eigen næringsveg.

Med grepet Stortinget har teke, vil vi få eit heilt nytt regime som vil gjera det mogleg å minska dei sosialpolitiske konsekvensane.

At ESA vel å opna sak for å granska vedtaket nærare, er ikkje direkte overraskande i høve til at vedtaket m.a. inneber at Norsk Tipping skal ha einerett til å driva automatverksemd. I mitt svar til ESA vil eg gå grundig inn på kvifor Noreg og ei rekkje andre land, både i og utanfor EU, i mange år har hatt statleg einerett for mange av dei pengespela som har høg risiko for at spelarane kan bli avhengige.

Målet med eineretten på automatar er å redusera talet på speleavhengige. Talet på automatar skal nær halvast. Omsetnaden i automatar skal meir enn halvast. Toppgevinsten blir mindre, minste speletid på kvart spel skal doblast. Spela skal bli meir uskuldig underhaldning og mindre av kasinoliknande pengespel.

Regjeringa meiner einerettsmodellen er ein avgjerande føresetnad for ei forsvarleg innretting av speleautomatmarknaden i Noreg. Einerett for Norsk Tipping vil gi optimal kontroll og gjere at automatane sin funksjon raskt kan bli endra etter kvart som kunnskapen aukar om kva for faktorar som kan gi risiko for speleproblem. Denne modellen vil også gi rasjonaliseringsgevinstar. Trass i ein nedgang frå dagens nivå kan dermed overskotet til dei samfunnsnyttige og humanitære formåla sikrast på 2001-nivå.

Eg er personleg svært glad for at det no blir mogleg å gjera ei slik innstramming. I lang tid har eg nærast dagleg motteke brev og e-post frå speleavhengige eller pårørande som finn seg sjølve i ein tragisk livssituasjon på grunn av økonomisk tap og gjeld i samband med pengespel. Eg er glad for at eg no har eit svar som eg har tru på. Eg er òg glad for at eit breitt fleirtal på Stortinget har teke desse personane på alvor og gått inn for innstrammingar. Det skal vera mogleg å handla mjølk og brød på butikken utan å bli møtt av ein vegg av speleautomatar. Sjølv om problema ikkje er løyste med dette, vil vi no få automatane bort frå daglegvarebutikkane og dei opne romma i kjøpesentra. Vi får òg ein direkte kontroll med utvikling av slike spel. At ESA har opna sak i høve til eineretten til Norsk Tipping, kan ikkje endra det faktum at dei automatane vi har i dag, har vist seg å verka på ein måte som er klart i strid med tradisjonen for pengespel i Noreg. Situasjonen har komme ut av kontroll. Omsetnaden har auka frå 8,5 milliardar kr til 22 milliardar kr på tre år. Det er mi meining at desse automatane bør bort så fort som mogleg. Eg er glad for at det same fleirtalet som støtta saka for eit år sidan, er einig i at det ikkje ligg føre nye opplysingar som gjer at Stortinget bør handsama saka på ny. Eg vil gjera kva eg kan for å overtyda ESA om at saka er eit viktig og avgjerande sosialpolitisk tiltak. Eg har stor tru på at nøkkelen her ligg i å gi ESA eit

best mogleg innsyn i korleis tilhøva på den norske pengespelmarknaden er i dag, og korleis visse pengespel i særleg grad treng sterk regulering og sterk statleg styring.

Til slutt er det grunn til å understreka at spelemarknaden har endra seg kraftig både nasjonalt og internasjonalt dei siste åra. Så langt har utviklinga svekt den samla styringa med speletilbodet i Noreg. Avisene melder stadig oftare om personar som har spelt bort både heim og familieliv frå datamaskina heime eller på jobben. Ved valet av strategi for å møte denne utviklinga må ein ikkje gløyma at målet for norsk spelepolitikk er ei moderat speleutvikling. I ein situasjon med auka speletilbod frå utlandet via Internett og andre kanalar må vi unngå at vi møter den nye konkurransen med like aggressive speletilbod som dei tilboda vi vil verna oss mot utanfrå. Historia har gjennom fleire hundre år vist at speletilbodet i visse periodar grip om seg, for så å bli stramma inn på grunn av dei uheldige konsekvensane som kjem til syne. Det er mi tru at det internasjonale speletilbodet vi i dag ser, på sikt vil komma inn i meir regulerte former når konsekvensane av utviklinga blir betre kjende. Når den tid kjem, er det viktig at vi i Noreg ikkje sit med slike aggressive spel som dei vi ynskjer forbod mot. Den nye einerettsmodellen som er etablert av eit breitt fleirtal i Stortinget, gir oss den nødvendige spelepolitiske handlekrafta til betre å styra utviklinga dit vi ynskjer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torny Pedersen (A) [18:16:59]: I forbindelse med etableringen av nytt regime for spilleautomater ble det uttrykt av et flertall i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, at det vil være riktig å videreføre spillerelatert virksomhet på Fagernes, ved at Norsk Tipping lokaliserer aktuelle deler av sin virksomhet der. Statsråden nevnte ikke noe om det i innlegget sitt. Jeg vil derfor spørre statsråden om hva status er i dag når det gjelder arbeidsplasser på Fagernes.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [18:17:48]:

Det er ikkje tvil om at dersom Norsk Tipping hadde fått det akkurat som dei ville, hadde dei nok helst kutta ut heile Fagernes-tilbodet. Dei meiner nok at det er mest rasjonelt å leggja alt til Hamar. Reint økonomisk for Norsk Tipping ville det nok vera mest rasjonelt å leggja alt saman til Hamar.

Dette er eit engasjement som Stortinget har vist, og som eg sjølv har stått bak, og førebels har Norsk Tipping lyst ut 10–12 stillingar på Fagernes for å ha eit kundesenter der. Eg vil følgja opp den saka vidare, og eg er veldig glad for at dei har vist vilje til å lytta til Stortinget, slik at vi får behalda ein god del arbeidsplassar på Fagernes òg i framtida.

Karin S. Woldseth (FrP) [18:18:47]: Først vil jeg bare si at dette Dokument nr. 8-forslaget er adressert til Stortinget, ikke til statsråden. Jeg ønsker ikke å angripe statsråden i det hele tatt.

Jeg bekymrer meg lite grann for de frivillige lag og organisasjoner på grunn av det vakuumet som er rundt 2005, særlig når vi leser at Norsk Tipping har utsatt sine innkjøp og tatt innover seg at ESA har åpnet sak. Dermed har de i hvert fall satt ned tempoet på innkjøp av automater. Jeg lurer på om statsråden kan fortelle meg hvordan hun har tenkt å få til at gode formål får de pengene som er lovet i 2005, når det ser ut til at vi kan få et vakuum med bare 650 automater i drift.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [18:19:50]:

For oss som har følgd med og delteke i denne debatten, er det litt underleg å høyra at det er eitt parti som er oppteke av dei frivillige lag og organisasjonar, og at alle vi andre ikkje er det. Slik eg kjenner denne salen og dei ulike partia her, er det eit stort og varmt engasjement for å gi dei frivillige organisasjonane økonomisk spelerom for å driva eit flott arbeid. Framstegspartiet er ikkje aleine om det engasjementet. Difor synest eg òg at det er ganske flott av dei frivillige organisasjonane å seia seg einig i den omlegginga vi ønskjer, trass i at det vil gi dei mindre pengar enn om vi berre hadde halde fram det løpet vi har i dag. Dei har sagt seg einige i at vi skal leggja oss på 2001-nivå i forhold til løyva. For ein del av organisasjonane betyr det at den veksten dei har hatt, kan dei ikkje lenger rekna med. Grunnen til at dei har teke den haldninga, er nok at dei òg ser at det er ein for stor pris å betala for dei som ikkje taklar dette.

Vi har lovd dei frivillige organisasjonane at dei skal få desse midlane. Det er sett av midlar på premiefondet til Norsk Tipping.

Magnar Lund Bergo (SV) [18:21:21]: Noen av de bekymringene som er reist i forbindelse med saken, er eventuelle søksmål fra aktører i bransjen som vil kunne påføre staten milliarderstatninger, har jeg sett nevnt i avisene. Personlig kan ikke jeg se at aktører med konsesjoner som går ut, kan kreve erstatning for tapte inntekter i framtiden, for det er vel ingen automatikk i de konsesjonene som blir brukt i dag. Har statsråden gjort seg noen betraktninger om slike eventuelle erstatningssøksmål?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland [18:22:16]:

Ein av grunnane til at automatane får stå ut 2006, er at då har alle automatar fått stått ut den tida dei har konsesjon for. Så må alle automateigarane søkje om ny konsesjon. Den får dei ikkje. Det er ikkje automatikk i at ein skal få ein ny konsesjon, sjølv om ein søker – det har vi for så vidt vore vitne til på andre arenaer enn i spelebransjen – det skal behandlast. No har Stortinget behandla dette, og dermed blir ikkje nye konsesjonar gitt. Difor er ikkje eg engsteleg for søksmål frå desse, for avtalen deira har gått ut, og konsesjonen blir ikkje fornya. Men difor må vi bruka heile 2006. Norsk Tipping har sett av midlar på sitt fond som skal gå til å dekkja desse utgiftene for organisasjonane for 2005, slik at vi skal kunna innfri den lovnaden vi har gitt dei i forhold til dei midlane dei skal få til neste år, som representanten Woldseth var engsteleg for.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [18:23:30]: Det er mye interessant hobbyjus her i dag.

Jeg kunne tenke meg å ta tak i noen realiteter og ikke bedrive hobbyjuridisk virksomhet, og siterer noe fra Dagens Næringsliv torsdag den 10. juni 2004 under tittelen «Norge taper alltid mot Esa», hvor følgende står å lese:

«Norske politikere glemmer jevnt og trutt å ta hensyn til EU-reglene når det lages nye lover. Esa som passer på, får rett – hver eneste gang.

Siden EØS-avtalen begynte å virke for drøyt ti år siden, har Esa – som overvåker EØS-avtalen – tatt opp 200 formelle saker. I disse har Norge bøyd av og justert lovverket i 98 prosent av sakene. De siste to prosentene stammer fra de første årene som avtalen virket. I praksis skyter dermed Esa i dag blink hver eneste gang.»

Det er mye som tyder på at Norge kommer til å få beskjed om å endre sine vedtak på dette området. Jeg tror på basis av disse tallene som jeg nå har lagt frem, at det er litt naivt å tro at vi skal vinne frem i denne saken. Da det ble kjent at ESA begynte å se på denne saken, var det en rekke lag og foreninger som henvendte seg til meg og sa at nå håpet de at automatene deres og driften videre fremover var reddet. Dette var ikke de store og kjente organisasjonene, men små lokale idrettslag og andre foreninger som driver med mye aktivitetsarbeid i lokalmiljøet, foreninger som sannsynligvis vil drukne i den nye ordningen.

Når det gjelder realiteten i saken, er dette de mange gode ønskers sak. Jeg tror det er åpenbart at man aldri vil fjerne spillgalskap gjennom disse tiltakene. Det vil alltid finnes, særlig gjennom Internett og mobilsektoren, som blir mer og mer dominerende, og som alle etter hvert får tilgang til. Å fjerne spillgalskap gjennom å fjerne automatene eller lage et monopol for automatene er som å si at vi har et vinmonopol i Norge, derfor kan vi umulig ha noen alkoholproblemer. Vi vet jo at det ikke er slik.

Til slutt til flertallets vurdering i denne saken. Siden sosialkomiteen har kommet i salen, vil jeg trekke en parallell til en TV-reklame for reiseforsikringer som for tiden går, fra et utenlandsk sykehus hvor man er i ferd med å kappe feil ben.

Presidenten: Hva nå det har med sosialkomiteen å gjøre!

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 35.

(Votering, se stortingsmøtet 18. juni ved møtets begynnelse.)

S a k n r . 1 9

Innstilling fra kommunalkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 44/2004 av 23. april 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2003/72/EF av 22. juli 2003 om utfylling av vedtektene

for det europeiske samvirkeforetak med hensyn til arbeidstakernes innflytelse (Innst. S. nr. 264 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 68 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3492)

S a k n r . 2 0

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet mv. (Innst. S. nr. 273 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 72 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3493)

S a k n r . 2 1

Innstilling fra sosialkomiteen om trygdeoppgjøret 2004 (Innst. S. nr. 275 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 74 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Harald T. Nesvik (FrP) [18:29:00] (ordfører for saken): Det er også i år blitt ført de sedvanlige drøftelsene mellom partene i trygdeoppgjøret for å forsøke å komme fram til en felles forståelse og enighet om hva som skal bli økningen i grunnbeløpet gjeldende fra 1. mai. Partene i drøftelsene er som vanlig staten, Norsk Pensjonistforbund, LO og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon. Årets drøftelser fant sted i dagene 26. og 27. mai.

Årets drøftelser dreide seg i all hovedsak om årets regulering av grunnbeløpet, og det ble ikke fremmet krav om innhenting av de historiske etterslepene som er blitt pensjonistene til del.

Det brukes i proposisjonen flere forskjellige prosent-satser, alt etter som hvilke modeller man legger til grunn. Når jeg nå vil omtale de forskjellige tilbud og krav, vil jeg bruke de sammenlignbare størrelsene. Dette innebærer at en har korrigert for den etterslepskompensasjonen som ble gitt 1. mai 2003.

Organisasjonene la under drøftelsene fram sitt krav om at grunnbeløpet skulle økes med 3,75 pst., gjeldende fra 1. mai i år. Staten la om morgenen 27. mai fram sitt tilbud, som omregnet til denne størrelsen var ca. 3,5 pst. Etter videre drøftelser ble statens tilbud høynet til ca. 3,55 pst. Dette innebar en økning i grunnbeløpet fra 1. mai 2004 med 1 917 kr, fra 56 861 til 58 778 kr. Det

ble etter dette enighet mellom staten, Norsk Pensjonistforbund og Landsorganisasjonen. Men Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon kunne ikke akseptere denne løsningen og brøt drøftelsene.

Komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, viser til at det framforhandlede resultatet er i tråd med de nye retningslinjene for trygdeoppgjøret, og støtter på denne bakgrunn proposisjonen.

Sosialistisk Venstreparti fremmet også et forslag om å endre retningslinjene for trygdeoppgjøret, slik at en i framtiden skal legge til grunn den forventede inntektsutviklingen for lønnstakere i alt i reguleringsåret, slik det framkommer i revidert nasjonalbudsjett. Dette antar jeg at Sosialistisk Venstreparti selv vil argumentere for i sitt innlegg. Jeg vil tilkjenne at Fremskrittspartiet ikke støtter dette forslaget, da dette vil kunne medføre at framtidige trygdeoppgjør i for ensidig grad knyttes opp mot ett spesielt forhold og dermed blir for snevert.

Regjeringen har i sitt utkast til revidert nasjonalbudsjett lagt til grunn en forventet lønnsvekst for alle grupper på 3,75 pst. for inneværende år. Dette er den samme prosentsetningen som organisasjonene opprinnelig krevde under drøftelsene med staten. Under høring i sosialkomiteen viste Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon til at dette kravet fra deres side fortsatt stod ved lag. De viste videre til at når en ser historisk på hvorvidt Regjeringens anslag de forskjellige år slår til, er det i alle fall de senere år blitt en utvikling som har vist at den faktiske lønnsutviklingen har blitt noe høyere enn det som har blitt lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett.

Fremskrittspartiet er enig i de betraktningene som FFO hadde under høringene i komiteen. På denne bakgrunn fremmer Fremskrittspartiet forslag om at grunnbeløpet i folketrygden settes til 58 945 kr, som tilsvarer 3,75 pst.

Jeg tar herved opp Fremskrittspartiets forslag, som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Britt Hildeng (A) [18:33:29]: Gjennomføringen av trygdeoppgjøret i år innvarsler forhåpentligvis en ny æra for de årlige oppgjørene.

Gjennom år har det fra sosialkomiteens side vært arbeidet med å få retningslinjer og praktiseringen av dem slik at de gir grunnlag for oppgjør som sikrer pensjonister og trygdede en inntektsutvikling på linje med lønnstakernes. De senere års oppgjør har i stor utstrekning vært preget av en dragkamp mellom storting og regjering vært preget av en diskusjon om hvordan gjennomføringen av trygdeoppgjørene skal skje, og en diskusjon om hvorvidt Regjering har fulgt retningslinjene eller ikke. Denne diskusjonen toppet seg ved fjorårets oppgjør, der Stortingets flertall dikterte i detalj hvordan oppgjøret skulle skje, med en påfølgende underkjenning av oppgjøret fordi retningslinjene for beregning av etterslepet og av forventet lønnsutvikling ikke var fulgt.

Det synes nå å være en felles forståelse mellom Regjeringen og flertallet i Stortinget om hvordan retningslinjene skal forstås, og hvordan de skal praktiseres. Denne felles forståelsen må også i framtiden lede til at trygdeoppgjøret følger prosedyrer tilsvarende dem i tariffoppgjørene ellers, med det resultat at også de trygdede følger lønnsutviklingen ellers i samfunnet. Etter mange års arbeid med dette var det derfor veldig gledelig å høre Pensjonistforbundet i komiteehøringen uttrykke sin tilfredshet med både prosedyre og resultat av oppgjøret.

Også FFO bekreftet at drøftingene og fastsettelse av etterslepet var gjort i henhold til retningslinjene, og bekreftet således at den lange veien for å få aksept for etterslepberegningen kan sies å være tilbakelagt, og at en veldig viktig brikke i å sikre trygdedes inntektsutvikling er på plass.

Når FFO allikevel valgte å bryte forhandlingene, var det med utgangspunkt i en vurdering av anslaget for den framtidige lønnsutvikling, der FFO mener det er prinsipielt riktig å forholde seg til Regjeringens anslag, slik det kom til uttrykk gjennom revidert nasjonalbudsjett. Dette anslaget var noe høyere enn anslaget basert på inntektsoppgjøret. Det er i den forbindelse rimelig å peke på at revidert nasjonalbudsjett og de tallene som framkommer her, var beregnet før resultatet av lønnsforhandlingene var ferdig. Slik vi ser det, er det rimelig å legge de ferskeste tallene til grunn. I så måte mener Arbeiderpartiet, i likhet med LO og Pensjonistforbundet, at trygdeoppgjøret bør godkjennes, slik Regjeringen anbefaler.

Bent Høie (H) [18:36:58]: Jeg vil vise til de to foregående innlegg. Jeg har ikke så mye mer å bemerke.

Det er gledelig at vi i år har fått et trygdeoppgjør der man har blitt enig med to av de tre partene. Jeg oppfatter at det er bred tilslutning til at Regjeringen har fulgt de retningslinjene som ble vedtatt i Stortinget i fjor.

Slik jeg oppfatter uenigheten, knyttes den til at FFO mener at en skal knytte oppgjøret ensidig til Regjeringens anslag i revidert nasjonalbudsjett, og som en ser av de forslag som blir fremmet i dag, er det SVs forslag som i realiteten tar opp i seg det prinsipielle standpunktet. Vårt utgangspunkt er det samme som det representanten Hildeng redegjorde for, at en her må korrigere kartet etter terrenget når en har fått ny informasjon, når nye store oppgjør allerede er i havn når en starter trygdedrøftingene.

Nå har en hatt en utvikling der denne gruppen har hatt en betydelig realvekst i sin inntekt de siste årene. Fra 2002 til 2003 var veksten på 5,1 pst. for enslige og 7,4 pst. for par. I samme periode var det en prisvekst på 2,5 pst. Det illustrerer at denne gruppen i de siste årene har fått en betydelig vekst i sin kjøpekraft.

Det blir spennende å se framover i forhold til de diskusjonene som vi nå skal ha om Pensjonskommisjonens arbeid, og oppfølging av det. Der vil jo en del av de temaene som her er berørt, igjen bli et diskusjonstema.

Olav Gunnar Ballo (SV) [18:39:21]: Også SV er glad for at årets drøftinger med organisasjonene er ført til

ende uten det konfliktnivået vi så i fjor. Det er tydelig at de rundene man har hatt i Stortinget, har ført til at prosedyrene nå er langt ryddigere enn det de var.

SV støtter også det resultatet som ligger på bordet, og har ikke noe behov for å gå imot oppgjøret. Men vi er enig i innspillet fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon om at det kan være viktig å være presis med hensyn til hva slags anslag som skal ligge til grunn. Flertallet i sosialkomiteen gav da også i fjor uttrykk for at man skulle legge forventet lønnsvekt til grunn ut fra det tall som framkom i revidert nasjonalbudsjett. Derfor ønsker vi at retningslinjene presiserer det, og har fremmet forslag om det. Det forslaget tar jeg nå opp. Ellers kan man få den situasjonen at avhengig av om man finner et avvik på et senere tidspunkt som går opp eller ned, vil man kunne spille på det for Regjeringen gunstigste anslaget, og på den måten ikke gi organisasjonene det som de i forhold til retningslinjene da egentlig skulle hatt. Så vi synes nok at det hadde vært rimelig å presisere det, slik at man ved senere års oppgjør får klarhet med hensyn til hva slags anslag som skal ligge til grunn.

Ellers vil SV stemme for oppgjøret som det foreligger.

Presidenten: Representanten Olav Gunnar Ballo har tatt opp det forslaget han refererte til.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [18:41:09]: Dette er det første trygdeoppgjøret vi behandler etter at vi vedtok de nye retningslinjene for trygdeoppgjøret for ett år siden. Kristelig Folkeparti hadde håpet at disse retningslinjene hadde ført til stor enighet mellom partene. Jeg er glad for at representantene fra Norsk Pensjonistforbund under høringene med sosialkomiteen gav uttrykk for at årets oppgjør var i samsvar med deres tolkning av retningslinjene som ble vedtatt i fjor.

FFO valgte å bryte forhandlingene fordi partene var uenige om hva som skulle legges til grunn for beregningen av forventet lønnsvekst. Kristelig Folkeparti har liten forståelse for dette, da resultatet av inntektsoppgjøret fra i år var kjent da forhandlingene pågikk. De fleste sluttførte lønnsoppgjørene har hatt en ramme for årslønnsvekst på om lag 3,5 pst. En heving av grunnbeløpet i folketrygden med 1 917 kr, fra 56 861 kr til 58 778 kr, korrigert for virkningene av etterslepskompensasjon som ble gitt 1. mai 2003, viser at veksten blir i overkant av 3,55 pst. Dette viser at tilbudet var minst på linje med inntektsutviklingen til yrkesaktive.

Kristelig Folkeparti finner det merkelig at Fremskrittspartiet legger seg på samme linje som FFO. Der som det viser seg at den historiske utviklingen av årslønnsveksten blir høyere enn det som nå er lagt til grunn, vil jo dette bli etterregulert. For Kristelig Folkeparti er det viktig at pensjonsoppgjøret ligger innenfor rammen av det inntektspolitiske oppgjøret. Vi vet at for de fleste arbeidsgivere står lønninger til ansatte for 80–90 pst. av bedriftenes utgifter. Det er viktig at en ikke kommer i en situasjon der pensjonsveksten er med på å presse lønnsveksten til yrkesaktive oppover.

Det har vært stor politisk enighet om at forhandlingsinstituttet skal være reelt. Jeg synes Fremskrittspartiet er med på å svekke dette, ved at de også i år legger seg på et høyere grunnbeløp.

Ifølge revidert nasjonalbudsjett har utgiftene til folketrygdens stønadsordninger økt med nærmere 3,2 milliarder kr siden budsjettet for 2004 ble vedtatt. Hver femte nordmann har trygd som sin hovedinntektskilde. Noe av grunnen til at utgiftene øker, er at antall eldre øker. Samtidig ser vi at framtidens eldre har høyere inntekter, bl.a. som følge av opptjente tilleggspensjoner. De har høyere utdanning, ofte formue og god bostandard. Den lave prisstigningen gjør at pensjonister i likhet med andre har fått bedre økonomi de siste årene.

Som Kristelig Folkeparti-representant er jeg stolt over at par nå etter hvert får en selvstendig opptjening av hver sin pensjon. Dette er en sak Kristelig Folkeparti har kjempet for i flere år. Allerede i 1991 ble det foreslått at gifte pensjonister skulle ha selvstendige rettigheter.

Som følge av dagens vedtak vil pensjonen for et minstepensjonistektepar øke med 9 048 kr pr. år til 190 248 kr pr. år. Utregningen tar hensyn til at grunnpensjonen for ektepar og samboende økte fra 0,8 G til 0,825 G fra 1. mai i år. Dette er skritt i riktig retning, som Kristelig Folkeparti er tilfreds med.

Ola D. Gløtvold (Sp) [18:45:16]: Retningslinjene for trygdeoppgjøret ble bredt debattert i denne salen i fjor, og det var bred enighet om hvordan disse skulle utformes. Jeg er veldig glad for å kunne konstatere at den enigheten som var i Stortinget i fjor da vi behandlet disse retningslinjene, er satt ut i praksis i år mellom partene, også med klare utsagn fra Norsk Pensjonistforbund om at årets forhandlinger var ført på en slik måte at de var i samsvar med disse retningslinjene. Det synes jeg er gledelig og bør poengteres fra Stortingets talerstol.

Den 27. mai ble det altså inngått en avtale mellom staten, Norsk Pensjonistforbund og Landsorganisasjonen i Norge om en økning av grunnbeløpet i folketrygden med 1 917 kr, som tilsier at 1 G nå blir på 58 778 kr. Det gir en vekst i grunnbeløpet fra 2003 til 2004 på 3,89 pst., og korrigert for virkningene av etterslepskompensasjonen blir det en vekst på i overkant av 3,55 pst.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO, kunne ikke akseptere dette opplegget og brøt forhandlingene. FFO har selv redegjort for hovedårsaken til at det ble brudd fra deres side, og det er at økningen i grunnbeløpet burde vært på samme nivå som anslått forventet lønnsvekst angitt av Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett.

Senterpartiet har forståelse for at en rent prinsipielt kan legge dette til grunn, men samtidig må det også poengteres at den reelle lønnsveksten gjennom de forhandlinger som allerede var sluttført da trygdeforhandlingene pågikk, viste at det kanskje ville bli visse korreksjoner. Samtidig er det også grunn til å merke seg at to av tre parter, nemlig Norsk Pensjonistforbund og Landsorganisasjonen i Norge, tiltrådte avtalen vedrørende årets trygdeoppgjør. Dette er tungtveiende grunner.

Samtidig er det grunn til å understreke at det er viktig at forhandlingsinstituttet fungerer og vises respekt, når to av tre parter inngår en avtale med staten. Med dette vil jeg si at Senterpartiet stemmer for det framforhandlede forslaget til trygdeoppgjør for 2004.

Statsråd Morten Andreas Meyer [18:48:08]: I likhet med de representantene som har hatt ordet, er jeg også svært glad for at vi i årets drøftinger kom fram til et resultat og en avtale sammen med Norsk Pensjonistforbund og LO om reguleringen av grunnbeløpet. Vi snakker her om en regulering som bestemmer store deler av inntekten til over 1 million inntektstakere i landet. Det er med andre ord et meget omfattende oppgjør, og nettopp derfor er det viktig at det er en slik bred enighet om de resultatene vi har kommet fram til.

Jeg skulle selvsagt helst sett at også FFO hadde sluttet seg til avtalen. Det gikk ikke denne gangen, og det er jeg lei meg for. Jeg legger imidlertid stor vekt på det Pensjonistforbundet har uttalt i komiteen, hvor de sier at dette oppgjøret var i samsvar med deres tolkning av retningslinjene for trygdeoppgjøret slik de ble vedtatt i denne salen for ett år tilbake.

Jeg er også glad for at oppgjøret har fått bred tilslutning i Stortinget, ikke minst fordi vi fra Regjeringens side la stor vekt på det da vi forberedte årets drøftinger og årets oppgjør. Særlig vil jeg peke på den måten vi i årets oppgjør har behandlet etterslepsproblematikken på. Ved å trekke etterslepskompensasjonen som ble gitt i 2003, ut av årets oppgjør fikk vi en ryddighet i oppgjøret som jeg tror bidrog sterkt til den enigheten vi kom fram til. Jeg har merket meg at ingen i Stortinget har hatt merknader til den måten dette er gjort på.

Sosialistisk Venstreparti har fremmet forslag til endringer i retningslinjene for regulering av grunnbeløpet som låser anslaget for ventet lønnsvekst til det som står i revidert nasjonalbudsjett. Jeg synes retningslinjene som ble vedtatt for ett år siden, nå fortjener å stå uendret i mer enn ett år. Videre synes jeg kanskje det blir litt underlig med en slik endring, sett i sammenheng med Sosialistisk Venstrepartis merknader i innstillingen, hvor de sier:

«Disse medlemmer legger imidlertid de omforente retningslinjene til grunn. I årets trygdeoppgjør var resultatet av inntektsoppgjøret kjent, og disse medlemmer mener at en da må ta utgangspunkt i dette.»

Jeg kan vanskelig tolke dette annerledes enn at Sosialistisk Venstreparti mener at anslaget i revidert nasjonalbudsjett skal brukes selv om det er gode grunner for noe annet.

Nå vil jeg presisere at vi ennå ikke vet hva årets inntektsoppgjør totalt vil komme ut med. Det vi vet, er hva de ulike partene har lagt til grunn som rammer. I trygdeoppgjøret har vi sammen med to organisasjoner valgt å legge vekt på nettopp dette. Dersom partene i trygdeoppgjøret ikke skal kunne utøve et slikt skjønn, blir hele drøftingsinstituttet overflødig. Sosialistisk Venstrepartis forslag til endring av retningslinjene vil i praksis innebære at hele drøftingsinstituttet avskaffes.

Fremskrittspartiet har fremmet et forslag som legger anslaget for lønnsvekst i revidert nasjonalbudsjett til grunn. Det er i og for seg et ryddig og greit standpunkt. Det som taler imot, er at to av de tre organisasjonene som deltar i drøftingene, mener at en kan legge det partene i arbeidslivet sier er rammene for årets lønnsoppgjør, som mal også for trygdeoppgjøret.

Så vil jeg legge til at dersom vi nå skulle bomme på lønnsvekstforutsetningene, vil det bli rettet opp neste år, og den modellen Regjeringen la til grunn for ettersleps-håndteringen i år, sikrer at dette vil bli gjort på en ryddig måte. Nettopp denne tryggheten tror jeg var avgjørende for at vi fikk en drøftingsløsning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [18:52:28]: Det var i hvert fall hyggelig at statsråden fikk ryddet opp i flere av de misforståelser som åpenbart er i denne salen når det gjelder lønnsoppgjøret, for det er faktisk ikke ferdig ennå. Vi vet ikke hva den gjennomsnittlige lønnsveksten blir, fordi man bl.a. skal ha en del lokale oppgjør. Det er mange som ikke er ferdige med det ennå, så det er det man har lagt til grunn, som er det som tallene henspiller på.

Men det jeg ville stille statsråden spørsmål om, gjelder partene som deltar i drøftelsene. Der deltar Norsk Pensjonistforbund, som representerer en del pensjonister, der deltar FFO, og der deltar LO. Spørsmålet mitt er om statsråden vil foreta en gjennomgang og vurdere om det ikke er andre som også burde slippe til i drøftelsene, bl.a. Landslaget for offentlige pensjonister og en del andre organisasjoner. Vil statsråden foreta en gjennomgang av dette, slik at man får en bredest mulig representasjon av pensjonistene?

Statsråd Morten Andreas Meyer [18:53:46]: Jeg er ikke fremmed for å vurdere det spørsmålet. Samtidig tror jeg det er verdt å understreke at vi ikke skal lage drøftingsinstituttet mer komplisert og mer omfattende enn nødvendig for å få et resultat Stortinget vil slutte seg til ved hver trygdeforhandling.

Jeg vil jo ta som utgangspunkt at de retningslinjene Stortinget vedtok i fjor vår, legger en ramme for trygdeoppgjøret som innebærer at drøftingene i seg selv forhåpentligvis vil fungere også i tiden framover, på samme måte som de har gjort i år, nemlig på en måte hvor det var ryddig og greit å komme til enighet, og hvor Stortinget bredt slutter seg til drøftingsløsningen.

Olav Gunnar Ballo (SV) [18:55:03]: Jeg reagerer litt på framstillingen til statsråden, for det er jo ikke slik at SV er uenig i årets oppgjør. Men vi sier at vi ønsker klare retningslinjer i forhold til at man ikke skal kunne sjonglere mellom ulike tallstørrelser.

Det jeg vil spørre statsråden om, er: Hvis man tenker seg til neste år at man får et avvik mellom det tallet som er i revidert nasjonalbudsjett, og det man kommer fram til etter oppgjøret, der man får et høyere tall og ikke, som nå, et lavere tall, vil man da ta konsekvensen av det ut fra

det man har gjort i år, og legge det høyeste tallet til grunn – altså slik at man ikke hele tiden velger det av de to tallstørrelsene som blir lavest, for at Regjeringen på den måten økonomisk sett skal komme gunstigst ut? Jeg håper statsråden skjønnte spørsmålet.

Statsråd Morten Andreas Meyer [18:55:59]: Utgangspunktet for dette resultatet skal være drøftinger mellom organisasjonene og Regjeringen. Utgangspunktet for disse drøftingene må være retningslinjene som Stortinget vedtok i fjor vår. Men det kom altså tydelig fram i debatten rundt de retningslinjene og gjennom tilslutningen til trygdeoppgjøret i år at det er rom for å vurdere den faktiske situasjonen når forhandlingene starter.

Det vil til syvende og sist være den endelige lønnsutviklingen i samfunnet vårt som også vil være utgangspunkt for den reguleringen av G som vil finne sted for dette trygdeoppgjøret, uavhengig av om det er en lønnsutvikling som ligger over eller under anslaget i revidert nasjonalbudsjett. Så med etterreguleringsklausulen som ligger i Stortingets vedtak fra i fjor, vil pensjonistene, uavhengig av om vi treffer helt korrekt ved selve trygdeoppgjøret, være sikret den inntektsutviklingen Stortinget har forutsatt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 21.
(Votering, se side 3494)

S a k n r . 2 2

Innstilling frå sosialkomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2004 som følgje av takstoppgjera for psykologar og fysioterapeutar (Innst. S. nr. 274 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 71 (2003-2004))

Ola D. Gløtvold (Sp) [18:57:47]: Det er for så vidt nærmest en kort merknad, men jeg har lyst til å si litt om et forhold i forbindelse med denne innstillingen.

Vi merker oss i komiteen at det er blitt enighet når det gjelder resultatet av forhandlingene med Norsk Fysioterapiforbund og Norsk Psykologforening.

Når det gjelder forhandlingene mellom Den norske lægeforening, Kommunenes Sentralforbund, staten og de regionale helseforetakene, er ikke de sluttført, og Regjeringen ber om en fullmakt til å slutføre disse og til å komme tilbake med egen og endelig bevilgningssak når dette er ført i havn.

Den fullmakten som Helsedepartementet her ber om i forhold til å slutføre avtalen om basistilskudd, driftstilskudd og takster med legene og dermed fullmakt til å avgjøre endringer i trygderefusjonene som følge av dette, er vi sterkt skeptiske til. Vi mener at det både av prinsipielle og praktiske grunner er grunn til å merke seg dette og gi en kommentar til det.

Stortingets innflytelse og ansvar svekkes på denne måten sterkt, og erfaringene fra forrige forhandlingsrunde med innføring av gebyr på telefonkonsultasjoner gir heller ingen ytterligere entusiasme for en slik fullmakts-

håndtering og at vi skal gi fra oss muligheten til å få oversikt over og innsikt i hva som blir det endelige resultatet.

Det kunne også ha vært grunn til å kommentere lønnsnivå og avtaleopplegg, ikke minst når det gjelder legene og utviklingen innenfor helseforetakene, men det skal jeg ikke gjøre nå, det får vi vurdere å ta opp i en annen sammenheng.

Vi mener at disse forhandlingene bør starte så tidlig at det er rimelig tid til å komme fram til et resultat, slik at sluttforhandlingene kan skje i Stortinget på ordinær måte. Vi ser nå at situasjonen er slik at det er meget vanskelig å endre dette uten at fullmakt blir gitt, men jeg vil på denne måten varsle at for kommende forhandlinger og avtaleopplegg må dette endres, slik at man kan unngå denne situasjonen. Vi har til dels vært i den samme situasjonen også før, og derfor er det nå grunn til kanskje å rette en pekefinger i været.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 22.

(Votering, se side 3496)

Før vi begynner på sak nr. 23, tar vi en bitte liten pause, slik at vi får saksordføreren og statsråden på plass.

E i r i n F a l d e t overtok her presidentplassen.

Etter et kort opphold uttalte

presidenten: Da begynner vi med saken.

S a k n r . 2 3

Innstilling fra forsvarskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad, Marit Nybakk og Anne Helen Rui om omgjøring av salget av Østre Bolærne, slik at eiendommen fortsatt blir i offentlig eie (Innst. S. nr. 276 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:82 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bjørn Hernæs (H) [19:02:44] (ordfører for saken): Stortinget skal i dag ta stilling til et Dokument nr. 8-forslag fra Arbeiderpartiet om omgjøring av salget av Østre Bolærne slik at eiendommen fortsatt blir i offentlig eie. Alternativt antyder forslagsstillerne at man om nødvendig vil be om at området blir ekspropriert.

Bolærne er et område på ca. 2 600 dekar og 45 mindre og større øyer. Østre Bolærne er på 590 dekar. Østre Bo-

lærne er en øy, som i likhet med resten av øygruppen, har vært utilgjengelig for allmennheten i nærmere 100 år. Øya ligger i et svært populært båtutfartsområde og har gode fortøyningsmuligheter, i tillegg til en skjermet havn. Nå, etter Forsvarets avhending av øygruppen, er «Adgang forbudt»-skiltene i ferd med å bli fjernet, og forsvarministeren har oppfordret båtfolket til å ta området i bruk – med forbehold om sesongrestriksjoner i forhold til dyrelivet.

Forsvarets avvikling av virksomheten, fjerning av piggråd og avhending av eiendommene i Bolærne, er først og fremst en gladmelding til alle båtfolk og friluftsinteresserte – tilreisende som lokalbefolkningen.

Først er det viktig å understreke at salget av Bolærne er gjennomført i henhold til Stortingets retningslinjer for salg av Forsvarets eiendommer. Det er inngått en for staten bindende avtale om salg av eiendommen Østre Bolærne til Brunstad Conference Center AS, som var høyeste budgiver. Videre er Nøtterøy kommune gitt anledning til å ivareta allmennhetens interesser på Østre Bolærne og sørge for at kjøperen overholder de heftelser som hviler på eiendommen.

Flertallet i komiteen er enig med forslagsstillerne i at større arealer, spesielt i strandsonen, må sikres for allmennheten. Allemannsretten er den viktigste bærebjelken for at alle skal kunne utøve et aktivt friluftsliv.

Av hensyn til friluftslivet og betydningen av reglene knyttet til allemannsretten er det i forbindelse med avhending av Bolærne lagt inn formelle bindinger i form av tinglyste klausuler på at 2 400 av 2 600 dekar er tilgjengelig for allmennheten. De øvrige 200 dekar er et konsentrert område med bygningsmasse på Østre Bolærne som også skal tilrettelegges ved et mangfoldig aktivitets-tilbud åpent for alle.

I de aller fleste tilfeller er det ikke noen konflikt mellom allmennhetens ønske om fri ferdsel og privat eierskap. Mange mener at det eksisterer et motsetningsforhold mellom privat eiendomsrett på den ene siden og allemannsretten på den andre. Det er en feiloppfatning, etter min oppfatning. Allemannsrettighetene har lange tradisjoner i Norge. Allemannsrettighetene er en samling av rettigheter som folk i sin alminnelighet har over en annens faste eiendom. En viktig lov her er loven om friluftsliv av 28. juni 1957 nr. 16, som regulerer allmennhetens rett til ferdsel i naturen. Denne loven gjelder både for privat og offentlig grunn og gir allmennheten rett til å utøve friluftsliv, som å gå tur, fortøye og gå i land fra båt, raste og bade. Loven gjelder f.eks. både for de 70 pst. av Oslomarka som er i privat eie, og for de 30 pst. som er i offentlig eie. Den samme loven gjelder også f.eks. for Østre Bolærne i Nøtterøyskjærgården og for Utøya innerst i Tyrifjorden.

Når det gjelder Østre Bolærne, er det lagt inn en rekke klausuler både for inn- og utmark som gjør at allemannsretten gjelder betydelig lenger enn det som følger direkte av loven om friluftsliv.

Når det nå, på bakgrunn av engasjementet rundt salget av Østre Bolærne, er kommet positive signaler både fra kjøper og lokale og regionale myndigheter om en mulig

felles løsning, har en samlet komite valgt å legge betydelig vekt på dette. Jeg har lyst til å understreke at det er engasjementet fra den lovlige eier, sammen med fylkeskommunen og Nøtterøy kommune, som gjør at vi her kan finne en omforent og minnelig løsning. En enstemmig forsvarskomite gir sin støtte til at denne prosessen videreføres. Staten skal sikre at forhandlingene mellom Brunstad Conference Center, Nøtterøy kommune og Vestfold fylkeskommune finner sted. Siden dette er en sak som har skapt betydelig oppmerksomhet lokalt og regionalt, er det viktig at de lokale og regionale aktørene bidrar til å gi saken en minnelig løsning.

Allmennhetens tilgang har hele tiden vært sikret gjennom de heftelser som selger har lagt på eiendommen. Når vi nå i tillegg får en løsning som ivaretar de sterke følelsene som denne kystperlen har utløst, er det bra.

Videre ber en enstemmig komite Regjeringen om å foreta en gjennomgang av statens eiendommer som skal avhendes, spesielt med tanke på hvilke eiendommer som er interessante i forhold til allmennhetens muligheter til friluftsliv og/eller kulturhistorie, og utarbeide en plan for hvordan allemannsretten og/eller vern av slike eiendommer kan ivaretas.

Komiteen innstiller i tillegg enstemmig på et forslag om å be Regjeringen om en klargjøring av retningslinjene for salg av Forsvarets eiendommer. I essens er det vanskelig å skille disse to anmodningsvedtakene. Så langt jeg kan se, ber Stortinget langt på vei Regjeringen om det samme to ganger. Det er derfor ikke problematisk for regjeringspartiene å støtte begge forslagene.

For øvrig viser jeg til dokumentet som det foreligger, og anbefaler komiteens innstilling.

Det blir ikke tid til å kommentere mindretallsmerknader her. Det går jeg ut fra at de partiene som har mindretallsmerknader, gjør selv.

Presidenten: Det får vi avvente i spenning.

Marit Nybakk (A) [19:08:19]: Den 29. mai ble det gjennom Dagbladet kjent for allmennheten at Skifte Eiendom – eller Forsvarsbygg – hadde bestemt seg for å selge Østre Bolærne til Smiths Venner gjennom Brunstad Conference Center.

I dag sikrer et enstemmig storting Østre Bolærne tilbake til allmennheten. Øya skal sikres i offentlig eie, og Regjeringen bes sikre at det skjer gjennom forhandlinger mellom de ulike partene, bl.a. Smiths Venner, Vestfold fylkeskommune, Nøtterøy kommune, eventuelt ved et makeskifte som muliggjøres gjennom velvillighet fra Brunstad.

Men denne saken skulle selvfølgelig aldri ha kommet så langt.

Når vi i dag finner grunn til å stramme inn på regelverket for avhending av forsvarseiendommer og be om en plan for hvilke anlegg som bør sikres vern, så er det fordi det de siste tre årene ikke har vært politisk vilje i regjeringsapparatet til å avvike fra høyeste bud når særskilte hensyn tilsa det.

I 2001 la Stoltenberg-regjeringen fram den store forsvarsreformen i St.prp. nr. 45 for 2000-2001. Stortinget sluttet seg til at Forsvaret som følge av nedleggelse og geografisk konsentrasjon skulle selge 2 millioner m² bygg og anlegg. Det var understreket i proposisjonen at utgangspunktet for avhendingen skulle være markedspris, men at det alltid ville være unntak til dette. Det måtte tas hensyn til allemannsretten, til bygg av kulturhistorisk verdi, til friluftsliv, til sterkt belastede lokalsamfunn, når pris på eiendommen skulle fastsettes.

Forsvarskomiteen laget en egen innstilling om festninger og kulturhistoriske verdier, Innst. S. nr. 314 for 2000-2001. Regjeringen ble der bedt om å komme tilbake med en egen sak for bevaring av festningene. Til tross for flere purringer har vi ennå ikke fått en slik sak fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Vi måtte derfor fremme et Dokument nr. 8-forslag om Oscarsborg i fjor. Og nå har vi altså Østre Bolærne til behandling. Men det må ikke bli en vane at slike saker må til Stortinget som enkeltsaker, for det er ikke her vi skal drive denne type saksbehandling, det vil være bare unntaksvis.

Nå tror jeg Dagsavisens Hilde Haugsgjerd traff spikeren på hodet da hun sist lørdag skrev at reglene for salg av Forsvarets eiendommer

«var først og fremst utformet med tanke på brakkeanlegg og tomter i strøk der det er nok av kystlinje og utmark, ikke der dette er mangelvare. En øy utenfor kysten av Norges tettest befolkede områder er blant det mest verdifulle i vår nasjonal arv, som må sikres for folket i framtiden gjennom offentlig eie».

På denne bakgrunn er det ubegripelig at ikke statsråden har vurdert det slik at avhending av Østre Bolærne er et av de salgene der spesielle hensyn må tas «for å sikre kultur- og friluftsinnteresser», slik Victor Norman uttrykte seg i denne salen 27. februar 2002 om unntak fra statens avhendingsinstruks. En differanse på 2,5 mill. kr velter ikke forsvarsbudsjettet. Forsvarets utstilling på Hellerudslatta i fjor kostet til sammenligning over 20 mill. kr.

Problemet er, slik jeg ser det, at det i den nåværende politiske ledelsen i Forsvarsdepartementet aldri har vært politisk vilje til å avvike fra hovedregelen om markedspris – med Østre Bolærne som det hittil verste eksemplet, men vi har hatt andre eksempler. Og la meg fra denne talerstolen nevne kampen for og de timene vi har brukt på å få til at Rissa kommune kunne få kjøpe Hysnes fort for en litt lavere pris enn markedspris. Det var vel den kommunen som kunne defineres som særskilt belastet lokalsamfunn, på grunn av bortfallet av arbeidsplasser. Dette har vi hatt oppe tidligere i en interpellasjon.

Nettopp derfor ber nå Stortinget Regjeringen foreta en gjennomgang av de eiendommer som skal avhendes. Vi ønsker en plan over hvordan allemannsretten eller vern av kulturverdier kan sikres, og at retningslinjene for salg klargjøres i den forbindelse.

Per Ove Width (FrP) [19:13:23]: Østre Bolærne-saken har engasjert Vestfolds befolkning til de grader, ja for den saks skyld engasjert folk langt utover Vestfolds grenser, ikke bare fordi en kystperle holdt på å glippe ut

av allmennhetens hender, men også fordi saken har en sterk symbolsk virkning. Ikke minst synliggjør den dårlig håndverk og dårlig utvist skjønn fra to statsråders side. Miljøvernministeren og forsvarsministeren støtter seg helt og holdent til et tidligere dårlig formulert vedtak i Stortinget om at alt overflødig materiell, areal og bygningsmasse i Forsvaret skal, etter at det offentlige først har fått tilbudet og frasagt seg det, ut på det åpne markedet og selges til høystbydende. Og det er her det glipper. Jeg tror verken miljøvernministeren eller forsvarsministeren hadde vært og inspisert Østre Bolærne før de behandlet saken. Da ville de raskt ha oppdaget at dette er en perle som ikke må gå ut av det offentlige eie, slik at allmennheten ville mistet muligheten til et ideelt rekreasjonsområde.

Etter Fremskrittspartiets mening har de to nevnte statsråder ikke utvist nok skjønn i denne saken. Deres meninger og holdninger kom også klart fram under høringene. De vek ikke en tomme, og var ikke villige til å lytte til folkemeningen eller gode råd. Vi kan derfor bare registrere at siden det her er en komite som går på tvers av statsrådenes mening, så har selv deres egne medlemmer i komiteen tatt til fornuft.

Jeg vil gjerne understreke at alle parter i saken har opptrådt korrekt. Skifte Eiendom har fulgt de vedtatte retningslinjer for avhending, og man kan forstå at de har vært under et visst press, når regjeringspartiene og Arbeiderpartiet gjennom sitt forsvarsforlik har saldert ved å inntektsføre høye beløp ved salg av eiendom. Når det blir bevilget for lite midler til Forsvaret over forsvarsbudsjettet, har jo disse partiene allerede akseptert salg til høystbydende for å sikre Forsvaret midlene. Det å saldere budsjettet ved salg av eiendom er svært uheldig. En må derfor stille seg undrende til at kritikken mot salget av Østre Bolærne nettopp kommer fra Arbeiderpartiet, når de gjennom forliket med regjeringspartiene om revidert budsjett pålegger et ytterligere salg av forsvarseiendommer på 50 mill. kr.

Fremskrittspartiet er opptatt av å legge større vekt på de allmenntilgode kriterier ved avhending av Forsvarets eiendommer enn hva som er beskrevet i dagens avhendingsinstruks. Derfor vil vi fremme følgende forslag:

«Når forsvarseiendommer skal avhendes, undersøkes og vurderes først muligheten for at eiendommen kan benyttes til fornuftige og vanlige samfunnsformål i offentlig regi eller ansvar av andre statlige etater, fylkeskommuner og kommuner. Hvis så anses å være tilfelle overføres eiendommen vederlagsfritt til vedkommende offentlige myndighet klausulert for det formål som er begrunnelsen for vedtaket.

Når det ikke foreligger aktverdige samfunnsformål å benytte eiendommen til, selges den til høystbydende til inntekt for statskassen.»

Når komiteen er kommet til en samlet tilråding, vil dette være et sterkt og viktig signal til Regjeringen om å ta initiativ til at det blir en avtale mellom partene, og et signal til partene om at de bidrar positivt. Etter høringene og det som kom fram der, er jeg sikker på at dette vil lykkes. Likeledes blir Regjeringen bedt om å «foreta en

gjennomgang av eiendommer som skal avhendes», og også bedt om å «klargjøre retningslinjene for salg av Forsvarets eiendommer». Denne saken har klart synliggjort at det er behov for at disse tilrådingene blir vedtatt.

Til slutt vil jeg henvide til Fremskrittspartiets forslag i innstillingen og fremme disse.

Presidenten: Representanten Per Ove Width har tatt opp de forslagene han refererte – og refererte til.

Kjetil Bjørklund (SV) [19:17:45]: Øygruppen Bolærne er ikke lenger isolert til en diskusjon om 45 flotte øyer i Oslofjorden og om hvem som skal kjøpe til hvilken pris. Den har blitt et eksempel på at det er av stor betydning at slike eiendommer eies av folket i fellesskap. Denne saken dreier seg om den 45. øya, Østre Bolærne, men har gjennom innstillingen fra komiteen også betydning for andre eiendommer som Forsvaret skal selge.

Forsvaret skal nemlig selge mange eiendommer, og flertallet på Stortinget har forlangt at salgene skal gi inntekter til å dekke noen av utgiftene til andre deler av Forsvaret. Stortinget har åpnet for at særlige grunner kan gi grunnlag for å gjøre unntak fra prinsippet om salg til den som betaler mest. Det har gitt forsvarsministeren mulighet til å bruke skjønn, men det har hun ikke skjønt. Derfor skjedde det som skjedde. Østre Bolærne ble solgt til full markedspris, til tross for at Direktoratet for naturforvaltning hadde sagt at de var interessert i eiendommen, men ikke i bygningene – og for så vidt ikke hadde frie midler – at Nøtterøy kommune var interessert, men ikke hadde penger, og at Vestfold fylkeskommune var interessert, men ikke hadde forkjøpsrett.

Forsvarsministeren kunne altså brukt skjønn. Det fantes offentlige kjøpere, men forsvarsministeren skjønte ikke at dette var viktig. Hvorfor gjorde hun ikke det? Og hvorfor har dette blitt en stor sak, der Stortinget i siste liten har tatt over, og instruerer forsvarsministeren om at Østre Bolærne skal forbli i offentlig eie? Det er det Stortinget nå gjør. Det er jeg glad for, men saken kunne ha vært unngått dersom forsvarsministeren hadde skjønt at det er bedre at det offentlige eier denne eiendommen, enn at det er allemannsretten som skal avgjøre offentlighetens tilgang til – i denne saken – utmarksarealer som det ennå ikke foreligger stadfestet reguleringsplan for, slik det kom fram i den åpne høringen.

Jeg vil sitere fra § 2 i friluftsløven:

«I utmark kan enhver ferdes til fots hele året, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.»

Allemannsretten er helt vesentlig, for den gir folk ferdselsrettigheter i naturen. Men mange vil som en ren refleks være forsiktige med å gå inn på privat eiendom, til tross for at man faktisk har rett til det. Det er ferdselsrett langs hele kysten. Allikevel er det mange som føler at tilgangen til strandarealene er blitt kraftig redusert de senere årene – på grunn av hytter, hus, gjerder, brygger og andre installasjoner. Man føler seg som inntrenger på privat grunn. Slik skal det ikke være, men bl.a. av slike grunner blir de relativt urørte arealene enda viktigere. Jeg vil anta at dette er en av grunnene til at folk har gått

mann av huse i Vestfold den siste tiden. Østre Bolærne vil nå bli sikret å bli i offentlig eie, og det vil også være mulig å utvikle eiendommen til beste for friluftslivet.

Forsvaret skal selge mange eiendommer, og for mange av disse er det også særlige grunner til at de ikke bør selges til private, uten at det er avklart hva slags samfunnsinteresser som er knyttet til dem, og om slike interesser skal legges føringer når det gjelder hvem som skal kunne overta. Derfor er det gledelig at en samlet komitee nå ber Regjeringen foreta en total gjennomgang av Forsvarets eiendommer som er aktuelle for salg, og vurdere hvilke eiendommer som er interessante med tanke på allemannsretten, friluftsliv og kulturhistorie. Det vil deretter bli laget en plan for hvordan eiendommer som er av størst interesse for allmennheten, kan forbli i offentlig eie.

Jeg er glad for at en samlet komitee også vil be Regjeringen foreta en gjennomgang av retningslinjene for salg av forsvarseiendommer som skal avhendes, slik at det er klare retningslinjer ved framtidige salg. Denne saken har jo vist at det ikke er så klart hvem som har forkjøpsrett, og hvem som ikke har det. Det er derfor viktig at dette nå blir gjort helt klart.

For SV er det ikke viktig at Forsvaret skal tjene mest mulig penger på salg av eiendommer, men at eiendommene avhendes slik at de kommer folket til gode der det er behov for friluftslivsarealer og verneområder, eller der det er kulturhistoriske grunner som tilsier det. Etter SVs mening hadde dette vært betydelig enklere dersom statens avhendingsinstruks, som tillater vederlagsfri overføring mellom statsinstitusjoner, også gjaldt for forsvarsbygg. Da hadde vi unngått den situasjonen som oppstod da Direktoratet for naturforvaltning meldte sin interesse, men ikke hadde råd til å kjøpe hele eiendommen. Eiendommen kunne ha vært overført til annen offentlig eier – uten kostnader.

SV og Senterpartiet har for å gjøre dette mulig fremmet forslag om endring av avhendingsinstruksen, og jeg tar hermed opp dette forslaget.

Jeg vil be Arbeiderpartiet redegjøre for om det kan være aktuelt å støtte forslaget om endring av avhendingsinstruksen, etter at gjennomgangen av de ulike eiendommene er foretatt.

Presidenten: Representanten Kjetil Bjørklund har tatt opp det forslaget han refererte til.

Elsa Skarbøvik (KrF) [19:22:55]: Kristelig Folkeparti er opptatt av allmennhetens tilgang til strandsonen. Allemannsretten er den viktigste bærebjelken for tilgang til rekreasjons- og friluftarealer. Derfor tilrettelegger også Stortinget for allmennhetens tilgang til fri ferdsel.

Så til Østre Bolærne. Jeg vil vise til at Skifte Eiendom, som på vegne av Forsvarsdepartementet har forestått salget av Østre Bolærne, gjennom hele salgsprosessen har hatt som forutsetning at allmennhetens interesser i området skal sikres. Skifte Eiendom har fulgt de vedtatte retningslinjer for avhending av forsvarseiendommer i den måten de har avhendet Østre Bolærne på. Salgspro-

sessen har ivaretatt allmennhetens muligheter til å utnytte dette attraktive området til rekreasjon. Salget har også ivaretatt statens interesser som selger av bygningsmassen. Det er fra Forsvarets side stilt strenge krav på allmennhetens vegne. Disse kravene har kjøper uforbeholdent signalisert vil etterkommes. I det tenkte tilfellet at kjøper ikke skulle overholde forpliktelsene i forhold til allmennheten, vil tinglyste klausuler være basis for tvangsgrunnlag som kan brukes av Nøtterøy kommune, idet Forsvaret har gitt Nøtterøy kommune anledning til å ivareta allmennhetens interesser på Østre Bolærne.

Saken om Østre Bolærne har skapt stort engasjement i Vestfold – ingen tvil om det. Vestfold er et fylke med forholdsvis liten kystlinje og med stor befolkningstetthet. Vestfoldinger har alltid vært glad i fjorden. Det kan man se på sommerdager når båtene ligger tjukt på fjorden. Problemet er at områdene en har kunnet ankre opp ved, har vært altfor få. Det er det som kommer til uttrykk når folket nå har reist seg mot dette salget. Altfor mye av strandsonen blir oppfattet som utilgjengelig for folk flest.

Jeg er glad for at Smiths Venner er innstilt på å forhandle med Vestfold fylkeskommune og Nøtterøy kommune om en løsning som gjør at Østre Bolærne blir i offentlig eie, at øya blir benyttet til samfunnsnyttige formål, samt at allmennheten sikres fullverdig og fri adgang. Det tjener Smiths Venner til ære at de går med på dette. Jeg er ikke i tvil om at Smiths Venner ville kunne ha tatt vare på bygninger og utearealer på Østre Bolærne på en god måte. De har ressurser og ikke minst et frivillig engasjement som vi har sett komme til uttrykk i andre sammenhenger. Derfor er det et stort ansvar som nå vil ligge på de nye eierne. Bygningene må ikke forfalle. Det må sikres at Østre Bolærne ivaretas på en skikkelig måte.

Nedbygging av strandsonen er et stort problem i enkelte kommuner. Kristelig Folkeparti mener at det er viktig å ta vare på retten til allmenn ferdsel i utmark. Det fremmer friluftsliv og fysisk aktivitet og er med på å styrke folks forhold til og ansvarsfølelse for naturen. Strandsonen må også sikres for allmennhetens bruk, og 100-metersregelen må i hovedsak være styrende.

Det er imidlertid ikke slik at allmennhetens interesser kun kan ivaretas ved at det offentlige eier alle områder langs kysten. Når det tinglyses klausuler som sikrer tilgang til både strandsonen og havnen, er det fritt fram for både båtfolk, bading, fiske og grilling.

Hvis Arbeiderpartiet prinsipielt er imot at private skal eie områder som har verdi for allmennheten, kan man jo sette spørsmålsteget ved det som AUF skriver på sine hjemmesider, at «Utøya er AUFs egen øy». Hva med hensynet til at friluftsliv og allmennhetens interesser dermed reelt sikres på best mulig måte?

Dette er uansett en viktig dag for Vestfold. Et bredt folkelig engasjement har fått et godt resultat. Kristelig Folkeparti støtter dette fullt ut.

Marit Arnstad (Sp) [19:27:04]: Senterpartiet er av den oppfatning at det er et fornuftig vedtak en i dag kommer til å fatte, gjennom at et enstemmig storting ber om at det inngås forhandlinger med sikte på at Østre Bolær-

ne kan være i offentlig eie og bli benyttet til samfunnsnyttige formål. Ikke minst er det bra at en ber om en plan for hvordan avhending av eiendommer skal skje, og for hvordan en skal forholde seg med hensyn til allmennhetens muligheter til friluftsliv, kulturhistorie eller andre viktige formål.

Det vi egentlig gjør i dag, er å foreta en fornuftig korrigerende av de tidligere vedtak Stortinget har gjort, bl.a. om avhending av Forsvarets eiendommer. Slik som forhistorien i denne saken har vært, er det ingen tvil om at en her har valgt å praktisere regelverket både for firkanter og for byråkratisk. Det har også vært uklare ansvarsforhold departementene imellom når det gjelder å ta initiativ til å sikre bl.a. denne eiendommen. Den skylden kan en ikke uten videre legge på én etat eller ett departement. Ministeren kunne ha brukt mer skjønn, og Regjeringen, samlet, kunne også ha sett på dette med litt mer skjønn. Det er også miljøvernministerens ansvar å gjøre det.

Men jeg må si at jeg også synes det er uheldig at Stortinget her, i slutten av mai, tar opp til behandling en sak som en så behandler i Stortinget i løpet av to uker, basert på et enkeltstående eksempel som får stor medieoppmerksomhet. Dette spørsmålet fortjener en langt bredere vurdering enn det en har fått gjennom det Dokument nr. 8-forslaget som er lagt fram her. Derfor synes jeg at II-vedtaket i dag er det aller viktigste, nemlig at en får en gjennomgang av alle eiendommer som kan være berørt av denne typen problemstillinger knyttet til allmennhetens interesser og friluftsliv, og at en får nettopp den brede vurderingen som må tvinge seg fram i kjølvannet av denne saken. For det kan komme til å gjelde mange. Vi har allerede fått henvendelser angående Årøyholmen i Lyngenfjorden i Troms, der det lokalt er store ønsker om at dette skal tilbakeføres til allmennheten. Fra mitt eget område vil jeg peke på en av Forsvarets eiendommer langs kysten av Trondheimsfjorden, i Malvik, som er en strandperle uten like. Hva som også skal skje med den, er et spørsmål som har store parallelliteter til dagens sak, sjøl om en kanskje ikke er kommet så langt som en i dagens sak er kommet. Men i alle fall: Jeg synes nettopp derfor at den planen som en her har bedt om når det gjelder samtlige eiendommer, kanskje er det viktigste vedtaket Stortinget i kveld kommer til å fatte.

Ellers har jeg nok et par merknader. Den ene er at jeg synes det er viktig at man nå i gjennomføringen av forhandlingene ikke russer inn i dette på en slik måte at det igjen skaper løsninger som kan vekke sterk motstand eller store interessenmotsetninger. Jeg tror det er viktig at man her gir seg den tiden som trengs til å finne en løsning som vil bli akseptert av alle parter lokalt, og som ikke fører til nye konflikter.

Jeg tror også at man i kjølvannet av denne saken burde gå igjennom ansvarsforholdet mellom Forsvarsdepartementet og Miljøverndepartementet når det gjelder sikring av denne typen eiendommer. Her må jo Miljøverndepartementet ha forholdt seg nokså passivt i forhold til hele spørsmålet. Det er et forhold som jeg sy-

nes fortjener en viss oppmerksomhet departementene imellom.

Senterpartiet er til en viss grad enig i det som er sagt fra enkelte talere her, at eiendom ikke nødvendigvis trenger å være offentlig for at allemannsretten og friluftsliv skal sikres. I det spørsmålet tror jeg det er grunn til å utvise et visst skjønn. Men i en del tilfeller vil offentlig eierskap være et tydeligere og klarere signal om tilgang for allmennheten, og friluftslivets interesser. Det er likevel ikke slik at allmennhetens interesser kun sikres gjennom offentlig eierskap.

Senterpartiet står også sammen med SV om et forslag som angår vederlagsfrie overføringer mellom statsinstitusjoner. Forsvarsbygg har etter omorganiseringen plutselig kommet ut av gruppen av etater som ble omtalt som statsinstitusjoner, sett i forhold til denne instruksjonen. Det er uheldig, all den tid vi vet at mange av de avgjørelsene som vi står overfor, nettopp er knyttet til Forsvarsbygg, og der ikke minst forholdet mellom Forsvarsbygg og andre statsinstitusjoner, bl.a. Miljøverndepartementet, må være klarere enn i dag.

Statsråd Kristin Krohn Devold [19:32:22]: Når Forsvaret selger eiendommer, er det flere ting som er viktig. Vi skal følge de retningslinjer som Stortingets vedtak og avhendingsinstruksjonen gir, vi skal sikre allmennheten tilgang til naturopplevelser og kulturhistorie, som ikke har vært mulig på disse eiendommene tidligere, og vi skal nå målet om netto salgsinntekter på 295 mill. kr, som Forsvaret er pålagt av Stortinget gjennom budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet.

Noen eiendommer som Forsvaret eier, er av liten interesse for allmennheten, mens det er svært viktig å sikre allmennheten tilgang til andre. Bolærne er nettopp et område som det har vært viktig å sikre allmennheten tilgang til, og derfor har man altså lagt ned et betydelig arbeid i å lage heftelser, tinglyste forutsetninger og premisser for salg av disse eiendommene som har hatt som det ene klare mål å sikre allemannsretten.

Allmennheten må sikres uavhengig av om et salg går til private eller offentlige aktører. Derfor ble flere øyer, holmer og skjær på til sammen 2 010 mål av Bolærne solgt til Nøtterøy kommune for en symbolsk sum, og derfor ble den ene øya, Østre Bolærne, som ikke ble solgt til Nøtterøy kommune, solgt med en rekke heftelser og restriksjoner for å sikre allemannsretten. Restriksjonene som Skifte Eiendom la inn, gikk i korthet ut på at marinaområdet skulle være åpent og inkludere et tilbud for alle, at alle skulle kunne benytte seg av friluftsområdene, og at driften av bygningsmassen skulle være på en slik måte at ikke én spesiell gruppe skulle ha tilgang til den alene. På denne måten sikret Forsvarsdepartementet og Skifte Eiendom at dagens forbudte områder i framtiden ville være åpne områder.

Brunstad konferansesenter måtte i likhet med alle andre offentlige og private interessenter akseptere disse vilkårene for overtakelse. På mandag ble det kjent at Brunstad konferansesenter hadde tatt et initiativ overfor

Nøtterøy kommune og Vestfold fylkeskommune som kunne føre til at disse partene skulle komme til enighet. Det synes jeg var et særdeles positivt initiativ.

Jeg vil understreke at Brunstad konferansesenter pr. i dag sitter på de juridiske rettighetene til øya Østre Bolærne, og det konstaterer jeg at komiteens flertall også erkjenner. Derfor er det positivt at Brunstad selv har tatt initiativ overfor Vestfold fylkeskommune til å overføre disse rettighetene til fylkeskommunen, gjennom f.eks. et makeskifte. Løsningen vil derfor i første rekke være å finne en dialog mellom Brunstad konferansesenter på den ene siden og myndighetene, Nøtterøy kommune og Vestfold fylkeskommune, på den andre siden. Forsvarsdepartementet vil selvsagt gjennom Skifte Eiendom sikre at en slik dialog finner sted, og bidra til at en slik dialog ender opp i en god løsning for alle parter. En dialog som alle parter har vist interesse for, vil derfor bli videreført, for å finne løsninger.

På bakgrunn av forsvarskomiteens innstilling vil Forsvarsdepartementet utarbeide et iverksettelsesbrev til Forsvarsbygg ved Skifte Eiendom med konkrete oppdrag knyttet til de aktuelle vedtak. Forsvarsbygg ved Skifte Eiendom bes sikre at forhandlingene mellom kjøper av Østre Bolærne, Brunstad Conference Center AS, og Vestfold fylkeskommune og Nøtterøy kommune finner sted, og Forsvarsbygg vil bli gitt i oppdrag å ta på seg en fasilitatorrolle, der de bidrar til at partene kommer fram til en minnelig avtale.

Jeg vil videre be Forsvarsbygg foreta en fullstendig gjennomgang av Forsvarets eiendom, bygg og anlegg som skal avhendes, spesielt med tanke på hvilke eiendommer som er interessante i forhold til allmennhetens muligheter til friluftsliv og kulturopplevelser, og hvordan dette kan sikres i forbindelse med avhendinger. Dette tar jeg sikte på å komme tilbake til i forbindelse med stortingsproposisjonen til høsten. Men jeg vil gjerne få understreke det flere har vært inne på, faktisk et flertall av talerne her i dag, at det er ikke slik at det bare er offentlig eierskap som sikrer allmennhetens interesser. Klausuler og tinglyste forpliktelser er også måter å sikre allmennhetens interesser på, og her må det være fleksibilitet fra sak til sak.

Jeg synes det er gledelig at komiteens flertall overlater til partene i samarbeid med staten å finne fram til en minnelig løsning, og jeg synes også det er grunn til å minne om at når vi i forbindelse med St. prp. nr. 1 skal behandle retningslinjer for salg fra Skifte Eiendom, bør det skje der det hører hjemme, nemlig i en budsjettsammenheng. Fremskrittspartiets forslag om at eiendommene i realiteten kan gis bort, henger for så vidt sammen med Fremskrittspartiets politikk: De vil ha en annen finansiering av Forsvaret. Men den politikken som flertallet har lagt til grunn, gir altså et betydelig salgsinntektspålegg til Forsvaret gjennom de eiendommene som avhendes, og da må man også ha en avhendingsretningslinje som står i forhold til dette salgspålegget, og det får vi god anledning til å ta opp under statsbudsjettet til høsten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunnar Halvorsen (A) [19:37:39]: Jeg er enig med representanten Arnstad i at det er II og III som egentlig er de viktige i denne saken. En enstemmig komite, og jeg forutsetter et enstemmig storting, ber Regjeringen lage en plan over anlegg som har allmennhetens interesse, og klare retningslinjer for salg av Forsvarets eiendommer. Kan statsråden bekrefte at dette arbeidet vil bli gitt topp prioritet i departementet, og at Stortinget blir forelagt instruks og plan på en høvelig måte?

Statsråd Kristin Krohn Devold [19:38:27]: Replikanten tok spesielt opp forslagene II og III. Forslag II ber om en gjennomgang av statens eiendommer som skal avhendes, ikke bare Forsvarsdepartementet sine, men også Fiskeridepartementet sine, Landbruksdepartementet sine – det er en rekke departementer som har eiendommer som berører allemannsretten og friluftslivsinteressene. Det betyr selvfølgelig at Regjeringen i en eller annen form må komme tilbake til det som etterspørres her, hvordan allemannsretten kan sikres.

Det andre forslaget, forslag III, går på salg av Forsvarets eiendommer. Her kan jeg selvfølgelig i sterkere grad forplikte meg til en tidsframsdriftsplan. Min hensikt er at dette skal vi være meget klare på i St. prp. nr. 1. Jeg mener at vi allerede i dag har meget klare retningslinjer, og at vi har full adgang til å sikre allmennheten gjennom klausuler osv. Men jeg vil også gi Stortinget anledning til å endre politikk, hvis det er ønskelig, men da i samsvar med statsbudsjettet, slik at det blir sammenheng.

Per Ove Width (FrP) [19:39:51]: I mitt innlegg kom jeg inn på og kritiserte Arbeiderpartiet spesielt, men jeg kan også kritisere regjeringspartiene når det gjelder dette forliket om revidert, hvor det er lagt inn ytterligere salg av forsvarseiendommer på 50 mill. kr. Det kom også forsvarsministeren inn på i sitt innlegg her nå.

Da må jeg nesten spørre forsvarsministeren, fordi hun så sterkt gikk inn på det: I hvilken grad har dette pålegget, salgsinntektene og salgsinntektspålegget vært førende for statsråden når det gjelder salget av denne eiendommen?

Likeledes vil jeg også spørre: Kan hun gi noen forklaring på eller noen utredning om i hvilken grad hun mener hun har utvist skjønn ved avgjørelsen i denne saken?

Ellers synes jeg det er veldig hyggelig at statsråden bekreftet at hun tar vedtakene som blir gjort i dag, til etterretning, og at hun vil følge dem skikkelig opp.

Statsråd Kristin Krohn Devold [19:41:12]: Representanten Width har selvfølgelig et godt poeng når han ser en sammenheng mellom salgspålegget som både budsjettforliket i desember 2003 og revidert-forliket nå i juni fastsetter overfor Forsvaret og Forsvarsbygg, der det er nesten 300 mill. kr i nettoinntekter som skal bringes inn fra disse salgene. Dette salget skal altså være med på å finansiere den forsvarsstrukturen vi har vedtatt. Hvis ikke må disse millionene tilføres Forsvaret, med den vedtatte struktur, på en alternativ måte. Slik sett er det selvfølgelig en klar sammenheng.

Det er derfor det er så klare vedtak i budsjettet i desember 2003 nettopp om at Forsvarsdepartementet i 2004 kan avhende fast eiendom, uansett verdi, til markedspris. Det er for å gi Forsvaret en mulighet til å realisere det salgspålegget man er pålagt, fordi vi alternativt må kutte drastisk i forsvarsstrukturen eller ta midler fra andre samfunnsområder og overføre dem til Forsvarsdepartementet.

Kjetil Bjørklund (SV) [19:42:40]: Ifølge spørsmål nr. 88 til miljøvernministeren fra finanskomiteen den 7. juni 2004 i forbindelse med revidert budsjett, sies det at det gikk ut et rutinemessig varsel om å skifte eiendom og ønsket om å selge Østre Bolærne i januar i år, og at Direktoratet for naturforvaltning den 28. januar signaliserte interesse for en dialog med Skifte Eiendom, med tanke på fradeling av et nærmere definert utmarksareal. Det ble imidlertid presisert at kjøp av bygningsmassen ikke var av interesse, da den ikke er egnet for friluftsmål. Dessuten driver ikke direktoratet med forvaltning av bygningsmasse av den karakter. I sitt svar til Direktoratet for naturforvaltning den 12. februar 2004 bekrefter Skifte Eiendom at de ønsker å selge det hele under ett, og forsikrer om at friluftslivets interesser var vel ivaretatt.

Spørsmålet er: Var dette kjent for statsråden, altså forsvarsministeren, og var forsvarsministeren involvert i denne beslutningen? Det var i realiteten her det ble avgjort at Miljøverndepartementet ikke kunne se seg råd til å kjøpe hele eiendommen innenfor sine budsjettrammer.

Statsråd Kristin Krohn Devold [19:43:49]: Her vil jeg svare helt generelt at det i alle saker som Skifte Eiendom håndterer, knyttet til salg av forsvarseiendom, har vært meget god kontakt mellom Forsvarsdepartementet og Skifte Eiendom. Det betyr at den kontakten har jeg ingenting å utsette på.

Når det gjelder Miljøverndepartementet, tror jeg miljøvernministeren bekreftet i høringen på mandag at det er ikke noe absolutt krav om at det offentlige må eie for at miljøverninteresser og allmenne interesser skal ivaretas. En rekke av de viktige friluftsområdene våre er i privat eie.

Det er også et viktig poeng som Bjørklund her er inne på, at miljøvernmyndighetene ikke hadde noen interesse av å eie bygningsmassene. Jeg vil minne komiteen om at det er bygningene på Østre Bolærne som det har vært viktigst for Brunstad Konferansesenter å kjøpe. Det er nettopp bygningene og deres bygningsmessige verdi det har vært viktig å få en markedspris på, fordi det faktisk koster å vedlikeholde bygningene. Det er en næringseiendom. Derfor var det ikke aktuelt for Miljøverndepartementet å kjøpe disse, og derfor var det riktig å legge dem ut for salg, slik som det ble gjort.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på 3 minutter.

Sylvia Brustad (A) [19:45:19]: Dette er en gledens dag for allmennheten, ved at Østre Bolærne fortsatt skal være i offentlig eie og ikke overlates til private, slik Regjeringa hadde lagt opp til.

Det er også særdeles bra, og jeg vil si helt nødvendig, at retningslinjene nå blir skjerpet, slik at det heretter må tas hensyn til allmennheten, friluftsliv, kulturminnevern og lokale og regionale myndigheter også ved avhending av forsvarseiendommer.

Dette var helt nødvendig i og med at Regjeringa ved Miljøverndepartementet tidlig i år unnlot å kjøpe denne eiendommen for 14 mill. kr, hvilket departementet hadde hatt full mulighet til å gjøre hvis man ville. Også senere utviste Regjeringa etter Arbeiderpartiets mening et særdeles dårlig skjønn ved å ville selge til Smiths Venner, særlig når differansen på budene fra Vestfold fylkeskommune og Smiths Venner var 2,5 mill. kr. Det er med respekt å melde slik at det ikke er de 2,5 millionene vi salderer forsvarsbudsjettet med.

Det er forskjell på forsvarseiendommer. Noen kan åpenbart selges til høyeste pris, men når det gjelder andre, må en ta andre hensyn, bl.a. til folks tilgang. Vi er derfor svært glad for at det også ser ut til å bli et bredt flertall for at Regjeringa nå må lage en plan, foreta en gjennomgang av statens eiendommer, slik at de blir ivaretatt også for allmennheten, der det er riktig.

Strandsonen vår er allerede svært bebygd, særlig langs Oslofjorden og ned til svenskegrensen, og den er derved mange steder i stor grad utilgjengelig for folk flest. Da må vi i hvert fall evne å ta vare på de kystperler vi har i offentlig eie, og sørge for at de forblir i offentlig eie, slik at folk kan bruke kystperlene og bade, sole seg, gå tur eller hva de måtte ønske. De skal og bør etter Arbeiderpartiets mening være folkets eiendom og ikke tilhøre private. Derfor er vi i dag særdeles glad for at Østre Bolærne blir offentlig eid, slik vi foreslo, fordi det spiller en rolle hvem som eier. Jeg vil også si at dette tror jeg ikke vi hadde greid hvis ikke mange tusen hadde stått opp og kjempet for at Østre Bolærne skal være i offentlig eie. Jeg mener også at vi er dem stor takk skyldig.

Så har jeg også lyst til å kommentere det at det er så mange andre av de øyene der som er tilgjengelige for folk flest. Jeg har vært der og sett, i likhet med flere andre som er her i salen, og det er altså Østre Bolærne som er indrefiletet, som er den øya som bør være tilgjengelig for folk flest. Mange av de andre øyene som det her snakkes om, og som man hevder er tilgjengelige for folk flest, er holmer og skjær. Det er ikke der folk ønsker å legge til. Det er dette som er saken.

Jeg er glad for at dette salget nå ble omgjort, og for at vi også får klare retningslinjer for andre eiendommer for framtida.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [19:48:42]: Noen mener at folk ikke er opptatt av politikk. Bolærne-saken er et eksempel på at de tar feil. Folk er opptatt av politikk når den berører dem, og de blir spesielt engasjert når de føler at de ikke blir hørt der beslutningene fattes.

Striden om Østre Bolærne har mobilisert folk i Vestfold og andre steder i landet til en formidabel innsats for å bevare en av perlene i Oslofjorden. Det var fantastisk å komme ut til øya i Bellona-båten 6. juni og se hvor enormt mange båter og mennesker som hadde møtt opp. Det var flere båter på sjøen denne søndagen enn det er på St. Hans, og St. Hans er spesiell i Vestfold. Folk var kampklare, de var kamplystne, og det var tydelig at de ikke ville gi seg. Nå har folk gått av med seieren, og det er fantastisk. Aldri har så mange kunnet navnet på en fylkesordfører.

Jeg vil sitere Høyres varaordfører på Nøtterøy, Erik Holmelin. Han sa:

«Nøtterøy kommune har gjennom mange år kjøpt øyer i skjærgården, med støtte fra Miljøverndepartementet. Vi selger ikke øyer her. Derfor er den enerådende holdningen her nede at «noen har rappet øya vår – vi vil ha den tilbake».»

Han sa også:

«Hvis ikke salget omgjøres, vil vi oppleve en politikerforakt som overgår det meste».

Folk i Vestfold trodde ikke det var sant da de fikk vite at private hadde fått kjøpe Østre Bolærne. Da det ble kjent at den private kjøperen var Smiths Venner, ble folk enda mer overrasket. Sjøkket ble enormt da de skjønnte at et par lusne millioner avgjorde saken. De hadde nemlig ikke trodd at småpenger skulle avgjøre vestfoldingenenes tilgang til strandsonen. Det ble sagt at allmennhetens tilgang var sikret gjennom klausuler. Men ingen som har vokst opp i Vestfold, trodde noe på at salget til Smiths Venner ikke ville ha betydning for vestfoldingenenes tilgang til området. Smiths Venner pleier å samle mange tusen medlemmer på Brunstad i den kommunen hvor jeg sjøl vokste opp, og vestfoldinger er, som nordmenn flest, stort sett opptatt av å verne om privatlivets fred. De hadde ikke lyst til å føle seg som inntrengere.

Smiths Venner har i denne saken vært svært mye mer konstruktive enn Regjeringa. Dessuten handlet dette også om noe mer enn bare å sikre allmennhetens tilgang til selve øya og områdene langs stranden. Dette handlet også om visjoner fra fylkeskommunen, om å gjøre øya til et samlingspunkt, ta i bruk de bygningene som står der, og lage et samarbeidsprosjekt mellom ulike aktører som vil bidra til å gjøre Østre Bolærne til en livsnerve i Vestfolds skjærgård.

På en måte er det bra at Regjeringa har håndtert denne saken som den gjorde, fordi det betyr at bevisstheten når det gjelder problematikken, er blitt større. Folk følger med. Kanskje kan vi forhindre at andre perler blir solgt for å pengene som skulle gå til å kjøpe friarealer, ble lagt tilbake i budsjettet da de inngikk forlik. Men kuttet fra Regjeringas side gav en pekepinn om hva vi kan vente oss senere. Det er viktig å få strammert inn retningslinjene nå, og det er bra at komiteen går inn for dette. SV håper at komiteen går enda et skritt lenger.

Per Roar Bredvold (FrP) [19:51:55]: Fremskrittspartiet er opptatt av å legge større vekt på de allmenntilgikende kriterier ved avhending av Forsvarets eiendommer enn hva som er beskrevet i dagens avhendingsinstruks.

Derfor mener vi at det er viktig at Forsvaret beholder en god kontakt med lokalmiljøene hvor Forsvaret har og har hatt aktivitet. Forsvaret er godt tjent med at nærmiljøet og allmennheten generelt føler at Forsvaret bidrar til en styrking av lokalsamfunnet. Vi er klar over at kommuner og fylkeskommuner har begrensede midler når det gjelder å sikre seg interessante eiendommer fra Forsvaret, når disse må kjøpes til markedspris eller til takst.

Fremskrittspartiet mener at sterke lokale interesser må ivaretas i størst mulig grad ved avhending av Forsvarets eiendommer. Det kan konstateres at for befolkningen virker det merkelig at når en offentlig myndighet har en eiendom som den ikke trenger, mens en annen offentlig myndighet har et meget viktig formål eiendommen kan benyttes til, men har dårlig råd, er det altså ikke mulig å bare overføre eiendommen fra den avhendende myndighet til den trengende. Det er jo skattebetalerne som har betalt for eiendommen, og når den kan benyttes til et fornuftig samfunnsmessig formål, er det nåværende avhendingsystemet en hindring for sunn fornuft, nemlig gratis overføring av eiendom mellom offentlige myndigheter.

Slik Fremskrittspartiet ser det, bør det derfor vedtas nye retningslinjer, slik at Forsvaret ikke mottar salgsinntekter for eiendommer som avhendes ved Skifte Eiendom, fordi Forsvaret skal fullfinansieres over statsbudsjettet, uavhengig av salgsinntekter fra eiendommer som er overført til Skifte Eiendom.

Vi vil også påpeke de problemer mange lokalsamfunn møter når forsvarsvirksomhet avvikles. Derfor er det også rimelig at disse kan gis en form for kompensasjon gjennom eiendomsoverføring så lenge disse kan benyttes til samfunnsgagnlige, offentlige formål. Når Skifte Eiendom og overordnede myndigheter fatter vedtak om gratis overføring av eiendommer til et bestemt formål, er det viktig at overdragelsen klausuleres for dette formål, slik at eiendommen føres tilbake hvis dette formålet opphører. Det bør derfor ikke være mulig å få overført en eiendom som selges videre til andre etter noen få år.

Derfor fremmer, som tidligere nevnt, Fremskrittspartiet forslag om dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 23.

(Votering, se side 3496)

S a k n r . 2 4

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 104):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om delfinansiering av sprøyterom i forbindelse med statsbudsjettet for 2005, der den statlige andelen minst tilsvarer halvparten av kostnadene for etablering og drift av sprøyterom.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3497)

S a k n r . 2 5

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 104):

«Stortinget ber Regjeringen om å bli orientert på egen måte om forskrift om sprøyterom før de trer i kraft.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3498)

S a k n r . 2 6

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 104):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at nødvendige lovendringer og forskrifter kommer på plass slik at sprøyterommene kan tas i bruk fra 1. januar 2005.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet

(Votering, se side 3498)

S a k n r . 2 7

Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):

«Stortinget ber Regjeringen vurdere alternative tiltak som kan avhjelpe situasjonen for de som har fått så store utslag av endringene i festeavgiften at de har problemer med å beholde egen bolig.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3498)

S a k n r . 2 8

Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):

«Stortinget ber Regjeringen gå gjennom lovverket og fremme de nødvendige forslag slik at ordet «festeavgift» kan erstattes med ordet «tomteleie» i alle bestemmelser.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3498)

S a k n r . 2 9

Forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):

«Under henvisning til Grunnloven § 83 ber Stortinget Høyesterett om en betenkning om følgende i forhold til Grunnloven §§ 97 og 105:

1. Vil det være i strid med Grunnloven å innføre en rett for fester til å kunne kreve å få innløse festetomten

uten grunneiers samtykke i forbindelse med allerede eksisterende festeavtaler.

2. Vil det være i strid med Grunnloven dersom en eventuell innløsningssum lovfestes til et bestemt antall ganger festeavgiften uten en individuell prisfastsettelse der også andre forhold blir tillagt vekt.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se sidene 3498 og 3501))

S a k n r . 3 0

Forslag fra stortingsrepresentant Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):

«Stortinget ber Regjeringen nedsette et uavhengig ekspertutvalg som skal ha som mandat å vurdere forholdet mellom Regjeringens forslag til innløsningsrett for tomtefestere og Grunnloven § 105.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se stortingsmøtet 18. juni ved møtets begynnelse.)

S a k n r . 3 1

Forslag fra stortingsrepresentant Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):

«Stortinget ber Regjeringen på bakgrunn av en evaluering av virkningene av gjeldende tomtefestelov fremme forslag om endringer i tomtefesteloven slik at eiere av boliger eller hytter på festet grunn, skal kunne skjermes for urimelige økninger i festeavgiften.»

Marit Arnstad (Sp) [19:56:40]: Jeg håper at jeg for enkelhets skyld kan få lov til å knytte en kommentar både til sak nr. 31 og til sak nr. 32.

For ordens skyld: Når det gjelder forslaget i sak nr. 31, vil jeg bare presisere at det fra Senterpartiet side menes dagens gjeldende tomtefestelov. Senterpartiet ser det ikke som aktuelt at dette forslaget skal gjelde den tomtefesteloven som nå er vedtatt gjeldende fra 1. januar 2005 – bare slik at det er sagt i forbindelse med forslaget.

For øvrig: Når det gjelder forslaget i sak nr. 32, vil jeg, på bakgrunn av de signaler som kom fra statsråden i Odelstinget om at en ville gå gjennom dette spørsmålet nærmere, be om at det forslaget blir omgjort til et oversendelsesforslag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 31.

(Votering, se stortingsmøtet 18. juni ved møtets begynnelse.)

S a k n r . 3 2

Forslag fra stortingsrepresentant Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):

«Stortinget ber Regjeringen sikre at Statskogs inntekter som følge av innløsning av festetomter i statsallmenning fordeles på samme måte som de inntekter Statskog har fra festeavgifter i statsallmenningen i dag.»

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har foreslått å gjøre dette om til et oversendelsesforslag.

(Votering, se stortingsmøtet 18. juni ved møtets begynnelse.)

S a k n r . 3 3

Forslag fra stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 105):

«Stortinget ber Regjeringen instruere Opplysningsvesenets fond (OVF) og Statskog slik at avgiftstaket i festekontraktene der OVF og Statskog er part, maksimalt kan settes til 4 000 kroner per mål tomt, i stedet for 9 000 kroner som i dag.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se stortingsmøtet 18. juni ved møtets begynnelse.)

Sakene nr. 34 og 35 er allerede behandlet.

J ø r g e n K o s m o gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går til votering i sakene som er oppført på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet:

Som nytt varamedlem til Nordisk Råd etter stortingsrepresentant Leif Lund velges stortingsrepresentant Reidar Sandal.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram 18 forslag. Det er

– forslagene nr. 1–3, fra Ivar Østberg på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti

- forslag nr. 4, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
 - forslag nr. 5, fra Reidar Sandal på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslagene nr. 6–8, fra Karin Andersen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 9, 10 og 16–18, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 11–13, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 14, fra Magnhild Meltveit Kleppa på vegne av Senterpartiet
 - forslag nr. 15, fra Karin Andersen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- Forslagene er inntatt på side 57 og 58 i innstillingen, med unntak av nr. 15–18, som er omdelt på representantenes plasser i salen. Det voteses først over forslag nr. 14, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:
- «Veksten i kommunesektoren sine samla inntekter skal vere 6,5-7 mrd. kroner for 2005.
- Veksten i kommunesektoren sine frie inntekter skal vere 4,45 til 5,2 mrd. kroner for 2005.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble mot 6 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 11–13, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 11 lyder:

«Veksten i kommunesektorens samlede inntekter skal være 7 til 7,5 mrd. kroner for 2005.

Veksten i kommunesektorens frie inntekter skal være 5,75 til 6,5 mrd. kroner for 2005.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Regjeringen ber Stortinget i budsjettet for 2005 legge fram en plan for reduserte egenandeler i kommunesektoren.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Tilskudd til helhetlig vannforvaltning trekkes ut av rammetilskuddet og gjenopprettes som øremerket tilskudd.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 84 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.07.44)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 9, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide forslag om hvordan lokaldemokratiet kan utvikles, og innbyggerne i de ulike kommunene skal få økte incentiver for å delta i lokalpolitikken. Herunder bes Regjeringen legge frem en helhetlig plan for hvordan kommunene skal

få råderett over plan- og arealsaker innenfor sine egne kommunegrenser.»

Kystpartiet har varslet at de støtter dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.08)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 10 og 16, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge frem sak om fjerning av fylkeskommunen som selvstendig forvaltningsnivå.»

Forslag nr. 16 lyder i endret form:

«Stortinget ber Regjeringen om å innlede drøftinger med kommunene om en eventuell plan for oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren. Rammene og de økonomiske konsekvensene av en slik plan legges frem for Stortinget i kommuneproposisjonen for 2006.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.26)

Presidenten: Forslag nr. 18, fra Fremskrittspartiet, er omgjort til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å vurdere en likebehandling og inkludere 14-kommunegruppen i kompensasjonsordningen vedrørende ny arbeidsgiveravgift. Regjeringen bes å legge frem forslag i kommuneproposisjonen for 2006.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voteses så over forslag nr. 17, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2005 følge opp avtalen mellom Sosialdepartementet og vertskommunene inngått i 2001.»

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter dette forslaget.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 53 stemmer for, og 45 stemmer mot forslaget fra Fremskrittspartiet.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.03)

Presidenten: Det er visst noen som har stemt feil her. – Presidenten forstår det da slik at forslaget er bifalt med 54 mot 44 stemmer.

Det voterer så over forslagene nr. 6, 7 og 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa om å etablere tilskottsordningar for utgreiing og implementering av interkommunale samarbeidsløysingar.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa føreta ein gjennomgang av kommunelova med sikte på å fjerne hindringar for interkommunalt samarbeid.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa i 2005 innføre en statlig toppfinansiering for særleg ressurskrevende brukere av kommunale tenester der 100 pst. av utgifter over 600 000 kroner pr. bruker dekkes av staten. Bevilgninga skal være en overslagsbevilgning.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 78 mot 21 stemmer ikke bifalt,

(Voteringsutskrift kl. 20.09.41)

Presidenten: Det voterer så over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Veksten i kommunesektorens samlede inntekter skal være 5-6,5 mrd. kroner for 2005.

Veksten i kommunesektorens frie inntekter skal være 3,75-5,5 mrd. kroner for 2005.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.57)

Presidenten: Det voterer så over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa utrede friere kommunal beskatningsrett og komme til Stortinget med en slik utredning, senest sammen med framlegging av kommuneproposisjonen for 2006.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 61 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.15)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 15, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa i statsbudsjettet for 2005 sørge for at påviste feil i uttrekk knyttet til tekniske fagskoler i rammetilskudd for fylkeskommunene i 2004 blir rettet, slik at både uttrekk og gjesteelevsatsen blir korrekt.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 54 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.10.33)

Presidenten: Det voterer så over forslagene nr. 1, 2 og 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa komme tilbake til Stortinget med en egen sak om selskapsskattereformen i begynnelsen av oktober 2004, hvor flere mulige modeller utredes.»

Forslag nr 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa gi en endelig kompensasjon til Sør-Trøndelag fylkeskommune med til sammen 55 mill. kroner gjennom skjønnsmidler i 2004 og 2005.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa legge fram et opplegg i forbindelse med budsjett for 2005 om å tildele driftsmidler til Human Rights Service i en størrelse på 2 mill. kroner fra 1. januar 2005.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti bifaltes med 55 mot 43 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.10.49)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget gir Kommunal- og regionaldepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 4 018 mill. kroner for 2005. Midlene foreslås bevilget over kap. 571 Rammetilskudd til kommuner og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

Tilskuddet til rehabilitering, helsetiltak for rusmisbrukere innlemmes ikke i rammetilskuddet.

III

Tilskuddet til bedrifter som tar inn lærlinger med særskilte behov, innlemmes ikke i rammetilskuddet.

IV

Stortinget ber Regjeringa i den årlige kommuneproposisjonen rapportere om omfang, volum, kvalitet og pris i fylkeskommunal kollektivtrafikk.

Presidenten: Presidenten regner med at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 61 mot 38 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.11.25)

Videre var innstillet:

V

Stortinget ber Regjeringen om å innlede drøftinger med kommunene om en plan for oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren. Rammene og de økonomiske konsekvensene av en slik plan legges fram for Stortinget i statsbudsjettet for 2005.

VI

Stortinget ber Regjeringa medverke til at konsultasjonsordninga mellom staten og kommunesektoren blir gjort meir forpliktande slik at dei totale ressursane innan offentlig sektor kan nyttast betre, ikkje minst ved at ein tek eit større felles ansvar for gjennomføring av statleg politikk.

VII

Tilskuddet til vertskommuner innlemmes ikke i rammetilskuddet.

VIII

Stortinget avviser Regjeringens forslag om å tilbakeføre en andel av selskapsskatten til kommunene. Stortinget ber Regjeringen sørge for at Inntektssystemutvalget foretar en vurdering av om en andel av selskapsskatten bør tilbakeføres til kommunene, og dessuten vurdere inntektsutjevningen i forhold til virkningene av selskapsskatten og bruk av virkemidler som i større grad enn skatt kan motivere til samarbeid mellom kommuner om næringspolitikk.

IX

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Sør-Trøndelag fylkeskommune ytes en kompensasjon på 55 mill. kroner for uttrekk knyttet til kapitalkostnader ved RiT 2000-byggingen. Regjeringen bes fremme forslag om dette i statsbudsjettet for 2005.

X

Stortinget ber Regjeringen gi støtte til utviklings- og endringsprosjekter etter samme modell som for forsøkene i kommunene Sørumsund, Steinkjer og Porsgrunn.

XI

Stortinget ber Regjeringen sørge for at ytterligere konkurranseutsetting innenfor helsesektoren og eldreomsorgen stanses inntil konsekvensene for kvalitet og ansattes arbeids- og lønnsvilkår, anbudsutforming og oppfølging er evaluert.

XII

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer at arbeidstakernes lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår ikke svekkes som følge av konkurranseutsetting av offentlige tjenester.

XIII

Stortinget ber Regjeringa syte for full kompensasjon for meirverdiavgift knytt til kjøp av tenester frå statlege verksemdar.

Presidenten: Presidenten regner med at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 51 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.11.49)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget, hvor bosetting av flyktninger og asylsøkere vurderes i sammenheng.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 13 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.12.21)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen å utrede konsekvensene av å oppheve utlendingsloven § 12 om bosettings-tillatelse.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.12.40)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette en fast ordning hvor en frivillig organisasjon har ansvar for informasjon og tilbud om individuelle samtaler med asylsøkere etter ankomst.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 79 mot 20 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.13.00)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10 juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen i tillegg opprettholde dagens ordning med tre timer fritt rettsråd i første instans behandling, men med en differensiering slik at de antatt grunnløse saker gis to timer fritt rettsråd. Advokat tildeles lokalt ved ankomst til mottak.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 78 mot 21 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.13.21)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak som gir personer med definerte Dublin II-saker 3 timer fritt rettsråd ved klagebehandling av søknad.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 79 mot 20 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.13.39)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen snarest utrede og endre regelverket slik at det er et vilkår for familiegjennføring til Norge at kvinnen er sikret lik rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten.»

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget opphever anmodningsvedtak nr. 612 av 19. juni 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede hvorvidt domstolene, og ikke Utlendingsdirektoratet, skal fatte vedtak om utvisning i de saker hvor brudd på straffeloven krever en rettskraftig avgjørelse i form av endelig dom ved domstolene.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet står bak forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget ble med 54 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.14.33)

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen om å sette av økte ressurser knyttet til tilbudet om individuell veiledning relatert til saker som kan inkludere kjønnsrelatert forfølgelse.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet står bak forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget ble med 54 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.14.56)

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram 38 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Vidar Bjørnstad på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 5 og 6, fra Vidar Bjørnstad på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7–31, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen
- forslagene nr. 32–35, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 36 og 37, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti

– forslag nr. 38, fra Rune J. Skjælaaen på vegne av Senterpartiet

Det voteses først over forslagene nr. 36 og 37, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til ny formålsparagraf i opplæringsloven med utgangspunkt i formuleringene til skolegruppa under Verdikommisjonen. Forslaget må avspeile at Norge er blitt et flerkulturelt og pluralistisk samfunn og må kunne samle bred oppslutning fra ulike tros- og livssynssamfunn.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov- og læreplanverk, slik at ordningen med sentralt gitte skriftlige avgangsprøver i grunnskolen kan erstattes med mappeevaluering.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 84 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.16.15)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 32, 34 og 35, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslag nr. 32 lyder:

«Eksamen i sidemål vert å oppretthalde i grunnskole og vidaregåande skole så lenge ein brukar eksamen i hovudmål.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Dei nasjonale prøvene i lesing og skrivning skal omfatte lesing og skrivning på hovudmål og sidemål.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til en tilskuddsordning som fullfinansierer gratis frukt og grønnsaker daglig til alle elever på barnetrinnet og ungdomstrinnet. Tilskuddsordningen kanaliseres gjennom Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 79 stemmer mot forslagene og 20 stemmer for.

(Voteringsutskrift kl. 20.16.38)

Steinar Bastesen (Kp) (fra salen): President! Jeg stemte feil. Jeg skulle ha stemt for.

Presidenten: Dermed er forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet med 78 mot 21 stemmer ikke bifalt.

Det voteses så over forslag nr. 33, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at den informasjon som gis fra nasjonale prøver, kun skal baseres på et statistisk representativt utvalg av elever.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 78 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.17.13)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 7, 8, 9, 10, 12, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 27, 28 og 31, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen sak om et nytt frittstående tilsyn for grunnopplæringen, der både en løsning innenfor NOKUT og en løsning med en ny selvstendig enhet vurderes.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding med tiltaksplan for å redusere uro og mobbing i norsk grunnopplæring.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen sak om ressurstildeling og ressurs sikring for den enkelte elev i grunnopplæringen.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen sak for Stortinget om hovedprinsipp og hovedutforming av nye læreplaner som skal utarbeides som oppfølging av St.meld. nr. 30 (2003-2004).»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre IKT som obligatorisk fag i grunnskolen fra og med 5. klasse.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med foresattes representanter legge frem forslag til mulige nasjonale ordninger vedrørende innføring av et daglig skolemåltid for alle elever i grunnopplæringen.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen melding om rådgivningstjenesten i grunnopplæringen.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak vedrørende organisering og finansiering av videregående opplæring i utlandet.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en grundig gjennomgang av spesialundervisningens plass i norsk skole, herunder en vurdering av ressursbruk og resultater samt det statlige støttesystemets organisering og virksomhet.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om utvikling av alternative skoletilbud for elever med alvorlige adferdsvansker.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen tilrettelegge lærerutdanningen i tråd med det nye gradssystemet, slik at bachelorutdanning gir kompetanse til å undervise i 1.-4. klassetrinn og at mastergrad gir kompetanse til å undervise i alle klassetrinn.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om videreføring og styrking av Foreldreutvalget for grunnskolen som nasjonalt organ for foreldre med barn i grunnskolen og videregående skole.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om opprettelse av et uavhengig skoleombud.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem en sak angående overføring av ansvar for skoleskys for grunnskoleelever fra fylkeskommunene til kommunene inntil stykkprisfinansiering av grunnopplæringen er gjennomført.»

Kystpartiet har varslet at de vil stemme for disse forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen ble med 82 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.18.09)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 11, 13, 14, 15, 18, 23, 24, 25, 26, 29 og 30, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomføre nødvendige tiltak slik at obligatorisk opplæring i skriftlig sidemål utgår og muntlig sidemålsundervisning videreføres som en integrert del av norskundervisning i hovedmål.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennom forskriftsendring innføre karakterer for orden og atferd fra og med 3. klassetrinn og med oppstart i siste halvdel av skoleåret 2004/2005.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennom forskriftsendring legge til rette for at det gis karakterer i basisfag i grunnskolen fra og med 5. klassetrinn.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen basere utarbeidelsen av nye læreplaner på en 9-årig grunnskole og en 3-årig videregående skole, i alt 12 års grunnopplæring. Stortinget legger til grunn at årlige ressurser som i dag brukes på det 13. året i grunnutdanningen, i sin helhet brukes til styrking av grunnopplæringen. Stortinget forutsetter at Regjeringen snarest legger frem en egen melding om organisering og rammeverk av 12-årig grunnopplæring.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en egen sak om innføring av fritt skolevalg i videregående skole basert på en modell med stykkprisfinansiering.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innrette lærerutdanningen slik at det i undervisningens tre første år gjennom-

føres obligatorisk undervisning med 180 studiepoeng inndelt som følger: pedagogikk 30, ledelse 30, norsk 35, matematikk 35, grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring 20 og KRL 30 studiepoeng.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en ordning med sertifisering av lærere etter ett års arbeid som lærer fra avsluttet lærerutdanning, i henhold til kriterier gitt av NOKUT.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen melding om oppfølging av kompetansereformen med spesiell vekt på avklaring av aldersgrense for voksnes rett til grunnopplæring, finansieringssystem for slik rett og fylkeskommunenes praktisering.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om å styrke foreldreinnflytelsen i grunnskolen og den videregående skole.

Stortinget peker spesielt på at dagens ordning med klassekontakter eller tilsvarende skal lovfestes, og at samarbeidsutvalg i grunnskolen og skoleutvalg i videregående skole utvides til å bli lovfestet driftsstyre der foreldrevalgte representanter skal ha flertall.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om tiltak for å sikre bedre konkurranse på markedet for skolebøker og plan for å sikre finansiering av utskifting av lærebøker innenfor grunnopplæringen som følge av de tiltak som følger av vedtak knyttet til St.meld. nr. 30 (2003- 2004).»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om innføring av en stykkprisfinansiering i grunnskole og videregående opplæring som skal omfatte både driftsutgifter og kapitalutgifter. Stortinget ber Regjeringen vurdere hvordan stykkprisen skal tilpasses størrelsen på skolen, elevenes individuelle behov for tilpasset opplæring og om ordningen skal inkludere et basisbeløp pr. skole som en grunnfinansiering.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.18.36)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 5 og 6, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen øke timetallet i barne- skolen med seks uketimer fra og med skoleåret 2005/ 2006, og med ytterligere seks uketimer fra og med skoleåret 2006/2007.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av opplæringsloven § 3-1 slik at en søker får rett til sitt førstevalg til grunnkurs.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.18.55)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1, 2, 3 og 4, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Eleven skal tilhøre en basisgruppe, som en kon-
taktlærer har ansvaret for. Gruppen skal sikre eleven
grunnleggende sosial tilhørighet og maksimalt omfatte
12-15 elever.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen følge opp Kvalitetsut-
valgets forslag om å innføre en basiskompetanse i
grunnopplæringen. Denne basiskompetansen skal be-
stå av elementer som går på tvers av fagene og som vil
være en viktig del av opplæringen i alle fag. Elementene
er:

- Ferdigheter i lesing, skriving, regning og tallforståelse.
- Ferdigheter i engelsk.
- Digital kompetanse.
- Læringsstrategier og motivasjon.
- Sosial og kulturell kompetanse.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag om
lovforbud mot reklame i lærebøker i grunnskolen og
den videregående skolen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en ordning for
utstyrskjøp/læremiddelstøtte/utlån av læremidler i
videregående skole som skal administreres av fylkes-
kommunen. Det må sikres at bruken av midlene skal
reducere utgiftene til læremidler, forskjellene mellom
studieretningene, og utgiftsreduksjonene skal være
minst like store som de midlene fylkeskommunen
mottar fra staten.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 54 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.19.14)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 38, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av opplæringsloven § 3-1 slik at søkere får rett til inntak på ett av de to utdanningsprogrammene de har prioritert.»

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil støtte dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 54 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.19.39)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem en sak om sammensetning og organisering av skolemiljøutvalg.

II

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2005 legge fram en framdriftsplan for oppfølgingen av kompetanseutviklingstiltakene og tidsperiode for bruk av de anslåtte kostnadene i St.meld. nr. 30 (2003-2004).

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 61 mot 38 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.20.07)

Videre var innstillet:

III

St.meld. nr. 30 (2003-2004) – kultur for læring – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:81 (2002-2003) – forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Øystein Djupedal og Lena Jensen om å innføre teknologi som obligatorisk emne i grunnskolen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 92):

«Stortinget ber Regjeringen i egen sak redegjøre for videreføring av ressurser avsatt på statsbudsjettet kap. 221 post 65 gjennom samordning av de to strategiplanene «Gi rom for lesing!» og «Likeverdige utdanning i praksis» fra det tidspunkt foreslått endring i opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5 trer i kraft.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen ble med 82 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.21.03)

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Eva M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):

«Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med forslag til endring av opplæringsloven og friskoleloven, slik at det innføres krav om politiattest fra personer som skal tilsettes i videregående skole.

Politiattesten skal kun inneholde informasjon om hvorvidt søker er domfelt for overgrep.»

Fremskrittspartiet har varslet at de støtter dette forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifaltes med 57 mot 42 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.21.27)

Votering i sak nr. 16

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004 (jf. Innst. O. nr. 82):

«Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 gjennom en melding til Stortinget vurdere om opplæringslovens og friskolelovens bestemmelser om politiattest bør utvides til å gjelde andre skoleslag og utdanningsinstitusjoner, samt om kravet til politiattestens innhold skal utvides til å også å omfatte andre grove kriminelle handlinger.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen ble med 81 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.22.21)

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Det voteres over forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren, sett i lys av den forskningen som finnes om seksuelle overgrep mot barn. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en bred vurdering av hvordan ordningen med politiattester i utdanningssektoren bør utformes i fremtiden, også sett i sammenheng med bruk av politiattester innenfor andre tjenesteområder.»

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Under debatten har Eva M. Nielsen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Sikkerhetsopplæringen for fiskere opprettholdes og videreføres i sin nåværende form.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak om fremtidig organisering og finansiering av sikkerhetsopplæringen for fiskere i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 59 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.16)

Votering i sak nr. 19

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS- komiteens beslutning nr. 44/2004 av 23. april 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2003/72/EF av 22. juli 2003 om utfylling av vedtektene for det europeiske samarbeidforetak med hensyn til arbeidstakernes innflytelse.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 20

Komiteen hadde innstillet:

I

I statsbudsjettet for 2004 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r :			
2315		Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet	
	1	Driftsutgifter, bevilges med	1 476 000 000
1502		Tilskudd til kompetanseutvikling	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i> , nedsettes med	12 500 000
		fra kr 25 000 000 til kr 12 500 000	
1503		Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	
	70	Tilskudd, nedsettes med	8 328 000
		fra kr 114 546 000 til kr 106 218 000	
	71	Bidrag fra arbeidstakerne, nedsettes med	10 365 000
		fra kr 40 324 000 til kr 29 959 000	
1541		Pensjoner av statskassen	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	350 000
		fra kr 15 551 000 til kr 15 901 000	
1542		Tilskudd til Statens Pensjonskasse	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	52 670 000
		fra kr 4 638 000 000 til kr 4 690 670 000	
	70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	722 000
		fra kr 56 250 000 til kr 56 972 000	
1595		Ventelønn mv. jf kap. 4595	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	6 000 000
		fra kr 454 000 000 til kr 460 000 000	
5607		Renter av boliglånsordningen til statsansatte	
	80	Renter, nedsettes med	40 000 000
		fra kr 420 000 000 til kr 380 000 000	

II

Stortinget samtykker i at det med virkning fra 1. mai 2004 foretas regulering av lønningene mv. for arbeidstakere i det statlige tariffområdet som er medlemmer av LO Stat, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund – Stat, Akademikerne og Utdanningsgruppenes Hovedorganisasjon i samsvar med Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 2004.

III

Stortinget samtykker i at det med virkning fra 1. mai 2004 foretas regulering av lønningene mv. for arbeidstakere i det statlige tariffområdet som er medlemmer av Norges Ingeniørorganisasjon og Norges Farmaceutiske Forening i samsvar med Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 2004.

IV

For embets- og tjenestemenn som ikke får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt i hovedtariffavtale, skal gjelde tilsvarende regulering som etter punkt II. Det samme gjelder embets- og tjenestemenn som er tatt ut av hovedtariffavtalen og får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt administrativt i kontrakt.

V

Stortinget samtykker i at Kongen på vegne av staten kan bringe tvister i forbindelse med tariffoppgjøret i staten i 2004 inn for Rikslønnsnemnda i samsvar med forutsetningene i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958, jf. § 26.

VI

- Løpende pensjoner i Statens Pensjonskasse reguleres i samsvar med økningen i folketrygdens grunnbeløp pr. 1. mai 2004.
- Statens Pensjonskasse gis fullmakt til å regulere og tilpasse pensjoner som på grunn av særlige pensjonstekniske forhold ikke med rimelig resultat kan reguleres i samsvar med pkt. I.
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet gis fullmakt til å regulere pensjoner av statskassen på samme måte som for statspensjonister etter pkt. I.

VII

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet får fullmakt til å fordele bevilgningen under kap. 2315 Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet post 1 Driftsutgifter på de av departementets poster som har lønnsbevilgning.

V o t e r i n g :
Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 21

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslaget fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I retningslinjene for trygdeoppkjøret endres tredje ledd andre punktum til:

Til grunn for reguleringa skal liggja venta inntektsutvikling for lønnstakarar i alt i reguleringsåret slik det kjem fram av Regjeringa sitt framlegg til Revidert na-

sjonalbudsjett, etter justering av grunnbeløpet for avvik mellom venta og reell lønnsauke siste år.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.47)

Presidenten: Det vil så bli votert alternativt mellom forslag nr. 1 fra Fremskrittspartiet og innstillingen fra komiteen.

Forslag nr. 1 lyder:

«Grunnbeløpet i folketrygden settes til kr 58 945 med virkning fra 1. mai 2004.

I statsbudsjettet for 2004 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
660		Krigspensjon	
	71	Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 651 000 000 til kr 667 000 000	16 000 000
664		Pensjonstrygden for sjømenn	
	70	Tilskott, vert auka med frå kr 557 000 000 til kr 571 000 000	14 000 000
666		Avtalefesta pensjon	
	70	Tilskott, vert auka med frå kr 707 000 000 til kr 724 000 000	17 000 000
2543		Ytingar til yrkesretta attføring	
	70	Attføringspengar, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 8 134 000 000 til kr 8 348 000 000	214 000 000
2652		Medisinsk rehabilitering mv.	
	70	Rehabiliteringspengar, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 8 512 000 000 til kr 8 713 000 000	201 000 000
2655		Uførepensjon	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 15 330 000 000 til kr 15 724 000 000	394 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 22 696 000 000 til kr 23 265 000 000	569 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 356 000 000 til kr 1 389 000 000	33 000 000
	74	Tidsavgrensa uførestønad, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 853 000 000 til kr 868 000 000	15 000 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 31 496 000 000 til kr 32 266 000 000	770 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 42 729 000 000 til kr 43 773 000 000	1 044 000 000
	73	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 4 985 000 000 til kr 5 107 000 000	122 000 000
2680		Ytingar til gjenlevande ektefellar	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 200 000 000 til kr 1 229 000 000	29 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 030 000 000 til kr 1 055 000 000	25 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 62 000 000 til kr 64 000 000	2 000 000
2683		Stønad til einsleg mor og far	
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 2 199 000 000 til kr 2 253 000 000»	54 000 000

Komiteen hadde innstillet:

I	II
Grunnbeløpet i folketrygda blir sett til kr 58 778 med verknad frå 1. mai 2004.	I statsbudsjettet for 2004 blir det gjort følgjande end- ringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
660		Krigspensjon	
	70	Tilskott, militære, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 263 000 000 til kr 269 000 000	6 000 000
	71	Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 651 000 000 til kr 666 000 000	15 000 000
664		Pensjonstrygden for sjømenn	
	70	Tilskott, vert auka med frå kr 557 000 000 til kr 570 000 000	13 000 000
666		Avtalefesta pensjon	
	70	Tilskott, vert auka med frå kr 707 000 000 til kr 723 000 000	16 000 000
2543		Ytingar til yrkesretta attføring	
	70	Attføringspengar, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 8 134 000 000 til kr 8 330 000 000	196 000 000
2652		Medisinsk rehabilitering mv.	
	70	Rehabiliteringspengar, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 8 512 000 000 til kr 8 697 000 000	185 000 000
2655		Uførepensjon	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 15 330 000 000 til kr 15 693 000 000	363 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 22 696 000 000 til kr 23 220 000 000	524 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 356 000 000 til kr 1 386 000 000	30 000 000
	73	Førebels uførestønad, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 262 000 000 til kr 268 000 000	6 000 000
	74	Tidsavgrensa uførestønad, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 853 000 000 til kr 867 000 000	14 000 000
	76	Yrkesskadetrygd, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 72 000 000 til kr 74 000 000	2 000 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 31 496 000 000 til kr 32 204 000 000	708 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 42 729 000 000 til kr 43 689 000 000	960 000 000
	72	Ventetilllegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 120 000 000 til kr 123 000 000	3 000 000
	73	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 4 985 000 000 til kr 5 097 000 000	112 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
2680		Ytingar til gjenlevande ektefellar	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 200 000 000 til kr 1 227 000 000	27 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 030 000 000 til kr 1 053 000 000	23 000 000
	72	Sært tillegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 62 000 000 til kr 63 000 000	1 000 000
2683		Stønad til einsleg mor og far	
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 2 199 000 000 til kr 2 248 000 000	49 000 000

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Framskrittspartiet bifaltes innstillingen med 79 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.13)

Votering i sak nr. 22

Komiteen hadde innstillet:

I

I statsbudsjettet for 2004 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
732		Regionale helseforetak	
	71	Tilskot til Helse Øst RHF, <i>kan overførast</i> , blir auka med frå kr 14 722 904 000 til kr 14 727 504 000	4 600 000
	72	Tilskot til helse Sør RHF, <i>kan overførast</i> , blir auka med frå kr 8 345 294 000 til kr 8 346 494 000	1 200 000
	73	Tilskot til Helse Vest RHF, <i>kan overførast</i> , blir auka med frå kr 7 320 357 000 til kr 7 322 157 000	1 800 000
	74	Tilskot til Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overførast</i> , blir auka med frå kr 5 406 185 000 til kr 5 406 785 000	600 000
	75	Tilskot til Helse Nord RHF, <i>kan overførast</i> , blir auka med frå kr 5 222 286 000 til kr 5 222 586 000	300 000
2711		Diverse tiltak i spesialisthelsetenesta	
	71	Refusjon psykologhjelp, blir sett ned med frå kr 200 000 000 til kr 191 500 000	8 500 000
2755		Helseteneste i kommunane	
	62	Tilskot til fastlønnsordning fysioterapeutar, <i>kan nyttast under post 71</i> , blir auka med. frå kr 202 000 000 til kr 206 000 000	4 000 000
	71	Refusjon fysioterapi, <i>kan nyttast under post 62</i> , blir auka med frå kr 1 228 000 000 til kr 1 242 000 000	14 000 000

II

Helsedepartementet blir gjeve fullmakt til å gjere endringar i trygderefusjonane for legar frå 1. juli 2004 på grunnlag av eventuell avtale med Den norske lægeforening om regulering av honorartakstane frå den same dato.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 23

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjetil Bjørklund på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Per Ove Width, på vegne av Framskrittspartiet

Det voteres først over forslagene nr. 2 og 3, fra Framskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Regjeringen gis fullmakt til å benytte salgssummen på 26,5 mill kroner av Østre Bolærne i forbindelse med forhandlingene om en avtale som tilbakefører øya til det offentlige.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortingets vedtak om prinsipper for avhending av overflødige forsvarseiendommer oppheves og erstattes med følgende retningslinjer:

- Forsvarsbudsjettets utgifter dekkes hovedsakelig av bevilgninger i statsbudsjettet og mindre naturlige inntekter. Forsvarseiendommer som overflødiggjøres overføres til Skifte Eiendom for avhending.
- Når forsvarseiendommer skal avhendes, undersøkes og vurderes først muligheten for at eiendommen kan benyttes til fornuftige og vanlige samfunnsformål i offentlig regi eller ansvar av andre statlige etater, fylkeskommuner og kommuner. Hvis så ansees å være tilfellet overføres eiendommen vederlagsfritt til vedkommende offentlige myndighet klausulert for det formål som er begrunnelsen for vedtaket.
- Når det ikke foreligger aktverdige samfunns-gagnlige formål å benytte eiendommen til, selges den til høystbydende til inntekt for statskassen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.06)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjøre avhendingsinstruksens kapittel 1.3. om vederlagsfrie overføringer mellom statsinstitusjoner gjeldende for avhendingen av Forsvarets eiendommer.»

Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 63 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.31)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen om å sikre at forhandlinger mellom kjøper av Østre Bolærne, Brunstad Conference Senter A/S og Vestfold fylkeskommune og Nøtterøy kommune finner sted, og at Regjeringen bidrar til at partene kommer frem til en minnelig avtale, som for eksempel makeskifte, som sikrer at Østre Bolærne blir i offentlig

lig eie, og blir benyttet til samfunnsnyttige formål, samt sikrer allmennheten fullverdig og fri adgang.

II

Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av statens eiendommer som skal avhendes, spesielt med tanke på hvilke eiendommer som er interessante i forhold til allmennhetens muligheter til friluftsliv og/ eller kulturhistorie, og utarbeider en plan for hvordan allemannsretten og/eller vern av slike eiendommer best ivaretas.

III

Stortinget ber Regjeringen klargjøre retningslinjene for salg av Forsvarets eiendommer slik at forholdet og hensynet til allemannsretten, friluftsliv, kulturhistoriske verdier, lokale og regionale myndigheter blir klarere.

IV

Dokument nr. 8:82 (2003-2004) – forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad, Marit Nybakk og Anne Helen Rui om omgjøring av salget av Østre Bolærne, slik at eiendommen fortsatt blir i offentlig eie – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Voteringsutskrift kl. 20.26.06

Presidenten: Det voteses over forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om delfinansiering av sprøyterom i forbindelse med statsbudsjettet for 2005, der den statlige andelen minst tilsvarende halvparten av kostnadene for etablering og drift av sprøyterom.»

Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet står bak forslaget.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 58 stemmer for og 41 stemmer mot forslaget oversendt fra Odelstinget.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.18)

Ola D. Gløtvold (Sp) (fra salen): Senterpartiet skulle ha stemt mot forslaget.

Presidenten: Da beklager jeg at jeg orienterte Senterpartiets gruppe feil.

Det voteses da på nytt.

Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti står bak forslaget.

Ved voteringen viste det seg å være en teknisk feil med voteringsanlegget.

Presidenten: Vi tar en liten pause.

Møtet avbrutt kl. 20.29.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 20.42.

Presidenten: Vi var altså kommet til sak nr. 24, der vi skal gjøre et nytt forsøk. Stortinget skal votere over forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om delfinansiering av sprøyterom i forbindelse med statsbudsjettet for 2005, der den statlige andelen minst tilsvare halvparten av kostnadene for etablering og drift av sprøyterom.»

Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti står bak forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes med 54 mot 46 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.42.52)

Votering i sak nr. 25

Presidenten: Det voteres over forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen om å bli orientert på egnet måte om forskrift om sprøyterom før de trer i kraft.»

Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti står bak forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes med 54 mot 46 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.43.46)

Votering i sak nr. 26

Presidenten: Det voteres over forslag oversendt fra Odelstingets møte 14. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at nødvendige lovendringer og forskrifter kommer på plass slik at sprøyterommene kan tas i bruk fra 1. januar 2005.»

Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti står bak forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes med 54 mot 46 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.44.14)

Votering i sak nr. 27

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere alternative tiltak som kan avhjelpe situasjonen for de som har fått så store utslag av endringene i festeavgiften at de har problemer med å beholde egen bolig.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.44.41)

Votering i sak nr. 28

Presidenten: Det voteres over forslag fra André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte den 15. juni 2004:

«Stortinget ber Regjeringen gå gjennom lovverket og fremme de nødvendige forslag slik at ordet «festeavgift» kan erstattes med ordet «tomteleie» i alle bestemmelser.»

Senterpartiet har sagt at de støtter dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 77 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.45.08)

Votering i sak nr. 29

Presidenten: Det voteres over forslag fra André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte den 15. juni 2004:

«Under henvisning til Grunnloven § 83 ber Stortinget Høyesterett om en betenkning om følgende i forhold til Grunnloven §§ 97 og 105:

2. Vil det være i strid med Grunnloven å innføre en rett for fester til å kunne kreve å få innløse festetomten uten grunneiers samtykke i forbindelse med allerede eksisterende festeavtaler?
3. Vil det være i strid med Grunnloven dersom en eventuell innløsningssum lovfestes til et bestemt antall ganger festeavgiften uten en individuell prisfastsettelse der også andre forhold blir tillagt vekt?»

Også her har Senterpartiet varslet støtte til Fremskrittspartiets forslag.

Det ble gjort forsøk på å votere ved bruk av voteringsanlegget.

Presidenten: Det viser seg at voteringsanlegget nok en gang svikter. Presidenten foreslår derfor at de gjenstående voteringene – det gjelder sakene nr. 29–35 – utsettes til møtet i morgen kl. 10.

S a k n r . 3 6

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 20.46.
